

Møte mandag den 13. juni 2016 kl. 10

President: Ole mic Thom messen

Dagsorden (nr. 92):

1. Innstilling fra finanskomiteen om Samtykke til 1) deltakelse i åtte beslutninger i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av rettsaktene som etablerer EUs finanstilsynssystem og enkelte andre rettsakter, 2) overføring av myndighet til å utøve beføyelser med direkte virkning i Norge til EFTAs overvåkingsorgan og EFTA-domstolen ved fremtidig innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 600/2014, forordning (EU) nr. 1286/2014 og forordning (EU) nr. 2015/2365 (Innst. 382 S (2015–2016), jf. Prop. 100 S (2015–2016))
2. Innstilling fra finanskomiteen om Samtykke til inngåelse av avtale om endring av avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkingsorgan og en domstol (ODA) av 2. mai 1992 (Innst. 383 S (2015–2016), jf. Prop. 101 S (2015–2016))
3. Innstilling fra finanskomiteen om Lov om EØS-finanstilsyn (Innst. 386 L (2015–2016), jf. Prop. 127 L (2015–2016))
4. Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i skatte-, avgifts- og tollavgivninga (Innst. 385 L (2015–2016), jf. Prop. 121 LS (2015–2016))
5. Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Anne Tingelstad Wøien, Kjersti Toppe og Geir Pollestad om momskompensasjon for internatskoler (Innst. 387 S (2015–2016), jf. Dokument 8:54 S (2015–2016))
6. Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Line Henriette Hjemdal, Rigmor Andersen Eide, Hans Fredrik Grøvan, Anders Tyvand og Astrid Aarhus Byrknes om opprettelse av en KompetanseFUNN-ordning (Innst. 388 S (2015–2016), jf. Dokument 8:80 S (2015–2016))
7. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om et norsk initiativ til en internasjonal konvensjon om økonomisk åpenhet (Innst. 351 S (2015–2016), jf. Dokument 8:84 S (2015–2016))
8. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Kraft til endring – Energipolitikken mot 2030 (Innst. 401 S (2015–2016), jf. Meld. St. 25 (2015–2016))
9. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Aasland, Eva Kristin Hansen, Per Rune Henriksen, Åsmund Aukrust, Tone-Helen Toften, Eirik Sivertsen og Magne Rommetveit om tiltak for å redusere klimautslipp (Innst. 397 S (2015–2016), jf. Dokument 8:51 S (2015–2016))
10. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anne Tingelstad Wøien, Une Aina Bastholm og Geir Jørgen Bekkevold om opprettning av lov om etikkinformasjon (Innst. 384 S (2015–2016), jf. Dokument 8:58 S (2015–2016))
11. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Familien – ansvar, frihet og valgmuligheter (Innst. 390 S (2015–2016), jf. Meld. St. 24 (2015–2016))
12. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgen Bekkevold, Olaug V. Bollestad, Rigmor Andersen Eide og Anders Tyvand om familiepolitikk (Innst. 381 S (2015–2016), jf. Dokument 8:81 S (2015–2016))
13. Stortingets vedtak til lov om oppheving av lov om eierskap i medier (Lovvedtak 80 (2015–2016), jf. Innst. 339 L (2015–2016) og Prop. 39 L (2015–2016))
14. Stortingets vedtak til lov om åpenhet om eierskap i medier (Lovvedtak 81 (2015–2016), jf. Innst. 339 L (2015–2016) og Prop. 39 L (2015–2016))
15. Stortingets vedtak til lov om endringer i barnehage-loven og opplæringslova (spesialpedagogisk hjelp, kortere ventetid for barnehageplass m.m.) (Lovvedtak 82 (2015–2016), jf. Innst. 338 L (2015–2016) og Prop. 103 L (2015–2016))
16. Stortingets vedtak til lov om endringer i barnehage-loven (tilsyn m.m.) (Lovvedtak 83 (2015–2016), jf. Innst. 344 L (2015–2016) og Prop. 33 L (2015–2016))
17. Stortingets vedtak til lov om endring i valgloven mv. (Lovvedtak 84 (2015–2016), jf. Innst. 298 L (2015–2016) og Dokument 8:50 L (2014–2015))
18. Stortingets vedtak til lov om endringer i inndelingslova og kommuneloven (behandling av kommunesammenslåinger mv.) (Lovvedtak 85 (2015–2016), jf. Innst. 347 L (2015–2016) og Prop. 76 L (2015–2016))
19. Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om erverv av vannfall mv. (erverv av andel i offentlig ansvarlig selskap med konsesjonspliktige rettigheter til vannfall) (Lovvedtak 86 (2015–2016), jf. Innst. 332 L (2015–2016) og Prop. 96 L (2015–2016))
20. Stortingets vedtak til lov om endringer i straffeprosess-loven mv. (skjulte tvangsmidler) (Lovvedtak 87 (2015–2016), jf. Innst. 343 L (2015–2016) og Prop. 68 L (2015–2016))
21. Stortingets vedtak til lov om endringer i konkursloven mv. (grenseoverskridende insolvensbehandling) (Lovvedtak 88 (2015–2016), jf. Innst. 334 L (2015–2016) og Prop. 88 L (2015–2016))
22. Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om forandring av rikets inndelingsnavn (sammenslåing av Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag fylker)

- (Lovvedtak 89 (2015–2016), jf. Innst. 361 L (2015–2016) og Prop. 130 LS (2015–2016))
23. Stortingets vedtak til lov om omdanning av Aerospace Industrial Maintenance Norway SF til aksjeselskap (Lovvedtak 90 (2015–2016), jf. Innst. 366 L (2015–2016) og Prop. 79 LS (2015–2016))
 24. Stortingets vedtak til lov om endringer i sikkerhetsloven (reduksjon av antall klareringsmyndigheter mv.) (Lovvedtak 91 (2015–2016), jf. Innst. 352 L (2015–2016) og Prop. 97 L (2015–2016))
 25. Stortingets vedtak til lov om verneplikt og tjeneste i Forsvaret m.m. (forsvarsloven) (Lovvedtak 92 (2015–2016), jf. Innst. 375 L (2015–2016) og Prop. 102 L (2015–2016))
 26. Stortingets vedtak til lov om endringer i opplæringslova (friare skoleval over fylkesgrenser, praksisbrevordning m.m.) (Lovvedtak 93 (2015–2016), jf. Innst. 336 L (2015–2016) og Prop. 72 L (2015–2016))
 27. Stortingets vedtak til lov om endringer i universitets- og høyskoleloven (NOKUTs tilsyn, nasjonal vitnemålsportal mv.) (Lovvedtak 94 (2015–2016), jf. Innst. 341 L (2015–2016) og Prop. 81 L (2015–2016))
 28. Stortingets vedtak til lov om endringer i fagskoleloven (om studentrettigheter m.m.) (Lovvedtak 95 (2015–2016), jf. Innst. 363 L (2015–2016) og Prop. 95 L (2015–2016))
 29. Stortingets vedtak til lov om endringer i barnelova m.m. (oppheving av tidsfristar i farskapssaker m.m.) (Lovvedtak 96 (2015–2016), jf. Innst. 370 L (2015–2016) og Prop. 85 L (2015–2016))
 30. Stortingets vedtak til lov om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven) (Lovvedtak 97 (2015–2016), jf. Innst. 358 L (2015–2016) og Prop. 51 L (2015–2016))
 31. Stortingets vedtak til lov om endringer i helse- og omsorgstjenesteloven og helsepersonelloven (politattest i den kommunale helse- og omsorgstjenesten) (Lovvedtak 98 (2015–2016), jf. Innst. 369 L (2015–2016) og Prop. 94 L (2015–2016))
 32. Stortingets vedtak til lov om endringer i pasient- og brukerrettighetsloven og helse- og omsorgstjenesteloven (rett til opphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester – kriterier og ventelister) (Lovvedtak 99 (2015–2016), jf. Innst. 372 L (2015–2016) og Prop. 99 L (2015–2016))
 33. Stortingets vedtak til lov om endringer i helseregisterloven m.m. (kommunalt pasient- og brukerregister m.m.) (Lovvedtak 100 (2015–2016), jf. Innst. 373 L (2015–2016) og Prop. 106 L (2015–2016))
 34. Stortingets vedtak til lov om endringer i alkoholloven mv. (retten til begrenset salg av alkoholholdig drikk mv.) (Lovvedtak 101 (2015–2016), jf. Innst. 359 L (2015–2016) og Prop. 116 L (2015–2016))
 35. Stortingets vedtak til lov om endringer i utlendingsloven mv. (innstramminger II) (Lovvedtak 102 (2015–2016), jf. Innst. 391 L (2015–2016) og Prop. 90 L (2015–2016))
 36. Stortingets vedtak til lov om endringer i utlendingslova (pågrep og fengsling i samband med 48-timarproseduren) (Lovvedtak 103 (2015–2016), jf. Innst. 389 L (2015–2016) og Prop. 91 L (2015–2016))
 37. Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om endringer i statsborgerloven (endret ikrafttredelsestidspunkt for krav om norskkunnskaper og bestått prøve i samfunnskunnskap) (Lovvedtak 104 (2015–2016), jf. Innst. 378 L (2015–2016) og Prop. 125 L (2015–2016))
 38. Stortingets vedtak til lov om endringer i folketrygdloven, lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (økt minste pensjonsnivå til enslige alderspensjonister og andre endringer) (Lovvedtak 105 (2015–2016), jf. Innst. 379 L (2015–2016) og Prop. 112 L (2015–2016))
 39. Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om lønnsplikt under permittering (innføring av en ny arbeidsgiverperiode og forlenget periode med fritak fra lønnsplikt) (Lovvedtak 106 (2015–2016), jf. Innst. 380 L (2015–2016) og Prop. 124 L (2015–2016))
 40. Stortingets vedtak til lov om endringer i valgloven (personval ved stortingsval, frist for godkjenning av førehandsstemmer mv.) (Lovvedtak 107 (2015–2016), jf. Innst. 402 L (2015–2016) og Prop. 73 L (2015–2016))
 41. Stortingets vedtak til lov om endringer i vegtrafikkloven (sykkelritt på veg) (Lovvedtak 108 (2015–2016), jf. Innst. 395 L (2015–2016) og Prop. 138 L (2015–2016))
 42. Referat

*Minnetale over tidligere stortingsrepresentant
Thea Knutzen*

Presidenten: Ærede medrepresentanter!

Tidligere stortingsrepresentant Thea Knutzen er død, 85 år gammel.

Thea Knutzen ble født 4. juni 1930 i Harstad. Etter eksamen artium i 1949 og sekretærlinjen ved Oslo handelsgymnasium i 1950 arbeidet hun noen år i bokhandel, før hun tok bokhandlerskolen i 1953. Deretter arbeidet hun i mange år som bokhandlermedhjelper og som sekretær i advokatforretninger.

Thea Knutzen bodde det meste av sitt liv på Sortland, hvor hun samtidig markerte seg som en samfunnsengasjert innbygger, bl.a. med engasjement i Sortland folkebiblioteksamling og i den lokale Røde Kors-foreningen. Hun deltok også i lokalpolitikken og representerte Høyre i Sortland kommunestyre og formannskap gjennom flere perioder. I en lang periode var hun medlem av Nordland Høyres fylkesstyre, og i årene 1975–1981

var hun nestformann i styret for Norsk rikskringkasting.

Thea Knutzen var i stortingsperioden 1981–1984 første vararepresentant for Nordland og møtte jevnlig på Stortinget gjennom hele perioden. Ved stortingsvalget høsten 1985 ble hun innvalgt som fast representant. Hun ble gjenvalgt i 1989, men valgte i 1993 å trekke seg tilbake for å få mer tid til familien.

På Stortinget var hun først medlem av kirke- og undervisningskomiteen og deretter av forbruker- og administrasjonskomiteen. I perioden 1989–1993 var hun medlem av sosialkomiteen. I denne perioden var hun også medlem av Høyres gruppe styre.

Thea Knutzen var gjennom alle sine stortingsår medlem av Stortingets delegasjon til Nordisk råd og deltok aktivt i det nordiske samarbeidet. Hun var først og fremst kjent som sosialpolitiker, men hun engasjerte seg også i skolepolitikk og i et bredt spekter av saker av interesse for Nord-Norge. Hun var i mange år pådriver i arbeidet for å utvikle høyere utdanning i den nordlige landsdelen.

Thea Knutzen nøt stor respekt i alle politiske leire. Hun arbeidet grundig med sakene og var alltid åpen for å lytte til andres argumenter. Hun var klok, vittig, vennlig og omsorgsfull.

Stortinget minnes Thea Knutzen for hennes virke i Stortinget og lyser fred over hennes minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten: Representantene Gunvor *Eldegard*, Jenny *Klinge*, Lisbeth *Berg-Hansen*, Eirik *Sivertsen* og Trond *Giske*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Følgende innkalte vararepresentanter tar nå sete:

For Aust-Agder fylke: Line Kysnes *Vennesland*

For Vest-Agder fylke: Kjell Ivar *Larsen*

For Akershus fylke: Thore *Vestby* og Anne *Odenmarck*

For Finnmark fylke: Ingalill *Olsen* og Monica Hauge

Stiansen

For Hedmark fylke: Rangdi *Krogstad* og Bersvend *Salbu*

For Nordland fylke: Dagfinn Henrik *Olsen* og Jonny *Finstad*

For Oslo: Vegard Grøslie *Wennesland*

For Rogaland fylke: Sissel Knutsen *Hegdal*

For Sogn og Fjordane fylke: Tor *Bremer*

For Nord-Trøndelag fylke: Gunnar *Viken*

For Østfold fylke: Wenche *Olsen*

Det foreligger fire permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Eirik *Sivertsen* i tiden fra og med 13. juni til og med 17. juni for å delta i arktisk parlamentarikerkonferanse i Ulan-Ude, Russland
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Anna *Ljunggren* fra og med 13. juni og inntil videre
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Hadia *Tajik* mandag 13. juni
- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om sykepermi-

sjon for representanten Helge *Thorheim* mandag 13. juni

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Nordland fylke: Tone-Helen *Toften* og Tor Arne Bell *Ljunggren*

For Oslo fylke: Inger Helene *Vaaten*

For Rogaland fylke: Kari *Raustein*

Presidenten: Tone-Helen *Toften*, Tor Arne Bell *Ljunggren*, Inger Helene *Vaaten* og Kari *Raustein* er til stede og vil ta sete.

Representanten Karianne O. *Tung* vil fremsette et representantforslag.

Karianne O. Tung (A) [10:06:24]: Jeg vil på vegne av stortingsrepresentantene Magne *Rommetveit*, Kjell-Idar *Juvik*, Tone-Helen *Toften*, Marianne *Aasen*, Ingvild *Kjerkol* og meg selv framsette et representantforslag om et nasjonalt trafikkfaglig kompetansesenter.

Presidenten: Representanten Magne *Rommetveit* vil fremsette et representantforslag.

Magne Rommetveit (A) [10:06:54]: På vegner av stortingsrepresentantane Kjell-Idar *Juvik*, Else-May *Botten*, Kari *Henriksen*, Gunvor *Eldegard* og meg sjølv har eg gleden av å fremja eit representantforslag om betre sjøtryggleik for fritidsbåtfolk.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten foreslå at Stortinget fraviker bestemmelsen i forretningsordenen § 59 første ledd og foretar votering etter at finanskomiteens saker, sakene nr. 1–6, er ferdigbehandlet, og deretter samlet votering etter sakene 7–41 ved slutten av dagens møte.

Ingen innvendinger er kommet mot presidentens forslag, og det anses da vedtatt.

Videre vil presidenten opplyse om at møtet vil fortsette utover kl. 16.

Presidenten vil foreslå at sakene nr. 1–3 behandles under ett.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 1 [10:08:00]

Innstilling fra finanskomiteen om Samtykke til 1) deltakelse i åtte beslutninger i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av rettsaktene som etablerer EUs finanstilsynssystem og enkelte andre rettsakter, 2) overføring av myndighet til å utøve beføyelser med direkte virkning i Norge til EFTAs overvåkingsorgan og EFTA-domstolen

ved fremtidig innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 600/2014, forordning (EU) nr. 1286/2014 og forordning (EU) nr. 2015/2365 (Innst. 382 S (2015–2016), jf. Prop. 100 S (2015–2016))

Sak nr. 2 [10:08:13]

Innstilling fra finanskomiteen om Samtykke til inngåelse av avtale om endring av avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkingsorgan og en domstol (ODA) av 2. mai 1992 (Innst. 383 S (2015–2016), jf. Prop. 101 S (2015–2016))

Sak nr. 3 [10:08:13]

Innstilling fra finanskomiteen om Lov om EØS-finanstilsyn (Innst. 386 L (2015–2016), jf. Prop. 127 L (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 45 minutter, og at taletiden blir fordelt slik:

Arbeiderpartiet 20 minutter, Høyre 15 minutter, Framskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 10 minutter, Venstre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Miljøpartiet De Grønne 10 minutter og medlemmer av regjeringen 10 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil tre replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalspersoner og inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre foreslås det at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Før presidenten gir ordet til Irene Johansen, som er saksordfører i sakene nr. 1–3, har representanten Trygve Slagsvold Vedum bedt om ordet.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:09:05]: Den 10. mai startet den formelle saksbehandlingen av den største suverenitetsoverføringen vi har hatt i Norge siden 1992. Det er andre gang i vårt lands historie at vi bruker § 115, tidligere § 93. Det viser alvorlighetsgraden i saken vi skal behandle. Etter høringen har det kommet vesentlige motforestillinger som vi i Senterpartiet mener ytterligere begrunner en utsettelse av behandlingen av denne saken.

Professor Eivind Smith, Stortingets fremste rådgiver i grunnlovsspørsmål og landets fremste ekspert, har uttalt:

«Løsningen regjeringen ønsker å få Stortinget med på, er mest en rent formalistisk omgåing av kravene til myndighetsoverføring i Grunnloven.»

Det sa han den 24. mai.

Den 28. mai kunne vi lese – etter å ha hørt både Elisabeth Aspaker og Siv Jensen snakke om at det skulle være reelle vurderinger i ESA – at det kun er én mann som skal

sitte og gjøre ESAs vurderinger opp mot EUs enorme system med over 600 ansatte. Det bekrefter at det er rene koppedtak, og at det er en omgåelse av Grunnloven, det som vi nå blir invitert til å gjøre.

I tillegg har vi fått opplyst etter høringen at Island kommer til å bruke lengre tid, at det er stor usikkerhet om hva som kommer til å bli resultatet i Alltinget, og at det tidspresset som regjeringen har lagt på Stortinget, dermed ikke lenger har gyldighet, for regjeringen har vært svært tydelig i sine råd til komiteen om at her må det hastes igjennom.

Etter at høringen har kommet fram, har også finanskomiteens leder fremmet et forslag om at man må få en grunnlovsvurdering av dette og bedt Høyesterett om det. En ny opplysning er også at ledelsen i komiteen ser på dette som en uansvarlig behandling.

På det innholdsmessige har det også kommet stadig flere motforestillinger. Den 2. juni kunne vi lese at Kenneth Harr, finansreguleringsekspert i Brussel, advarte på det sterkeste mot det som nå er i ferd med å skje. I proposisjonen står det at dette handler om regulering, men som han sa: Alt handler om deregulering – altså det motsatte av det som står i proposisjonen.

Medlem i det norske Finanskriseutvalget, Erik S. Reinert, har stilt vesentlige spørsmål om vi kunne gjøre det samme som den norske staten gjorde på starten av 1990-tallet med å overta norske banker i en krisesituasjon, eller det vi gjorde i 2008. Vi har heller ikke fått belyst om de motforestillingene er rett eller feil, men det er svært tunge motforestillinger, som bør bli belyst før man tar en endelig beslutning.

I store saker tar vanligvis Stortinget seg god tid. Man inviterer til høring, man får fram motforestillingene, og man er trygg på den beslutningen man tar. Men i den største saken har vi valgt å haste det igjennom. Vi inviterte til høring på en tirsdag, som ble avholdt på torsdag. Det var ikke mulig for folk å melde seg på. Det var personer som ble oppringt og oppfordret der og da. Det gikk så fort at det var ikke mulig å få fram motforestillingene ordentlig.

Gjennom saksbehandlingen har det kommet stadig flere motforestillinger fra landets tyngste eksperter. Eivind Smith har advart mot det, det juridiske miljøet ved Universitetet i Bergen har advart mot det, det juridiske miljøet ved Universitetet i Tromsø har advart mot det. Så de tyngste juridiske miljøene har advart mot at dette kan være grunnlovstridig, og vi får stadig flere motforestillinger også fra de finanspolitiske miljøene i Norge.

Derfor ber jeg om at vi kan få bedre tid til å behandle saken, at vi utsetter den, slik at Stortinget vet hva det gjør, og slik at vi får en opplyst og god debatt før vi skal fatte en endelig beslutning.

Presidenten: Jeg oppfatter det slik at representanten Slagsvold Vedum har fremsatt et utsettelsesforslag. Det skal da tas opp til behandling før vi går til selve saken.

Jeg åpner for en runde med innlegg om utsettelsesforslaget. Representanten Snorre Serigstad Valen er den første som har meldt seg.

Snorre Serigstad Valen (SV) [10:13:32]: Siden SV står sammen med Kristelig Folkeparti i ønsket om å be regjeringen gjenoppta forhandlingene med EU om EUs finansstilsynsmyndigheter, og gitt at det sannsynligvis ikke vil få flertall i dag, vil SV subsidiært støtte Senterpartiets ønske om å utsette saken.

Irene Johansen (A) [10:14:08]: Arbeiderpartiet vil ikke støtte en utsettelse av saken. Vi mener at saken er oversendt Stortinget innenfor den fristen Stortinget hadde satt, 15. april, for at regjeringen kunne påvente å få behandlet den i vårsesjonen. Om komiteen skulle brukt lengre tid, er en vurderingssak, men det var en enstemmig komité som vedtok å behandle den nå, med unntak av Senterpartiet.

Til behandlingen av saken i komiteen vil jeg bemerke at jeg som saksordfører ble valgt 26. april, og vi vedtok høring den 4. mai, som ble bekjentgjort den 6. mai. Så det har vært noe lengre tid enn det foregående taler framholdt. Vi mener saken er grundig redegjort for i proposisjonen. Hovedtrekkene i den løsningen vi skal behandle i dag, er også godt kjent fra før, så Arbeiderpartiet går inn for å behandle saken i dag og går imot utsettelsesforslaget.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:15:24]: Jeg har for så vidt sympati for det Slagsvold Vedum kommer med, men det er noen punkter jeg ikke er enig med ham i. Vi har hatt en grundig behandling av saken i komiteen, men jeg har forståelse for at noen ønsker mer tid, eller kanskje riktigere: Senterpartiet ønsker at andre bør ha mer tid i denne saken.

Jeg opplever at vi egentlig hadde denne debatten på fredag. Da hadde vi spørsmål knyttet til akkurat det samme, og vi må nå konstatere at det ikke var flertall for noen av forslagene som da ble fremmet, fra både Senterpartiet og Kristelig Folkeparti. Vi er derfor kommet til en litt annen konklusjon enn representanten Snorre Serigstad Valen, for vi ønsker som sagt at regjeringen går tilbake til forhandlingsbordet, og det bør de gjøre så raskt som mulig. Vi er for så vidt beredt til å behandle saken nå, men det er under den forutsetning at det gikk som det gikk på fredag.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:16:42]: Den saken som Stortinget skal behandle i dag, som gjelder norsk tilknytning til EUs finansstilsyn, har i realiteten en lang historie, og det har foregått en lang prosess, som i realiteten startet i 2009. Saken er grundig belyst. Den er grundig juridisk utredet. Derfor er det Fremskrittspartiets innstilling at vi ønsker å behandle saken i dag. Vi kommer altså til å stemme imot forslaget om å utsette behandlingen.

Det er grunn til å spørre seg om en utsettelse i realiteten ville fått noen av partiene til å endre standpunkt. Det er veldig lite som tyder på det. Sannsynligheten for det er så å si ikke tilstedeværende, så vi anbefaler at vi får en behandling og et vedtak i dagens møte.

Terje Breivik (V) [10:17:52]: Eg har stor respekt for påstanden om at modellen som regjeringa føreslår, og som er til handsaming i dag, er ein konstitusjonell konstruksjon og slik sett utfordrar § 115 i Grunnlova. At saka vart hasta igjennom og ikkje er grundig vurdert, er likevel ein både urimeleg og urettvis påstand. Det paradoksale er at representanten Slagsvold Vedum sjølv har sete i ei regjering som i tre år brukte betydelege ressursar på å finna ei løysing på denne saka – eit arbeid som dagens regjering har fortsett.

Saka har vore lagt fram for Stortinget fleire gonger årleg sidan 2010, både i finansmarknadsmeldinga, i statsbudsjettet, gjennom utgreiingane til europaministeren og i Europautvalet. Og sjølv om saka utvilsamt medfører vanskelege vurderingar, har eg vanskar med å sjå at ein oppnår noko med å utsetja henne. Av den grunn stemmer ikkje Venstre for utsetjingsforslaget.

Svein Flåtten (H) [10:19:27]: La meg også for god ordens skyld si fra om at vi kommer til å stemme imot utsettelsesforslaget. Begrunnelsen, veldig kort, er at denne saken har vært kjent for Stortinget i seks år – gjennom meldinger i finansmarkedsmeldingen, gjennom omtale i budsjettene. Og behandlingen i komiteen er etter min erfaring ikke uforsvarlig på noen som helst slags måte. Vi har hatt en høring, vi har fått gode innspill, og komiteen har hatt full anledning til å behandle dette slik som både store og mindre saker i dette huset skal behandles.

Jeg synes det er få holdepunkter for å si at dette ikke vil være en forsvarlig behandling. Derfor vil vi stemme imot utsettelsesforslaget.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet for å kommentere utsettelsesforslaget, og vi ringer inn til votering.

Votering over utsettelsesforslag i sak nr. 1

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Trygve Slagsvold Vedum på vegne av Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget utsetter behandlingen av de fremlagte proposisjoner til det 161. storting.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 92 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 10.29.32)

Presidenten: Forslaget er forkastet, og vi går til behandlingen av saken.

Irene Johansen (A) [10:30:28] (ordfører for sakene nr. 1–3): Vi skal i dag behandle finanskomiteens innstilling til Prop. 100 S for 2015–2016, Prop. 101 S for 2015–2016 og Prop. 127 L for 2015–2016. Disse proposisjonene omhandler regjeringens forslag til hvordan EUs finansstilsynssystem og et utvalg andre rettsakter kan innlemmes i EØS-avtalen, at dette forslaget krever overføring av myn-

3) Samtykke til å inngå avtale om å endre EFTA-avtale om ODA Lov om EØS-finanstilsyn (forts.)

dighet til EFTAs overvåkningsorgan og EFTA-domstolen i medhold av Grunnloven § 115, forslag til endring i EØS-avtalen som følge av dette, og forslag til ny lov om EUs finanstilsyn.

Først vil jeg takke komiteen for godt samarbeid om innstillingen og god behandling av saken.

Det er grundig redegjort for saken i proposisjonene. Jeg vil gjennomgå enkelte sider ved saken og den offentlige debatten om den, og redegjøre for flertallsinnstillingen bestående av Arbeiderpartiet, Høyre, Venstre og Fremskrittspartiet, og for Arbeiderpartiet sitt syn. Jeg regner med at mindretallet redegjør for sitt syn.

Finanskrisen i 2008 var internasjonal og avdekket at mange banker i en rekke land ikke var tilstrekkelig solide. Mange tok til orde for felles internasjonal regulering og tilsyn med banker og finansnæringen. EU-landene vedtok i 2010 å opprette et nytt, felles finanstilsynssystem, bestående av de nasjonale finanstilsynene og fire nye institusjoner, for å styrke soliditeten til og få enhetlig regel anvendelse og tilsyn med finansnæringen i Europa. Dette er Den europeiske banktilsynsmyndighet (EBA), Den europeiske tilsynsmyndighet for forsikring og tjenestepensjon (EIOPA), Den europeiske verdipapir- og markedstilsynsmyndighet (ESMA) og Det europeiske råd for systemrisiko (ESRB).

Fram til 2010 har EU hatt et samarbeid om felles tilsyn mellom de nasjonale finanstilsynene, der også det norske finanstilsynet har deltatt. Det har også deltatt som observatør i det nye finanstilsynssystemet fra 2010. Det har gitt det norske finanstilsynet mulighet til å påvirke og sette seg inn i felles regelverk som gjelder for det europeiske markedet, der norske banker og finansinstitusjoner deltar gjennom EØS-avtalen på like fot med europeisk finansnæring. For at konkurransevilkårene fortsatt skal være like for alle som deltar i det indre markedet, også på finansområdet, krever EU at EØS-landene Norge, Island og Liechtenstein omfattes av de samme krav og regler på finanstilsynsområdet som EU-landene. EUs nye finanstilsynssystem skal derfor innlemmes i EØS-avtalen. Det har pågått forhandlinger mellom EU og EØS-landene siden finanstilsynssystemet ble opprettet, om hvordan dette kan gjøres. Forhandlingene ble avsluttet i oktober 2014, og regjeringen legger i proposisjonene fram det framforhandlede forslaget til løsning.

Regjeringen foreslår at Norge slutter seg til EUs finanstilsynssystem gjennom den eksisterende to-pilarstrukturen i EØS-avtalen og gir EFTAs overvåkningsorgan ESA overvåkning- og tiltaksansvaret og EFTA-domstolen domsmyndighet på EØS/EFTA-siden. Det innebærer bl.a. at ESA kan fatte bindende beslutninger overfor finanstilsynene og finansinstitusjonene i EØS/EFTA-landene, og at EØS/EFTA-landenes finanstilsyn fortsatt deltar fullt ut i EUs tilsynsmyndigheter, men uten stemmerett, slik de har gjort på uformelt grunnlag siden opprettelsen av dem i 2011. Løsningen innebærer også at ESA har rett til å delta i EUs tilsynsmyndigheter uten stemmerett, og omvendt.

Den framforhandlede løsningen innebærer altså at det fortsatt er det norske finanstilsynet som skal føre tilsyn med de norske finansinstitusjonene, mens ESA overvåker at felles regler for finanstilsyn følges, slik ESA også gjør på andre områder som er omfattet av EØS-avtalen. I til-

legg kan ESA treffe tiltak direkte overfor finansinstitusjonene innenfor enkelte områder, og EFTA-domstolen bli tillagt domsmyndighet. Flertallet i komiteen går inn for den framforhandlede løsningen.

Enkelte motforestillinger som har vært fremmet mot den framforhandlede løsningen, er bl.a. at den myndigheten EFTAs overvåkningsorgan er tillagt, kun er sandpåstrøing. Jeg vil vise til regjeringens presisering i proposisjonens kapittel 9:

«EFTAs overvåkningsorgan skal, når det treffer bindende vedtak, basere vedtaket på et utkast fra den relevante EU-tilsynsmyndigheten. Et slikt utkast er av ikke-bindende karakter, og utgjør ikke i seg selv noen utøvelse av myndighet overfor private aktører i EØS/EFTA-statene. Utkastet fra EUs tilsynsmyndigheter er heller ikke rettslig bindende for EFTAs overvåkningsorgan».

Et poeng med et felles marked, som Norge er en del av gjennom EØS-avtalen, er at alle som deltar, opplever å ha like konkurransevilkår i det markedet. Det er ut fra det også et poeng at felles vilkår og regler følges, og at tilsyn og oppfølging med dette også er rimelig likt. Det burde derfor ikke være noen overraskelse at ESA skal basere seg på utkast fra EUs tilsynsmyndigheter når de skal gjøre vedtak overfor finansinstitusjoner eller finanstilsynet. At ESA likevel står rettslig fritt, er en viktig presisering.

Det hevdes også at det norske finanstilsynet nå ikke kan vedta strengere regler for norske banker og norsk finanssektor enn det EU har. Jeg skal ikke uttale meg på generelt grunnlag om hvordan dette vil bli, men per i dag er det i hvert fall slik at de kan det. En sak som har vært omtalt i bl.a. Dagens Næringsliv den 4. april 2016, som gjelder nye kapitalkrav for norske pensjonskasser, viser det. Her har det norske finanstilsynet vedtatt strengere regelverk for norske pensjonskasser enn de felles reglene som er vedtatt i EU av det nye finanstilsynssystemet, ved at pensjonskasser og livforsikringsselskaper skal likestilles med hensyn til soliditetsregler, noe pensjonskassene, virksomhetene og medlemmene mener kan gi dårligere pensjon til medlemmene og høyere pensjonskostnader for virksomhetene, ifølge avisen.

Dette viser at det i hvert fall slik det fungerer i dag, kan gjøre det, og jeg har ingen grunn til å tro at det skal bli annerledes framover, forutsatt at det er minimumsregler.

Det framføres også at norske finansinstitusjoner ikke har møtt problemer på det europeiske markedet siden EU opprettet sine finanstilsyn, og at det derfor ikke haster med noen avklaring. Finanstilsynene i EU trådte i kraft i 2010/2011. Etter EØS-avtalen skal nytt regelverk tas inn i EØS-avtalen senest seks måneder etter at det har trådt i kraft i EU. Forhandlingene har pågått siden 2010. Ifølge proposisjonen er det et stort antall rettsakter som ikke er innlemmet i EØS-avtalen, i påvente av en løsning. Det gjør at det er økende sprik mellom plikter og rettigheter mellom landene i EU og EØS. Dersom nytt regelverk ikke implementeres i EØS-avtalen, kan det etter hvert bli spørsmål om hvordan EØS-avtalen skal videreføres, og som det står i proposisjonen:

«Uten innlemmelse i EØS-avtalen av de utestående rettsaktene vil det på sikt bli vanskelig å opprett-

3) Samtykke til å inngå avtale om å endre EFTA-avtale om ODA Lov om EØS-finanstilsyn (forts.)

holde et velfungerende EØS-samarbeid for finansielle tjenester.»

Dette skaper usikkerhet om EØS-avtalens framtid. Det er vi etter vår mening ikke tjent med. Handel er viktig for Norge og norsk økonomi. Handel skaper arbeidsplasser, som er grunnlaget for at vi har kunnet bygge opp den velferdsstaten som vi kjenner i dag. Over 80 pst. av Norges eksport går til EU-landene. For Arbeiderpartiet er det viktig å sikre EØS-avtalen i det videre samarbeidet med EU, og gjennom den bidra til at finansnæringen og andre næringer fortsatt har tilgang til det europeiske markedet på like fot med europeiske næringer. Det er viktig for næringen, og det er viktig for Norge. Arbeiderpartiet mener denne løsningen sikrer det.

Så til forholdet til Grunnloven. Forslaget innebærer overføring av overvåknings- og tiltaksmyndighet til EFTAs overvåkningsorgan ESA og domsmyndighet til EFTA-domstolen. Denne myndighetsoverføringen vurderes av regjeringen som mer enn lite inngripende, og det bes derfor om Stortingets samtykke i medhold av Grunnloven § 115. Grunnloven § 115, før § 93, er tidligere benyttet én gang, da EØS-avtalen ble inngått i 1992 og kompetanse ble overført til ESA og EFTA-domstolen på konkurranseområdet. Nå foreslås det at myndighet overføres til de samme institusjonene på finanstilsynsområdet.

Den konstitusjonelle siden av saken er grundig omtalt i Prop. 100 S, hvor lovavdelingens vurderinger av myndighetsoverføringen til ESA og EFTA-domstolen i forbindelse med deltakelsen i EUs finanstilsynssystem er lagt fram. Lovavdelingen gir som kjent sine juridisk-faglige vurderinger som et ekspertorgan uavhengig av den politiske ledelse. Hittil har prosedyren i medhold av Grunnloven § 26 annet ledd vært benyttet i alle tilfeller hvor Stortingets samtykke har blitt innhentet for Norges tilslutning til EØS-komiteebeslutninger som innlemmer nye rettsakter med tilpasninger i EØS-avtalen som innebærer myndighetsoverføring, da terskelen for lite inngripende myndighetsoverføring ikke har blitt ansett overskredet. Det framgår av Prop. 100 S at Finansdepartementet har innhentet i alt fire vurderinger av de konstitusjonelle forholdene ved de ulike modellene som har vært framme i forhandlingene om EØS-tilpasningen, og som de bygger framlegget på. Lovavdelingens vurderinger er altså at deler av myndighetsoverføringen på finansområdet er mer enn lite inngripende, og anbefaler at saken derfor behandles etter Grunnloven § 115, som krever tre fjerdedels flertall.

Det er imidlertid Stortinget selv som vurderer både om dette er i tråd med Grunnlovens bestemmelser og hvilken paragraf saken bør behandles etter. Men det er lang og sikker tradisjon for at Stortinget bygger sine vurderinger på det grunnlaget regjeringen legger fram, og regjeringen er konstitusjonelt ansvarlig for at den informasjonen som gis, er korrekt og dekkende.

De konstitusjonelle sidene ved denne saken har også vært en del av behandlingen i finanskomiteen og i utenrikskomiteen. Finanskomiteen hadde en grundig høring i saken, hvor også disse spørsmålene ble godt belyst. Flertallet støtter regjeringens vurdering.

Til slutt: Enkelte mener at Stortinget burde brukt lengre

tid på å behandle denne saken. Det var vi også innom i forkant av behandlingen i dag. Hvorfor saken ble lagt fram av regjeringen for behandling i Stortinget såpass sent i vårseksjonen, må regjeringen selv svare på. Saken ble imidlertid oversendt Stortinget innenfor den fristen Stortinget hadde satt, den 15. april, for at regjeringen kan påvente å få saken behandlet i vårseksjonen. Om komiteen skulle brukt lengre tid, er en vurderingssak, men det var en enstemmig komité med unntak av Senterpartiet som vedtok å behandle den nå.

Det er heller ingen ny og ukjent sak. Den har vært kjent og diskutert siden EUs finanstilsynssystem ble opprettet i 2010, da den ble ansett EØS-relevant. Forhandlinger mellom EØS-landene og EU har pågått like lenge, og Stortinget er jevnlig blitt informert om framdriften, gjennom finansmarkedsmeldinger, statsbudsjett, utenriksministerens redegjørelser om EU/EØS og i Europautvalgets møter, av både den forrige og den nåværende regjering.

I Europautvalgets møte den 13. oktober 2014 gjennomgikk finansministeren og europaministeren hovedtrekkene i den foreliggende løsningen vi behandler her i dag, om at den er innenfor to-pilarsystemet i EØS-avtalen, og at den innebærer overføring av myndighet på enkelte områder til ESA og EFTA-domstolen, som forutsetter samtykke fra Stortinget med tre fjerdedels flertall, jf. Grunnloven § 115. Stortinget har også vært løpende orientert om saken, som startet under den forrige regjering, noe som har vært viktig for oss i behandlingen av den.

Det er understreket i proposisjonen at regjeringen ikke ønsker at Norge skal forsinke ikrafttreddelsen av forordningene og derfor har lagt opp til å innhente Stortingets samtykke før beslutningen er fattet i EØS-komiteen. Finansnæringen understreket også i høringen at det er viktig å behandle saken nå for ikke å forsinke ikrafttreddelsen.

Arbeiderpartiet er fornøyd med at vi er blitt enig med EU og de andre EØS-landene om et forslag til implementering av finanstilsynssystemet som gjelder på finansområdet i det indre markedet, og går inn for den framforhandlede løsningen.

Jeg legger med dette fram finanskomiteens innstilling i saken.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:42:59]: Takk til saksordføreren for arbeidet i komiteen.

Saksordføreren var inne på at, som hun sa, dette ikke var rettslig bindende vedtak som ble gjort når det gjelder Norges posisjon. Samtidig er det klart at mange vil hevde at det som blir vedtatt i EU, det må vi forholde oss til omtrent likelydende. Jeg siterer fra proposisjonen:

«Det er en underliggende forutsetning i den fremforhandlede modellen at EFTAs overvåkningsorgan kort tid etter mottak av et slikt utkast fra den relevante EU-tilsynsmyndigheten vil fatte et likelydende eller tilnærmet likelydende vedtak.»

Mener representanten Johansen at dette gir Norge frihet, eller mener hun at vi i grunnen er underlagt det EU måtte komme fram til i disse spørsmålene?

Irene Johansen (A) [10:44:03]: Norge har inngått EØS-avtalen, som gir norsk næringsliv, norske banker og norsk finansnæring tilgang til det europeiske markedet på like fot med europeiske banker, finansnæringer og andre næringer. Når vi har gjort det, gjelder felles regler for konkurranse. Det kommer til å gjelde felles regler for finansområdet i det markedet. Da tenker jeg at det skulle bare mangle at det ikke også er felles tilsyn med at de reglene blir fulgt. Det vi gjør nå, er å slutte oss til et felles finanstilsynssystem som gjelder i det markedet. Det er presisert i proposisjonen at ESA skal basere seg på et utkast fra EU når det eventuelt skal gjøres vedtak, men at det ikke er rettslig bindende. Det forholder vi oss til.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:45:09]: I felleserklæringen mellom avtalepartene som står omtalt i proposisjonen, er det ganske tydelig tale. Myndigheten som Hans Olav Syversen omtalte i stad, skal – jeg kan sitere hva som står i felleserklæringen – «opptre uavhengig, objektivt og på en ikke-diskriminerende måte utelukkende i Unionens interesse».

Da er mitt spørsmål til Irene Johansen: Er Irene Johansen sikker på at det som til enhver tid er i unionens interesse, er i Norges interesse? Det er en ganske annerledes økonomi og en annerledes reguleringstradisjon i Norge enn det er i mange andre europeiske land. Nå skal vi altså bare underlegge oss det, og – som det står – «utelukkende i Unionens interesse»? Er Arbeiderpartiet sikker på at det som til enhver tid er i Unionens interesse, er i Norges interesse?

Irene Johansen (A) [10:46:09]: Norge er jo ikke medlem av EU, men vi har en avtale med EU om adgang til et felles marked gjennom EØS-avtalen. Gjennom den har vi tidligere avgitt myndighet til en struktur – EØS-avtalen, ESA og EFTA-domstolen – som følger med på at Norge følger de felles reglene som gjelder på konkurranseområdet. Nå skal vi avgi myndighet til den samme strukturen på finansområdet. Vi er fortsatt ikke medlem av EU, men vi har en EØS-avtale som det er i Norges interesse å ha, mener jeg. Jeg er trygg på at når det står i proposisjonen at ESA og EFTA-domstolen skal ta utgangspunkt i felles regelverk, utkast til vedtak som kommer fra EU, men at det ikke er rettslig bindende for Norge, ligger det i det at det også kan gjøres en egen vurdering i ESA.

Snorre Serigstad Valen (SV) [10:47:20]: I sitt innlegg sa saksordføreren at denne saken ikke vil ha konsekvenser for Norges mulighet til å regulere finanssektoren så strengt som vi ønsker, men i Politisk kvarter den 30. mai i år sa statssekretæren i Finansdepartementet, Tore Vamraak:

«Det å ha felles europeisk regulering er i seg selv positivt, men baksiden av medaljen er selvfølgelig at vi ikke står fritt til å innføre fullt så strenge reguleringer som vi ønsker fra norsk side.»

Mitt spørsmål er: Hvem er det som har rett? Er det saksordføreren, eller er det statssekretæren?

Irene Johansen (A) [10:47:55]: Jeg understreket i mitt innlegg at jeg ikke kunne uttale meg på generelt grunnlag om den muligheten, men at vi i hvert fall hittil har kunnet ha strengere regler enn i EU. Jeg viste til Finanstilsynets forslag om å ha strengere regler når det gjelder krav til pensjonskasser enn det EU har. Jeg har ikke noe grunnlag for å mene noe annet enn at det også vil kunne fungere slik på enkelte områder, etter at vi i dag har gjort dette vedtaket. Det er avhengig av hva slags type vedtak som er gjort i EU, om det er åpent for at man kan gjøre tilpasninger, såkalte minimumsvedtak.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Heidi Nordby Lunde (H) [10:48:57]:

«Finanskrisen viste med all tydelighet hvor katastrofale konsekvensene kan bli for et land, dersom man ikke har kontroll med finansmarkedet. I en rekke europeiske land opplevde hundre tusener av mennesker å miste jobben.

Norge klarte seg heldigvis bedre gjennom den siste finanskrisen, enn de fleste EU-landene. I Norge tok vi lærdom av erfaringene med bankkrisen for 25 år siden. Vi vet hvor viktig det er med god kontroll og tilsyn med bankene i landet. Dette ble nettopp understreket av Finanskriseutvalget, som viste hvor viktig det er at Norge selv kan velge å operere med strengere regler enn EU-systemet.»

Slik begynner en kronikk skrevet av representanten Trygve Slagsvold Vedum, publisert hos NRK Ytring i går. Og så langt er jeg enig. Derfor opererer også Norge med strengere kapitalkrav og reguleringer enn mange steder i EU. Det vil vi også fortsette med når vi nå styrker tilsynet med finansmarkedene gjennom en tilknytning til EUs finanstilsyn. Det norske finanstilsynet skal altså ikke legges under EUs ulike finanstilsyn, men få en tilknytning til tilsynspraksisen som gjør det mulig å kontrollere og føre tilsyn med et grenseoverskridende finansmarked, der norske myndigheter kan komme til kort.

Det oppsiktsvekkende er at to av de tre partiene som satt i regjering da finanskrisen utviklet seg i Europa, nå stemmer mot bedre tilsyn, gjennomsiktighet og kontroll med finansmarkedene. Jeg hadde faktisk trodd at det skulle gjøre litt mer inntrykk å måtte gi bankgarantier for 350 mrd. kr gjennom statsobligasjoner og en krisepakke på 25 mrd. kr, men åpenbart ikke. Til tross for at Norge hadde god kontroll og tilsyn med bankene, forplantet finanskrisen seg til våre markeder, nettopp fordi finansmarkedene er internasjonale. Derfor ønsker vi en tilknytning til EUs tilsynsmyndigheter.

Norske verdipapirer omsettes i dag på markedsplasser over hele Europa, også utenfor norske tilsynsmyndigheters kontroll. Norske finansforetak er kunder av og leverandører til internasjonale kapitalmarkeder. EUs nye reguleringer og tilsyn vil altså sikre norske interesser i Europa når Norge selv ikke har myndighet til å gjøre det. Men det fordrer selvsagt at vi er med på samarbeidet om et styrket tilsyn i vårt viktigste marked.

Et norsk finansmarked fungerer ikke godt uten god og

kontinuerlig tilgang til det internasjonale kapitalmarkedet. Per i dag er det over 180 rettsakter som står på vent i Norge i påvente av å finne en løsning for det internasjonale tilsynssamarbeidet. For hvert eneste år har det blitt et større sprik mellom forpliktelsene og rettighetene EU- og EFTA-landene imellom. Dersom dette ikke kommer på plass, mister vi et homogent indre marked i EØS-området for finansielle tjenester. Et nei til velfungerende internasjonal regulering og tilsyn med finansnæringen tjener ikke norske interesser.

Jeg har lyst til å ta noen eksempler på saker hvor tilknytningen til EUs finanstilsyn vil spille en rolle. Det er regulering av kredittvurderingsbyråer, OTC-derivater og shortsalg. Alle tre ble vurdert som sentrale i utviklingen av finanskrisen.

Kredittvurderingsbyråene ble ansett for å ha bidratt til krisen ved å undervurdere kredittrisikoen i strukturerte kredittinstrumenter og ved ikke å ha justert vurderingene når markedet endret seg. Derfor er det nå innført en detaljert forordning som skal sikre kredittvurderingsbyråenes uavhengighet, forbedre kvaliteten i kredittvurderingene, øke gjennomsiktigheten samt sørge for et effektivt rammeverk for registrering og tilsyn. Tilsynet er lagt til Den europeiske verdipapir- og markedstilsynsmyndighet, ESMA. Denne kontrollen er jeg for. Dette er Senterpartiet og SV mot. Jeg vil oppfordre dem til å komme med et bedre forslag til regulering og kontroll av kredittvurderingsbyråer.

Før finanskrisen var Lehman Brothers og AIG to av de største aktørene innen derivathandel. Den ene gikk som kjent konkurs, den andre måtte bli reddet av skattebetalerne. Etter finanskrisen var det derfor bred enighet om at det enorme markedet for derivater måtte reguleres bedre, og allerede på G20-møtet i 2009 ble medlemslandene enige om at handel i OTC, eller «over the counter»-derivater, skulle gå gjennom en sentral motpart som skulle være underlagt både rapporteringsplikt og kapitalkrav.

De nye reguleringene har bidratt til både redusert systemrisiko og redusert risiko for at en part ikke oppfyller sine forpliktelser. For Norge betyr dette en forpliktelse til å rapportere OTC-derivatkontrakter til et registrert transaksjonsregister, samt forpliktelse til å etablere risikoreducerende tiltak overfor OTC-derivatkontrakter som ikke håndteres gjennom en sentral motpart. Tilsynet av dette skjer i samarbeid med nasjonale myndigheter og EUs tilsyn.

Vi ønsker å ta del i tilsynssamarbeidet fordi finansmarkedet er internasjonalt, og det nytter ikke bare å ha et norsk finanstilsyn på den ene siden av transaksjonen dersom det ikke kan følges helt gjennom. Høyre ønsker seg altså mer kontroll over det internasjonale finansmarkedet enn SV.

Mitt siste eksempel er shortsalg, som normalt betyr salg av et finansielt instrument som selgeren ikke eier på det tidspunktet salgsavtalen inngås. Shortsalg kan være med på å balansere markedet og dempe konsekvensene av ensidig informasjon. Men under finanskrisen var tilliten mellom bankene og til bankene borte. Frykten var stor for at bankene ikke var i stand til å finansiere seg, og mange fryktet et såkalt «run», der innskytterne forlanger sine penger tilbake øyeblikkelig. I et så stresset marked kan shortsalg virke svært negativt, og enorme verdier kan viskes ut på

kort tid på grunn av panikk i markedet. I 2008 innførte derfor flere land tiltak som i varierende grad begrenset eller forbød shortsalg av visse eller alle verdipapirer. Tiltakene i de ulike landene ble truffet uavhengig av hverandre basert på landenes nasjonale lovgivning.

Erfaringene etter finanskrisen viste at disse ukoordinerte nasjonale tiltakene var lite effektive. Denne erfaringen førte til at det nå er innført ensartede rapporteringsforpliktelser for en rekke finansielle instrumenter gjennom shortsalgforordningen. Målet er bl.a. økt innsyn og redusert risiko. Nasjonale myndigheter vil beholde muligheten til å forby eller begrense visse former for shortsalg eller lignende ellers lovlige transaksjoner. Men i slike tilfeller skal forordningen også sikre samarbeid, dels mellom nasjonale tilsynsmyndigheter og dels mellom nasjonale myndigheter og ESMA.

Det er særlig denne forordningen Senterpartiet er motstander av, da EUs tilsynsmyndigheter i en krisesituasjon kan gripe inn overfor EU-lands myndigheter dersom de ikke iverksetter tiltak i et stresset marked der store verdier kan gå tapt. Når vi ser hvordan finanskrisen forplantet seg, også til land med en stabil og god økonomi, som Norge i 2009, er det ganske uforståelig at noen kan være mot dette.

Det er bare de ræste spekulantene i finansmarkedet som vil tjene på det om Norge står utenfor dette samarbeidet. Av alle rovdyr Senterpartiet har valgt å verne, velger de seg altså internasjonale finanshaier.

EU ønsker solide og stabile finansinstitusjoner og har innført harmoniserte og strenge reguleringer av finansmarkedene for å hindre gjentagelse av finanskrisen. Men for å sikre at reglene etterleves likt, på tvers av hele det europeiske markedet, er det etablert en felles europeisk tilsynspraksis som driver tilsyn med tilsynsmyndighetene. Det er tilknytning til dette tilsynet vi nå diskuterer i Stortinget.

Dette handler altså ikke om for eller mot EU, for eller mot euro, Schengen eller norsk grensekontroll. Det handler om soliditeten i reguleringen av og tilsynet til et grenseoverskridende finansmarked, der erfaringen fra finanskrisen viser at koordinerte tiltak, reguleringer og oppfølging er nødvendig.

De europeiske tilsynsmyndighetene er ikke bare en hjørnestein i EUs svar på finanskrisen. Et sterkt og samordnet finanstilsyn er avgjørende for å bevare og videreutvikle et felles marked for finansielle tjenester. Jeg har registrert at noen mener det ikke haster, men arbeidet med å finne en løsning begynte allerede for seks år siden, og for hvert eneste år har antall rettsakter økt og dermed spriket mellom forpliktelsene og rettighetene EU- og EFTA-landene imellom. Kommer ikke dette på plass, mister vi et homogent indre marked i EØS-området for finansielle tjenester.

Det er ikke riktig at dette hastebehandles. Saken har vært omtalt og behandlet i Stortinget i alle finansmeldinger siden 2009 og i statsbudsjettet i 2010, 2011, 2014, 2015 og 2016. Det er kanskje mer viktig at saken har vært inkludert i redegjørelsene om viktige EU- og EØS-saker hvert eneste år siden denne regjeringen tiltrådte, der prinsippene for løsningen vi i dag diskuterer, ble presentert allerede i november 2014, med bred tilslutning den gang.

3) Samtykke til å inngå avtale om å endre EFTA-avtale om ODA Lov om EØS-finanstilsyn (forts.)

Fra min kjennskap til opposisjonen i denne sal, både den konstruktive og den andre, skulle jeg tro at dette var noe man ønsket mer av, ikke mindre av. Dette handler om soliditeten i reguleringen av og tilsynet med et grenseoverskridende finansmarked, der erfaringen viser at koordinerte tiltak, reguleringer og oppfølging over landegrensene er nødvendig.

Da gjenstår det bare å takke saksordfører for et veldig godt og grundig arbeid i saken og også komiteen for behandlingen så langt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:58:15]: Både fra saksordføreren og fra representanten Heidi Nordby Lunde vart det understreka at Noreg vil stå fritt til å innføre strengare krav til finansinstitusjonane våre og etter at ein knyter Noreg til EUs finanstilsyn. I Politisk kvarter den 30. mai i år sa statssekretær Vamraak: Det å ha felles europeisk regulering er i seg sjølv positivt, men baksida av medaljen er sjølv sagt at me ikkje står fritt til å innføre fullt så strenge reguleringar som me ønskjer frå norsk side.

Grønli, som leia programmet, spurde: Er det slik at særnorske kapitalkrav til bankane, det må me no leggje bort?

Svaret frå Vamraak var: På kapitalsida held me oss innanfor dei felles retningslinjene som EU har trekt opp.

Spørsmålet mitt er: Kan Noreg innføre strengare krav og strengare reguleringar til finansinstitusjonane og bankane våre etter at fleirtalet i dag knyter Noreg til EUs finanstilsyn?

Heidi Nordby Lunde (H) [10:59:19]: Norge har vært et av de landene som har holdt seg innenfor EUs retningslinjer og hatt de strengeste reguleringene i Europa. Jeg har merket meg at Senterpartiet i denne debatten mener at norske særreguleringer er bra. Derfor overrasker det meg litt at i f.eks. finansmarkedsmeldingen kritiserer Senterpartiet regjeringen nettopp for å opprettholde norske særreguleringer, bl.a. vekting av kommunallån, innføring av SMB-rabatt og nye krav til uvektet kapitalforvaltning. SMB-rabatten, som ikke er begrunnet i faktiske risikoforhold, vil kunne gjøre at bankenes soliditet blir svekket over tid. Det betyr at Senterpartiet på den ene siden ikke ønsker seg regulering, og på den andre siden ikke ønsker den overordnede myndigheten til å redusere risikoen for ny finanskriser. Det vil jeg på det sterkeste advare mot.

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:00:11]: Eg takkar for eit svar som ikkje var eit svar, men ei utlegging av ei mistolkning av Senterpartiets politikk. Det kan ein greie seg utan. Men eg ønskjer svar. Og mitt spørsmål skal verte veldig tydeleg og sakte opplese, for eg snakkar sognemål – det er ikkje alltid ein forstår spørsmålet. No skal eg vere veldig tydeleg:

Vil Noreg kunne stå fritt til å innføre strengare reguleringar for finansinstitusjonar og bankar etter at fleirtalet i dag har knytt Noreg til EUs finanstilsyn?

Heidi Nordby Lunde (H) [11:00:45]: Norge har i dag noen av de strengeste kapitalkravene i Europa, som vi kan opprettholde, men det vil være endringer av noen av de kravene som vi har innført, f.eks. vil innskuddsgarantiordningen bli noe endret. Det vil – for en gangs skyld – sikre småsparere i EU en innskuddsgarantiordning, mens i Norge vil den reduseres noe. Det vil være endringer, men alt i alt vil inngåelse i EUs finanstilsynsordning gi så store verdier til Norge – og sikre oss mot en framtidig finanskriser – at det er det verdt.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Hans Andreas Limi (FrP) [11:01:39]: EØS-avtalen ble ratifisert av Stortinget 16. oktober 1992. Etter to dagers intens debatt og sterke motsetninger ble det et overveldende flertall for å knytte Norge til det indre marked i Europa. Det var en langt mer omfattende overføring av kompetanse til EFTAs organ enn realitetene i de saker som Stortinget i dag behandler, om felles regelverk for finansmarkedet i Europa. Helt til det siste ble det også den gang fremmet forslag om nye utredninger og vurderinger, men Stortinget konkluderte med at alle sider ved EØS-avtalen var utredet grundig nok til at det var riktig å ta beslutningen om å sikre norske interesser knyttet til det europeiske fellesskapet, som også var i sterk utvikling. Noen hevdet den gang at Stortinget sa ja til «varene og tjenestenes» Europa ved å akseptere de fire friheter som absolutt forutsetning for et europeisk økonomisk samarbeid. I 1994 sa Norge i realiteten nei til det politiske Europa, og et flertall i folket ønsket ikke at Norge skulle bli medlem av EU.

Nå har Norge mer enn 20 års erfaring med EØS-avtalen, og erfaringene tilsier at denne avtalen har tjent Norges interesser meget bra. Den sikrer i dag norske bedrifter og forbrukere tilgang til et marked som er mange ganger større enn i 1992 – nå med over en halv milliard innbyggere. Usikkerhet om fremtiden og utviklingen innenfor EØS var fremtredende i debatten for snart 24 år siden fordi avtalen ikke kunne være statisk, men tvert imot forutsatte en dynamisk tilpasning til utvikling av nytt EU-regelverk, og ikke minst kunne Norge bli stilt overfor krav fra EU som ikke til enhver tid ville være fullt ut forenlige med egne norske interesser. De utfordringene har kommet, og de har blitt løst fortløpende gjennom politiske prosesser og påvirkning til Norges fordel.

EØS-avtalen har klausuler om at nye områder kan bringes inn i avtalen, på samme måte som områder kan gå ut. Avtalens innretning åpner for tilpasning i de rettslige forpliktelsene som skal gjelde for EØS/EFTA-landene, og det er etablerte prosedyrer for hvordan slike spørsmål behandles. EØS-avtalen har sikret norsk industri og norsk næringsliv generelt forutsigbarhet og likebehandling i det europeiske markedet.

I 1992 vedtok Stortinget å avgi suverenitet til EFTAs tilsynsorgan ESA og EFTA-domstolen for å sikre tilsyn og kontroll med konkurranseregler, regler for offentlige anbud og regler for statsstøtte. ESA ble gitt anledning til å utøve direkte myndighet overfor private rettssubjekter i Norge for å ivareta kravene til fri konkurranse både

for norske og utenlandske aktører – selvfølgelig en stor utfordring for dem som ønsker proteksjonisme og regulering fremfor fri og dynamisk konkurranse på like vilkår.

De sakene Stortinget behandler i dag, gjelder ikke EU-medlemskap eller overføring av det norske finanstillsynet til EU, slik det forsøkes fremstilt i mindre nyanserte meningsytringer på nett og i media. Det gjelder heller ikke for eller imot EØS-avtalen, selv om et nei kan bli en alvorlig utfordring for avtalen. Det dreier seg i realiteten om hvordan Norge skal overholde sine EØS-rettslige forpliktelser innenfor prinsippene for samarbeidet. Det er et komplekst og omfattende område vi nå behandler, og jeg har stor respekt for det sterke engasjementet i mange miljø, også hos dem som er veldig avhengig av at Norge slutter seg til et felles regelverk for finansmarkedet i Europa. Både Finans Norge og Finansforbundet har uttrykt tydelig støtte til den løsningen som er fremforhandlet av regjeringen, og viser samtidig til de uheldige sidene ved å si nei til felles regelverk.

Det er grunn til å understreke at ingen påstår at det indre marked stenges for norske finansinstitusjoner med umiddelbar virkning dersom vi ikke slutter oss til dette regelverket. Men 180 nye rettsakter venter på implementering i EØS-avtalen. Hvis det ikke finnes en løsning på finansinstitusjonssaken, slik at disse rettsaktene kan tas inn i EØS-avtalen, kan vi risikere at den etter hvert blir satt ut av spill på finansområdet. Norske finansinstitusjoner vil tjene på fortsatt adgang til det europeiske markedet, og norske forbrukere vil tjene på at norske finansinstitusjoner utsettes for konkurranse i Norge.

Norges tilslutning til EUs nye tilsynsorgan for finansmarkedet har en lang historikk, og det er jevnlig rapportert tilbake til Stortinget om forhandlingene med EU. Prosessen startet i realiteten i 2009, og det har vært et uttrykt ønske fra norsk ståsted at det ville være riktig å etablere en tilpasning i tråd med to-pilarstrukturen mellom EU og EFTA/EØS-landene. Direkte medlemskap og stemmerett i EUs tilsynsorgan har blitt avvist av EU fordi vi ikke er medlem. Regjeringens forslag innebærer ikke avgivelse av myndighet til EU, men avgivelse av begrenset forvaltnings- og vedtakskompetanse til organer i EFTA, hvor Norge er dominerende medlem. Vedtakskompetansen er sekundær og kan kun benyttes på visse vilkår og i særlige situasjoner der nasjonale tilsynsmyndigheter ikke har oppfylt sine forpliktelser under tilsynsforordningen. Uttak til beslutninger fra EUs tilsynsorgan skal formelt behandles og vedtas av ESA, men ESA er ikke rettslig forpliktet til å slutte seg til enhver beslutning. Uenighet må drøftes i EØS-komiteen mellom representanter for EFTA-landene og Europakommisjonen, og beslutninger forankres i enighet i EØS-komiteen. Det er altså ESA som skal gjøre de formelle vedtakene rettet mot nasjonale myndigheter og mot foretak i EØS/EFTA-området, basert på uttak fra de relevante tilsynsmyndigheter i EU, og Norge medvirker i deres beslutningsprosess og forarbeider. Fortsatt vil det være det norske finanstillsynet som fører tilsyn og kontroll med norske finansinstitusjoner og det norske markedet, men innenfor noen avgrensede områder vil

ESA bli gitt myndighet til å fatte beslutninger med direkte konsekvens for norske aktører.

Motstanderne av EØS-avtalen, og derved mot regjeringens forslag om tilslutning til felles regler for finansmarkedet, trykker mange jurister og professorer til sitt bryst. Vi skal selvfølgelig lytte til ekspertisen, men det er også betydelig ekspertise – ikke minst juridisk – som har utformet den løsningen som nå anbefales av flertallet i komiteen. Professor Eivind Smith uttalte til Nationen 24. mai i år at regjeringens forslag til behandling etter Grunnloven § 115 er en «omgåing av krava i Grunnlova». Den samme professoren har karakterisert EØS-avtalen som en «konstitusjonell katastrofe», til tross for at Stortinget har ratifisert avtalen med tre fjerdedels flertall.

Fremskrittspartiet er for EØS-avtalen, og vi er derfor for den løsningen som nå foreligger fra regjeringen. Det er viktig med grenseoverskridende tilsyn og kontroll med finansmarkedene, og det er viktig med lik praktisering av regelverket for å sikre finansiell stabilitet, beskytte norske forbrukere og gi norsk finansnæring fortsatt tilgang til det europeiske markedet.

Økonomiene blir stadig mer globale. Med det må også finansinstitusjonene bli mer globale. Dette gjør også at problemer i et finansselskap eller finansmarked kan ha negative konsekvenser i mange land. Det er derfor behov for samarbeid over landegrensene om regulering av sektoren – det viste finanskrisen. Manglende internasjonalt samarbeid kan lett bety dårlig eller ingen regulering av sektoren, og da vet vi av erfaring at regningen lett kan bli sendt til skattebetalerne, også i Norge.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:10:37]: Det var et balansert innlegg, vil jeg si, fra Fremskrittspartiets talsperson. Det han ikke kom inn på, som var en del av debatten her på fredag, var hvilken mulig presedensvirkning dette vedtaket kan få. Som vi vet, er utviklingen i EU slik at man i økende grad vil bruke denne type tilsyn. Og måten norsk suverenitetsavståelse er gjort på i denne saken, altså heller ikke stemmerett i saker som gjelder Norge, vil lett bli EUs standpunkt i en rekke andre saker der EU-tilsyn er på trappene. Det kan gjelde energi-, tele- og datatilsyn.

Regjeringen skriver på side 12 i proposisjonen:

«Full deltakelse uten stemmerett må gjennomgående være målet.»

Er det også Fremskrittspartiets oppfatning at dette vil få den type presedens, og at det er dette vi kan regne med også i andre tilsynssaker?

Hans Andreas Limi (FrP) [11:11:44]: Jeg har også registrert at spørsmålet om presedens og hvorvidt behandlingen av denne saken vil skape presedens for lignende saker i fremtiden, har vært ganske fremtredende. Utgangspunktet for det regjeringen skriver i proposisjonen, er nettopp at EU ikke ønsker at Norge eller EFTA-landene skal gis stemmerett i EUs organ, nettopp fordi vi ikke er fullverdige medlemmer. Da må vi finne andre måter å løse dette på for å slutte oss til regelverket, og derfor er det vik-

3) Samtykke til å inngå avtale om å endre EFTA-avtale om ODA Lov om EØS-finanstilsyn (forts.)

tig at vi klarer å etablere en struktur via EFTA-landene og via EFTAs organ, som regjeringen nå foreslår. Etter min og Fremskrittspartiets oppfatning er det ingen automatikk i at denne saken skaper en presedens, fordi eventuelle lignende saker må undergis en individuell behandling i hvert enkelt tilfelle, både i regjering og frem til Stortingets behandling.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:12:54]: La meg sitere fra proposisjonen:

«(...) skal den europeiske tilsynsmyndighet (Den europeiske banktilsynsmyndighet), heretter kalt «Myndigheten», opptre uavhengig, objektivt og på en ikke-diskriminerende måte utelukkende i Unionens interesse.»

Norge er ikke medlem i unionen, takket være det norske folk som har sagt nei to ganger. Er Fremskrittspartiet nå overbevist om at det som er i unionens interesse, er i Norges interesse?

Hans Andreas Limi (FrP) [11:13:29]: Det ville vel være oppsiktsvekkende naivt å svare ja på det spørsmålet til Slagsvold Vedum, og det hadde han vel heller ikke forventet. Det er klart at det til tider vil være litt forskjellige oppfatninger av hva som er unionens interesse kontra hva som er Norges interesse. Derfor er det viktig for å styrke samarbeidet i EØS-området, styrke samarbeidet mellom EFTA-landene, at vi nettopp nå etablerer denne tilnærmingen til EUs finanstilsynssystem og felles regler for finansmarkedet i Europa, via EFTAs organ, som vi kjenner fra tidligere, og som har en tilsvarende rolle for alle andre områder som er regulert i EØS-avtalen.

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:14:26]: Er Fremskrittspartiets medlemmer i Stortinget fristilt i avstemninger om suverenitetsavståelse til EU?

Hans Andreas Limi (FrP) [11:14:36]: Jeg takker for det spørsmålet. Bare for å korrigere en liten, feil premiss: Dette er ikke en sak som handler om suverenitetsavståelse til EU. Dette dreier seg om å overføre forvaltnings- og vedtakskompetanse til EFTAs organ og EFTA-domstolen.

Spørsmålet om fristilling har ikke vært noe tema i Fremskrittspartiet. Vi har behandlet saken grundig, og vi har sluttet oss til det som er forslaget og anbefalingen fra regjeringen, og som fremkommer i flertallsinnstillingen fra finanskomiteen.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:15:26] (komiteens leder): Finanskrisen rammet EU hardt. Erfaringen i mange EU-land var at reguleringene og tilsynet med banker og finansinstitusjoner var for svake. De var bl.a. betydelig svakere enn i Norge, antakelig med bakgrunn i den krisen vi hadde på slutten av 1980-tallet.

Derfor har EU i kjølvannet av krisen foreslått en strengere finansmarksregulering og et nytt felles finanstilsyn. Mange av de nye reguleringene er EØS-relevante og har blitt innført i Norge, stort sett uten utfordringer for vår

del. Men Norges rolle knyttet til EUs finanstilsyn har vært en krevende sak for norske myndigheter, og det har vært en krevende sak for denne regjeringen, som det var for den forrige regjeringen. I fem år har Norge forhandlet med EU. Årsaken til at forhandlingene har tatt så lang tid, er selvfølgelig at EU har vært meget tilbakeholden med å gi det vi mener har vært riktig, sett fra Norges ståsted.

Å få full stemmerett i det nye finanstilsynet var ikke realistisk siden vi ikke er medlem av EU. Men: Vi har kjempet for en plan B som ville innebære stemmerett for EFTA-statenes finanstilsyn i de saker som berører myndigheter og markedsaktører i EFTA-statene. Det har vært viktig fra Kristelig Folkepartis side å søke å få til en løsning langs akkurat den aksen – både fordi den ville ivaretatt en reell innflytelse i langt større grad enn det vi nå står overfor, og fordi den mye mer ville vært i tråd med Grunnloven § 115 som forutsetter norsk deltakelse i internasjonale organer vi avgir suverenitet til.

Den ville ha sikret norsk innflytelse over vedtak i EUs finanstilsyn som berører Norge, og dermed større muligheter for riktigere og bedre vedtak tilpasset forholdene i Norge og jeg vil si vår strenge og vellykkede tilsynstradisjon her i landet. Dette har det til nå ikke vært mulig å få EU med på.

Resultatet er en løsning som på noen områder legger det norske finanstilsynet inn under EUs tilsynsorganer, praktisk sett uten norsk stemmerett. Det er laget en konstruksjon hvor alle vedtak i norske saker formelt sett vil bli truffet av EFTAs overvåkingsorgan ESA, men der ESA i praksis ikke vil ha noe handlingsrom av betydning til å treffe andre vedtak enn det EUs finanstilsyn gjør.

Regjeringens forslag innebærer en suverenitetsavståelse som er mer enn lite inngripende, som det står i Grunnloven. Dermed krever forslaget også tilslutning fra tre fjerdedeler av Stortingets representanter. Jeg vil likevel gi regjeringen honnør for at man så klart anbefaler en slik framgangsmetode og ikke prøver å skjule seg bak det man i mange andre sammenhenger har gjort, nemlig å si at dette hører inn i § 26 andre ledd i Grunnloven, altså at den suverenitetsavståelse man eventuelt skulle foreta, ikke har særlig inngripende virkning. Slik sett berømmer jeg regjeringen for den framgangsmåten man har valgt konstitusjonelt.

Dette taler for, etter vår mening, at den foreslåtte løsningen ikke aksepteres. Vi har fremmet et forslag som er referert, og som jeg også tar opp:

«Stortinget ber regjeringen gjenoppta forhandlingene med EU om EUs finanstilsynsmyndigheter med sikte på å oppnå norsk stemmerett i saker som angår Norge.»

Hvorfor er dette også viktig konstitusjonelt? Det er stor grunn til å anta at dette vedtaket i dag vil skape presedens for andre tilsyn. EUs finanstilsyn er en del av en generell utvikling i EU i retning av økt bruk av tilsyn i både videreutviklingen og håndhevingen av regler i det indre marked. Disse tilsynene gis i stadig større grad kompetanse til å fatte beslutninger som er bindende for medlemslandenes myndigheter og bedrifter. Måten norsk suverenitetsavståelse er gjort på i denne saken, altså ingen norsk stemmerett i saker som gjelder Norge, vil svært lett bli EUs stand-

punkt i en rekke kommende saker. Det er andre EU-tilsyn som er på trappene når det gjelder både energi-, tele- og datatilsyn. Dette er også fra regjeringens side bekreftet. I proposisjonen på side 12 omtaler regjeringen dette. Man skriver:

«Full deltakelse uten stemmerett må gjennomgående være målet.»

Så registrerer jeg at representanten Limi på vegne av Fremskrittspartiet uttrykte et annet syn nå, at dette var en enkeltsak og ikke ville være bindende for Fremskrittspartiets syn på hvordan øvrige saker skal behandles. Men dette er nå i alle fall det regjeringen har meldt til Stortinget i denne saken.

Det har ikke vært noen lett sak, og det har også vært spørsmål rundt saksbehandlingen. Jeg vil si at spørsmålet nå er: Skal vi gå inn, eller skal vi foreta en ny runde? Slik sett er vi mer bekvemme med at Stortinget i dag gir en beskjed til regjeringen om å forsøke en gang til. Jeg vil også tro at man innenfor EU-systemet etter hvert vil – vi har en avstemning som kommer i et meget viktig EU-land om kort tid – se at det er grenser for hvor mye myndighet ulike land kan avgi uten at det vil få konsekvenser for hvordan unionen vil bli vurdert, både av EFTA-land og av sine egne medlemsland. Det tror jeg taler for at man forsøker en runde til.

Vi har hatt en høring, som nevnt. Der vil jeg si at den kom i stand på kort varsel, det er riktig, men samtidig vil jeg si at de motforestillinger som har vært oppe i denne saken, fikk rikelig tid til å bli framført i den høringen. Sånn sett har den vært en viktig del av saksbehandlingen.

Med det tar jeg opp det forslaget jeg refererte.

Presidenten: Representanten Hans Olav Syversen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Truls Wickholm (A) [11:23:41]: Jeg hører jo innlegget til representanten Syversen, men det er noe i saksrekkefølgen og argumentasjonen her som jeg ikke klarer å henge helt med på. Som flere har redegjort, har prinsippene for hva slags avtaler regjeringen vil gå inn i, vært redegjort for tidligere. Det har vært redegjort i EØS-redegjørelser og finansmarkedsmeldinger. Kristelig Folkeparti og komitélederen var også med på å si at denne saken burde bli behandlet før sommeren, og vi hadde den til behandling. Nå skal man allikevel utsette saken. Man skal ha en helt ny redegjørelse og gjennomgang. Ville det ikke vært bedre om Kristelig Folkeparti og komitélederen hadde tatt opp dette på et tidligere tidspunkt? Hva er det egentlig som har endret seg nå de siste ukene, når vi har kjent saken så lenge, som gjør at Kristelig Folkeparti inntar et så fundamentalt annet standpunkt?

Hans Olav Syversen (KrF) [11:24:42]: Vårt forslag kom i innstillingen fra komiteen, så det er ikke noe nytt. Vi har gått veldig grundig inn i saken. Jeg må også si at når man refererer til at dette er en slags naturlig avslutning på fem års behandling, er jeg ikke enig i det. Kjernepunktet har kommet fram i det siste, nemlig spørsmålet om Norge

i det hele tatt skulle få en stemme med i dette gjennom at de sakene som berører EFTA-landene og EFTA-statenes tilsynsmyndigheter, ville innebære en form for stemme i saken eller kun sandpåstrøing. Vi må erkjenne – og det tror jeg flertallet også gjør – at den løsningen som nå ligger på bordet, er sandpåstrøing.

Svein Flåtten (H) [11:25:46]: Komiteens leder redegjorde godt for det arbeidet som har foregått i komiteen. Vil han med den bakgrunnen han har med erfaring som komitéleder og ellers fra Stortinget, si at finanskomiteens medlemmer har hatt både den tilstrekkelige tid og fått det tilstrekkelige underlag til å gjøre en grundig og god vurdering av saken, slik den har foreligget i komiteen?

Grunnen til at jeg spør om det, er at det ute blant folk, som ikke følger så godt teknikaliteten i dette, danner seg en oppfatning om at komiteens medlemmer – og dermed Stortinget – ikke vet hva de gjør og hva de vurderer i denne sammenheng.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:26:42]: Jeg tror jeg begrenser meg til å svare først og fremst på egne vegne og eget partis vegne. Vi har hatt en meget grundig debatt og runde i vår stortingsgruppe om denne saken. Det er en veldig omfattende sak, men jeg vil si det har vært brukt mer tid på denne saken enn mange andre saker. Vi har også kommet fram til vårt standpunkt innenfor den tidsrammen som komiteen satte opp, og det ble gitt anledning til høring.

Så er det litt vanskelig for meg å vurdere om andre partiers representanter har følt at de har hatt samme tid til å gå inn i saker, og hvordan behandlingen i de ulike stortingsgrupper har vært. Der har jeg dessverre ikke innpass – som jeg av og til synes jeg kanskje burde hatt – men jeg kan iallfall svare for Kristelig Folkepartis del at vi har hatt en god behandling og har kommet til det resultatet vi har gjort.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:27:53]: Vi er det stortinget som feiret 200 års-jubileet til Grunnloven. Vi hyllet det, det var fest landet rundt, og det var et eget jubileumssekretariat her på Stortinget. Det var et storslått jubileum – der presidenten selv sa med full kraft på Eidsvoll 17. mai:

«Jeg velger meg Grunnloven.»

I festtalen valgte stortingspresidenten fra Høyre Grunnloven. I dag velger stortingspresidenten og Høyre å omgå den.

«Ei reint formalistisk omgåing av krava for myndighetsoverføring i Grunnlova», sa Eivind Smith i mai.

På bildet «Eidsvoll 1814», som henger bak oss, snur stortingspresident Christie seg mot oss, som et symbol. Han ser ned på presidenten, ser ned på statsministerens plass og ser opp på slottet. Det går en linje fra Eidsvoll og inn i salen. På hver eneste plass ligger Grunnloven. Nå er det vår tur til å forvalte den arven, og i dag forvaltes den arven dårlig.

Stortinget overgir i praksis makt til et organ vi ikke er

medlem i. Det har vi etter Grunnloven ikke lov til, men man har hatt en ren formalistisk omgåelse, der det er én mann – som vi har fått opplyst i løpet av sakens gang – som skal sitte og kopiere EUs vedtak. Det er rene kopivedtak.

Med en så stor suverenitetsavståelse som vi nå har, skulle man tro at det var noe grunnleggende man ville reparere ved det norske finanstilsynet – ved det norske regelverket – at Høyre, Fremskrittspartiet, Arbeiderpartiet og mesteparten av Venstre ser noen grunnleggende svakheter ved norsk finansregulering og vår styringsstruktur. Men er det erfaringen? Erfaringen fra starten av 1990-tallet med Kredittkassen var at vi handlet raskt. Man handlet rett.

Finanskrisen i 2008 viste oss hvor viktig det var med nasjonal handlekraft da det sto på som verst. Staten handlet, og det har vært avgjørende at vi som land har kunnet handle når det har blåst som verst. I 2008 slo vi som land, med regjeringen i spissen, fast at andre land kunne lære mye av den norske strenge reguleringen av bank- og finanssektoren. Nå skjer det motsatte. Vi har hatt gode verktøy og kontroll over verktøykassen. Nå skal vi få dårligere verktøy, og i en krisesituasjon kan vi miste kontrollen over verktøykassen. For etter dette vil EUs tilsynsorganer kunne overstyre de norske i en krise, og det er den myndighetsoverføringen vi nå foretar.

Regjeringen – med statssekretær Vamraak – sa det helt tydelig i en debatt jeg hadde med ham:

«Baksiden av medaljen er jo selvfølgelig at vi ikke står fritt til å innføre så strenge reguleringer som vi ønsker fra norsk side.»

I samme debatt sier Vamraak om innskuddsgarantiordningen, som i dag er på 2 mill. kr i Norge, og som nå skal bli på 100 000 euro, altså ca. 800 000 kr – la meg sitere:

«Det er et område der EU har ønsket en fullharmonisering. Norge har måttet gi fra seg den gode reguleringen.»

For å få til en europeisk administrering skal vi altså svekke vårt regelverk. Det er svært uklokt å svekke regelverket for finansnæringen og gi fra seg makten og kontrollen med verktøykassen.

La meg avslutningsvis sitere en som kanskje ikke alltid stemmer Senterpartiet, men som i hvert fall var helt enig med oss på dette punktet, Øystein Stray Spetalen:

«Vi må ikke si fra oss selvråderetten, det gjør vi bit for bit. Hvert land har et ulikt næringsgrunnlag og en ulik finanssektor. Å flytte ut råderetten til noen andre har jeg ingen tro på.»

Norge og unionen kan ha ulike interesser, og det som nå står i proposisjonen, er at det er unionens interesser som til syvende og sist skal være avgjørende – en union som det norske folk sa nei til i 1972 og i 1994, og jeg håper at Fremskrittspartiet nå fristiller sine representanter og lar folk stemme etter sin samvittighet. Dette er en sak som jeg vet angår svært mange. Det er ulike syn i alle partier, og derfor bør alle representanter kunne få stemme det de selv mener er rett for landet vårt.

M a r i t N y b a c k k hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Presidenten antar at representanten i tillegg skal ta opp forslag.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:33:00]: Det er helt rett.

Presidenten: Representanten Trygve Slagsvold Vedum har tatt opp de forslagene han refererte til. Det blir replikkordskifte.

Irene Johansen (A) [11:33:23]: Senterpartiet har fremmet forslag om utsettelse av saken. En av grunnene som oppgis, er at vi bør vente på avstemningen i Storbritannia, for hvis «Storbritannia skulle melde seg ut av EU», som det står i merknaden fra Senterpartiet i innstillingen, «er det høyst tvilsomt om Storbritannia vil godta en slik suverenitetsoverføring til EU». «Storbritannia og EU må derfor finne en annen løsning, som også vil kunne være en mulig løsning for Norge», står det.

Storbritannia er i dag medlem av EU, og de er medlem av EUs finanstilsyn av hensyn til egen finanssektor. Den samme sektoren frykter nettopp en utmeldelse av EU fra Storbritannia. Hva baserer Senterpartiet sin vurdering her på?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:34:18]: Sveits er et annet land som ikke er medlem av EU, og som heller ikke har underlagt seg EUs finanstilsyn. De har en svært omfattende finanssektor og banksektor og har ikke hatt noe ønske om det. Den skremnelsen som har kommet – delvis fra regjeringen, delvis fra de andre partiene på Stortinget – om at dette kan ramme norsk finanssektor, mener vi er feil.

Vi mener at det er høyst relevant for Stortinget å se hva som skjer i Storbritannia, for det som skjer der – om det blir et nei eller et ja til Brexit nå i juni måned – har selvfølgelig relevans for hvilken utvikling EU vil ha framover, og det vil også ha påvirkning på hvordan EUs finanstilsyn vil styres. Vi mener at det ikke var noe grunnlag for hastebehandlingen, og at det ville være en god informasjon for Stortinget å ha å vite hva som skjer i Storbritannia. Slik det ligger an nå, ser det ut som det er ganske åpent om det blir en Brexit, eller om Storbritannia forblir medlem av EU.

Solveig Sundbø Abrahamsen (H) [11:35:30]: Noreg er ein del av den indre europeiske marknaden gjennom EØS-avtala og må dermed ha ei tilknytning til EUs finanstilsynssystem. Det var den førre regjeringa, som Senterpartiet og representanten Slagsvold Vedum var ein del av, som starta arbeidet med å finne ei løysing for EØS-landa.

Den 9. juni fekk finanskomiteen eit brev frå Finansforbundet, der det står:

«Norsk finansnæring er en internasjonal næring. Næringen er avhengig av å ha like vilkår som de utenlandske aktørene, slik at de også har mulighet til å bistå norske bedrifter på sin vei ut i verden. Finansforbundet er derfor opptatt av å sikre norske finansinstitusjoner stabil tilgang til markedene i EU, og ikke minst norske myndigheters mulighet til å påvirke regel-

3) Samtykke til å inngå avtale om å endre EFTA-avtale om ODA Lov om EØS-finanstilsyn (forts.)

verksendringer som vil skje i EUs finanstilsyn i framtiden.»

Spørsmålet er: Korleis vil Senterpartiet, som ikkje ønskjer denne avtala, sikre at norsk finansnæring får god tilgang til marknadene i EU, og at finansinstitusjonane får dei same vilkåra som dei utanlandske aktørane?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:36:31]: I starten av spørsmålet handlet det om Senterpartiets deltakelse i den forrige regjeringa, og at vi også hadde forhandlinger med EU om ulike ordningar, f.eks. innskuddsgarantiordninga, som vi ikkje ga oss på, men som dagens regjering har gitt seg på. Vi meiner at innskuddsgarantiordninga som vi hadde, var en god ordning, og at det ikkje var noe grunnlag for å svekke den.

Så har regjeringa kommet med sin proposisjon til Stortinget. Som professor Haukeland Fredriksen sa i høringen, var ikkje dette plan a, det var ikkje plan b, det måtte være plan c – tredjevalget – som til slutt kom.

Til avslutninga av spørsmålet: Vi meiner at den skremmelsen er feil, for når en ser på hvilken forvaltningskapital europeiske banker har i Norge kontra hva norske banker har i EU, er forvaltningskapitalen til europeiske banker i Norge mye større enn motsatt. EU har heller ingen interesse av å sette en stopper her. Sveits har fått til gode løysningar, andre land har fått til gode løysningar. Det kommer også vi til å klare å få, selv om vi ikkje skal underlegge oss kontroll fra Brussel. Det meiner vi er feil.

Terje Breivik (V) [11:37:41]: Sjølv om eg ikkje er samd i alle påstandane Slagsvold Vedum set fram frå talarstolen, har eg stor respekt for det engasjementet han og partiet legg til grunn i denne saka.

Då er det – litt for å følgja opp førre spørjar – på tide verkeleg å spørja: Kva gjorde Slagsvold Vedum eigentleg då han sjølv var ein del av ei fleirtalsregjering, som sat med denne saka i tre år – og den tidlegare partileiaren hans att-påtil sat i underutvalet til den dåverande regjeringa? Kva har skjedd i ettertid som gjer at det same engasjementet ikkje utkrystalliserte seg, slik at den regjeringa sette foten ned og fann ei løysing på dette allereie i 2013?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:38:29]: Det halvannet året jeg var statsråd, var det jeg fikk mest kritikk for av dagens regjeringspartier, at jeg hadde et syn ulikt EUs på mitt ansvarsområde. Det handlet om tollvern. Jeg er veldig glad for at vi turte å mene noe annet enn EU gjorde, og det har gått veldig bra.

I denne saken hadde den regjeringa vi var en del av, sine primære standpunkter som man jobbet for. EU-landene er land som vi samarbeider med. Vi ønsker å finne gode samarbeidsløysningar, men den løysninga som er valgt, er ikkje førstevalget, den er ikkje andrevalget, den er kanskje tredjevalget. Vi var ikkje på langt nær klare til å legge fram en proposisjon da vi styrte, fordi dette ikkje var godt nok. Det en regjering har ansvaret for, er å sørge for at de forhandlingene man gjennomfører, fører til at man får et resultat som er godt nok, og som er i samsvar med ånden og bokstaven i vår grunnlov.

Vi meiner at det forslaget som her foreligger, ikkje er i samsvar med ånden og er en omgåelse av bokstaven i vår grunnlov. Derfor kunne ikkje vi ha lagt fram et slikt forslag.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Terje Breivik (V) [11:39:42]: På ei side er dette ei vanskeleg sak, på ei anna side tilsvarande enkel.

For å starta med det siste: Det var utvilsamt fornuftig og nødvendig av EU å harmonisera og innføra strengare regulering av finansmarknadene, for slik vonleg å unngå ei ny finanskrisa. Norske styresmakter og norsk finansnæring har vore tidleg ute og ikkje berre harmonisert regelverket med EU sitt, men òg sikra at norske finansinstitusjonar anno 2016 i regelen er dei mest solide i klassen.

Sidan EU i 2010 oppretta nye tilsynsordningar for finansnæringane, har norsk finansnæring i praksis kunna fortsetja å konkurrera som om dei var ein del av den indre marknaden. Like lenge har det lege i korta – både den raudgrøne regjeringa og dagens regjering har lagt ned betydelege ressursar dei siste seks åra for å finna ei løysing – at Noreg ville formalisera samarbeidet. EU har difor behandla næringa tilnærma på linje med dei som er heimhøyran- de i EU-land. To regjeringar har skapt forventningar om at Noreg formelt kjem til å slutta seg til samarbeidet. Godviljen som byggjer på eit slikt faktum, kan fort forsvinna om me seier nei eller utset avgjerda ytterlegare. Sjølv om finansnæringa i norsk samanheng er ei stor og viktig næring med 50 000 sysselsette, er nok næringane våre dessverre langt meir avhengige av EU enn EU er av dei.

Eit anna argument på den enkle sida er omsynet til internasjonalt samarbeid og samkvem og internasjonal handel. Er det ei næring som verkeleg symboliserer det, må det vera finansnæringa og infrastrukturbetydninga ho har for meir eller mindre alt anna næringsliv og for forbrukarane våre. Solidaritet, dialog, demokrati, opne grenser, felles europeiske verdiar – nitid utvikla og institusjonaliserte gjennom 70 år – er no under press. Solidariteten som har gjort at rike land har vore villige til å forfordela fattige land, er trua, og vera-seg-sjølv-nok-nasjonalisme og egoisme vinn fram på urovekkjande vis. Er det eitt tidspunkt då det kanskje er viktigare enn nokon gong å vera ein pådrivar for internasjonalt samarbeid og samkvem, ikkje minst med gode naboar i Europa, er det i dag.

Så til det meir vanskelege – Grunnlova § 115. Formelt sett er fleirtalet i dag på trygg grunn når dei gjev frå seg suverenitet til EFTA med minst tre fjerdedels fleirtal. Klart er det òg at saka har vore vurdert og utgreidd grundig og lenge, og påstanden om at saka vert hasta av garde, er faktamessig urimeleg. Det er likevel ikkje vanskeleg å forstå og ha respekt for påstanden om at modellen regjeringa føreslår, er ein konstitusjonell konstruksjon, og at det vert stilt spørsmål ved om EFTA gjennom ESA berre vert eit reint sandpårstrøingsorgan, og at me reelt sett gjev frå oss suverenitet direkte til EU-institusjonar. Det medfører i så fall ikkje noko vesentleg nytt. Det har vore ein regel Stortinget har vore vel forlikt med på fleire område sidan EØS-avtalen vart vedteken, og som har tent norske interesser etter måten godt.

3) Samtykke til å inngå avtale om å endre EFTA-avtale om ODA Lov om EØS-finanstilsyn (forts.)

Også på finanstilsynsområdet vert praksis truleg at ESA berre vidarefører vedtak som kjem på bordet deira. Fasit vil òg sannsynlegvis vera at det som oftast vil vera både fornuftig og til fordel for norsk finansnæring, norske forbrukarar og norske interesser. Når ulike EU-organ gjer vedtak som er problematiske for Noreg og openbert ikkje fornuftige – og det skjer – meiner Venstre me bør utfordra EU langt oftare enn me har for vane.

Suverenitetsavståing i denne saka vedkjem primært Finanstilsynet. Finanstilsynet sjølv tilrår sterkt at Stortinget seier ja. For Finanstilsynet representerer ikkje eit ja noka stor praktisk endring, om det vert endring i det heile. Dei skal framleis driva tilsyn med norske bankar og forsikringsselskap, og dei kan framleis vera av dei beste – eit mønsterbruk for resten av kollegaene i Europa – kva gjeld å stilla strenge krav og slik sett ikkje svekkja, men tvert imot bidra til å auka tryggleiken for norske verksemder og vera til fordel for både norske interesser og det europeiske samarbeidet.

Avslutningsvis nyttar eg òg høvet til å takka saksordføraren for godt og grundig arbeid og for jobben som er gjord i komiteen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:45:10]: Norge har solide statsfinanser, og finanstilsynsregelverket har vist seg å være godt. Når representanten Breivik sier at samarbeidet og godviljen med EU vil kunne forsvinne dersom en sier nei i dag, så er det etter min vurdering en tom trussel.

Opprinnelig var hensikten med EUs finanstilsyn å gripe inn i den oppblåste finansseksjonen som flere og flere mener var den utløsende årsaken til finanskrisen i 2008. Siden er tvert imot en videre liberalisering av finanssektoren blitt det rådende målet, og istedenfor en styrket samfunnskontroll med finanssektoren er EU-tilsynet rettet inn mot å sikre fri flyt av kapital og et fritt indre marked for finanstjenester. Det er noe som gir svært dårlig sikring mot framtidige finanskriser. Dette er Senterpartiet helt enig i, og Senterpartiet bygger på retten til sjøl å bestemme et regelverk som passer oss. Det som trengs, er styrket samfunnskontroll og mer folkevalgt kontroll av kapitalen.

Hvorfor er Venstre uenig med Senterpartiet i det grunnsynet jeg nå har referert til?

Terje Breivik (V) [11:46:16]: Eg reknar med at representanten Lundteigen lytta med andakt til mitt varme forsvar for at det me treng i dag, er meir internasjonalt samarbeid og samkvem, ikkje mindre. Det er veldig nærliggjande eigentleg å stilla spørsmålet tilbake igjen. Viss me no skulle teke Senterpartiet på ordet og gått tilbake til situasjonen før 2009, var det nettopp eit sånt scenario som han no beskriv kan skje, som var realitetane, der det var opp til kvart land, fritt fram, å ha forordningar for eiga finansnæring, og der det i realiteten var finansnæringane som hadde uforholdsmessig mykje makt i politikken i det enkelte land, og som då resulterte i at me eigentleg ikkje hadde spesielt god kontroll over det som førte til finanskrisa. Sjølv i Noreg, som den gongen òg hadde ei solid bank-

næring, unngjekk me ikkje å råka borti konsekvensane av krisa.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:47:18]: Senterpartiet har over mange, mange år arbeidet for bedre kontroll på finansbevegelsene over landegrensene. Det har vært en eksponentiell vekst, og den krisen som kom, forutså mange. Det vi nå snakker om, er grunnlaget for de regelverk som skal gjelde, og det var poenget mitt. Grunnlaget for EUs regelverk er å legge mer til rette for frie kapitalbevegelser innenfor et område som har en statsfinansiell situasjon som er helt annerledes enn den i Norge, hvor det er en rente som er ekstremt lav, og gjeldsoppbyggingen er enorm – helt motsatt av det som er de norske statsfinansene.

Hvordan kan det da være klokt at Norge slutter seg til en ideologi og et regelverk med den basis når vi har en helt annen situasjon og mulighet til å styre sjøl?

Terje Breivik (V) [11:48:15]: Med litt andre ord enn det Per Olaf Lundteigen brukar, er dette beskrivinga av det som verkeleg har tent norske interesser godt sidan EØS-avtalen vart vedteken, nemleg at sjølv om me står utanfor unionen, har det sikra norsk næringsliv, inkludert norsk finansnæring, tilgang til den frie marknaden som verkeleg er ein av grunnpilarane for at Europa i dag òg har vore ein suksessfaktor kva gjeld å leggja til rette for demokrati og fred gjennom fri handel.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk, og replikkordskiftet er dermed omme.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:49:02]: President! Jeg forsto det slik at andre hadde bedt om replikk – hvis ikke, så replikk.

Presidenten: Da får Per Olaf Lundteigen under tvil den siste replikken, selv etter at presidenten har klubbet. Vær så god.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:49:12]: Hjertelig takk, president.

Det som er sterkt å høre her, er at når representanten Breivik forsvarer det standpunkt som Venstre har her i dag, er det ut fra EUs rolle som representant for demokrati og fred. Det er det som er den hellige kua i argumentasjonen. En velger å se bort fra det som er de faktiske forhold, velger å se bort fra hva som er den reelle økonomiske situasjonen innenfor de sentrale EU-land og i EU-systemet, velger ikke å svare på det som er grunnlaget for finanstilsynet som de skal bygge på, nemlig friest mulig kapitalbevegelse, hvor da de demokratiske institusjonene som skal kontrollere det, ikke har tilstrekkelig makt for å kunne sikre det.

Hvordan vil representanten svare på det spørsmålet?

Terje Breivik (V) [11:50:10]: Igjen må eg få minna representanten Lundteigen om kva me eigentleg diskuterer, og det er å gje norsk finansnæring dei same rettane som

finansnæringane dei konkurrerer med, har, nemleg tilgang til marknaden i Europa, altså gjennom EØS-avtalen.

Me diskuterer òg – det trudde eg oppriktig representanten Lundteigen og Senterpartiet er heilt einig i – å få på plass overnasjonale ordningar som sikrar at me ikkje går i den same fella som me gjorde i 2009, og det vert ei finanskrisa som ikkje berre går ut over norsk finansnæring, men òg forbrukarane.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:51:05]: Jeg er en sterk tilhenger av en samordnet, overnasjonal innsats for regulering av finanssektoren. Manglende regulatorisk kontroll, både nasjonalt og på tvers av landegrensene, var en sentral del av opphavet til finanskrisen – som representanten Breivik har helt rett i. De påfølgende strukturelle problemene har rammet mange land hardt. Til det hører det med å nevne at også EUs politikk på det regulatoriske området, i den økonomiske politikken og i finanspolitikken, har rammet mange mennesker og mange land hardt.

Derfor har jeg i prinsippet et sterkt ønske om å kunne støtte Norges tilslutning til et tilsynsorgan for finanssektoren som sikrer finansiell stabilitet på tvers av landegrensene. Derfor synes jeg det er synd at regjeringen har framforhandlet en avtale med EU som gir Norge manglende kontroll over tilsynet Norge i praksis tilslutter seg, at avtalen medfører innlemmelse av et stort antall direktiver og forordninger uten at de framtidige konsekvensene av disse er godt diskutert eller utredet, at avtalen innebærer en harmonisering også innen felter der norsk praksis i dag er strengere og gir bedre beskyttelse for kundene og for folk enn i EU, og ikke minst at regjeringen i den framforhandlede modellen risikerer å skape en presedens for Norges framtidige tilslutning til EUs tilsynsorganer som gir lite reell innflytelse, og – så vidt jeg kan se – manglende kvalitativ klageadgang for Norge og norske aktører.

For det å slutte oss til et sterkere internasjonalt samarbeid på dette feltet forutsetter jo at man framforhandler en avtale som gir bedre muligheter for regulering og tilsyn, ikke dårligere. Det norske finanstilsynets videre deltakelse i alle nivåer i EUs finanstilsyn blir nå på et vis formalisert. Norge vil imidlertid ikke ha stemmerett, heller ikke i de sakene som angår EFTA-stater og markedsaktører fra EFTA-statene. Det burde vi kunne forvente. Jeg blir betenkt over den ubalansen som oppstår om Norge de facto går med på å etterleve pålegg fra et organ Norge ikke har reell innflytelse over. Da er vi ved et av de springende punktene i denne debatten.

For det er helt riktig at det formelt sett er sånn at det er EFTA ved ESA- og EFTA-domstolen som gis overnasjonal myndighet, men det er EU-organene som vil gi ikke-bindende vedtak og utkast til EFTA-organene. Selv om de her i teorien kan konkludere ulikt, oppgis det i proposisjonen at det i utgangspunktet ikke skal forekomme. Ja, det står til og med at

«Det er en underliggende forutsetning i den framforhandlede modellen at EFTAs overvåkingsorgan, kort tid etter mottak av et slikt utkast fra den relevante EU-til-

synsmyndigheten, vil fatte et likelydende eller tilnærmet likelydende vedtak.»

Som det framgår av regjeringens egen proposisjon, vil ESA i realiteten ikke bli tilført ressurser som gjør en selvstendig vurdering av forslagene fra EU-organene mulig.

I likhet med representanten Syversen og Kristelig Folkeparti er SV – i utgangspunktet – innstilt på å behandle saken nå for å sende den tilbake til regjeringen med sikte på å oppnå et bedre forhandlingsresultat med EU. Når vi likevel subsidiært har støttet Senterpartiets forslag om utsettelse, er det av den enkle grunn at høringen og den påfølgende offentlige debatten om saken bør ha noe å si. Det er jo derfor man har en høring. Derfor synes jeg det er litt overraskende at flertallet i denne saken legger sånn vekt på at finanskomiteen i utgangspunktet var innstilt på å behandle denne saken i vår, og overhodet ikke tar hensyn til alle de uttalelser og innspill som har kommet siden den tid.

De uttalelsene er det mange av. Holmøyvik og Haukelands kronikk i Dagens Næringsliv 12. mai 2016 er sitert tidligere i dag. Jeg har lyst til å sitere den igjen, for det er tydelig tale:

«Problemet med den skisserte løsningen er at det er pinlig klart at det er en konstruksjon. Esas vedtak skal baseres på ferdige forslag fra EU-tilsynene. Esa vil ikke bli tilført ressurser som muliggjør en selvstendig vurdering av forslagene. Den reelle saksbehandlingen vil skje i EU.»

Og videre:

«Dersom Stortinget slutter seg til regjeringens forslag, knesetter man en svært formalistisk tilnærming til medlemskapskriteriet i grunnloven paragraf 115.»

Professor i rettsvitenskap ved Universitetet i Oslo, Eivind Smith, har på sin side uttalt følgende:

«Løysinga regjeringa vil ha Stortinget med på er mest ei reint formalistisk omgåing av krava for myndighetsoverføring i Grunnlova.»

Dette må jo gjøre inntrykk på flertallet. Hele poenget med å ha en høring er at flere stemmer skal høres, og at vektige motargumenter skal slippe til, mens det i denne debatten nærmest høres ut som om man ikke har hatt noen høring, og som om det ikke har vært noen offentlig debatt i etterkant av at proposisjonen ble sendt til Stortinget.

Når ledende jurister og samfunnsøkonomer ber Stortinget trekke i bremsene, bør det være en god grunn til å tenke seg om en gang til. Den framstillingen regjeringen og flertallet i Stortinget i dag har av hvor uproblematisk denne suverenitetsavståelsen er, stemmer ikke overens med advarslene og innsigelsene som er kommet fra flere hold i høringen, og i etterkant av høringen. De klare anbefalingene komiteen fikk om hvor viktig det var med rask framdrift, altså fra regjeringens side, stemmer ikke overens med det faktum at Island ikke kommer til å behandle saken før i høst.

En ting er hele Stortinget enig om, og det er at denne saken krever samtykke fra Stortinget i tråd med Grunnloven § 115. Men da er det grunn til å påpeke at myndighetsoverføringen kun i teorien er til et organ Norge er medlem i eller blir medlem i, og at regjeringens forslag derfor innebærer å tøyse Grunnlovens § 115, gitt dens ordlyd og

3) Samtykke til å inngå avtale om å endre EFTA-avtale om ODA Lov om EØS-finanstilsyn (forts.)

hensikt. Det kan jo ikke herske tvil om – når regjeringen selv oppgir det i sin proposisjon – at vi avgir suverenitet til et organ som i praksis vil fatte kopivedtak fra EU. Det bør mane til ettertanke blant flertallspartiene.

Derfor ønsker SV å avvise saken fra regjeringen og ber regjeringen forhandle videre for å oppnå et bedre resultat. Det hadde vært det klart beste utfallet av denne saken. Det er for det første fordi Norges tilknytning til EUs finanstilsyn vil være uten formell innflytelse på politikk som har direkte virkning, ikke bare for norske regulatoriske myndigheter, men også for norske aktører og rettssubjekter, for det andre fordi Norges tilslutning gir myndighet til EUs finanstilsyn som det er vanskelig å overskue de framtidige konsekvensene av, for det tredje fordi norske aktører, så vidt jeg kan se, ikke vil få reell tilgang til EUs klagemnd, for det fjerde fordi norske myndigheter ikke vil ha reell mulighet til domstolsprøving i tilfeller hvor EU-tilsynene tolker EØS-regelverket i strid med norske standpunkt, for det femte fordi Norge ved tilslutning på premissene regjeringen har forhandlet fram, risikerer å skape en presedens og svekke Norges stilling i tilsvarende forhandlinger om deltakelse i EUs tilsyn innenfor andre områder, som telekom, personvern og energi – det må vi nesten legge til grunn, det er jo ingen grunn til å tro at EU vil gi Norge større gjennomslag i forhandlinger om andre tilsynsmødeller når regjeringen nå har akseptert denne i denne viktige saken – og for det sjette, sist men ikke minst, fordi Norges tilslutning vil være en suverenitetsavståelse på kanten av det Grunnloven tillater. Jeg synes det hadde vært greit om flertallet i det minste anerkjente denne problemstillingen. Jeg synes Terje Breivik var godt på vei, men jeg synes resten av flertallet har en vei å gå.

SV kommer selvfølgelig til å stemme for eget forslag sammen med Kristelig Folkeparti – det er allerede tatt opp – og vi kommer også til å stemme for de to gjenværende forslagene fra Senterpartiet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tore Hagebakken (A) [11:59:16]: SV har brukt forholdsvis sterke ord i sin kritikk av Arbeiderpartiets tilnærming i denne saken, bl.a. ved mer enn å antyde at stortingsrepresentanter fra Arbeiderpartiet er tvunget til å støtte dette forslaget, noe som sjølsagt ikke medfører riktighet. Samtidig kom SV sjøl sent på banen i denne saken, og etter først å ha argumentert for overnasjonalt tilsyn og kontroll med finansnæringen etter finanskrisen argumenterer de nå for nasjonalt tilsyn og kontroll. Hva er det som har skjedd den senere tida som har ført til denne kuvendingen?

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:59:56]: SV har hele tida argumentert for overnasjonalt tilsyn og kontroll, og det er fordi vi mener at man trenger overnasjonalt tilsyn og kontroll med finanskapitalen og finansnæringen. Det er finanskrisen et godt eksempel på. Men man trenger ikke dermed å kaste barnet ut med badevannet. Det å tilslutte oss et overnasjonalt tilsyn og større overnasjonal regulering av finanskapitalen forutsetter jo at det er i form av en avtale som øker våre muligheter for å få det til. Regje-

ringens framforhandlede avtale er svak. Den er svak av de grunner jeg har gjort rede for i mitt innlegg nå nettopp, og i tillegg risikerer vi å skape presedens for svakere mulighet for innflytelse på framtidige tilsyn Norge også skal tilslutte seg.

Så er det bare å merke seg at representanten Hagebakken nærmest sier rett ut at alle Arbeiderpartiets stortingsrepresentanter som i dag stemmer for denne avtalen og denne suverenitetsavståelsen, gjør det av fri vilje og sitt hjertes fulle kraft, og det er jo også et signal å gi. Jeg tror det er mange der ute i landet som hadde forventet at det var mange i Arbeiderpartiet som ville se problemene med denne avtalen.

Sigurd Hille (H) [12:01:11]: Jeg kan iallfall slå fast at i mitt parti er det ingen som er tvunget til noe som helst. Men man får jo lett det inntrykket, som man for så vidt har hatt gjennom en årrekke, at SV er et parti som i veldig stor grad er tilhenger av reguleringer, kontroll og innsyn – i de fleste saker, hadde jeg nær sagt. I merknadene til denne sak framgår det at SV «er sterk tilhenger av en samordnet, overnasjonal innsats for regulering av finanssektoren», og at de «har et sterkt ønske om å kunne støtte Norges tilslutning til et tilsynsorgan for finanssektoren som sikrer finansiell stabilitet på tvers av landegrensene». Endelig er det slik at man «merker seg at det norske finanstilsyns videre deltakelse i alle nivåer i EUs finanstilsyn nå formaliseres».

Da er spørsmålet: Er det ikke dette siste som nå skal formaliseres, som er vilkåret for at man nettopp i fremtiden skal kunne oppnå det som SV er tilhenger av?

Snorre Serigstad Valen (SV) [12:02:11]: Jeg tror den beste måten å sikre norsk stemmerett i EUs ulike finanstilsynsorganer på er å framforhandle norsk stemmerett i EUs ulike finanstilsynsorganer. Jeg har merket en tendens i debatten i dag fra Høyres side hvor man nærmest forventer at SV skal bedrive en populistisk grøfteagitasjon, siden vi er uenig med Høyre, og det oppstår en kognitiv dissonans siden vi slår fast at vi i prinsippet er sterke tilhengere av en overnasjonal kontroll med finansnæringen og et overnasjonalt tilsyn. Det er vi jo, og vi mener at regjeringen derfor bør forhandle videre med EU for å få på plass en avtale som er til å leve med for Norge. Jeg mener f.eks. at manglende stemmerett og manglende klageadgang for både Norge og for norske rettssubjekter er en for dårlig avtale, og det er noe regjeringen må ta på sin kappe.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Statsråd Siv Jensen [12:03:22]: Arbeidet med å finne en løsning på EFTA-statenes tilknytning til EUs finanstilsynssystem ble innledet av finansminister Sigbjørn Johnsen allerede i 2009. Jeg ble i oktober 2014 enig med økonomi- og finansministrene i EUs medlemsstater og Island og Liechtenstein om prinsippene for en tilknytning. Tilknytningen er, helt kort og overordnet, basert på de to hovedelementene i EØS-avtalen, som er enhetlig regulering i to separate pilarer.

Jeg orienterte Stortingets europautvalg om disse prin-

sippene 13. oktober 2014. EØS- og EU-minister Helgesen orienterte Stortinget om disse prinsippene i redegjørelsen om EØS-saker 20. november 2014. Etter dette har Stortinget jevnlig fått informasjon om arbeidet med konkrete tilpasningstekster som operasjonaliserer disse prinsippene. Arbeidet pågikk frem til mars i år.

Proposisjonen som ble lagt frem 15. april, inneholder utkast til vedtak i EØS-komiteen med konkrete tilpasningstekster i tråd med prinsippene det ble enighet om i oktober 2014.

Det foreliggende utkastet til EØS-komitébeslutninger innebærer at en helt avgrenset myndighet skal overføres fra Finanstilsynet til EFTAs overvåkingsorgan. Tilsynet med norske finansforetak og det norske finansmarkedet skal fortsatt utføres av Finanstilsynet, med unntak for tilsyn med kredittvurderingsbyråer og noen typer registre for verdipapirtransaksjoner. EFTAs overvåkingsorgan får videre myndighet til

- å forby eller begrense visse typer finansiell virksomhet eller spareprodukter dersom dette ikke er tilfredsstillende håndtert av nasjonale tilsyn
- å avgjøre uenighet mellom nasjonale tilsyn og
- å treffe vedtak direkte mot markedsaktører dersom nasjonale tilsyn ikke skulle gjøre jobben sin

Det alt vesentlige av tilsynet med finansmarkedet og finansforetakene i Norge skal, som nevnt, fremdeles ligge til det norske finanstilsynet.

Fordi denne overføringen av myndighet til EFTAs overvåkingsorgan i Grunnlovens forstand anses som «mer enn lite inngripende», ber vi om at Stortinget gir samtykke med tre fjerdedels flertall, jf. Grunnloven § 115.

Det vi oppnår med disse avtalene, er for det første et formelt grunnlag for at Finanstilsynet får ta del i samarbeidet mellom nasjonale tilsyn i regi av EUs finanstilsynssystem. En formell tilknytning for det norske finanstilsynet i EUs finanstilsynsmyndigheter, der Finanstilsynet med unntak av stemmeretten vil delta fullt ut, vil gi Finanstilsynet mulighet til å øve innflytelse på de faglige vurderingene som gjøres i tilsynsmyndighetene. Finanstilsynet får delta i ulike forberedende organer og undergrupper på lik linje med EU-landene, ha talerett i beslutningsorganet og være medlem i tilsynskollegier til finansinstitusjoner med grensekryssende virksomhet med betydning for Norge.

For det andre vil jeg peke på at formålet med EØS-avtalen i hovedtrekk er at EFTA-statene deltar i det indre markedet for bl.a. varer og tjenester, og skal følge et EØS-regelverk som svarer til EUs regelverk. Denne grunnleggende mekanismen endres ikke gjennom tilknytningen til EUs finanstilsynssystem.

Finanskrisen i 2008–2009 viste at et felles europeisk regelverk er nødvendig for å unngå nye kriser i banksektoren. En krise i banksektoren i ett land vil påvirke flere land, noe som krever et internasjonalt samarbeid. EU har etter finanskrisen utarbeidet svært mye nytt regelverk for finansmarkedet. Mange av disse EU-rettsaktene inneholder referanser til EUs finanstilsynsmyndigheter. For å kunne ta slikt regelverk inn i EØS-avtalen må vi derfor ha en løsning på hvordan EFTA-statene skal forholde seg til EUs finanstilsynssystem. Vi har i dag 180 rettsakter som ikke er

tatt inn i EØS-avtalen, i påvente av den saken Stortinget nå behandler.

Vi har i Norge f.eks. allerede innført nye kapitalkrav for banker, som ble vedtatt våren 2013, og for forsikringsselskaper, som ble vedtatt våren 2015, som stort sett svarer til det regelverket EU-landene er forpliktet til å ha. Men EØS-avtalen forutsetter at vi også etablerer en forpliktelse til å ha slikt regelverk, og ekstern overvåking av at vi følger forpliktelsen.

På bakgrunn av noen av merknadene og utspillene i denne saken vil jeg gjerne få si noe om hva denne saken ikke er:

- EU skal ikke ta over tilsynet med norske banker. Finanstilsynet skal fortsatt føre tilsyn med norske banker, forsikringsselskaper og andre finansforetak, med unntak av kredittvurderingsbyråer og transaksjonsregistre. Vi har per i dag ikke slike foretak.
- Man må heller ikke forveksle EUs finanstilsynssystem med bankunionen med felles krisehåndteringsmyndighet, og verken EUs finanstilsynsmyndigheter eller EFTAs overvåkingsorgan skal håndtere en eventuell fremtidig finanskriser i Norge.
- Fremgangsmåten for å ta nytt EU-regelverk inn i EØS-avtalen og gjennomføre det i norsk rett påvirkes ikke av tilknytningen til EUs finanstilsynssystem. Dette gjelder både spørsmål om fullharmonisering, EØS-tilpasninger og mengden og utformingen av regelverket.

Jeg hadde mer på hjertet, men jeg ser at tiden er ute.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Irene Johansen (A) [12:08:44]: Det er i debatten om denne saken framkommet motforestillinger mot den framforhandlede løsningen. Blant annet mener noen at regjeringen bør gå tilbake til EU-landene og gjenoppta forhandlingene. De mener at vi bør kunne få til en avtale som innebærer stemmerett. Andre hevder at den løsningen som foreligger, innebærer at den myndigheten EFTAs overvåkingsorgan er tillagt, kun er sandpåstrøing. Og andre igjen hevder at nå kan vi ikke vedta strengere regler for norske banker og norsk finanssektor enn det EU har, om ønskelig. Kan finansministeren kommentere disse påstandene?

Statsråd Siv Jensen [12:09:22]: Jeg har også merket meg flere av disse synspunktene. Det er jo slik at vi gjennom mange år har forhandlet med EU og de andre EFTA-landene for å finne den best mulige løsningen innenfor EØS-avtalens rammer. Det mener jeg vi nå har oppnådd. Spørsmålet rundt stemmerett har jo aldri vært relevant, all den tid det krever medlemskap i EU, og det ville nok medført en helt annen debatt hos flere partier og medlemmer av denne sal. Jeg er også uenig i påstanden om at dette kun vil være sandpåstrøing, og jeg har lyst til å understreke det faktum at vi overfører altså begrenset myndighet til ESA, mens det norske finanstilsynet i det alt vesentlige vil operere akkurat som i dag og ha kontroll med norske banker og finansinstitusjoner. Når det gjelder spørsmålet om strengere regler, er det jo slik at vi vil ha full mulighet til

innenfor direktivets rammer å ha strengere eller mildere reguleringer, alt etter som hva Norge vil anse seg tjent med.

Hans Olav Syversen (KrF) [12:09:41]: Det har også vært en del av debatten, og for så vidt er det omtalt i proposisjonen, hvilken vei dette kan vise videre for Norges tilknytning til ulike byråer og tilsyn, og det konkluderes da i proposisjonen med:

«Full deltakelse uten stemmerett må gjennomgående være målet.»

Så hørte jeg også hva finansministeren sa og hva Fremskrittspartiets talsperson sa. Hvor viktig har denne vurderingen av mulige presedensvirkninger vært for regjeringen i vurderingen i denne saken?

Statsråd Siv Jensen [12:11:29]: Regjeringen har først og fremst jobbet for å finne en løsning på denne konkrete saken, basert på også det forhandlingsgrunnlaget som lå fra den forrige regjeringen, den forrige, rød-grønne regjeringen. Det er ikke automatikk i at den løsningen som foreligger nå, vil definere rammene for løsningene som man finner innenfor andre områder. Det vil avhenge av graden av likhetstrekk mellom de ulike områdene og posisjonene til både EU- og EFTA-statene. La meg bare være helt presis: Vi har gjort det klart overfor EU at vi ikke anser at løsningen i finanstilsynssaken setter noen bindende presedens for senere saker.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:12:22]: 25. mai var finansminister Siv Jensen i Stortinget. Jeg vil sitere to setninger som finansministeren sa.

«Det er et marked vi ville vært stengt ute fra hvis vi ikke hadde funnet en løsning.»

Og som svar på neste oppfølgingsspørsmål:

«(...) ville blitt stengt ute av hvis vi ikke klarte å finne denne mekanismen.»

Sånn som jeg har lest denne saken, og sånn som jeg også har hørt uttalelsen fra ulike fagfolk og også fra finansministerens egen statssekretær, er dette direkte feil. Nå sa statsråden også i finanskomiteens høring at saken var ekstremt vanskelig, så jeg kan forstå at man noen ganger svarer feil, men er statsråden enig med meg i at det er feil det som ble sagt 25. mai? La meg sitere igjen:

«Det er et marked vi ville vært stengt ute fra hvis vi ikke hadde funnet en løsning.»

Er det feil, eller er det rett?

Statsråd Siv Jensen [12:13:17]: La meg i hvert fall være litt mer presis. Det handler selvsagt ikke om en fysisk utestengelse, men grunnlaget for denne saken handler jo om tilgang til EUs indre marked også på finansielle tjenester. Det sikrer vårt næringsliv, våre finansinstitusjoner og banker full tilgang til dette markedet på like vilkår som aktører i resten av det europeiske markedet. Hvis vi ikke hadde funnet en løsning på dette, ville våre banker og finansinstitusjoner fått en tredjelandsbehandling, som selvsagt ville fått konsekvenser for både konkurransevilkår og reguleringer, og som i neste instans ville bydd på utfordringer i forhold til hele rammeverket rundt EØS-avtalen.

Dette handler altså om å inkludere dette spørsmålet i den eksisterende EØS-avtalen og fortsatt sikre oss full tilgang til det indre markedet.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:14:22]: Jeg forstår at statsråden ikke vil si at hun sa direkte feil, for det er litt krevende å si, men jeg skjønner på svaret at hun sa det. Det står henne til ære. I et svar til Stortinget svarte altså statsråden at forvaltningskapitalen til utenlandske EU-banker inn i Norge er mange ganger så stor som forvaltningskapitalen for norske banker ut i EU-området, så det er ingen grunn for at en skal drive den type utestenging.

La meg gå videre til neste oppfølgingsspørsmål. I felleserklæringen som står i proposisjonen som partileder og Fremskrittsparti-statsråd Siv Jensen har lagt fram, står det:

«(...) (Den europeiske banktilsynsmyndighet), heretter kalt «Myndigheten», [skal] opptre uavhengig, objektivt og på en ikke-diskriminerende måte utelukkende i Unionens interesse.»

Er Fremskrittsparti-leder og statsråd Siv Jensen sikker på at det som er i unionens interesse, alltid er i Norges interesse?

Statsråd Siv Jensen [12:15:21]: Man skal være usedvanlig tungnem for ikke å ha fått med seg Slagsvold Vedums sitater fra proposisjonen i løpet av debatten i dag. Jeg er generelt tilhenger av objektive kriterier. Jeg er også opptatt av et system som opptrer ikke-diskriminerende mellom aktører som skal delta i det samme markedet. Når jeg har jobbet med denne saken, som jeg tror vi alle er enige om at er teknisk komplisert, har jeg vært opptatt av hvordan vi kan sikre norske interesser på en best mulig måte overfor det markedet som er det suverent viktigste markedet for vårt næringsliv. Jeg mener at vi gjennom de svært lange forhandlingene som har pågått, både under den regjeringen Vedum selv satt i, og under denne regjeringen, lykkes i å oppnå en best mulig løsning innenfor de rammene vi har, som fortsatt sikrer oss full adgang til det indre markedet, som på en måte var hele bærebjelken i EØS-avtalen.

Snorre Serigstad Valen (SV) [12:16:32]: Er finansministeren fornøyd med de ressursene ESA vil bli tilført for å gjøre selvstendige vurderinger av utkastene til vedtak fra EUs finanstilsyn?

Statsråd Siv Jensen [12:16:42]: Det er i hvert fall slik at ESA råder suverent over sine egne ressurser, og sånn sett også må vurdere hvor mange ressurser de til enhver tid må sette på ulike saker de behandler. For øyeblikket er det veldig liten grunn til å tro at tilflyten av saker på dette området vil være særlig stor. Det har for øyeblikket omtrent ikke vært en eneste sak knyttet til disse spørsmålene heller i EUs organer. Men jeg kan forsikre representanten Valen om at skulle behovet for ressurser øke, vil det selvsagt komme på både regjeringen og Stortingets bord.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:17:27]: Representanten Limi, som er Fremskrittspartiets talsmann, sa at det vil være oppsiktsvekkende naivt å svare ja til at det som ute-

lukkende er i unionens interesse, også er i Norges interesse. Så svarer statsråd og partileder at det trengs objektive kriterier. De objektive kriteriene må jo til enhver tid tolkes. Unionen er en økonomisk union uten en politisk union. Det er det som blir betegnet som et eksperiment uten forblide. Her har unionen virkelig et problem, hvor det ikke er folkevalgte innenfor unionen som skal tolke kriteriene.

Mitt spørsmål er ganske enkelt: Motstanden mot Finanstilsynet i Fremskrittspartiet er betydelig. Mange i Fremskrittspartiet ser at Norge er bedre tjent med et finanstilsyn som er under Stortingets makt. Kan Fremskrittspartiets leder bekrefte at Fremskrittspartiets stortingsgruppe i dag er stilt fritt og stemmer etter sin egen overbevisning i saken?

Statsråd Siv Jensen [12:18:30]: La meg først si at det vi nå diskuterer, er et område med betydelig grensekryssende aktivitet. Det å sikre at vårt næringsliv, våre finansinstitusjoner og banker får adgang til vårt suverent viktigste marked, det mener jeg er bra. Det handler om å opprette og utvikle en god næringspolitikk også for en stor og viktig finansnæring for Norge. Så er det slik at Finanstilsynet fortsatt i det alt vesentlige kommer til å være underlagt Stortingets kontroll. Her mener jeg representanten Lundteigen konstruerer en problemstilling som ikke er til stede. Det begrensede omfang av myndighet som overføres til ESA, er håndterbart, men det alt vesentlige med kontrollen med norske banker, forsikringsselskaper og finansinstitusjoner vil altså være i regi av det norske finanstilsynet. Stortinget og regjeringen vil på samme måte som tidligere også ha kontroll med verktøy og virkemidler, gitt at det skulle oppstå en ny finanskriser vi må håndtere på nasjonal kjøp.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Statsråd Elisabeth Aspaker [12:19:50]: Det er en stor og viktig sak Stortinget i dag skal ta stilling til. Spørsmålet om norsk tilslutning til EUs finanstilsyn gjennom EØS-avtalen har stått høyt på saklisten for både denne og den foregående regjering og har vært gjenstand for krevende forhandlinger. Det handler om et kjerneområde av EUs indre marked og av EØS-avtalen. Løsningen gjør det mulig å videreføre EØS-avtalen med full deltakelse for norske aktører i EUs indre marked på finansområdet.

Finanskrisen har vist at det er gode grunner for overnasjonalitet på akkurat dette området. Gjennom å finne en løsning der vi sikrer en enhetlig praksis i Europa, ivaretar vi viktige interesser for norsk finansnæring og til norsk næringsliv og husholdninger som er avhengig av norsk finansnæring. Vi unngår en fragmentering av EØS-samarbeidet for finansielle tjenester.

Det er ikke aktuelt fra vår side å legge norske finansforetak direkte under EU-tilsynsmyndighet. EU-siden kunne for sin del, noe som må ses i lys av den generelle erfaringen fra finanskrisen, ikke akseptere en løsning uten overnasjonalitet der all myndighet forble på nasjonalt plan i EFTA-landene.

Løsningen ble at EFTA-statene i nærmere definerte situasjoner avgir myndighet til EFTAs overvåkningsor-

gan, ESA, som Norge er tilsluttet. Dette er i samsvar med EØS-avtalens topilarstruktur og forenlig med Grunnloven. ESAs oppgaver og myndighet er et supplement til den nasjonale tilsynsvirksomheten.

ESA skal utøve sin myndighet som finanstilsynsmyndighet – som på øvrige områder – uavhengig av EFTA-statene. Før ESA fatter et bindende vedtak, skal nasjonale tilsynsmyndigheter inviteres til å bistå med teknisk ekspertise. Retten til å gi slike faglige innspill kommer i tillegg til og supplerer den retten til deltakelse, uten stemmerett, som representanter fra de nasjonale tilsynsmyndighetene i EØS/EFTA-statene vil få i arbeidet med de tre EU-tilsynsmyndighetene.

Som det står i proposisjonen, vil ESA ikke ha rettslig eller på annen måte formell plikt til å fatte et vedtak, eller fatte vedtak med et bestemt innhold, på bakgrunn av utkastet fra EU-tilsynsmyndighetene. Dette innebærer at ESA formelt sett både kan la være å fatte vedtak og fatte et vedtak med et annet innhold. Dersom det skulle bli avvik i vedtakene som fattes i EFTA- og EU-pilarene, vil dette kunne tas opp til drøftelser i EØS-komiteen etter de vanlige reglene i EØS-avtalen om tvisteløsning. Løsningen innebærer derfor formelt sett ikke noen overføring av myndighet til EU-pilaren.

Et grunnleggende prinsipp er at EØS-samarbeidet skal videreutvikles i takt med utviklingen i EUs indre marked og for å sikre rettslig homogenitet og mest mulig like konkurransevilkår. Da EØS-avtalen ble inngått, var det nesten ingen byråer og tilsyn i EU. EØS/EFTA-statenes deltakelse ble derfor ikke regulert i EØS-avtalen. Man kan si at både den forrige og den nåværende regjeringen har vært nødt til å drive nybrottsarbeid.

I dag utgjør EUs byråer og tilsyn et sentralt element i samarbeidet om det indre marked. Dette har også vesentlig betydning for EØS-samarbeidet. For å sikre et fungerende EØS-samarbeid må EØS/EFTA-statene ha en adekvat tilknytning til EUs byråer og tilsyn. Få områder er viktigere enn finansmarkedsområdet i så måte.

Norge må ha en offensiv og løsningsorientert tilnærming for å sikre deltakelse i relevante byråer og tilsyn, selv om dette kan innebære enkelte utfordringer av institusjonell eller rettslig karakter. Full deltakelse, om enn uten stemmerett, må gjennomgående være målet, slik også praksis har vært.

Stemmerett for ikke-medlemsstater i EUs byråer og tilsyn er ikke aktuelt. Her inntar EU en klar prinsipiell holdning. EØS/EFTA-statenes deltakelse vil være nødvendig for fortsatt å sikre en fungerende EØS-avtale, regelverkslikhet i EØS-området og mest mulig like rammebetingelser for norske bedrifter.

Det er vanskelig å si noe eksakt om mulige bredere implikasjoner og eventuelle presedensvirkninger av å åpne for myndighetsoverføring i finanstilsynssaken, særlig fordi EUs byråer og tilsyn kan være vesentlig forskjellige når det gjelder roller, funksjoner og myndighet.

Norsk utgangspunkt må fortsatt være at hver EØS-sak må behandles ut fra sine egne premisser og hva som etter en samlet vurdering best tjener våre interesser og et ønske om å videreføre en velfungerende EØS-avtale. Det er ver-

ken mulig eller ønskelig å finne en «standard» løsning for EØS/EFTA-statenes tilknytning til EUs tilsyn og byråer.

Det er lagt ned mye ressurser i denne saken, og vi mener den framforhandlede løsningen står seg godt. Det er ikke realistisk at vi vil kunne oppnå bedre resultat ved å gjenoppta forhandlingene.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Irene Johansen (A) [12:25:04]: Kan europaministeren klargjøre hvilke eventuelle konsekvenser det ville hatt om EØS-landene ikke hadde kommet fram til en løsning på dette området?

Statsråd Elisabeth Aspaker [12:25:23]: Det ville hatt den umiddelbare konsekvens at vesentlige deler av EØS-avtalen, altså de fire frihetene og den delen som er knyttet til finansnæringen og den type tjenester, etter hvert ville utvannes og kunne blitt satt ut av spill. Jeg frykter også den totale tilnærmingen når det gjelder Norges forhold til EU og EØS-avtalens betydning. Hvis EØS-landene obstruerer og ikke finner gode løsninger når man har brukt lang tid på å sitte ved bordet og framforhandle det som begge partene er enige om er en akseptabel løsning, skaper ikke det et godt klima for det videre samarbeidet, som er så viktig for Norge.

Hans Olav Syversen (KrF) [12:26:27]: Jeg må si at det svaret ga et lite innblikk i hvordan regjeringen ser på partene i dette: Det var EØS-landene som obstruerte og var vanskelige og ikke innordnet seg det som EU måtte ha av mulige løsninger. Det stusser jeg litt over, som et grunnleggende utgangspunkt.

Men til spørsmålet, som handler om hvilken mal dette gir for mulige nye områder vi skal følge denne prosedyren som her er valgt, på. Det er veldig interessant å se hva som står i proposisjonen. Finansministeren sa at dette gjaldt denne saken og ikke noe mer, og det var vel også europaministeren inne på, mens hun i Nationen i hvert fall er siteret på at dette kan fungere som en god mal, ikke minst på energisiden.

Så mitt spørsmål er nå egentlig: Hva mener regjeringen? Er dette en mal, eller er det ikke en mal?

Statsråd Elisabeth Aspaker [12:27:26]: La meg starte med å si at EØS-avtalen er en avtale mellom Norge og EU, og den innebærer både rettigheter og plikter. Det var det jeg var opptatt av å understreke i mitt forrige svar, at det er sånn at vi har inngått en avtale hvor vi er vel vitende om at det er noen spilleregler som gjelder, og dem må også Norge følge.

Så spør representanten Syversen om hvorvidt finanstilløsningen er en mal også for andre områder. Det kan være det, men det kan også ikke være det. Jeg tror både finansministeren og jeg understreket at i hver sak som dukker opp nå, kan det være noen likheter, men også mange ulikheter, og det gjør at vi må nærme oss dette fra sak til sak og se på hva som er mulig å finne, og hva som vil være den beste løsningen for Norge.

Hans Olav Syversen (KrF) [12:28:21]: Her må jeg si jeg opplever en endring i regjeringens argumentasjon over tid, og det tar jeg ad notam.

Nå er det også sagt at vår innflytelse er reell, og da må jeg spørre når det står i proposisjonen:

«Det er en underliggende forutsetning i den fremforhandlede modellen at EFTAs overvåkingsorgan, kort tid etter mottak av et slikt utkast fra den relevante EU-tilsynsmyndigheten, vil fatte et likelydende eller tilnærmet likelydende vedtak.»

Hvordan er det da mulig å snakke om reell innflytelse?

Statsråd Elisabeth Aspaker [12:29:09]: Det er mulig at «kort tid» også kan være et litt relativt begrep. Det vi er veldig opptatt av, er at vi får denne topilarløsningen, at ESA skal fatte sine vedtak på et selvstendig rettslig grunnlag, og at man skal kunne rådføre seg med nasjonal ekspertise. Da er det mitt utgangspunkt at da må ESA ta den tiden man trenger, uavhengig av hva det står om – og hva man definerer som – «kort tid etter».

Marit Arnstad (Sp) [12:29:57]: Regjeringen har funnet det statsråden benevnte som et «adekvat» arrangement for å omgå Grunnloven, og mange av oss er opptatt av hvilken presedens det kommer til å få for andre typer tilsyn. Risikoen er at det å inngå i dette arrangementet nå kan stille oss svakere når det gjelder å få gjennomslag i andre tilsynsforhandlinger som også pågår. En av de forhandlingene som pågår, er spørsmålet om ACER, energibyrådet. Det er et energibyrå som kan komme til å påvirke hva slags innflytelse NVE får i årene framover, og de har også tatt avgjørelser i konflikter mellom medlemsland når det gjelder grensekryssende gassrørledninger. Gassrørledninger er jo noe vi kjenner til i Norge, og som vi har sterke nasjonale interesser knyttet til.

Statsråden svarte ikke representanten Syversen, men jeg vil gjerne spørre direkte: Er det arrangementet som man nå har lagt fram, en mal for tilslutning til ACER, eller er det ikke det?

Statsråd Elisabeth Aspaker [12:30:58]: Jeg vil ta avstand fra påstandene om at regjeringen har lagt fram en løsning der vi omgår Grunnloven, slik som representantene fra Senterpartiet i dag argumenterer med. Det er fortsatt en realitet at når det gjelder ACER, forhandler man om hva slags tilpasning Norge skal ha til dette byrådet. Jeg understreker igjen både svaret finansministeren har gitt, og svaret jeg ga tidligere, nemlig at ingen av disse byråsakene er like, og at de må håndteres som det. De er ikke like, og det må jobbes med å framforhandle løsninger som er så gode som mulig sett fra norsk side.

Liv Signe Navarsete (Sp) [12:31:52]: Eg siterte ei tidligere replikkveksling statssekretær Vamraak, som i Politisk kvarter 30. mai sa at

«baksiden av medaljen er jo selvfølgelig at vi ikke står fritt til å innføre fullt så strenge reguleringer som vi ønsker fra norsk side.»

Så hørde eg finansministeren som sa at Noreg ville ha

fridom til innenfor rammene til direktivet å innføre strengere reguleringar av finansnæringa enn EU gjer. Då vert mitt spørsmål til statsråden: Vil Finanstilsynet i Noreg og norske styresmakter ha full fridom til å innføre vedtak om strengere regelverk etter at stortingsfleirtalet i dag har knytt Noreg til EUs finanstilsyn, og ikkje berre innanfor rammene til direktivet?

Statsråd Elisabeth Aspaker [12:32:45]: Dette spørsmålet har vært reist tidligere i dag, og det er svart på det. Det som er realiteten, er at et vedtak i EU kan være et minimumsvedtak, eller det kan være et absolutt vedtak. Det som uansett absolutt er et faktum, er at ESA skal inn i bildet og vurdere hva som kan være mulige løsninger for norsk side. Jeg har ikke noe å legge til utover det annet enn at det er utgangspunktet, og vi ønsker selvfølgelig på en absolutt best mulig måte å ivareta og sikre at vi har et regelverk i Norge som tjener oss godt, men som samtidig tar inn over seg at vi er en del av et europeisk samarbeid gjennom EØS-avtalen.

Snorre Serigstad Valen (SV) [12:33:33]: I tidligere replikkordvekslinger sa statsråden at ESA skal fatte «vedtak på selvstendig rettslig grunnlag». I proposisjonen heter det:

«Det er en underliggende forutsetning i den fremforhandlede modellen at EFTAs overvåkingsorgan, kort tid etter mottak av et slikt utkast fra den relevante EU-tilsynsmyndigheten, vil fatte et likelydende eller tilnærmet likelydende vedtak.»

Ikke bare det, for til NTB har statsråden uttalt følgende:

«ESA er en institusjon som vi absolutt har innflytelse over.»

Dette er ikke bare to, men faktisk tre gjensidig utelukkende utsagn og en veldig god illustrasjon på hvorfor det er vanskelig å støtte regjeringens forslag. Kan Aspaker redegjøre for hva det er som stemmer? Fatter ESA beslutninger på selvstendig rettslig grunnlag? Fatter de kopivedtak fra EU, som regjeringen skriver i sin proposisjon, eller er ESA en institusjon Norge øver innflytelse over?

Statsråd Elisabeth Aspaker [12:34:36]: ESA er et organ som i denne sammenhengen skal fatte selvstendige, rettslige vedtak i bakkant av at EUs finanstilsyn har fattet sine vedtak. Når det er formulert slik som det er gjort, og når rammeverket er slik som det er, betyr det nettopp det. Man skal fatte et selvstendig vedtak. Representanten refererte også til teksten hvor det står «tilnærmet likelydende vedtak». Det betyr at det er et handlingsrom der, og det handlingsrommet er det viktig å bruke. Det er også slik at ESA skal rådføre seg med og kan trekke på nasjonal ekspertise før de fatter sine vedtak. Jeg mener at vi har fått en mekanisme her som både sikrer at det er dialog som kan ivareta spesielle situasjoner, spesielle utgangspunkt for Norge og for norsk finansnæring, samtidig som vi tar vare på den verdifulle avtalen som EØS-avtalen er for Norge.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Ingalill Olsen (A) [12:35:52]: Det indre markedet i EU har felles konkurranseregler som gjelder for alle landene som deltar. For å få til like konkurransevilkår også på finansområdet krever EU at også EØS-landene skal omfattes av det nye finanstilsynssystemet. Det gjør vi gjennom å overføre overvåkings- og tiltaksmyndighet til EFTAs overvåkingsorgan, ESA, samt domstolsmyndighet til EFTA-domstolen, en myndighetsoverføring som gjør at regjeringen ber om at Stortingets samtykke skjer i henhold til Grunnloven § 115.

Vi skal ikke flytte Finanstilsynet til Brussel. Ingen har foreslått det. Norge vil selvfølgelig ha sitt eget finanstilsyn, som før. Akkurat som nå vil det være Finanstilsynet i Norge som fører tilsyn med norske finansinstitusjoner, og akkurat som før vil det norske tilsynet kunne pålegge strengere krav til norsk finansnæring enn man ser ellers i Europa. Dette dreier seg om å formalisere hvordan det norske tilsynet skal forholde seg til ESA, siden vi gjennom EØS-avtalen er en del av det indre marked. Den løsningen har man nå funnet gjennom en EFTA-plan. Sier vi nei, betyr det at norsk finansnæring vil stå utenfor det indre markedet. Norsk finansnæring vil få problemer med å bistå norske bedrifter som skal konkurrere ute, og norske finansinstitusjoner vil kanskje ikke selge sine spareprodukter i EU.

EØS er viktig for Norge. Det var det nasjonale kompromisset etter at vi sa nei til EU-medlemskap. EØS sikrer norsk næringsliv tilgang til våre viktigste eksportmarked. 75 pst. av vår eksport går til Europa, og vi har en nasjonal landbruks- og fiskeripolitikk. Modellen som er valgt, er helt i tråd med topilarsystemet EØS-avtalen. Det norske finanstilsynet skal føre tilsyn med norske finansinstitusjoner. Det norske finanstilsynet får plass i de europeiske tilsynene, dog uten stemmerett. ESA overvåker at det norske finanstilsynet følger det felles regelverket, Kommissjonen overvåker EU-siden. EFTA-domstolen dømmer om det er uenighet, som EU-domstolen gjør på EU-siden. Hvis denne modellen bryter med Grunnloven, er hele EØS-avtalen et brudd på Grunnloven.

Det er jo ikke sånn at når ESA gjør et kopivedtak av det europeiske tilsynet, så betyr det at vi underlegges EU. Nei, det er ingen juridisk forpliktelse til å gjøre et kopivedtak, men i et indre marked med felles regelverk, der én tilsynsmyndighet overvåker 28 medlemsland og en annen tilsynsmyndighet overvåker 3 land, ville det være oppsiktsvekkende om de to tilsynsmyndighetene på grunnlag av det samme regelverket skulle komme ut med veldig ulike konklusjoner.

Den vedtaksmyndighet som overføres til EFTAs overvåkingsorgan, gjelder klart definerte tilfeller, hovedsakelig grenseoverskridende situasjoner der det er behov for meglings mellom nasjonale myndigheter, krisesituasjoner og tilsyn med noen viktige aktører, som kredittratingbyrå. Det er vel egentlig fornuftig at slik myndighet overføres til et overnasjonalt nivå, kanskje også nødvendig om vi skal sikre finansiell stabilitet i finansmarkedet, der aktører opererer på tvers av nasjonale grenser. Som EU-motstander og EØS-tilhenger støtter jeg denne endringen. Også Norge trenger finansiell stabilitet i en global verden.

Svein Flåtten (H) [12:40:12]: Finanskrisen viste oss med tydelighet at behovet for et felles europeisk regelverk var nødvendig for å prøve å unngå nye kriser. Bank- og finanssektoren er en internasjonal sektor. Erfaringene viser at spredningseffekten av kriser grunnet for dårlig regelverk og ikke minst for dårlig tilsyn går svært fort.

Finans- og særlig banksektoren, men også alle andre sektorer i næringslivet blir raskt påvirket. Det så vi tydelig under finanskrisen, også her hjemme. Det var derfor klokt av den rød-grønne regjeringen den gang å sette i gang arbeidet med å finne en god tilknytningsform til EUs finanstilsynssystem. På bakgrunn av de utslagene vi hadde sett av manglende tilsyn før krisen, var det selvsagt heller ingen motstand verken i Stortingets opposisjon eller innad i den rød-grønne regjeringen, som satte dette i gang, og som fortsatte arbeidet fremover.

Dette har vært avmeldt til Stortinget gjennom de årlige meldinger – i finansmarkedsmeldingene, i budsjetter osv. – slik at oppfatningen om at denne saken kom bardust på Stortinget, tror jeg må bero mer på manglende interesse fra Stortinget enn på informasjon fra de skiftende regjeringer. Stortinget har med jevne mellomrom fått informasjon om arbeidet, nå på det sjette året.

Med denne proposisjonen på plass får vi også det endelige formelle grunnlaget på plass for at vårt nasjonale finanstilsyn, med unntak av stemmeretten, kan delta fullt ut og ha mulighet til innflytelse på de faglige vurderingene som gjøres i tilsynsmyndighetene. Og er det på noe område vi bare er et lite land i verden og avhengig av hva som skjer rundt oss, så er det innen finanssektoren, som er internasjonal og global i sin legning, og vår isolasjonisme og nasjonalisme gir svært dårlige vilkår både for finansnæringen og for kontrollen med den.

EU har etter krisen utviklet mye nytt regelverk for finansmarkedet. Mye av dette har med tilsyn å gjøre, og for å få nytt regelverk inn i EØS-avtalen trenger vi da en formell løsning på hvordan EFTA-landene, blant disse Norge, skal forholde seg til tilsynssystemet. Det er ikke nok å tilpasse oss EU-regelverket nasjonalt, slik vi har gjort på en del områder. EØS-avtalen forutsetter i sin natur at vi også etablerer en formell forpliktelse til å ha et slikt regelverk, og at vi er med på en ekstern overvåking av at vi følger forpliktelsen.

Dette har vært en lang prosess, men den har også vært grundig, faktisk også i finanskomiteen, selv om mange sier noe annet, og i den forbindelse: stor honnør til saksordføreren, som har gjort en utmerket jobb.

Dette formelle samarbeidet skal rett og slett prøve å unngå en ny finanskrise. Noen av oss husker fortsatt hvordan det var i Stortinget da finanskrisen kom, hvor hjelpeløse vi oppfattet oss – jeg satt selv i Stortingets finanskomité den gangen. Selv vår robuste økonomi skalv fra de rystelsene som skjedde utenfor oss: Oljeprisen falt, verdens børser raste, og det var faktisk ingen steder å gjemme seg.

Det er jo bakgrunnen for at vi står her i dag og diskuterer teknikaliteter, men også innhold i denne proposisjonen. For når man lytter til debatten, så er det ett budskap som etter mitt syn er underkommunisert her. Vi snakker mye om hva vi ikke skal og bør gjøre eller delta i, men

et spørsmål er jo også: Hva skal vi bidra til, hva skal vi bidra med? Det er jo det dette handler om. Det handler om å bidra til finansiell stabilitet, ikke bare i vårt eget land, men i hele Europa, som også vårt land er avhengig av. Det handler om på den måten å bidra til å unngå å skape nye finanskriser, som smitter fort og også kan treffe vårt land, treffe vårt næringsliv, treffe vår økonomi. Og det handler ikke minst om – som vi treffer på i veldig mange saker i finanskomiteen – å bidra til å unngå veldig mange former for kapitalisme som vi ikke ønsker oss i det hele tatt.

Gjennom å bidra på denne måten kan vi styrke ikke bare konkurransekraften i norsk finansnæring, men konkurransekraften i norsk næringsliv i det hele tatt. For det er jo det som ligger i bunnen for at vi ønsker å knytte oss til disse systemene på en slik måte som gjør at ja, vi kan bidra, og ja, vi har fortsatt avgjørelsesmyndighet, og det vil hjelpe oss og norsk næringsliv i det lange løp for å få bedre vekst i norsk økonomi.

Liv Signe Navarsete (Sp) [12:45:26]: Det har heile vegen kome fram nye moment i denne saka. For meg er det komplett uforståeleg dersom eit fleirtal av stortingsrepresentantane verkeleg meiner dei har full kontroll over alle relevante moment i denne saka, og ikkje minst at dei har eit tilstrekkeleg bilete av kva som kan verte konsekvensane av suverenitetsoverføringa til EUs finanstilsyn. Regjeringspartia og Arbeidarpartiet prøver å teikne eit bilete av at ingenting vert endra. Ja, finansministeren gjekk til og med så langt at ho hevda, her i stortingssalen, at saka om avståing ikkje handlar om avståing av suverenitet.

Det manglar ikkje på relevante åtvaringar. Under høyringa om saka peika Erik Reinert, økonomiprofessor og medlem av Finanskriseutvalet, på at EU tidlegare har pressa på for løysingar der skattebetalarane og vanlege spararar skulle betale for gjelda til private banker. Reinert åtvara sterkt mot hastverk i denne saka. Det gjer også LO, som i eit brev til Stortinget understrekar tydinga av nasjonalt tilsyn med finansnæringa og ber om at saka vert utsett. LO slår fast det Senterpartiet har åtvara mot i lang tid, nemleg at det er meir enn tydeleg at Stortinget treng ei grundigare drøfting av dei potensielle konsekvensane av denne saka.

Det er mange skjær i sjøen knytt til denne suverenitetsoverføringa. I Klassekampen 24. mai viser Morten Harper til at EU har etablert ein bankunion der Den europeiske sentralbanken er eit felles tilsyn for eurolanda. Bankunionen er utanfor EØS-avtalen. Harper skriv her:

«På sikt vil trolig det finanstilsynet som regjeringen vil knytte Norge til i EØS, smelte sammen med bankunionen. Det er i alle fall lite rasjonelt for EU i lengden å operere med flere til dels konkurrerende instanser. Vil vi med forslaget fra regjeringen kunne bli viklet inn en bankunion som både Norge og EU er enig om at er utenfor EØS?»

Kombinasjonen av at det er reelt usikkert, men at ein frå ja-sida likevel gir skråsikre garantiar, har me opplevd før. Før Noreg underteikna EØS-avtalen, fekk me nok av garantiar. Norske arbeidsreglar ville ikkje verte påverka. Differensiert arbeidsgjevaravgift var ikkje trua. Konsepsjonslovene for vasskrafta var ikkje relevante for EØS.

Importmonopolet til Vinmonopolet hadde ikkje noko med EØS å gjere. Reguleringar av utanlandsk eigarskap i finanssektoren i Noreg kunne me fint styre som me ville. 100 pst. av løfta eg no ramsa opp, er brotne. Har nokon stått til ansvar? Nei.

EØS-debatten begynte altfor seint. Konsekvensane av avtalen hadde ikkje vunne å kome godt nok fram i lyset. Eg er redd dette vil skje igjen.

I mi replikkveksling med representanten Heidi Nordby Lunde fekk eg ikkje svar på om Noreg står fritt til å innføre strengare reguleringar enn det EUs finanstilsyn gjer. I svaret på ein replikk frå Irene Johansen sa finansministeren at Noreg vil stå fritt innanfor rammene av direktivet til å gi strengare regelverk. Med andre ord, stikk i strid med det både saksordføraren og representanten Nordby Lunde sa i sine innlegg, er Noreg altså ikkje fri til å gjere dei vedtaka som til kvar tid vil tene bank- og finansvesenet vårt. Me må rette oss etter EUs finanstilsyn, som berre – som det står i proposisjonen – skal gjere vedtak «i unionens interesse».

Etter statsråd Aspaker sine svar på replikkar frå representanten Serigstad Valen og meg sjølv står spørsmålet like ope. Kan Noreg innføre strengare regelverk for finansnæringa enn det EUs finanstilsyn gjer? Sjølv sagt kan me ikkje det. Og stortingsfleirtalet tek på seg eit stort ansvar når ein legg viktige avgjerder til Brussel. Er verkeleg EUs finanspolitikk nokon suksess?

Representanten Flåtten viste til at finanskrisa er ein god grunn til å danne felles finanstilsyn – mogleg det, innanfor EU og eurolanda sine grenser, med tilslutta land. Seinast i fjor sa finansministeren at ein skulle finne ei løysing utan å gi frå seg suverenitet. Difor var det eit sjokk å få denne løysinga på bordet, og det er feil å seie at me visste om dette i lang tid. Ja, me visste om saka, me jobba med saka for å finne ei løysing utan å gi frå oss suverenitet, men i ei raudgrøn regjering hadde ikkje dette vorte vedtaket – ikkje med Senterpartiet i den regjeringa, i alle fall.

Representanten Flåtten sa òg at Noreg er eit lite land i verda. Ja, men me er svært mykje meir vellukka i vår økonomiske politikk og finanspolitikk enn det EU har vist seg å vere.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ove Bernt Trellevik (H) [12:50:36]: For norsk næringsliv er konkurransekraft veldig viktig. Då må me bl.a. ha mest mogleg like konkurransevilkår, standardar og krav og ikkje minst tilgang til Europa som marknad. Det er difor me har EØS-avtalen. For finansnæringa kan me ikkje stilla oss slik at næringa ikkje har så like vilkår som mogleg som sine europeiske konkurrentar. Det er difor denne saka er så stor og viktig.

For det første handlar denne saka om å sikra norsk finansnæring framleis tilgang til den europeiske marknaden, den såkalla indre marknaden. Det gjer at norske bankar og andre finansielle tenesteytarar kan gje forbrukarar og norsk næringsliv eit fullverdig og godt tilbod. Det skulle vera unødvendig å nemna at Europa er særdeles viktig for alle oss her i Noreg.

For det andre handlar saka om at me skal tryggja folk sine sparepengar og ikkje minst tryggja norske arbeidsplassar.

Den internasjonale finanskrisa viste oss kor gale det kan gå når bankane tek meir risiko enn dei kan tola. Det er difor me treng dette, og EU tok ansvar og fekk på plass eit nytt og meir omfattande system for samarbeid om finanstilsyn.

Ein kan undra seg på kvifor nokon meiner at me ikkje skal ta del i eit slikt nytt og betre tilsynssystem. Hensikta er jo å gjera europeiske bankar meir motstandsdyktige mot kriser og dårlege tider. Dette vil gagna norsk næringsliv og norske forbrukarar.

Me treng eit slikt einsarta regelverk i EØS for finansielle tenester. Får me ikkje dette til, må me forventa at det kan verta vanskeleg å oppretthalda eit velfungerande EØS-samarbeid for finansielle tenester og også norsk deltaking i eit felleseuropeisk tilsynssamarbeid. Dette er svært uheldig for norske forbrukarar, norsk næringsliv og norsk økonomi. Det handlar om samarbeid fordi finansiell tenesteyting er grenseoverskridande. Difor er det viktig at det norske finanstilsynet har eit godt og tett samarbeid med sine europeiske kollegaer.

Det aller meste av tilsynet med finansmarknaden og finansføretaka i Noreg skal liggja i det norske finanstilsynet, og den myndigheita som vert overført, er eigentleg avgrensa i omfang, som t.d. tilsyn med kredittvurderingsbyrå og nokre typar register for verdipapirtransaksjonar. Og er det ikkje bra med tilsyn over landegrensene med store internasjonale kredittvurderingsbyrå og verdipapirtransaksjonar?

Kva er gale med europeisk standard for tilgang til å forby eller avgrensa visse typar finansielle verksemdar eller spareprodukt?

Liv Signe Navarsete stilte i ein replikk til Aspaker spørsmål om det vert strengare reglar. Tenk om det kunne vore slik at me hadde unngått Terra-skandalen? Det ville jo ha vore flott. Kva er gale med at dei villaste spekulantane som eigentleg ikkje ønskjer noko tilsyn, no får tilsyn som samarbeider over landegrensene – er ikkje det bra?

Marit Arnstad (Sp) [12:53:54]: Det blir noe nesten litt frenetisk over flertallets hastverk med å banke dette spørsmålet igjennom i Stortinget. På mange måter er det helt uforståelig at en ikke kunne utsette det og ta seg bedre tid til behandlingen.

Vi har en situasjon i Storbritannia der Brexit står og vipper, der det nærmest er helt likt mellom dem som vil ut av unionen, og dem som fortsatt vil ha Storbritannia i unionen. Hvis Storbritannia den 23. juni skulle bestemme seg for å gå ut, er det klart at det vil ha stor påvirkning på finansmarkedspolitikken i EU, og også på finanstilsynssaker.

Island på sin side har bestemt seg for å vente til høsten, og det gir oss også en mulighet til å bruke lengre tid og gjøre denne prosessen grundigere enn det vi har gjort. I tillegg vet vi at andre land som ikke er medlem av EU, på linje med Norge, har valgt andre løsninger. Sveits har ikke sluttet seg til et felles finanstilsyn og har, så langt vi kjenner til, ikke møtt noen hinder for sin finanssektor overfor EU. Det er altså fullt mulig også å kunne ha arrangement

3) Samtykke til å inngå avtale om å endre EFTA-avtale om ODA Lov om EØS-finanstilsyn (forts.)

med EU og samarbeide med EU på finansmarkedssiden uten å være en del av finansstilsynet på en eller annen måte.

Det er en rekke ubesvarte spørsmål etter dagens debatt. Det er riktig at en har orientert Europautvalget i Stortinget flere ganger, men en la ikke fram noen sak til behandling for Stortinget før den siste fristen gikk ut denne våren – og det var på hengende håret. Det medførte at vi har fått en prosess som er utilfredsstillende, og som gjør at det også etter dagens debatt kommer til å være store ubesvarte spørsmål. Det er, la meg si, tre særlig viktige ubesvarte spørsmål som vil stå igjen. Det ene er: Har vi frihet til å gjøre strengere vedtak, eller blir det rene kopivedtak som blir gjort i ESA-organet? Noen av talerne fra Arbeiderpartiet og Høyre gir inntrykk av at vi kan gjøre strengere vedtak. Noen velger en mer forsiktig linje og sier at vi ikke kan gå så langt. Hva er realiteten? Er det rene kopivedtak? Da synes jeg flertallet skal være ærlig nok til å si det fra talerstolen her i dag. Eller har vi muligheten til å lage et strengere regelverk?

Det andre som også blir ubesvart, er: Blir vi utestengt fra EUs finansmarked, eller blir vi ikke? Finansministeren gikk svært langt forut for denne debatten i å true med at vi blir utestengt. Men all erfaring fra andre tredjeland viser at de på ingen måte er utestengt – verken USA, Japan eller Sveits. Hvor stor grunn er det for oss til å tro at vi blir utestengt?

Og det siste: Er dette en modell som får presedens for andre områder og andre tilsyn som også er viktig for Norge, og der Norge har sterke norske interesser? Ikke minst gjelder det energisektoren, som vi har vært inne på tidligere i debatten.

Sveinung Rotevatn (V) [12:57:08]: Det er fascinerende å være vitne til ein debatt der Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti legg seg godt til høgre for Framstegspartiet i synet på internasjonal finansregulering. Eg kan ikkje finne ei anna forklaring på det enn den norske EU-debatten. Behovet for tettare overnasjonal kontroll med den internasjonale finansnæringa er jo openbert for alle som vil sjå. Og viss ein ikkje ser, har ein sanneleg ikkje lært mykje av den førre finanskrisa.

Eg vel å tolke den store motstanden her i dag som eit utslag av instinktiv motstand mot alt som luktar av EU, eller, for å summere opp representanten Snorre Serigstad Valens innlegg tidlegare: Han er for i teorien, men mot i praksis. Slik endrar ein verda. SVs føretrekte løysing er å forhandle fram stemmerett i EUs tilsynsorgan. Eg veit ein måte ein kan gjere det på.

Det er god grunn til å dvele ved dei konstitusjonelle sidene av saka. Noreg har sagt nei til å delta som voterande medlem i EU, men har likevel eit sterkt ønske om og behov for tilgang til den indre marknaden. Det fører nødvendigvis til ei rekkje løysingar som er – skal vi seie – langt frå ideelle, iallfall sett med norske auge. Difor er det ingenting nytt med at vi set opp parallelle vedtak som kontrollstrukturar, som er meint å gjennomføre EU-rett i Noreg. I dag gjev vi frå oss suverenitet, som vi har gjort mange gonger før. ESA gjer vedtak med bindande verknad for Noreg med

jamne mellomrom. Berre spør Color Line, Posten eller Widerøe.

Eg skal likevel gje motstandarane mot dagens sak og vedtak eit poeng, og det er at denne saka skil seg noko frå tidlegare saker. Strukturen som er sett opp i ESA denne gongen, ber i større grad enn vanleg preg av sandpåstrøing. Problemet med det er ikkje berre at rommet for sjølvstendige vedtak blir lite, men ikkje minst også at mogleikheita for reell kontroll og reelle rettstryggjleiksgarantiar for EFTA-domstolen synest svak.

Ut frå mitt juridiske og politiske skjøn kan ein slutte at det nærmar seg ytterkanten av det som er mogleg etter Grunnlova § 115. Men – som kommentator Mathias Fischer spør i dagens Bergens Tidende – kva er alternativet? Vel, alternativet dersom ein vil vere med i EU-demokratiet, ikkje berre i EU-byråkratiet, er å søkje EU-medlemskap. Det er det liten appetitt for i det norske folk, og det held Stortinget seg til. Men i fråvær av det kan vi ikkje drive økonomisk sjølvskading på vegner av tusenvis av tilsette i norsk finansnæring. I ei tid med stigande arbeidsløyse vil det vere det dårlegaste alternativet av alle.

Anders B. Werp (H) [13:00:21]: Ingen ønsker en ny finanskrisa. Et viktig tiltak mot dette er å etablere tilsyn med de nasjonale finansstilsynene for å unngå at enkelte lands tilsyn slakker av på kravene for å tiltrekke seg utenlandsk finansiering.

Erfaringene fra forrige finanskrisa viser at samarbeid er et viktig svar for å hindre nye kriser. Den internasjonale finanskrisen viste hvor galt det kan gå når bankene tar mer risiko enn de kan tåle. EU etablerte derfor i kjølvannet av finanskrisen et nytt og mer omfattende system for samarbeid om finansstilsyn. Hensikten er å gjøre europeiske banker mer motstandsdyktige mot kriser og dårlige tider.

Vi vet at ustabilitet fra verden rundt oss fort kan smitte over til Norge med tilhørende konsekvenser for norske bankkunder og vårt næringsliv. Sier vi nei til å knytte oss til EUs finansstilsyns system, kan det bety at norsk finansnæring vil stå utenfor det indre marked. Det betyr at norsk finansnæring kan få problemer med å bistå norske bedrifter på vei ut i verden, at norske finansinstitusjoner, som fondsselskapene, ikke kan selge sine spareprodukter i EU på like vilkår, og at vi som utenforland antagelig vil bli ansett som mer risikable av utenlandske investorer.

Det siste er svært alvorlig. Store deler av norsk næringsliv og en meget stor andel av norske boliglån er finansiert ved innlån fra utlandet. Med andre ord vil et nei kunne bety dyrere lån for vanlige folk og dyrere finansiering for norske bedrifter. Det er det siste vi trenger når norsk økonomi står midt i en stor omstilling.

Dersom vi blir stående utenfor det europeiske samarbeidet om finansstilsyn, må vi forvente at EU vil suspendere EØS-samarbeidet for finansielle tjenester. Finansiell tjenesteyting er grenseoverskridende. Det er derfor viktig at det norske finansstilsynet har et godt og tett samarbeid med sine europeiske kolleger. Denne saken har vært grundig behandlet over mange år. Den rød-grønne regjeringen, inklusive Senterpartiet, startet arbeidet i 2009, og saken

har vært omtalt og behandlet i Stortinget hele 18 ganger etter det.

Ingerd Schou hadde her overtatt presidentplansen.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:03:00]: Innenfor EU er det en økende økonomisk, sosial og politisk uro. Det blir da en reaksjon mot den økonomiske liberalismen som unionen er tuftet på. Det fører til en stor endring i folks valg av politiske ledere i EU-landene, og EU er i dag en økonomisk union uten en politisk union, altså skal folkevalgte på unionsnivå ikke styre felles økonomisk politikk.

Dette er et eksperiment uten forbilde – jeg vil understreke det, det er et eksperiment uten forbilde – som ikke vil gå bra eller vare svært lenge, det viser historiske erfaringer.

Norges suverenitetsavståelse bygger på den grunnsetning at det som utelukkende er i unionens interesse, også er i Norges interesse. Representanten Limi sa at det var oppsiktsvekkende naivt å svare ja på det utsagnet.

Poenget med saken er at Stortinget avgir suverenitet, og at Norge skal forplikte seg til et homogent og enhetlig regelverk. Det er hele poenget. Jeg må si at det er kunnskapsløst, eller å snakke mot bedre vitende, når enkelte representanter, bl.a. fra Arbeiderpartiet, sier at norsk finanstilsyn kan reguleres strengere enn det som skjer i EU-land.

Referatet fra EØS-rådet 25. mai slår fast at man skal sikre ensartede tilsyn i hele EØS-området.

Det som skjer, er at folkevalgt makt over finanssektoren svekkes, og det er svært sterkt å oppleve at Arbeiderpartiets ledelse er for dette verdigrunnlaget. Det er en reell suverenitetsavståelse til en instans som vi ikke er medlem av, vi nå skal gjennomføre.

I henhold til Grunnloven § 115 heter det at Stortinget kan

«med tre fjerdedels flertall samtykke i at en internasjonal sammenslutning som Norge er tilsluttet eller slutter seg til, på et saklig begrenset område skal ha rett til å utøve beføyelser som etter denne Grunnlov ellers tilligger statens myndigheter (...).»

Det som er kjernen i dette, er at vi avgir suverenitet i denne saken, at det er i strid med § 115, og det er en omgåelse av kravet i Grunnloven, for det står her at det skal være en sammenslutning som Norge er tilsluttet eller slutter seg til.

Professor Eivind Smith har sagt det slik i Nationen 24. mai:

«Ei omgåing av krava i Grunnlova.»

Han sier videre:

«Gjennom EØS-ordninga og ei rekke andre steg i retning tettare integrering lever vi i ei konstitusjonell skuggeverd der vi lèt som vi er suverene medan vi driver og overfører makt stadig vekk.»

EUs overnasjonale tilsynsmyndighet med sine 605 ansatte vil være førende for hva ESAs ene mann kan beslutte. Han skal bare signere på det han får fra EU. Flere finansreguleringseksperter mener at maktoverføringen betyr

at Norge underlegger seg et svakt EU-regelverk, og det er ikke i vår interesse.

Jenny Klinge (Sp) [13:06:22]: Den 2. juni i år las eg ein artikkel i Klassekampen som gav grunn til uro. Her åtvare Halvard Haukeland Fredriksen, professor ved Universitetet i Bergen, om at viss Stortinget seier ja til å overføre myndigheit over det norske finanstilsynet til EU, kan også personvernet til norske borgarar bli avgjort i Brussel.

Fredriksen fastslår:

«Når man først har gått med på en slik modell, har man mistet et viktig forhandlingskort overfor EU, både politisk og rettslig.»

Han understrekar at dette i praksis kan bety at det nærmare innhaldet i den norske personvernreguleringa vil bli utarbeidd av eit EU-byrå der det norske datatilsynet nok endar opp med eit B-medlemskap, altså utan stemmerett.

I Prop. 100 S for 2015–2016 seier regjeringa:

«Det må forventes at EU vil gi byråer og tilsyn en enda mer fremtredende rolle fremover.»

Regjeringa seier også at Noreg må knyte seg til desse tilsyna «selv om dette kan innebære enkelte utfordringer av institusjonell eller rettslig karakter». Og vidare:

«Full deltakelse uten stemmerett må gjennomgående være målet.»

Når stortingsfleirtalet i dag vil gjere eit vedtak om å overføre myndigheit og suverenitet på det viset som det ligg an til, vil det seinare kunne få konsekvensar også for personvernet til norske borgarar, som nemnt. Dette er konsekvensar vi ikkje anar omfanget av i dag.

Vi må klare å sjå utover den enkelte saka, og i dette tilfellet vere obs på smitteeffekten eit vedtak kan ha for andre politikkområde. Eg nemnde EUs datatilsyn og personvernet, og vi stortingsrepresentantar må vere sunt skeptiske på vegner av eigne innbyggjarar. I dei komande forhandlingane om tilknytning til både dette og andre tilsyn vil ikkje Noreg stå særleg sterkt etter at vi i dag sluttar oss til EUs finanstilsyn.

Det vart sagt av representanten Limi i starten av debatten, då temaet var om saka skulle utsetjast til seinare, at det ikkje var sannsynleg at ei slik utsetjing ville endre resultatet. Nei, det kan hende stortingsfleirtalet ikkje vil bry seg om at Storbritannia eventuelt melder seg ut av EU, at dei meiner det ikkje har relevans for denne saka om EUs finanstilsyn. Då seier det truleg meir om dei enn om den faktiske relevansen.

Det er verdt å merke seg at leiande økonomar seier at resultatet av avstemminga i Storbritannia kan bety mykje for EUs finansmarknad, og at denne avgjerda burde vore på plass før vi konkluderer om norsk tilknytning til EUs finanstilsyn.

Eg meiner det er uheldig at regjeringa og stortingsfleirtalet prøver seg på det vi på folkeleg vis kan kalle fiksfakseri for å omgå grunnlovsføresegner om å avstå suverenitet.

Presidenten: Nå tror presidenten at det finnes mer parlamentariske uttrykk enn «fiksfakseri», men lar det passere nå.

Michael Tetzschner (H) [13:09:24]: Skulle man tro en rekke av talerne i debatten, også foregående taler, gjelder denne saken å overføre myndighet til EU, eller sågar å snikinnføre EU-medlemskap bakveien. Det er det jo ikke snakk om. Derimot kan saken nettopp ses på som en oppfølging av den tilknytningsform til det europeiske samarbeidet som ble det store nasjonale kompromisset, nemlig at vi inngikk EØS-avtalen.

Det saken handler om, er noe så saklig avgrenset, men allikevel viktig, som at norsk finansnæring fortsatt skal kunne være en del av det indre marked, som vi har sluttet oss til gjennom EØS-avtalen. Uten å fatte det vedtaket som foreligger på bordet i dag, vil altså norske banker og forsikringsselskaper ikke lenger være sikret full tilgang til det europeiske markedet. Det ville være meget dramatisk for næringen og ikke minst dramatisk for de 50 000 ansatte som har sitt levebrød i næringen, og selvsagt også for en rekke andre norske aktører.

Norsk finansnæring er avhengig av Europa, mens vi nok kan være realistiske og slå fast at Europa ikke i samme grad er avhengig av norsk finansnæring.

Norge har valgt å forhandle med EU gjennom ulike avtaleforhold. Det er altså EØS-avtalen som er den viktigste og mest omfattende. EØS-avtalen gir oss en privilegert adgang til EUs indre marked, og det gjelder jo ikke minst for finansiell virksomhet. Prisen å betale for denne omfattende markedsadgangen er at avtalen må utvikle seg i takt med EUs regelutvikling, og at regelutviklingen på det finansielle området selvfølgelig har vært svært omfattende etter finanskrisen.

Harmonisering av regelverket i EFTA- og EØS-landene og EUs medlemsland er selve premisset for hele EØS-regimet. Så hvis man har noe imot selve det konseptet man har nå, er det jo egentlig EØS-avtalen man argumenterer mot. Dette er en følge av vårt EØS-medlemskap.

Det er altså en rekke viktige ting det nye tilsynet skal gjøre – det skal utforme forslag til regelverk, og det skal sørge for at det blir opprettet en enhetlig manual for tilsyn med finansinstitusjonene i det indre marked, og den nasjonale selvråderett affiseres bare hvis vi ikke lever opp til disse internasjonale standardene.

Kjersti Toppe (Sp) [13:12:42]: I dag skal Stortinget gjera det som er det aller mest ansvarstunge ein som norsk folkevald kan gjera, nemleg å gi frå seg norsk suverenitet. For første gong på over 20 år er det foreslått ei norsk suverenitetsavgivning som er så omfattande at ein etter Grunnlova krev tre firedels fleirtal. Spørsmålet er kvifor vi skal gjera dette. Svaret må etter mitt syn vera så tydeleg og så forståeleg at vi kan forklara det til dei vi representerer ute i landet. Det bør vera ein god grunn.

Forslaget frå regjeringa inneber at Noreg gjennom EFTA underlegg seg EUs finanstilsynsstruktur, som i praksis får myndigheit til å gjera vedtak som er bindande for både norske myndigheiter og bankar.

I debatten i dag snakkar mange fort og bruker mange ord utan at ein på ein enkel og overbevisande måte forstår kvifor Noreg ikkje skal vera best tent med eit nasjonalt tilsyn med eiga finansnæring. Høgre, Arbeidarpartiet

og Framstegspartiet gir tvert imot saka brei oppslutning.

Det vert vist til finanskrisa og at tilknytning til EUs finanstilsyn skal sikra godt tilsyn av finansnæringa i Noreg, men som Senterpartiet skriv i innstillinga: Det er ikkje «dokumentert noen svakheter ved måten det norske finanstilsynet så langt har drevet tilsyn av finansmarkedet i Norge».

I Nationen 24. mai sa professor Eivind Smith det slik:

«Noreg har stått utanfor EU-regelverket ei stund, og det er vanskeleg å sjå at det har vore noko katastrofe».

Den siste finanskrisa fekk store konsekvensar i ei rekke europeiske land, der mange hundre tusen menneske mista jobben. Noreg klarte seg betre, og det er fleire grunnar til det, men Finanskriseutvalet peikte nettopp på kor viktig det er at Noreg sjølv kan velja å operera med strengare reglar enn EU-systemet. Å overføra suverenitet til EUs finanstilsyn vil svekkja Noregs moglegheiter til dette. Vi overfører då suverenitet til eit tilsynssystem som skal handtera ein pengestruktur for ein valutaunion utan tilhøyrande finansiell og politisk union. Det er ikkje logisk politikk.

Senterpartiet er på linje med LO i denne saka. Dei ber om ei grundigare drøfting av potensielle konsekvensar og føreslår at det vert etablert eit kompetansmiljø eller eit utval som kan analysera utviklinga i finanssektoren for å sikra drøftinga forankring.

Eg registrerer at Arbeidarpartiet sin representant bedyrar at alle i Arbeidarpartiet er einige med regjeringa i denne saka.

Truls Wickholm (A) [13:15:59]: Denne debatten som flere prøver å trekke opp om fristillelse, er litt som denne typen sitat: Kan du bekrefte at du ikke slår din kone? Her blir det ikke noe riktig svar, fordi man er nødt til å gå inn i en negativ nektelse. Det er en teknikk som noen partier her prøver å bruke for å skape et inntrykk av at det er splid der hvor det ikke er splid.

Vi har bak oss en finanskrisa. Behovet for regulering og tilsyn er fortsatt stort og burde være klart for de fleste. Det har vært mye debatt nå her i salen om tilsyn, hvordan det skal føres tilsyn, og hva tilsynet skal gjøre. Sannheten er at det tilsynet som skal føres, vil være basert på rettsakter som tas inn i norsk lov, og som også vil ha sitt motsvar i EU. Det er ikke sånn at EUs finanstilsyn skal sitte og finne på ting som bør kopieres og innføres i Norge. Det vil være gjort på bakgrunn av rettsakter som har sin demokratiske forankring. Det vil også være disse rettsaktene og forordningene som beskriver noe av handlingsrommet til de enkelte landene til å bruke sin egen myndighet til å være strenge eller ikke strenge ut fra hvordan de er utformet. Så det kunne være en fordel om vi i Stortinget brukte like mye tid som vi har satt av i dag til å diskutere disse, når de også blir en del av norsk lov fortløpende. Det vil altså bli gjort på vanlig måte.

ESA kan i dag gripe direkte inn overfor norske selskaper og norske myndigheter på konkurranseområdet. Dette er basert på lovgivning vi har i Norge, og som også finner sitt motsvar i EU. ESA og kommisjonen følger tilnærmet

lik praksis og skal ha kommunikasjon om hvordan dette utøves. Nå skal vi overføre myndighet ikke på en ny måte, men på en egentlig ganske lik måte som det vi har gjort hittil, men på et nytt område, fordi vi har et nytt område vi skal ha lik praksis på.

Vi har ofte angrep på EØS-avtalen. Det blir kalt faksdemokrati og mye annet, men det er en avtale som har vært god for Norge. Det var også en avtale som jeg vil minne om gjorde at mange også var komfortable med å si nei til norsk EU-medlemskap i 1994, nettopp det at vi har en avtale som sikrer Norge adgang til markedene.

Er dette en omgåelse av Grunnloven? Nei, dette er en avtale for å kunne oppfylle Grunnloven.

Irene Johansen (A) [13:19:13]: Jeg vil først gjerne takke for debatten, som på en god måte har belyst både saken og enkeltes betenknninger med hensyn til den.

Jeg vil også minne om – etter å ha hørt på debatten – den store enigheten som er, både i salen her og i det norske folk, om at EØS-avtalen er viktig for Norge. EØS-avtalen har tjent oss godt siden 1992, men den er jo ikke statisk. Den har blitt utviklet løpende gjennom årene, og myndighet har også blitt overført til ESA tidligere, men da ut fra § 26.

Det er viktig for norsk næringsliv og for Norge at EØS-avtalen fortsatt utvikles i takt med utviklingen i det indre markedet, slik at dette markedet fungerer. Det bidrar den framforhandlede løsningen til. De norske banker og finansinstitusjoner er omfattet av EØS-avtalen og har gjennom den hatt tilgang til det europeiske markedet, på linje med de europeiske finansinstitusjonene, siden 1992. Dette er altså ikke noe nytt. Det er heller ikke noe nytt at det norske finanstillsynet samarbeider med EUs finanstillsyn.

For meg handler denne saken om å sikre at de norske bankene og finansinstitusjonene fortsatt har tilgang til det europeiske markedet, og at det norske finanstillsynet fortsatt kan delta i samarbeidet om utvikling og oppfølging av felles regler for overvåking og tilsyn, slik det altså har gjort siden 1992.

Det indre markedet har felles konkurranseregler, som gjelder for alle landene som deltar i dette markedet. Det tjener alle på. For at konkurransevilkårene fortsatt skal være like for alle som deltar i dette markedet, må også EØS-landene Norge, Island og Liechtenstein omfattes av de samme krav og regler på finanstillsynsområdet som EU-landene. Det argumenterer norsk finansnæring med at er en fordel for dem.

Overnasjonale regler og tilsyn har mange argumentert for etter finanskrisen. Dette er et slikt overnasjonalt tilsyn, som vi nå slutter oss til, gjennom EØS-avtalen. Vi er ikke medlem av EU. Det må vi være for å få stemmerett – som ellers når det gjelder samarbeid med EU, deltar vi uten å være med på beslutningene. Denne løsningen er innenfor topilarstrukturen i EØS-avtalen, som altså regulerer vår tilgang til det europeiske markedet.

Heidi Nordby Lunde (H) [13:21:56]: Representanten Marit Arnstad påpekte at det er tre spørsmål som gjenstår som ubesvarte. Jeg er litt uenig i det, og jeg tenkte kanskje jeg ville prøve å oppklare noe av det, i hvert fall.

Hun mente at det var fare for at det vi vedtar i dag, skulle skape presedens for nye tilsyn. Der synes jeg finansministeren var forbilledlig klar og avviste at det var tilfellet. Så var det spørsmål om vi ble utestengt fra markedet. Svaret på det er jo at uavhengig av om vi blir utestengt eller ikke, får vi ikke tilgang til et harmonisert marked, og dette vil gå ut over norsk finansnæring og ikke minst norsk finansnærings mulighet til å utvikle seg og bli med sine kunder ut i det som faktisk er vårt største marked. Det siste er at det ser ut til å være en liten misforståelse når det gjelder dette med å utarbeide regelverk og vedtak i ESA – eller kopivedtak, som Senterpartiet kaller det. Da blander man sammen utarbeidelsen av regelverk og hva ESA og EFTA skal kunne vedta. Der vi overfører myndighet, er det for å kunne gripe inn i helt spesifikke tilfeller, noe som vi ikke tror kommer til å skje med det første.

I regelverksutformingen er det av og til fullharmoniserte regelverk som vi ikke kan fravike dersom vi skal være en del av det indre markedet. Men andre ganger har man frihet innen direktivene, som f.eks. på kapitalkravene, der Norge ofte legger seg på den strengere delen av skalaen. Den muligheten vil Norge fortsatt ha. I oppfølgingen av regelverket, som tilsynene har, må de forholde seg til det regelverket.

Jeg synes igjen det er interessant at Senterpartiet i denne debatten mener at norske særreguleringer er bra, men at de konsekvent i forbindelse med finansmarkedsmeldingen, nesten hvert eneste år, kritiserer regjeringen for å opprettholde nettopp norske særreguleringer, bl.a. vekting av kommunelån, innføring av SMB-rabatt og nye krav til uvektet kapitalforvaltning. Det Senterpartiet egentlig gjør da, er at man på den ene siden sier at man ønsker fravik fra disse norske særreguleringene, men så ønsker man ikke det robuste tilsynet som EU faktisk ønsker å føre med en grenseoverskridende finansnæring. Jeg ønsker begge deler.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [13:24:31]: Representanten Heidi Nordby Lunde fra Høyre sier at Senterpartiet «kaller» det kopivedtak. Det er fordi vi kan lese, og fordi vi har lest stortingsproposisjonene, og det står rett ut fra regjeringen: «EU-tilsynsmyndigheten, vil fatte et likelydende eller tilnærmet likelydende vedtak» – altså man skal kopiere det som EUs tilsynsorganer har bestemt. Så tydeligere enn det regjeringen har sagt det der, kan man ikke si det, når man skal fatte «et likelydende eller tilnærmet likelydende vedtak».

Dessverre ser det ut som om flertallet nå overser de advarsler som vi har fått gjennom de siste ukene. Punkt 1 gjelder det konstitusjonelle, der landets fremste ekspert, Eivind Smith, har vært så tydelig som han har vært. Det lukker man øynene for. Under høringen sa professor Haukeland Fredriksen at dette var ikke plan A, det var ikke plan B, det måtte i beste fall være plan C. Det juridiske miljøet i Bergen mente at dette var en omgåelse av Grunnloven. Det juridiske miljøet ved Universitetet i Tromsø har sagt det samme. Det overser dessverre stortingsflertallet i dag. Vi har fått belyst at den selvstendige kompetansen vi skal ha i ESA, det er én person, en som heter

2) Representantforslag fra repr. Slagsvold Vedum, Tingelstad Wøien, Toppe og Pollestad om momskompensasjon for internatskoler

Bærøe, som skal sitte der og gjøre vurderinger opp mot alle de – enormt – 600–700 som sitter der i EU-systemet, så det må jo være en begavelse som departementet har funnet i han Bærøe! Det er jo utrolig at man mener at det er en selvstendig vurdering.

Man har oversett advarslene fra Finanskriseutvalgets medlem Erik Reinert, som har vært veldig tydelig, som har stilt spørsmål om vi får samme nasjonale handlefrihet framover som vi har nå. Man har ikke klart å tilbakevise noe der, dessverre. Man har oversett det som har kommet fra Kenneth Haar, som sa helt tydelig: Det er ikke snakk om sterke reguleringer, det er snakk om svakere, det er en diskusjon om deregulering, ikke det stortingsflertallet her snakker om. Så her vedtar man en enorm suverenitetsoverføring mer av prestisjehensyn, i stedet for å gå ordentlig og tungt inn i saken. Også finansminister Siv Jensen har måttet innrømme – med et smil – i dag at hun har gitt Stortinget feil opplysninger før, om at vi blir utestengt fra det europeiske finansmarkedet hvis vi ikke slutter oss til det.

Carl I. Hagen ønsket i 1992 å utsette behandlingen av EØS og fremmet forslag sammen med Kristelig Folkeparti, SV og Senterpartiet da. Han hadde en annen tilnærming enn dagens Fremskrittsparti-leder. For Fremskrittspartiet i dag er det tydeligvis viktigere å få trumfet dette gjennom enn å få en opplyst og begavet debatt. Det burde vi ha fått, for dette er et så stort og så prinsipielt spørsmål, og det er trist at vi ikke har tid til det.

Liv Signe Navarsete (Sp) [13:27:43]: Regjeringa og Arbeidarpartiet si grunnjerving for hastebehandlinga av denne viktige saka i dag har vore sterkt misvisande. Regjeringa og Arbeidarpartiet meiner at ei norsk utsetjing av saka ville forseinka arbeidet med endringar av EØS-avtalen. I Klassekampen 9. juni er Truls Wickholm sitert på:

«Slik jeg forstår det på tilbakemeldingene fra regjeringen, har det vært lagt opp til at Efta-landene nå behandler dette i løpet av sommeren, og at man kan ha vedtak fra alle parlamentene, så Efta kan godkjenne avtalen i forhandlinger med EU.»

No viser det seg likevel at det islandske parlamentet ikkje vil behandle saka før i haustsesjonen, og frå den kanten varslar ein at det skal vere ei grundig handsaming på Island. Jusprofessor Stefán Már Stefánsson fortel til Nationen 9. juni at han meiner saka er i strid med islandsk grunnlov. Han er grunnlovseksperter og har vore i Alltinget fleire gonger og tolka grunnlova for Alltinget, så han er vel ein ein bør lytte til. Når det islandske parlamentet ventar til etter sommaren, er det heller ikkje nokon grunn for at me står her i dag og handsamar saka, iallfall ikkje den grunnen som har vore køyrd fram frå regjeringa og Arbeidarpartiet si side.

Men eg har eit spørsmål og ei oppmoding til statsråd Aspaker. Det må vere heilt klart at Island skal stå heilt fritt til sjølv å gjere sjølvstendige nasjonale vurderingar ut frå deira grunnlov. Kan statsråd Aspaker garantere at regjeringa frå norsk side ikkje vil leggje noko press på Island, verken når det gjeld tidsbruk i saka eller deira moglegheit til å gjere ei reell og sjølvstendig konstitusjonell vurdering?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:29:54]: Det er et viktig spørsmål som henger i lufta etter denne diskusjonen, og det gjelder utsagnet om at når Norge blir en del av EUs overnasjonale finanstilsyn, kan norsk finanstilsyn regulere strengere enn det som skjer i EU-land.

Det er ikke kommet noen avklaring på det fra finansministeren, og jeg ber om at finansministeren tar ordet og avklarer om det er finansministerens mening at det norske finanstilsynet, dersom vi sier ja til den overnasjonale myndighetsoverføringen som vi nå snakker om, likevel kan regulere strengere enn det som skjer i EU-land. Når flere er i en så stor villfarelse at en sier det, må vi fra autoritativt hold få høre om finansministerens svar er ja eller nei til det.

Høyres hovedtalsmann, representanten Heidi Nordby Lunde, sa at det sjølsagt er viktig å få et homogent regelverk for finanssektoren, og sånn har jeg også forstått det. Og representanten Heidi Nordby Lunde holdt seg pre-sist innenfor det hun har anledning til når det gjelder det grunnsynet, og sa at en kunne legge seg på den strenge delen av skalaen. Det er uttalelser som jeg forstår, men det ligger innenfor det at norsk finanstilsyn ikke kan regulere strengere enn det som skjer i EU-land.

Det ideologiske grunnlaget for EUs overnasjonale finanstilsyn er jo å fremme mer økonomisk liberalisme i stedet for mer samfunnskontroll. En skal ha en friere bevegelse av kapital. Den folkevalgte styringa skal ikke styrkes, og det er jo heller ikke mulig innenfor EU-systemet, for der har en en økonomisk union uten en politisk union. Det er ikke sånn der som i Norge, at vi har et finansdepartement med en finansminister, og en finansminister som må ha støtte i parlamentet for fortsatt å være finansminister. Sånn er det ikke i EU. Det er jo det eksperimentet som hele EU bygger på – at en har gått til det fatale skrittet å først innføre en økonomisk union uten å ha en politisk union.

Det nytter ikke over tid ikke å ha en folkevalgt styring av helheten når en står oppe i så kontroversielle spørsmål som det vi vet at EU står oppe i.

Til slutt om representanten Truls Wickholm og fristillelse: Representanten sa at det at Senterpartiet spør om det, bare er et forsøk på å skape inntrykk av strid innenfor Arbeiderpartiet, der det ikke er strid. Det er interessant at Arbeiderpartiet fristilte sine representanter når det gjaldt avstemningen vedrørende Grunnloven § 115, og sa det klart. Her sies det ikke klart, og det tyder på partipisk.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 1, 2 og 3.

Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 4 og 5 behandles under ett.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 4 [13:33:02]

Innstilling fra finanskomiteen om Endringar i skatte-, avgifts- og tollovgivinga (Innst. 385 L (2015–2016), jf. Prop. 121 LS (2015–2016))

Sak nr. 5 [13:33:17]

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Anne Tingelstad Wøien, Kjersti Toppe og Geir Pollestad om momskompensasjon for internatskoler (Innst. 387 S (2015–2016), jf. Dokument 8:54 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Hans Olav Syversen (KrF) [13:34:15] (komiteens leder og ordfører for sakene): Vi anser at hoveddebatten når det gjelder revidert budsjett, kommer vi tilbake til på fredag, så jeg skal som saksordfører være meget kort og bare gi noen kommentarer til de to sakene.

Når det gjelder lovdelen av revidert budsjett, er den meget begrenset, og det er stort sett enighet. Det er et par punkter hvor komiteen skiller lag. Det er for det første når det gjelder mulighet til å frita fritidsboliger for eiendomsskatt. Komiteen er enig i at det er en mulighet som kan gis. Så er det en liten uenighet om samme lov når det gjelder førstegangsutskrivning av eiendomsskatt og hva maksimumssatsen kan være. Der går saken rett og slett ut på at dersom man har vedtatt et utskrivningsgrunnlag, f.eks. på verk og bruk, har det vært mulig å ha full sats også på boliger etter første år, selv om det da vil være første gang for innkreving av boligdelen. Det foreslår nå flertallet – og regjeringen har gjort det i proposisjonen – at man ikke lenger kan gjøre. Det får tilslutning fra et flertall i komiteen.

Jeg har lyst til bare å rette oppmerksomheten mot den omtalen som regjeringen gir av to anmodningsvedtak i denne saken, som gjelder svart arbeid. Det ene gjelder Stortingets vedtak om å be regjeringen «utrede om Skatteetaten kan få bedre muligheter til å innhente relevant informasjon og sikre bevis, blant annet gjennom beslag». Her varsler regjeringen at Skattedirektoratet er i gang med en slik utredning. Og så får vi se om dette blir realitet etter hvert. Men arbeidet er i gang, og det er vi tilfreds med.

Så gjelder det vedtak nr. 515, hvor Stortinget ber regjeringen «utrede om skatteattesten kan bedres, slik at skatteattestene blir gyldige i sanntid og dermed blir et bedre virkemiddel i arbeidet mot svart» arbeid. Regjeringen varsler at det nå er innført et system for bestilling av skatteattest i Altinn, der det kan hentes ut skatteattester som er gyldig i sanntid, ved at det viser status på den aktuelle søkedagen. Det er vi meget tilfreds med og slutter oss til, selvfølgelig.

Så gjelder det representantforslaget fra flere representanter fra Senterpartiet knyttet til momskompensasjon for internatskoler. Det er en samlet komité som viser til den enigheten som ble framforhandlet i forbindelse med revidert

nasjonalbudsjett, som vi skal diskutere på fredag, hvor man går inn og støtter regjeringen i at det skal komme et nytt regelverk for momskompensasjon fra 1. januar 2017, men hvor man i tillegg får en ordning for de krav – får vi kalle det – som har oppstått siden skattemyndighetene foretok en etter min mening helt unødvendig nyfortolkning av et eksisterende regelverk. Gjennom det vedtaket sørger vi for at ingen blir skadelidende når det gjelder skolene.

Dette gjelder ett skoleslag til, i tillegg til det som er nevnt i representantforslaget. Det gjelder skoler med voksne elever uten rett til videregående opplæring. Det er en meget viktig del av grunnlaget for den enigheten, og det er veldig viktig at disse skolene fortsatt kan drive slik de har gjort.

Jeg kommer selvfølgelig tilbake til dette i den generelle debatten, men jeg tror det er grunnlag for å si at skattemyndighetene har et visst forbedringspotensial i måten man behandler denne type saker på.

Jeg anbefaler innstillingen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 4 og 5.

Sak nr. 6 [13:38:54]

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Line Henriette Hjemdal, Rigmor Andersen Eide, Hans Fredrik Grøvan, Anders Tyvand og Astrid Aarhus Byrknes om opprettelse av en KompetanseFUNN-ordning (Innst. 388 S (2015–2016), jf. Dokument 8:80 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Torstein Tvedt Solberg (A) [13:39:54] (ordfører for saken): Dette er en sak med stor enighet, så jeg skal være kort. Jeg vil først av alt takke representantene fra Kristelig Folkeparti for å ha brakt fram et spennende forslag til Stortinget. En kan vel si at en travel vår i finanskomiteen har gjort at et spennende forslag sannsynligvis får en mindre debatt enn forslaget hadde fortjent.

Forslaget om å opprette en KompetanseFUNN-ordning treffer midt i den viktige debatten om hvordan en skal møte den rekordhøye arbeidsledigheten en nå opplever, og hvordan en kan omstille norsk arbeidsliv for framtida.

En sterkere satsing på kompetanse i bedriftene bør være en del av oppskriften, for satsing på utdanning, forskning og innovasjon alene gir liten effekt om ikke kompetansen i norske bedrifter styrkes samtidig. Det er i bedriftene forutsetningene for læring er best og veien fra kunnskap til

verdiskaping er kortest. Kompetansen i arbeidslivet sitter hos fagarbeiderne, hos ingeniørene, hos selgerne og hos arbeidsledere. Deres erfaringer er gull verd.

I en globalisert verden blir ikke Norge billigst, men vi kan være best. Det forutsetter at vi også i framtida leverer kvalitet, er produktive og at norske arbeidere forblir godt utdannet. Her har Norge en god samarbeidstradisjon å bygge videre på. Trepattssamarbeidet er det beste utgangspunktet for å løse nettopp dette. Kompetanse blir ikke til verdiskaping av seg selv, men den norske modellen bedrer forutsetningene. Det er tross alt i bedriftene kompetansen omsettes til verdiskaping, eksportinntekter, skatteinntekter og velferd. Statistikken taler for seg selv: 90 pst. av nye norske arbeidsplasser skapes i eksisterende bedrifter.

Jeg er enig med forslagstillerne i at vi ikke kan være fornøyd, og at det er behov for nye forslag og diskusjon om nye virkemidler. Som forslagstillerne framhever:

«(...) det er spesielt viktig med målretta investeringer i kompetanse, læring og kunnskapsutvikling i tider med nedgang og svakere vekst i norsk næringsliv».

Dette er en beskrivelse en samlet komité stiller seg bak.

Det er også veldig gledelig at regjeringa er positiv til initiativet. I brev til finanskomiteen framhever finansministeren at regjeringa «etter planen skal legge fram en nasjonal kompetansepolitisk strategi i 2016». Finansministeren skriver videre:

«Strategien skal utvikles med partene i arbeidslivet, som er i tråd med det norske trepartssamarbeidet.»

Det er en strategi både jeg og komiteen ser fram til å se.

Samtidig påpeker flertallet i komiteen at en kan stille spørsmål ved om et skattefradrag, sånn som KompetanseFUNN-ordningen er, er det mest hensiktsmessige virkemiddelet om en ønsker å gi offentlig støtte til kompetanseutvikling.

Selv om kun Kristelig Folkeparti stemmer for forslaget i dag, er det ingen bastant avvisning fra flertallet. Vi henviser til de årlige budsjetttrundene, og jeg tror ikke dette er det siste vi ser til dette forslaget.

Hans Olav Syversen (KrF) [13:43:07] (komiteens leder): Det er ikke hver dag man får nedstemt et forslag med så mye velvilje i både merknader og innlegg, men resultatet blir nå som det blir. Men jeg hørte jo representanten Tvedt Solberg si at det er sikkert ikke siste gang vi kommer til å diskutere det, så vi tar det som et tegn på at vi bør fremme det på nytt ved en senere anledning.

Det er riktig som saksordføreren sa, at regjeringen legger opp til en plan for denne typen kompetanseutvikling i arbeidslivet senere i år. Så får vi se hvilke gode forslag regjeringen kommer med. Vi mener at innovasjon ofte er svært nært knyttet til kompetanse – kompetanse som gir evnen til å se nye muligheter og evnen til å utvikle ideer til et produkt. Kompetanseutvikling i virksomheter gir grunnlag for nye arbeidsplasser og vekst samtidig som det er med på å skape tryggere arbeidsplasser gjennom opprettholdelse av konkurransekraften.

Vi har ment at en KompetanseFUNN-ordning, som kan sammenlignes delvis med en SkatteFUNN-ordning, som vi har, ville være et godt svar på de utfordringer vi vet at arbeidslivet står overfor. SkatteFUNN-ordningen er en

ukomplisert ordning. Den fungerer godt, og den er faktisk styrket av det flertallet som nå har stått bak budsjettene.

Så merker jeg meg at en statsråd fra Fremskrittspartiet skriver følgende i et brev til komiteen:

«Hvis en ønsker å gi offentlig støtte til kompetanseutvikling, kan det også stilles spørsmål ved om et skattefradrag er det mest hensiktsmessige virkemiddelet.»

Jeg må bare si at her er Kristelig Folkeparti mer oppatt av hva som kan gagne nærings- og arbeidsliv i form av skattefradrag, enn Fremskrittspartiet er, men det er sikkert også en debatt vi kommer tilbake til.

Jeg fremmer da med glede forslaget som vi står bak.

Presidenten: Representanten Hans Olav Syversen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Sigurd Hille (H) [13:45:28]: Jeg skal være veldig kort. Jeg slutter meg i alt vesentlig til det som saksordføreren sa her.

Når det er sagt, vil jeg også legge til at jeg er overbevist om at forslaget fra Kristelig Folkeparti har de aller, aller beste intensjoner. Men det konkluderes uten videre med at modellen skal opprettes, uten at dette tilsynelatende er utredet eller drøftet i nødvendig grad.

Jeg synes det er viktig at vi tar utgangspunkt i bedriftenes behov for kompetanse, og videre er det viktig at dette skjer i samarbeid mellom partene i arbeidslivet, slik vi har utviklet dette gjennom mange år. Regjeringen peker på at dette nettopp skal skje i forbindelse med at det fremlegges en nasjonal kompetansestrategi.

Et annet forhold er at skattefradrag og støtte ofte vil kunne føre til et slags overforbruk av slike ordninger. Det kan lett tenkes at tiltak iverksettes fordi de utløser fradrag og eventuelt støtte, uten at det påviselig er behov for nettopp dette tiltaket.

Konklusjonen synes derfor å være at det foreliggende forslag ikke bør vedtas uten videre, idet dette muligens kan føre til utilsiktede virkninger.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering over sakene nr. 1–6 på dagens kart.

Ole mic Thom m e s s e n hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Hans Olav Syversen på vegne av Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 2–4, fra Trygve Slagsvold Vedum på vegne av Senterpartiet

Forslag nr. 4 gjaldt utsettelse av saken og er allerede votert over.

Det voteres først over forslagene nr. 2 og 3, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget sender Prop. 100 S (2015–2016) og Prop. 101 S (2015–2016) tilbake til regjeringen.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gå i nye forhandlinger med EU for å finne en løsning på norsk tilknytning til EUs finanstilsyn som ikke innebærer norsk avgivelse av suverenitet til ESA eller EU.»

Miljøpartiet De Grønne og Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet ble med 145 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.04.25)

Presidenten: Det voteres så over forslag nr. 1, fra Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjenoppta forhandlingene med EU om EUs finanstilsynsmyndigheter med sikte på å oppnå norsk stemmerett i saker som angår Norge.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Senterpartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti ble med 136 mot 29 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.04.54)

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i

- 1) deltakelse i åtte beslutninger i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av rettsaktene som etablerer EUs finanstilsynssystem og enkelte andre rettsakter,
- 2) overføring av myndighet til å utøve beføyelser med direkte virkning i Norge til EFTAs overvåkingsorgan og EFTA-domstolen ved fremtidig innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 600/2014, forordning (EU) nr. 1286/2014 og forordning (EU) nr. 2015/2365.

Presidenten: Innstillingens tilråding skal behandles etter Grunnloven § 115 der det kreves tre fjerdedels flertall, og at minst to tredjedeler av Stortingets medlemmer må være til stede. Presidenten vil derfor la voteringen skje ved navneopprop.

Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot. De øvrige partier har varslet støtte til innstillingen.

Vi voterer ved navneopprop, og starter med representant nr. 5 for Troms fylke, Regina Alexandrova.

De som stemmer for innstillingen, svarer ja. De som stemmer imot innstillingen, svarer nei.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 137 mot 28 stemmer.

De 137 representantene som stemte for innstillingen, var:

Regina Alexandrova, Ingvild Kjerkol, Arild Grande, Gunnar Viken, Trond Giske, Frank J. Jenssen, Audun Otterstad, Sivert Bjørnstad, Torhild Aabergsbotten, Jorodd Asphjell, Karianne O. Tung, Lill Harriet Sandaune, Svein Flåtten, Dag Terje Andersen, Morten Stordalen, Kårstein Eidem Løvaas, Sonja Mandt, Tom E.B. Holthe, Wenche Olsen, Ingjerd Schou, Ulf Leirstein, Irene Johansen, Bengt Morten Westøb, Stein Erik Lauvås, Erlend Wiborg, Eirik Milde, Line Kysnes Vennesland, Svein Harberg, Ingebjørg Amanda Godskesen, Ingunn Foss, Kari Henriksen, Kjell Ivar Larsen, Norunn Tveiten Benestad, Odd Om-land, Thore Vestby, Anniken Huitfeldt, Kari Kjønnaas Kjos, Tone Wilhelmsen Trøen, Anne Odenmarck, Bente Stein Mathisen, Marianne Aasen, Hans Andreas Limi, Henrik Asheim, Abid Q. Raja, Åsmund Aukrust, Nils Aage Jegstad, Ib Thomsen, Gunvor Eldegard, Mette Tønder, Hårek Elvenes, Bård Vegar Solhjell, Martin Kolberg, Trond Hel-land, Jørund Rytman, Lise Christoffersen, Anders B. Werp, Torgeir Micaelsen, Morten Wold, Kristin Ørmen Johnsen, Helga Pedersen, Frank Bakke-Jensen, Ingalill Olsen, Monica Hauge Stiansen, Knut Storberget, Rangdi Krogstad, Hege Jensen, Tone Merete Sønsterud, Øyvind Halleraker, Per Rune Henriksen, Helge André Njåstad, Peter Christian Frølich, Jette F. Christensen, Torill Eidsheim, Laila Marie Reiertsen, Magne Rommetveit, Sigurd Hille, Terje Breivik, Ruth Grung, Ove Bernt Trellevik, Erik Skutle, Helge Orten, Else-May Botten, Harald T. Nesvik, Elisabeth Røbekk Nørve, Tove-Lise Torve, Oskar J. Grimstad, Pål Farstad, Lisbeth Berg-Hansen, Odd Henriksen, Dagfinn Henrik Olsen, Tone-Helen Toften, Jonny Finstad, Tor Arne Bell Ljunggren, Kjell-Idar Juvik, Rigmor Aasrud, Tore Hagebakken, Olemic Thommessen, Morten Ørsal Johansen, Stine Renate Håheim, Truls Wickholm, Nikolai Astrup, Prableen Kaur, Michael Tetzschner, Christian Tybring-Gjedde, Vegard Grøslie Wennesland, Kristin Vinje, Trine Skei Grande, Inger Helene Vaaten, Mudassar Kapur, Mazyar Keshvari, Stefan Heggelund, Marit Nybakk, Ola Elvestuen, Heidi Nordby Lunde, Sissel Knutsen Hegdal, Eirin Sund, Bente Thorsen, Arve Kambe, Torstein Tvedt Solberg, Roy Steffensen, Tina Bru, Hege Haukeland Liadal, Sveinung Stensland, Kari Raustein, Iselin Nybø, Tor Bremer, Bjørn Lødemel, Sveinung Rotevatn, Terje Aasland, Solveig Sundbø Abrahamsen, Bård Hoks-

rud, Lise Wiik, Christian Tynning Bjørnø, Martin Henriksen, Kent Gudmundsen, Øyvind Korsberg og Tove Karoline Knutsen.

De 28 representantene som stemte imot innstillingen, var:

Torgeir Knag Fylkesnes, Marit Arnstad, André N. Skjelstad, Heidi Greni, Snorre Serigstad Valen, Anders Tyvand, Line Henriette Hjemdal, Kjell Ingolf Ropstad, Hans Fredrik Grøvan, Per Olaf Lundteigen, Kirsti Bergstø, Trygve Slagsvold Vedum, Bersvend Salbu, Astrid Aarhus Byrknes, Audun Lysbakken, Kjersti Toppe, Rigmor Andersen Eide, Jenny Klinge, Janne Sjelmo Nordås, Anne Tingelstad Wøien, Heikki Eidsvoll Holmås, Rasmus Hansson, Hans Olav Syversen, Olaug V. Bollestad, Geir Pollestad, Geir Sigbjørn Toskedal, Liv Signe Navarsete og Geir Jørgen Bekkevold.

Representantene Anette Trettebergstuen, Jan Arild Ellingsen, Ketil Kjenseth og Jan Bøhler var fraværende.

Bård Vegar Solhjell (SV) (fra salen): President! Eg stemde feil. Eg stemde ja, men skulle stemme nei.

Presidenten: Ja vel. Skal vi ta det en gang til? (Latter i salen.) Det virker ikke som om det er stemming for det.

Da skal de korrekte stemmetallene være at 136 stemte for innstillingen, mens 29 stemte imot.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten har Trygve Slagsvold Vedum satt frem et forslag på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget behandler Prop. 101 S (2015–2016) etter bestemmelsene i Grunnloven § 115, som krever tre fjerdedels flertall og at minst to tredjedeler av Stortingets medlemmer er til stede ved behandling.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 145 mot 20 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 14.17.49)

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i inngåelse av avtale om endring av avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkingsorgan og en domstol (ODA) av 2. mai 1992.

Presidenten: Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 136 mot 29 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.18.23)

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov om EØS-finanstilsyn

§ 1 *EØS-regler om Den europeiske banktilsynsmyndighet*
EØS-avtalen vedlegg IX nr. 31g (forordning (EU) nr. 1093/2010) om opprettelse av en europeisk tilsynsmyndighet (Den europeiske banktilsynsmyndighet) som endret ved forordning (EU) nr. 1022/2013, gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

§ 2 *EØS-regler om Den europeiske tilsynsmyndighet for forsikring og tjenstepensjoner*

EØS-avtalen vedlegg IX nr. 31h (forordning (EU) nr. 1094/2010) om opprettelse av en europeisk tilsynsmyndighet (Den europeiske tilsynsmyndighet for forsikring og tjenstepensjoner) gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

§ 3 *EØS-regler om Den europeiske verdipapir- og markedstilsynsmyndighet*

EØS-avtalen vedlegg IX nr. 31i (forordning (EU) nr. 1095/2010) om opprettelse av en europeisk tilsynsmyndighet (Den europeiske verdipapir- og markedstilsynsmyndighet), som endret ved direktiv 2011/61/EU, gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

§ 4 *EØS-regler om Det europeiske råd for systemrisiko*

EØS-avtalen vedlegg IX nr. 31f (forordning (EU) nr. 1092/2010) om makrotilsyn med finanssystemet i Den europeiske union og om opprettelse av et europeisk råd for systemrisiko (Det europeiske råd for systemrisiko) gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

§ 5 *Utfyllende bestemmelser*

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler til gjennomføring av denne lov.

§ 6 *Ikrafttredelse og overgangsregler*

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til ulik tid. Kongen kan gi overgangsregler.

§ 7 Endringer i andre lover

1. I lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel gjøres følgende endringer:

Ny § 3-14a skal lyde:

§ 3-14a. *Salg av finansielle instrumenter som selgeren ikke eier*

EØS-avtalen vedlegg IX nr. 29f (forordning (EU) nr. 236/2012) om shortsalg og visse sider ved kredittbytteavtaler (shortsalgforordningen) gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig. Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler til gjennomføring av denne bestemmelsen.

Ny § 13-6a skal lyde:

EØS-avtalen vedlegg IX nr. 29bc (forordning (EU) nr. 648/2012) om OTC-derivater, sentrale motparter og transaksjonsregistre (EMIR) gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig. Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler til gjennomføring av denne bestemmelsen.

2. I lov 20. juni 2014 nr. 30 om kredittvurderingsbyråer gjøres følgende endring:

§ 1 skal lyde:

EØS-avtalen vedlegg IX nr. 31eb (forordning (EF) nr. 1060/2009) om kredittvurderingsbyråer (kredittvurderingsbyråforordningen) som endret ved forordning (EU) nr. 513/2011, direktiv 2011/61/EU og forordning (EU) nr. 462/2013, gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

Presidenten: Det votes over §§ 1–7.

Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til §§ 1–7 ble bifalt med 136 mot 29 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.19.01)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 135 mot 29 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.19.29)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slike vedtak til lover:

A.

L o v

om endring i lov om særavgifter

I

I lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter blir det gjort følgende endring:

Tittelen til lova skal lyde:

Lov om særavgifter (*særavgiftsloven*)

II

Lova tek til å gjelde straks.

B.

L o v

om endring i lov om adgang for Kongen til å inngå overenskomster med fremmede stater til forebyggelse av dobbeltbeskatning m.v.

I

I lov 28. juli 1949 nr. 15 om adgang for Kongen til å inngå overenskomster med fremmede stater til forebyggelse av dobbeltbeskatning m.v. blir det gjort følgende endring:

Tittelen til lova skal lyde:

Lov om adgang for Kongen til å inngå overenskomster med fremmede stater til forebyggelse av dobbeltbeskatning mv. (*dobbelbeskatningsavtaleloven*)

II

Lova tek til å gjelde straks.

C.

L o v

om endring i lov om avgifter vedrørende motorkjøretøyer og båter

I

I lov 19. juni 1959 nr. 2 om avgifter vedrørende motorkjøretøyer og båter blir det gjort følgende endring:

Tittelen til lova skal lyde:

Lov om avgifter vedrørende motorkjøretøyer og båter (*motorkjøretøy- og båtavgiftsloven*)

II

Lova tek til å gjelde straks.

D.

L o v

om endringer i lov om egedomsskatt til kommunane

I

I lov 6. juni 1975 nr. 29 om eigedomsskatt til kommunane blir det gjort følgjande endring:

Tittelen til lova skal lyde:

Lov om eigedomsskatt til kommunane (*eigedomsskattelova*)

II

I lov 6. juni 1975 nr. 29 om eigedomsskatt til kommunane blir det gjort følgjande endringar:

§ 7 ny bokstav e skal lyde:

e) *Fritidsbustader*

§ 13 andre ledd skal lyde:

Ved første gongs utskrivning på bustader og fritidsbustader som følgje av overgang til nytt utskrivingsalternativ skal skatten for slik eigedom vere kr 2 for kvart kr 1000 av takstverdet. Reglane i første leden andre punktum flg. gjeld tilsvarende.

Noverande andre ledd blir nytt tredje ledd.

III

Endringa under I tek til å gjelde straks.

Endringane under II tek til å gjelde frå 1. januar 2017.

E.

L o v

om endring i lov om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster m.v.

I

I lov 13. juni 1975 nr. 35 om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster m.v. blir det gjort følgjande endring:

Tittelen til lova skal lyde:

Lov om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster mv. (*petroleumsskatteloven*)

II

Lova tek til å gjelde straks.

F.

L o v

om endring i lov om skatt til Svalbard

I

I lov 29. november 1996 nr. 68 om skatt til Svalbard blir det gjort følgjande endring:

Tittelen til lova skal lyde:

Lov om skatt til Svalbard (*Svalbardskatteloven*)

II

Lova tek til å gjelde straks.

G.

L o v

om endring i lov om skattlegging av personer på Jan Mayen og i Antarktis

I

I lov 29. november 1996 nr. 69 om skattlegging av personer på Jan Mayen og i Antarktis blir det gjort følgjande endring:

Tittelen til lova skal lyde:

Lov om skattlegging av personer på Jan Mayen og i Antarktis (*Jan Mayen-skatteloven*)

II

Lova tek til å gjelde straks.

H.

L o v

om endring i lov om skatt på honorar til utenlandske artister m.v.

I

I lov 13. desember 1996 nr. 87 om skatt på honorar til utenlandske artister m.v. blir det gjort følgjande endring:

Tittelen til lova skal lyde:

Lov om skatt på honorar til utenlandske artister mv (*artistskatteloven*)

II

Lova tek til å gjelde straks.

I.

L o v

om endringar i skatteloven

I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt blir det gjort følgjande endringar:

§ 10-42 tredje ledd bokstav a skal lyde:

I verdien av utdelingen gjøres det fradrag for overskuddsandel etter § 10-41 multiplisert med deltakerens skattesats for alminnelig inntekt, og skjerming etter femte ledd.

§ 10-44 første ledd tredje punktum skal lyde:

For personlig *deltaker* skal gevinst og tap etter fradrag for ubenyttet skjerming oppjusteres med 1,15. Tilsvarende gjelder for personlig deltakers konkursbo eller dødsbo.

II

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt blir det gjort følgjande endringar:

§ 10-20 femte ledd nytt andre punktum skal lyde:

Tredje og fjerde ledd gjelder tilsvarende ved beregning av aksjeandelen i ervervsåret.

§ 10-20 syvende ledd nytt sjette punktum skal lyde:

Bare den beregnede aksjeandelen oppjusteres etter § 10-11 første ledd annet punktum.

§ 14-81 sjette ledd nytt femte punktum skal lyde:

Skogeier kan velge å føre gjennomsnittsunderheng etter fjerde punktum på gevinst- og tapskonto, jf. § 14-45.

§ 17-1 andre ledd bokstav d skal lyde:

d) trinnskatt til staten fastsatt etter de to laveste prosent-satsene,

Noverande bokstav d blir ny bokstav e.

III

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt blir det gjort følgende endringer:

§ 14-51 skal lyde:

§ 14-51. *Avskrivning av vindkraftverk*

Driftsmidler i vindkraftverk ervervet fra og med 19. juni 2015 til og med inntektsåret 2021, avskrives med like store årlige beløp over fem år, når arbeid på prosjektet ikke er påbegynt før 19. juni 2015. Det samme gjelder for internt nettanlegg og betongfundament for vindkraftverk. Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av bestemmelsen, herunder presisere hvilke driftsmidler bestemmelsen skal gjelde for.

IV

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt blir det gjort følgende endringer:

§ 10-11 fjerde og femte ledd skal lyde:

(4) Kreditt eller sikkerhetsstillelse som ytes direkte eller indirekte fra selskap som omfattes av § 10-1, samt tilsvarende utenlandsk selskap, til personlig skattyter som direkte eller indirekte eier aksjer eller andeler i selskapet, skal regnes som utbytte for skattyter. Det samme gjelder dersom det ytes kreditt eller sikkerhetsstillelse til personlig skattyter fra annet selskap i samme konsern, jf. aksjeloven § 1-3 og allmennaksjeloven § 1-3, som selskapet den personlige skattyteren direkte eller indirekte er aksjonær i. Som kreditt eller sikkerhetsstillelse til vedkommende skattyter regnes også kreditt eller sikkerhetsstillelse som gis til skattyterens ektefelle eller til person som skattyteren er i slekt eller svogerskap med i opp eller nedstigende linje eller i sidelinje så nær som onkel eller tante. Departementet kan ved forskrift bestemme at enkelte typer kreditt eller sikkerhetsstillelse ikke skal anses som utbytte.

(5) Besluttede utbytte som motregnes mot kreditt som tidligere er regnet som utbytte etter reglene i fjerde ledd, anses ikke som skattepliktig utbytte for aksjonæren.

§ 10-42 ellevte ledd skal lyde:

Bestemmelsene i § 10-11 fjerde til sjette ledd får tilsvarende anvendelse for lån fra selskapet til personlig deltaker.

Noverande § 10-42 ellevte ledd blir nytt tolvte ledd.

V

Endringane under I trer i kraft straks.

Endringane under II tek til å gjelde straks med verknad frå og med inntektsåret 2016.

Endringane under III tek til å gjelde frå den tid Kongen bestemmer.

Endringane under IV tek til å gjelde straks med verknad frå og med 11. mai 2016.

J.

L o v

om endring i lov om kompensasjon av merverdiavgift for kommuner, fylkeskommuner mv.

I

I lov 12. desember 2003 nr. 108 om kompensasjon av merverdiavgift for kommuner, fylkeskommuner mv. blir det gjort følgende endring:

Tittelen til lova skal lyde:

Lov om kompensasjon av merverdiavgift for kommuner, fylkeskommuner mv. (*merverdiavgiftskompensasjonsloven*)

II

Lova tek til å gjelde straks.

K.

L o v

om endringar i skattebetalingsloven

I

I lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav blir det gjort følgende endringer:

§ 10-11 første punktum skal lyde:

For betaling av lønnstrekk av inntekt på Svalbard gjelder § 10-10 tilsvarende.

§ 10-11 tredje punktum blir oppheva.

II

I lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav blir det gjort følgende endringer:

§ 5-5 første ledd skal lyde:

(1) Dersom arbeidsgiver ikke har fått de opplysninger som fremgår av skattekortet, og dette ikke skyldes forsømmelse eller mangel på tilbørlig aktsomhet fra arbeidsgivers side, skal forskuddstrekket gjennomføres etter det siste beregnede skattekort. Dersom arbeidsgiver ikke har tilgang til opplysninger fra det siste beregnede skattekortet, skal det foretas forskuddstrekk med 50 prosent. Det samme gjelder når det skal foretas forskuddstrekk i ytelser etter folketrygdloven kapitlene 4, 8 til 11 og 14 og i uføreytelser, stønader mv. som beskattes som lønn. Forskuddstrekk

i andre trekkpliktige trygdeytelser, pensjoner, vartpenger, livrenter og lignende stønader og ytelser foretas med 30 prosent.

§ 5-7 skal lyde:

§ 5-7. *Ytelser som det ikke skal foretas forskuddstrekk i*

(1) Det skal ikke foretas forskuddstrekk i:

a) lovbestemt *feriegodtgjørelse, lønn og ytelser som skattlegges som lønn, i ferietiden*. Skattytere med månedsbetaling kan fritas for trekk for en måned i ferietiden om sommeren og for en halv måned før jul. Skattytere med uke-, dag- eller timebetaling kan fritas for trekk i 4 uker i ferietiden om sommeren og 2 uker før jul. Departementet kan i forskrift bestemme at det for skattytere som har kortvarig tilknytning til riket, skal foretas forskuddstrekk gjennom hele året uten noen trekkfrie perioder.

b) livrente, pensjon, vartpenger, introduksjonsstønad og supplerende stønad til person med kort botid i Norge for en måned før jul. Fritaket gjelder ikke beløp som først kan heves etter årets utgang.

c) føderåd og underholdsbidrag.

(2) *Fritaket etter første ledd bokstav a og b gjelder ikke når trekket beregnes etter § 5-5 femte ledd.*

(3) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføring av trekkfritak etter første ledd, herunder at andre ytelser skal unntas fra trekkplikt eller at fritak i visse tilfelle skal gis for andre tidsrom enn nevnt i første ledd bokstav a.

§ 5-9 første ledd bokstav a skal lyde:

a) pensjonsinnskudd som arbeidsgiver avkorter i lønnen, og som skattyter vil ha krav på fradrag for ved ligningen etter skatteloven § 6-47 første ledd bokstav a og b og § 6-72,

III

Endringane under I tek til å gjelde 1. januar 2017 med verknad for terminar som startar denne dagen og seinare.

Endringane under II tek til å gjelde straks.

L.

L o v

om endringar i merverdiavgiftsloven

I

I lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift blir det gjort følgjande endringar:

§ 6-19 andre ledd skal lyde:

(2) *Næringsmidler som leveres vederlagsfritt til mottaker for utdeling på veldedig grunnlag, er fritatt for merverdiavgift. Mottakeren må være registrert i Enhetsregisteret. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om hvilke mottakere som det kan foretas merverdiavgiftsfrie leveranser til, og hva som er å anse som utdeling på veldedig grunnlag.*

§ 6-19 noverande andre ledd blir nytt tredje ledd.

II

Lova tek til å gjelde 1. juli 2016.

Presidenten: Det voteres først over D § 13 andre ledd. Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling til D § 13 andre ledd ble bifalt med 93 mot 71 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.20.12)

Presidenten: Det voteres så over resten av D samt A, B, C, E, F, G, H, I, J, K og L, samtlige romertall.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling til resten av D samt A, B, C, E, F, G, H, I, J, K og L, samtlige romertall ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovenes overskrift og lovene i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovenes overskrift og lovene i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtakene vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:54 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Anne Tingelstad Wøien, Kjersti Toppe og Geir Pollestad om momskompensasjon for internatskoler – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten har Hans Olav Syversen satt frem et forslag på vegne av Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette en KompetanseFUNN-ordning etter modell av SkatteFUNN-ordningen.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 152 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.21.50)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:80 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Line Henriette Hjemdal, Rigmor Andersen Eide, Hans Fredrik Grøvan, Anders Tyvand og Astrid Aarhus Byrknes om opprettelse av en KompetanseFUNN-ordning – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Da er vi ferdige med å votere over sakene nr. 1–6, og vi fortsetter med resten av sakene på dagens kart.

Line Henriette Hjemdal overtok her presidentplassen.

Sak nr. 7 [14:23:05]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om et norsk initiativ til en internasjonal konvensjon om økonomisk åpenhet (Innst. 351 S (2015–2016), jf. Dokument 8:84 S (2015–2016))

Astrid Aarhus Byrknes (KrF) [14:23:48] (ordfører for saka): Som saksordfører vil eg fyrst takka representanten Rasmus Hansson frå Miljøpartiet Dei Grøne for å ha fremja eit toppaktuelt representantforslag. Avsløringa av dei såkalla Panama Papers illustrerer det. Lekkasjen av 11,5 millionar dokument avdekkja at både statsleiarar, næringsdrivande, kriminelle og kjendisar kjøper seg hemmelegghald og gøymer pengar i skatteparadis. Skandalen rammar ikkje berre andre, den angår oss. Noregs største bank hadde vore med og tilrettelagt for at nordmenn flytta pengar til skatteparadis som hemmeleggheldt dei reelle eigarane av store formuar. Manglande økonomisk openheit, kapitalflukt og skatteunndraging har ei rekkje samfunns-skadelege verknader. Enorme pengemengder blir unndratte skattlegging, og slik blir det offentlege inntektsgrunnlaget uthola. Dette svekkjer statens evne til å løysa sine oppgaver og folk sin tillit til myndighetene og demokratiet. Det er alvorleg nok, men problemet har fleire sider.

Manglande innsyn og openheit gjer samfunnet meir sårbart for grupper som er involverte i narkotikahandel, menneskesmugling, våpensmugling, terrorfinansiering og annan grenseoverskridande kriminalitet.

Dokument 8:84 S munnar ut i eit omfattande forslag til vedtak. Det kan delast i to. I fyrste del blir det foreslått at Stortinget ber regjeringa arbeida aktivt i samarbeid med likesinna land for å byggja internasjonal støtte omkring konkrete politiske og juridiske tiltak for å kjempa mot problem knytte til skatteparadis og økonomisk hemmelegghald.

Ein samrøystes komité stiller seg bak ei slik oppmoding til regjeringa. Finansministeren bekreftar overfor komiteen at ho sluttar seg til problembeskrivinga, og at regjeringa prioriterer dette arbeidet høgt.

I andre del av forslaget blir regjeringa bedd om å ta initiativ til ein diplomatisk prosess med mål om å forhandle fram ein ny internasjonal konvensjon om økonomisk openheit på tvers av landegrenser med forpliktingar til å følgja eit sett med minimumsreglar for finansiell openheit og landsspesifikk selskapsrapportering. Her har komiteen ei meir nyansert vurdering. Kapitalfluktutvalet frå 2009 foreslo etablering av ein slik konvensjon. Heile komiteen meiner det ville vore ei god løysing om det blei etablert ein slik konvensjon med universell tilslutnad. Men kor lett lar det seg gjera? Fleirtalet meiner eit strategisk viktig spørsmål blir kva spor det er mest hensiktsmessig å følgja i arbeidet for å få gjennomslag for større økonomisk openheit.

International Law and Policy Institute laga i 2011 ein rapport nettopp om mogleg meirverdi av ein slik konvensjon. Konklusjonen var at ein konvensjon kan gje ein meirverdi, men konklusjonen har fleire atterhald. Er det sannsynleg at dei land som har funne ei nisje som skatteparadis, vil tiltre ein slik bindande konvensjon? Vil andre tilnæringsmåtar i praksis gje betre gjennomslag?

Forhåpentlegvis vil ein over tid lukkast med å etablere eit internasjonalt engasjement for ein bindande konvensjon om finansiell openheit. Komiteen meiner norske myndigheter bør bidra til å fremja eit slikt engasjement. Ein samla komité ber regjeringa halda Stortinget orientert om framtidig utvikling for eit slikt konvensjonsinitiativ.

Eg er som saksordfører glad for å ha oppnådd einigheit om dette, sjølv om det finst nyansar i synet på kva spor som er det viktigaste å forfølga. Frå Kristeleg Folkepartis side trur vi det går an å arbeida parallelt langs fleire spor. Manglande økonomisk openheit har mange problematiske konsekvensar, og då treng vi òg fleire instrument i arbeidet for å løysa utfordringa.

Bård Vegar Solhjell (SV) [14:28:44]: Ein internasjonal konvensjon for økonomisk openheit er ein svært god idé og vil truleg på eit eller anna tidspunkt i ei eller anna form vere mogleg å nå fram til. Det som saksordføraren på ein glimrande måte gjekk gjennom her, har stor fagleg støtte, og over tid her i Noreg er det mange som har innsett at det vil vere ein god idé.

Spørsmålet er om det no er eit politisk klima som gjer at Noreg akkurat no bør arbeide direkte med det, og mitt beste skjønn er at det vi først og fremst bør gjere no, er

å slutte tungt opp om dei mange internasjonale initiativa som føregår på dette området, men med større kraft enn vi har gjort dei siste to åra under den regjeringa vi har. Derfor bør vi for det første fortsetje det arbeidet som er innanfor OECD, med endå større kraft enn i dag. Vi bør fortsetje å støtte opp om arbeidet i FN og andre internasjonale samanhengar og ikkje minst det som kjem fram i Innst. 420 S for 2012–2013, som også er referert i SVs merknad, som den gongen var ein samrøystes merknad i Stortinget, men som no, kanskje litt paradoksalt, ingen andre parti enn SV vil vise til i innstillinga.

Det er ingen tvil om at det er eit litt blanda syn på dette internasjonalt akkurat no. I den siste tida under den raud-grøne regjeringa gjorde bl.a. tidlegare utviklingsminister Heikki Eidsvoll Holmås nokre framstøyt overfor enkelte andre land for å sjå på interessa for ein slik økonomisk konvensjon. På det tidspunktet erfarte vi at også frå dei landa som elles står svært nær oss i dei spørsmåla, var det lite interesse for det sporet, berre av taktiske grunnar, at ein hadde større tru på å gjere andre framsteg. Det er grunnen til at korkje SV eller andre parti fremjar forslaget i innstillinga, men for vår del er det tydelege bodskapet at vi må styrkje arbeidet for økonomisk openheit internasjonalt, mot skatteparadis, for betre transparens, for land-til-land-rapportering, mot ulovleg kapitalflukt. Det må nok gjerast med eit breitt sett av verkemiddel, men med langt større tyngde enn det som har vorte gjort dei siste åra.

Rasmus Hansson (MDG) [14:31:39]: Hvert år får vi nye avsløringer som viser at verden har et stort og kanskje økende problem knyttet til skatteunndragelse, kapitalflukt og økonomisk kriminalitet. Initiativer gjennom G20 og OECD er viktige. Initiativer gjennom EU kommer, men de har fram til i dag vist seg ikke å være tilstrekkelige. Det er grunnen til at De Grønne har tatt initiativ – det initiativet som har dukket opp i forskjellige varianter tidligere på Stortinget – til å arbeide aktivt og ta et initiativ fra norsk side til en internasjonal konvensjon om økonomisk åpenhet på tvers av landegrenser med minimumsregler for finansiell åpenhet og landspesifikk selskapsrapportering.

Vi som ikke sitter i komiteen, takker for en grundig, saklig og konstruktiv behandling av forslaget og for de innleggene som har understreket det, fra saksordføreren og fra representanten Solhjell. Vi tar til etterretning at komiteen konkluderer med at Norge fortsatt bør holde sin prioritet på de internasjonale fora hvor det allerede pågår arbeid mot skatteunndragelse og kapitalflukt og for finansiell åpenhet.

Komiteen påpeker jo at det likevel er naturlig at også norske myndigheter bidrar til å fremme arbeid for en internasjonal konvensjon, og komiteen ber regjeringen holde Stortinget orientert om den framtidige utviklingen for mulighetene for et slikt initiativ.

En måte å styrke dette arbeidet på vil være at Norge selv viser vei og etablerer strengere minimumsregler for finansiell åpenhet og landspesifikk selskapsrapportering for sta-

tens egne fond, for norske selskaper og privatpersoner og internasjonale selskaper som opererer i Norge.

Hovedargumentet mot en konvensjon, nemlig at det vil bli vanskelig å få tilslutning fra stater som bevisst bidrar til kapitalflukt og skatteunndragelse, er en type argument som gjelder for alle initiativer for å skape internasjonalt samarbeid om noe som i utgangspunktet er store og utbredte internasjonale problemer. De aktørene som har interesse av å forhindre større innsyn i finansielle transaksjoner, er heller ikke åpne for å slutte seg til f.eks. OECDs initiativ.

Det er helt riktig at det har skjedd mye knyttet til finansielt hemmelighold de siste årene, men på den annen side, som de siste månedenes lekkasjer har vist, er vi veldig langt fra å være i mål. Spørsmålet må vel heller være om vi i det hele tatt beveger oss i riktig retning.

En internasjonal konvensjon er jo ikke ment å komme i stedet for de initiativene som allerede er i gang, men som en overbygning og en styrking og koordinering av disse initiativene. OECDs CRS-initiativ, The Common Reporting Standard, er positivt og nyttig, men de problemene som internasjonale finansmiljøer presenterer verden med, går langt utover skatteunndragelser og aggressiv skatteplanlegging. Det er mange sider som ikke er dekket i denne typen avtaler. Bankbokser er ikke inkludert. Frihavner som flyplasser hvor det lagres store verdier, er ikke inkludert. Avtalen mangler tydelig håndhevelse, som tvisteløsningsmekanismer osv.

Skal et land som Norge både kunne ivareta egne interesser og bidra ikke minst til å hjelpe u-land med å etablere systemer som reduserer mulighetene for kapitalflukt, har de behov for kapasitetsbygging og større internasjonalt samarbeid. OECDs CRS-initiativ inneholder heller ikke dette.

Jeg tar derfor til etterretning de motforestillingene som representanten Solhjell refererte til, bl.a. strategiske, mot å ta et initiativ som vi foreslår i dag. Jeg betviler ikke de gode intensjonene som ligger bak den typen strategisk tenkning, verken fra norske aktører eller fra utenlandske, men vi må konstatere at dette er en type problemstilling hvor tilbakeholdenhet i hvert fall delvis har som konsekvens at problemet fortsetter og ikke blir løst. Det fører også til at vi i Norge har fått en demonstrasjon av at det eksisterer, selv i norske finanssystemer, en kultur og en holdning om at i overkant smart opptreden med penger i et internasjonalt uklart system er ok. Derfor er det viktig at Stortinget og regjeringen sender et signal om at toleransen for den typen aktivitet er lavere enn før. Det er viktig at det blir forstått at det er vilje til å gjøre mer enn før, og det er viktig at det blir synlig at det er vilje til en mer framoverlent holdning enn før. Derfor fremmet vi dette forslaget. Vi er glad for at det har fått så pass positiv mottakelse, og vi oppfordrer på det sterkeste regjeringen til å trappe opp den aktiviteten som gjelder internasjonalt uheldige operasjoner i finansmiljøene, og til å fortsette å se på en konvensjon som en av mulighetene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7. Presidenten vil foreslå at sakene nr. 8 og 9 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 8 [14:37:43]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Kraft til endring – Energipolitikken mot 2030 (Innst. 401 S (2015–2016), jf. Meld. St. 25 (2015–2016))

Sak nr. 9 [14:37:50]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Aasland, Eva Kristin Hansen, Per Rune Henriksen, Åsmund Aukrust, Tone-Helen Toften, Eirik Sivertsen og Magne Rommetveit om tiltak for å redusere klimautslipp (Innst. 397 S (2015–2016), jf. Dokument 8:51 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 2 timer og 25 minutter, og at taletiden blir fordelt slik:

Arbeiderpartiet 40 minutter, Høyre 35 minutter, Framskrittspartiet 20 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 10 minutter, Venstre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter og Miljøpartiet De Grønne 10 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletiden, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Tina Bru (H) [14:39:10] (ordfører for sak nr. 8): Det er 17 år siden sist Stortinget behandlet en melding fra regjeringen om energisystemet vårt. Selv var jeg altså bare 13 år gammel forrige gang energipolitikken ble grundig debattert i denne salen. Siden 1999 og den forrige energimeldingen har mobiltelefonen blitt allemannseie, husene våre har fått flere og mer avanserte elektriske apparater samtidig som de er blitt mer energieffektive. Siden år 2000 har det blitt bygd henholdsvis 84 og 47 gigawatt med vind- og solkraft i Europa. Kull, olje og atomkraft har alle gått tilbake. Vi har fått Leaf og Tesla, de første elbilene som har nådd ut til store grupper av kjøpere.

Det har altså vært store endringer på energiområdet siden forrige melding til Stortinget om energipolitikken, både i Norge og i verden. Samtidig har bekjempelsen av klimaendringene fått en stadig større plass i vår bevissthet og legger føringer på den politikken som skal være styrende i årene fremover. Ikke minst legger Paris-avtalen, som vi skal diskutere her i denne sal i morgen, betydelige føringer på den norske energi- og klimapolitikken.

Alle snakker om det grønne skiftet, men det er når man ser forsyningssikkerhet, klima og næringsutvikling i sammenheng at begrepet får et konkret innhold. Det grønne skiftet i Norge handler ikke først og fremst om en omstilling fra kull til gass eller fornybart i kraftsektoren, slik det gjør i mange andre land i Europa og verden. 99 pst. av all kraftproduksjon i Norge kommer fra vannkraft. I Norge

handler derfor det grønne skiftet i større grad om å fase ut fossilbruk i andre sektorer og ta vår fantastiske vannkraft i bruk på nye områder.

Ofte hører vi at Norge er bygd på rikdommen fra oljen og gassen vår, men det er egentlig vannkraften som har vært, og er, bærebjelken det moderne Norge ble bygd og industrialisert på. Denne gode tilgangen på fornybar og utslippsfri kraft setter Norge i en unik posisjon til å videreutvikle en industri med lave utslipp og fase ut fossilbruk i andre sektorer.

Dette har også vært min første erfaring som saksordfører for en stortingsmelding. Det har vært et krevende arbeid, også fordi energi- og miljøkomiteen har behandlet et stort antall saker denne våren. Jeg vil berømme komiteens medlemmer for det gode arbeidet som er lagt ned, og for at Stortinget i dag kan behandle en innstilling som inneholder brede flertall om mange viktige veivalg.

Så skal jeg ikke legge skjul på at det også har vært frustrasjon omkring korte frister og slikt som hører med et stort arbeidspress. Det tolker jeg som et sterkt ønske fra alle partier om å ha en hånd på rattet i prosessen.

Det har vært viktig for regjeringspartiene å søke flertall først med våre samarbeidspartier Kristelig Folkeparti og Venstre, noe som er helt i tråd med vår samarbeidsavtale. Dette kan ikke ha vært noen stor overraskelse for noen, men jeg er likevel glad for at komiteen til slutt har avgitt en innstilling som på mange punkter er enstemmig.

Stortingsmeldingen og energipolitikken dreier seg først og fremst om hvordan vi skal sikre en stabil forsyning av elektrisitet. Strøm er grunnleggende og kritisk infrastruktur vi alle er fullstendig avhengige av, og som vårt moderne samfunn stanser opp uten. Derfor skulle det bare mangle at meldingen først og fremst tar for seg rammevilkårene for produksjon og distribusjon av elektrisk energi.

Så har også energipolitikken fått en annen og større dimensjon som dreier seg om klima og miljø. Dette er tema som er belyst i meldingen, og som vi har løftet frem i komiteens behandling. Resultatet er en helhetlig innstilling som tar for seg forsyningssikkerhet, fornybar energiproduksjon, rammevilkår, spørsmål om vern og bruk og ikke minst klimaaspektet ved energibruken.

Norge er en energinasjon. Vannkraften er og skal være ryggraden i energiforsyningen vår og er et konkurransefortrinn for norsk næringsliv. Det er vår plikt å forvalte ressursen som den fornybare energien utgjør, på best mulig måte. Jeg er derfor fornøyd med at det er en enstemmig komité som slutter seg til prinsippet om en dreining i energipolitikken fra å subsidiere produksjon av kjent fornybar energi til å støtte utvikling av ny klima- og miljøteknologi. Dette er viktig for å sikre at norsk fornybar energi skal være lønnsomt, men det er også viktig fordi Norges kanskje viktigste bidrag til reduksjon av klimagasser globalt vil være nettopp utvikling av ny teknologi.

I praksis betyr dette at Stortinget i dag vil vedta at elsertifikatordningen ikke skal videreføres for Norges del, og vi gir føringer og signaler på Enovas nye mandat. Det betyr også at komiteen slutter seg til regjeringens forslag om forenklinger i konsesjonsbehandlinger, og flertallet vil også avvike Samlet plan.

Fornybar energi må være lønnsomt for at det skal være bærekraftig. Skal vi lykkes med omstillingen til lavutslippssamfunnet, må det lønne seg å gjøre miljøvennlige valg. Regjeringens melding og flertallets innstilling bygger opp under målet om at økonomisk vekst skal frikobles vekst i utslippene.

Innstillingen har fått et tydelig grønt preg, og flertallet har en lang rekke forslag til hvordan vi i større grad skal ta den fornybare energien i bruk til å fase ut fossil energi i alle sektorer. Skal vi gjøre dette på en god måte, forutsetter det god kunnskap.

Jeg er derfor tilfreds med at de borgerlige partiene tidligere ble enige om at regjeringen allerede ved statsbudsjettet denne høsten skal synliggjøre og omtale målsettinger for utslippsreduksjoner i ikke-kvotepiktig sektor. Dette arbeidet forutsetter at EU-kommisjonens forslag til innsatsfordeling er lagt frem, og det understreker at norsk klimapolitikk skal være tett knyttet til EU.

Særlig viktig blir transportsektoren, som står for den største bruken av fossil energi innenlands med omtrent 54 TWh i 2014. Det kan ikke være tvil om at utfasing av fossil energi til transport blir svært viktig for å nå utslippsmålene vi har satt oss. Derfor foreslo de borgerlige partiene at regjeringen i Nasjonal transportplan for 2018–2029 må fastsette måltall for antall lav- og nullutslippskjøretøy i 2025. Disse måltallene skal følge opp vedtatte klimamål og potensialet som er foreslått av fagetatene.

La meg også raskt legge til at innstillingen inneholder en rekke forslag som legger til rette for å ta i bruk hydrogen i større grad, høyere ambisjoner for biodrivstoff og satsinger innenfor grønn skipsfart.

Enova er allerede et av de viktigste verktøyene vi har i klimapolitikken. Dette forsterkes ytterligere i meldingen og i flertallets vedtak her i dag. Enovas økonomiske muskler skal styrkes i årene som kommer, og det er helt nødvendig for at de skal kunne klare oppgavene de nå får pålagt.

Jeg skal ikke nå forskuttere fremtidige budsjettprosesser, men heller løfte frem flertallets merknad om et nytt prinsipp for finansiering av Enova. Ettersom nevnte elsertifikatordning fases ut, ønsker nemlig flertallet at forbrukernes forpliktelser knyttet til denne ordningen skal motsvares i nettariffen. Som strømkunde skal ikke dette merkes i særlig grad på regningen, og det er altså ingen ny avgift utover det forbrukerne allerede er pålagt. En slik inntekt vil gjøre Enova bedre i stand til å støtte prosjekter både i industrien, i transportsektoren, i bygg og ny innovativ klima- og miljøteknologi.

17 år er lang tid, og utviklingen går raskt. Hva vet jeg, kanskje går saksordføreren for en fremtidig energimelding på ungdomsskolen i dag. Det jeg vet, er at hun eller han vil være en del av et samfunn der energi produseres, distribueres og brukes på måter vi i dag ikke engang har tenkt oss til. Det vil være et samfunn der utslippene av klimagasser er kraftig redusert eller helt borte. Forhåpentligvis har vi i dag vært med og skape grunnlaget for en slik utvikling.

Jeg ser frem til debatten.

Ola Elvestuen (V) [14:46:55] (komiteens leder og ordfører for sak nr. 9): Jeg vil også takke komiteen for arbei-

det med energimeldingen og også for representantforslaget Dokument 8:51 S, fra flere representanter i Arbeiderpartiet, om tiltak for å redusere klimautslipp.

Først vil jeg bemerke en liten feil i innstillingen. Når det gjelder representantforslaget Dokument 8:51 S, er innstillingen på vegne av hele komiteen, ikke bare noen av partiene.

Stortingets behandling av energimeldingen har gjort den til en klima- og energimelding og ikke bare en kraftmelding. På mange måter knytter vi nå energimeldingen opp mot de målsettingene vi har satt oss i Paris-avtalen, der vi skal redusere utslippene i Norge med 40 pst.

Energipolitikken må bygge opp under klimapolitiske målsettinger og bidra til at Norge blir et ledende land i omstillingen til lavutslippssamfunnet. Energipolitikken må derfor legge til rette for at fossil energibruk i størst mulig grad kan erstattes med fornybare energikilder i alle deler av økonomien.

Det har vært to viktige mål for Venstres behandling av denne stortingsmeldingen. Det ene er å få en god strategi for avkarbonisering av alle deler av norsk økonomi, med tydelige mål for hvor vi skal, og hvilke virkemidler vi skal ta i bruk, det andre er å ha en strategi for å sørge for at norsk næringsliv deltar med gode rammevilkår i det grønne skiftet.

Meldingen har blitt god. Borgerlig side har skapt dynamikk, og vi forventer at forslagene vil få bred støtte når vi endelig kommer til avstemning i dag.

Fra Venstres side er vi tilfreds med at vi har vært med på å skape resultater. Vi vedtar første skritt mot karbonbudsjetter med sektormål basert på EUs målsettinger. Dette er helt avgjørende for at hver sektor skal vite hvor de skal, og for å lage virkemidler for å få oss dit.

I representantforslaget behandler vi også forslaget om en klimalov, og vi sier tydelig i merknader at vi årlig må få rapporter om hvordan vi ligger an for å nå klimamålene for både 2020, 2030 og 2050, med beskrivelse av hva vi må gjøre for å komme oss dit. Dette er det en enstemmig komité som står bak.

Selv om vi i praksis har en ren energisektor innenfor elektrisitet, har vi en stor utfordring i Norge. En stor andel av energiforbruket er fortsatt fossil – i transportsektoren, i byggsektoren, i industrien, i landbruket og ikke minst i petroleumssektoren. Dette forbruket må erstattes med ren energi. Dette er en utfordring, men det gir oss også en stor mulighet. Der andre land må bruke mye tid og ressurser på å gjøre energiforsyningen utslippsfri, kan vi rette nesten hele vår oppmerksomhet mot å ta energien i bruk og avkarbonisere hele energiforbruket.

De grønne sertifikatene var riktige da vi innførte dem. Da var det behov for mer fornybar energi og at vi deltok i å utvikle det grønne skiftet. Nå er det flertall for å avvikle ordningen, slik situasjonen er i dag, med overskudd av energi og lav lønnsomhet for fornybarnæringen. Men det er viktig at satsingen ikke blir mindre når vi nå går bort fra de grønne sertifikatene, men at midlene går til Enova for mer teknologiutviklende prosjekter innenfor ny fornybar energi.

Vi får nå vedtak på at vi allerede i 2017 kan ha ordninger for demonstrasjonsprosjekter for flytende havvind, og

at vi også skal se på andre former for havbasert fornybar teknologi.

Enova er viktig og kommer til å bli enda viktigere i årene framover, det er kanskje det viktigste virkemiddelet for å redusere klimagassutslipp som Stortinget har. Når vi nå skal inn i en ny avtale fra 1. januar 2017, danner energimeldingen en tydelig ramme for den bestillingen Stortinget skal gi. Enova må legge opp til at vi skal redusere klimagassutslipp, vi trenger å styrke forsynings-sikkerheten for energi, og vi trenger å utvikle klima- og miljøteknologi.

Det er også viktig at vi legger opp til fortsatt utvikling av lokal energiproduksjon. Dette er viktig for det grønne skiftet, for å få folk med på laget for å utvikle teknologi.

Solenergi er ett av alternativene, som jo også skyter fart etter det Venstre og de borgerlige partiene allerede har gjort, ved at man nå kan være plusskunde og motta grønne sertifikater samtidig. I denne meldingen legger vi opp til fortsatt satsing på solenergi.

Mye av komiteens innstilling handler om transport. Det er viktig at vi nå får måltall for antall lav- og nullutslippskjøretøy, herunder personbiler, varebiler, busser og tunge kjøretøy, fram mot 2030. Dette er historisk, og det har også vakt stor internasjonal oppmerksomhet. For kun få måneder siden var det først og fremst Venstre og noen andre som snakket om at det var mulig at alle nye biler skal være nullutslippsbiler i 2025. Jeg har selv fått kritikk på lederplass i noen av landets viktigste aviser for nettopp å legge fram dette målet. I dag regner jeg med at det blir enstemmig eller tilnærmet enstemmig at Stortinget går inn for en slik målsetting. Det er et stort steg i riktig retning. Vi må nemlig ha så høye ambisjoner for at vi skal kunne nå målene om 40 pst. reduksjon av klimagassutslipp fram mot 2030.

Etter 2025 skal nye privatbiler, bybusser og lette varebiler være nullutslippskjøretøy. Innen 2030 skal nye tyngre varebiler, 75 pst. av nye langdistansebusser og 50 pst. av nye lastebiler være nullutslippskjøretøy. I 2050 skal transporten være tilnærmet utslippsfri. Dette betyr at vi må beholde de fordelene som nullutslippskjøretøy har i dag. Vi må beholde dem så lenge at vi faktisk oppnår målsettingen. Vi må bruke hele skatte- og avgiftssystemet slik at det blir dyrere å forurense, samtidig som det lønner seg å kjøpe de miljøvennlige alternativene, og vi må bygge opp en infrastruktur for nullutslippskjøretøy over hele landet. Enova vil være avgjørende for å få dette til.

Biodrivstoff er også viktig i komiteens innstilling. Det er et av de områdene der vi har gjort mest de siste årene, både gjennom å øke omsetningspåbudet, fritak for biodieselavgift og innføring av avgift på naturgass for å gjøre biogass lønnsom. Vi har også innført lavere landingsavgift for biodrivstoff på fly. Nå skal vi bl.a. få en plan for en videre opptrapping av omsetningspåbudet for biodrivstoff opp mot 11 pst. innen 2020. Samtidig må vi se på ulike modeller for å støtte infrastruktur og utrullingsprosjekter for biogassforsyning og -kjøretøy.

Grønn skipsfart er en sentral del av det som Norge virkelig kan konkurrere på i årene framover. Vi har en offensiv satsing på grønn skipsfart i meldingen.

Flertallet vil foreslå at vi forsterker og konkretiserer

handlingsplanen for hydrogen. Det er en slik handlingsplan i meldingen, men den er forsterket i komiteens arbeid. Hydrogenkjøretøy har i dag de samme avgiftsfordelene som elbiler, og vi ønsker å videreføre disse til 2025 eller til det er 50 000 brenselceller på veien. Det er en ambisiøs målsetting, og det første steget i dette er selvfølgelig å få flere hydrogenfyllestasjoner – som kan dekke hele landet. De første stasjonene vil gå inn i bestillingen til Enova, så disse kan komme på plass allerede til neste år.

Vi lager en bestilling inn mot Nasjonal transportplan for å se på hvilke muligheter som ligger innenfor norsk jernbane der vi i dag ikke har elektrifisert drift.

Innenfor norsk industri, i kvotepliktig sektor, må det gjøres mye de kommende årene, både fordi utslippene må ned, for at norsk næringsliv skal kunne beholde sin status som ledende klimavennlig næringsliv, og fordi vi skal utvikle ny teknologi som kan bidra til å redusere globale utslipp.

Karbonfangst og -lagring er viktig og blir enda viktigere i tiårene framover med Paris-avtalens ambisjon om at vi skal strekke oss mot en målsetting om 1,5 grader. Det gjør at vi internasjonalt langt tidligere må ha negative utslipp. Det gjør at karbonfangst og -lagring må få et helt annet trykk i årene framover, og Norge må lede an i denne prosessen.

Stortinget ber regjeringen fastsette et mål om 10 TWh redusert energibruk i eksisterende bygg, sammenlignet med dagens nivå. Dette vil frigjøre energi som kan erstatte fossil energi.

Til slutt vil jeg ta opp noe som er viktig for Venstre, og det er at vi i innstillingen har oppnådd en stor seier for vern av vassdrag gjennom at vi bekrefter at verneplanen for vassdrag skal være førende, og at en der ikke skal tillate nye utbygginger.

Terje Aasland (A) [14:57:20]: I Dagens Næringsliv 3. juni kunne vi lese at energimeldingen er blitt en klimamelding. «Nå er det ikke lenger bare en kraftmelding, men en klimamelding», sa komiteens leder, Venstre-nestleder Ola Elvestuen. «Vi har lagt til en ny dimensjon», sa Fremskrittspartiets Øyvind Korsberg.

Noe av den nye dimensjonen var – slik jeg leste artikkelen etter Elvestuens utsagn – at det blir bare salg av nullutslippsbiler i 2025, og at det var en faktisk situasjonsbeskrivelse av tiden etter 2025.

Representanten Korsberg uttalte til DN i den samme artikkelen at han var helt enig. Så langt virker alt såre vel, men for å prøve å rydde opp lite grann i begrepsforvirringen: Energimeldingen – eller kraftmeldingen – er ikke blitt en klimamelding, selv om komitélederen nå på en måte gjentar det. Energimeldingen har to sider, slik vi oppfatter det. Den er opplysende – ros for det – og den forteller mye om historien og nåtiden, samtidig som den ikke inneholder noe om framtiden. I to og et halvt år har vi hørt at svarene som regjeringen ikke kunne komme med, skulle gis når det gjaldt både klima, næringsutvikling og energipolitikk for framtiden. De svarene skulle gis i energimeldingen. Svarene kom ikke. Det var ingen anvisninger om framtiden i energimeldingen. Det var ingen svar om klima. Det var

ingen svar om næringsutvikling, og det var ingen svar om framtidens energipolitikk, kanskje – med beste vilje lagt til grunn – med noen få unntak.

Tidligere har Stortingets flertall bedt om avklaringer på en rekke områder i forbindelse med energimeldingen. La meg nevne noen: hydrogenstrategi, havvindstrategi, en løsning for reinvesteringsbehov i eldre kraftanlegg, Og det er bedt om en fornybar energiindustristrategi. Men det var ingen hydrogenstrategi. Det var ingen vindkraftstrategi eller offshore havvindstrategi. Det var ingen løsning for reinvesteringsbehovet for eldre kraftanlegg, og det var heller ingen fornybar energistrategi som kunne utvikle ny framtidens industri i Norge. Det blir som å lete etter nåla i høystakken. Energimeldingen må man lese nøye og med godvilje dersom man skal finne politiske anvisninger av betydning. Når flertallet i sin presentasjon av enigheten i Dagens Næringsliv 3. juni omtaler dette som en klimamelding, blir det med andre ord svært feil. Men innstillingen, som for en stor del baserer seg på representantforslaget Dokument 8:51 S, inneholder mange gode klimaperspektiver. Ja, det meste av innstillingen handler om klima, og ikke energimeldingens utgangspunkt og basis. Representantforslaget omhandler en rekke konkrete klimatiltak Arbeiderpartiet er enig i. Det var også basisen i dette forslaget Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti forhandlet om – i hvert fall så det sånn ut, ut fra det som ble presentert.

Vi er selvfølgelig glad for de forslagene vi nå får flertall for, men samtidig er det viktig å understreke at i både energi- og klimapolitikken er enigheten faktisk større enn det flertallet representerer. Det hadde vært en reell mulighet for flere og mer konkrete forslag dersom Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre hadde valgt å inkludere bredt, fra Miljøpartiet De Grønne, SV, Senterpartiet og Arbeiderpartiet, og fått dem inn i dialogen. Men vi forsto at det ikke var ønskelig – dessverre, vil jeg si.

Konsekvensene er – og man ser det veldig tydelig nå – at når man forsøker å forene to ytterpunkter, blir enigheten som regel svært utydelig eller lite konkret. I sak etter sak har vi gjentatte ganger blitt minnet om at det er Fremskrittspartiet som er klimapolitikkenes ytterpunkt, men som får sin politiske legitimitet med hensyn til klima gjennom Venstre. Det gagnar ikke klimapolitikken, ei heller de partiene som har klima høyt på dagsordenen, og det har jo Venstre. Venstre sier at det skal være kun nullutslippsbiler i 2025. Jeg tror på Venstre. Jeg velger å legge Venstres uttrykk til grunn. Men er det det flertallet faktisk sier? De henviser riktignok til transportetatens anbefalinger når det gjelder Nasjonal transportplan, men jeg har ennå ikke hørt at Fremskrittspartiet sier at de vil gjennomføre det som er etatenes anbefalinger. Det har vært umulig gjennom komitébehandlingen å avklare hvordan målet om kun nullutslippsbiler i 2025 skal nås. Skal man komme dit ved å vri skatte- og avgiftssystemet, eller er det ikke slik? Kan man oppnå kun nullutslippsbiler i 2025 uten forbud? Kan man oppnå det ved å fortsette en politikk der fossil energi prismessig står uendret, samtidig som fornybar energi blir dyrere, noe de fortsetter med i sin flertallsmerknad i denne innstillingen? Kan man nå et slikt mål uten massiv satsing

på utbygging av ladepunkter og infrastruktur for både el og hydrogen – en betydelig oppjustering av dagens aktivitet og ressursbruk? Selvfølgelig ikke. Derfor er det synd at flertallet ikke avklarer hvordan vedtaket skal realiseres – dersom det er hensikten, da.

Jeg forventer at flertallet gjennom debatten klargjør akkurat dette – hvordan målet om kun nullutslippsbiler i 2025 skal nås – og at vi får en avklaring på hva vedtaket faktisk inneholder, hvordan det faktisk er å forstå, og hvordan det vil få innvirkninger på folks hverdag.

I en rekke av forslagene ser vi konkret at forslagene gjøres utydelig. Mye skal utredes videre, og mye skal vurderes i Nasjonal transportplan. På andre områder er det kun mål, uten å vite hvordan målene skal nås. Enøk er et eksempel. 10 TWh energiøkonomisering i eksisterende bygningsmasse er et ambisiøst mål. Vi sluttet oss til dette målet underveis i komitébehandlingen. Men hvordan skal et slikt mål nås? Regjeringen og støttepartiene har innført en såkalt skattefradragordning for enøk i husholdningene. Erkjennelsen er at den ikke fungerer. Vi er for målet, men vi ville gjerne hatt fram en plan for å vise hvordan målene kan nås. Men flertallet blokkerer for dette. De setter et mål uten å an vise hvordan målet skal bli oppfylt, også her.

En annen utydelighet er energimeldingens manglende anvisninger om hva som skal prioriteres. Ett av de områdene er behovet for reinvesteringer i eldre kraftanlegg. Det står i meldingen:

«Det er av stor verdi for kraftsystemet vårt at vannkraften som allerede er bygd ut opprettholdes og videreutvikles. En stor del av norsk vannkraftproduksjon er bygd i årene etter krigen og til slutten på 1980-tallet. Det er derfor et betydelig behov for vedlikehold og reinvesteringer fremover.»

Bortsett fra det er det ikke anvist hvordan en skal øke graden av reinvesteringer for å opprettholde verdiene. Energi Norge sa det treffende i høringen:

«Det er særlig påfallende at regjeringen ikke drøfter skatteregimet for vannkraften når en av hovedutfordringene meldingen peker på er grunnlaget for samfunnsøkonomiske lønnsomme investeringer i fornybar energi.»

Vi er helt enig på dette området med Energi Norge. Derfor mener en samlet opposisjon at det er behov for å gå gjennom insentivene og få fram disse i forbindelse med statsbudsjettet for 2017.

For Arbeiderpartiets del er det to hovedprioriteringer for bruk av kraft i tiden framover. Det første er forholdet til ny industriell vekst som grunnlag for framtidens verdiskapning. Det andre er å veksle inn fossil energi med fornybar energi. De er ikke prioritert opp mot hverandre, sånn at det er klargjort. Men skal vi lykkes med å tiltrekke oss større framtidsrettede investeringer i ny vekstkraft i industrien, må det være innenfor rammene av lavutslippssamfunnet. Da må vi evne å si hva vi skal bruke kraften og kraftoverskuddet til. Det kan ikke være noe bedre enn å bruke det til ny industriell vekst og samtidig til å veksle inn fossil energibruk med fornybar energibruk.

Meldingen drøfter ikke dette. Jeg vil gi honnør til flertallet for at det heldigvis har brakt på banen forholdet til

industrien og behovet for grunnlag for at den kan utvikle seg i retning av lavutslippssamfunnet. Men det var tomt for dette i meldingen. En samlet opposisjon foreslår ytterligere konkrete tiltak, som ikke får flertall, i tilknytning til det.

Oppsummert: Innstillingen burde selvfølgelig vært tydeligere. Vedtakene burde vært flere. De burde vært mer konkrete enn hva som er blitt tilfellet. Det burde vært ryddet opp i en rekke uklårheter som ligger i flertallet, ikke minst dette knyttet til transportsektoren, og hvordan den skal se ut i 2025. Jeg håper at debatten skal løse opp i det. En samlet opposisjon står bak 25 forslag som ikke får flertall. Arbeiderpartiet står bak 40 forslag som ikke får flertall – bare i tilknytning til energimeldingen. Dette forteller om et svakt utgangspunkt og et svakt grunnlag.

Jeg tar hermed opp de forslagene Arbeiderpartiet enten foreslår alene eller er medforslagsstiller til.

Presidenten: Representanten Terje Aasland har tatt opp de forslagene han refererte til.

Øyvind Korsberg (FrP) [15:07:51]: La meg først få lov til å takke saksordfører Tina Bru for en fantastisk jobb i en svært krevende og omfattende sak. Som saksordføreren var inne på, har komiteen mange saker til behandling – ikke minst mange representantforslag. Jeg vil også benytte anledningen til å gi ros og honnør til Venstre og Kristelig Folkeparti for å ha hatt en stor grad av samarbeidsvilje og -evne. Det setter vi stor pris på. Alle partier har kanskje ikke vært like konstruktive i så måte.

Som saksordføreren var inne på, er det 17 år siden siste energimelding ble lagt fram, og da kan man jo stille seg spørsmålet om hvorfor ikke den rød-grønne regjeringen fremmet en energimelding. Jeg tror mye av svaret ligger i innstillingen, og ikke minst i de 99 forslagene som opposisjonen har fremmet. Det er stort sett forslag fra de tidligere regjeringspartiene, 92 av forslagene er i hvert fall fra de rød-grønne tidligere regjeringspartiene, og da skjønner man hvorfor man ikke har fått en energimelding til Stortinget under de rød-grønne. Det er rett og slett fordi uenigheten har vært omfattende og stor. Og disse partiene har ambisjoner om å styre landet etter 2017! Det lover ikke godt om det skulle skje.

Det som har vært viktig, er at vi har tatt hensyn til at energimarkedet og energipolitikken i landene omkring oss har endret seg betydelig siden siste energimelding. Utviklingen skjer raskt. Paris-avtalen har befestet en internasjonal vilje til økt innsats for utslippsreduksjoner og forsterket arbeidet med klimatilpasning.

Energiproduksjon og -bruk er nøkkelen til å lykkes, og Norge har et godt utgangspunkt i møte med disse endringene. Vi har en energiforsyning med svært lave klimagassutslipp, vi øker andelen av fornybar energi i vår samlede energibruk, vi har en effektiv energiforsyning, vi har store fornybare ressurser, vi har et velutbygd overføringsnett som dekker hele landet, og vi er tidlig ute med å ta i bruk nye teknologiske muligheter.

Det vil også være utfordringer på energiområdet framover. Befolkningen kommer til å vokse i årene framover.

Industri og næringsliv skal videreutvikles, nye næringer vil komme til, og endringer i de internasjonale energimarkedene vil påvirke oss og kan utfordre oss på både energisikkerhet og lønnsomhet i energisektoren. Vi går inn i en periode med stort behov for reinvestering i norsk energiforsyning. Det som skjer rundt oss, preger oss. På nyhetene i det siste har vi sett at Sverige har en ny energipolitikk, og det kan vi for så vidt godt skjønne.

Jeg er glad for at vi får nasjonale rammer for vindkraft. De siste årene er det gitt mange vindkraftkonsesjoner som ikke er blitt realisert. I noen tilfeller har prosjektene ført til betydelig konflikt, og det er brukt store ressurser både i bransjen og i forvaltningen.

Det er behov for i sterkere grad å styre hvor det søkes om konsesjoner i framtiden. Formålet med nasjonale rammer for vindkraft er å dempe konfliktnivået og legge til rette for at de beste vindkraftlokalitetene blir valgt framover. Det tror jeg det er viktig å få fram.

Transportsektoren er blitt nevnt, og det vil være en viktig sektor framover. Jeg skal ikke prøve å oppklare Terje Aaslands forvirring – den må han stå for selv – men jeg er i hvert fall veldig glad for at vi har kommet til bred og god enighet om at transportsektoren kommer til å være viktig framover. Det er jo ikke snakk om noe forbud mot salg av bensin- eller dieslbiler. Forbud og straff er ikke virkemidler Fremskrittspartiet ønsker å bruke. Vi ønsker å bruke gulrot. Vi ønsker å bruke positive virkemidler. Vi ønsker å bruke de virkemidlene som gir forbrukerne en mulighet. Det er også derfor Fremskrittspartiet sammen med samarbeidspartiene og Høyre har fått til en storstilt satsing på hydrogengasjoner framover, for det vil være et viktig bidrag i så måte.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [15:13:15]: Energi er viktig, fordi det driver mer og mer av de tingene vi omgir oss med, men også fordi produksjon av energi er så nært knyttet til vår tids største utfordring, nemlig klimaendringene.

I behandlingen av energimeldinga har vi tatt en stortingsmelding, som noen har kalt en kraftmelding, lagt på et tydelig klimaperspektiv og laget noe som virkelig er en energimelding, og som omhandler både produksjon og bruk av energi. Dette er vi i Kristelig Folkeparti veldig godt fornøyd med.

At komiteen ser energimeldingene sammen med Dokument 8:51, er en god løsning. Dette gir oss muligheten til å vedta en samlet politikk i stedet for å behandle to ulike saker som har så mange overlappende elementer.

Kristelig Folkeparti mener energimeldinga har blitt styrket gjennom Stortingets behandling av saken. Det er slått fast at det ikke skal åpnes for storstilt utbygging av vernede vassdrag med argumentasjon om flomdemping. Det er kommet på plass et ambisiøst energieffektiviseringsmål, det er slått fast at kommunene fortsatt har mulighet til å bruke tilknytningsplikt for fjernvarme, og at regjeringa får i oppgave å sørge for en støtteordning til realisering av demonstrasjonsprosjekter for flytende havvind og andre former for havbasert fornybar teknologi.

Spesielt er Kristelig Folkeparti fornøyd med å ha fått

stoppet regjeringas varslede ekspertutvalg, som skulle se på konsesjonskraften og -avgiften. Dette har skapt mye bekymring i mange kraftkommuner, og det er viktig å få lagt dette dødt. Konsesjonsordningene er viktig for mange kommuner og er en rimelig kompensasjon for areal- og naturinngrep i kommunene.

Når det skal kuttes i klimagassutslipp, må det settes mål som skal være ambisiøse, men også oppnåelige. Det er derfor svært gledelig at det er flertall for å be regjeringa i forbindelse med framleggelsen av statsbudsjettet for 2017 om å synliggjøre utslippsbanene for de enkelte sektorene innenfor ikke-kvotepiktig sektor. Framleggelsen skal omtale målsettinger for hver enkelt sektor basert på en vurdering av hva dette forslaget vil innebære for Norge. Kristelig Folkeparti vil understreke viktigheten av å ha god oversikt over hvilke tiltak som er nødvendige innenfor ikke-kvotepiktig sektor for at målsettingene for reduksjon i klimagassutslipp skal kunne nås.

Kristelig Folkeparti fikk sammen med Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne i fjor vår gjennomslag for at det skal utarbeides en klimalov, for systematisk å forplikte oss på oppfølging av klimamålene. Den vil være et viktig verktøy for klimakutt innenlands og et svært sentralt verktøy for å styre og holde trykket oppe i klimaarbeidet.

Kristelig Folkeparti forventer at loven hjemler sektorvise karbonbudsjetter basert på fastsatte kuttmaal og årlig rapportering til Stortinget. En slik klimalov må forplikte enhver regjering til å følge opp klimamålene og gi et verktøy for systematisk rapportering om hvilke tiltak som iverksettes. Stortinget må sørge for at all samfunnsplanlegging går i samme retning, om vi skal unngå de mest dramatiske utslagene av endret klima. Storbritannia har høstet gode erfaringer med sin klimalov, som ble vedtatt i 2008. Den britiske loven lovfester en 80 pst. reduksjon i klimagassutslippene fram mot 2050, med 1990 som referanseår. De ser allerede at loven er et godt redskap for å skape langsiktige, forpliktende politiske løsninger.

Skal vi nå de ambisiøse målene, må vi også ha et virkemiddelapparat som gjør dette mulig. Derfor blir Enova, i samspill med det øvrige virkemiddelapparatet, et sentralt virkemiddel i utviklingen av framtidens energisystemer og lavutslippssamfunnet. Den nye styringsavtalen mellom Olje- og energidepartementet og Enova for perioden 2017–2020 må reflektere en styrket satsing på klimaområdet, og prosjekter som gir reduserte klimagassutslipp, må prioriteres. Dette inkluderer også teknologiprojekter som kan gi reduserte klimagassutslipp globalt, og det er viktig at satsing på teknologiutvikling retter seg mot områder der vi allerede har særlig kompetanse.

Direkte reduserte klimagassutslipp og teknologiutvikling som bidrar til reduserte klimagassutslipp, må være et overordnet mål for Enova. Dette betyr at Enova fortsatt må ha stor faglig frihet til å utvikle virkemidler og tildele enkeltprosjekter. Styringsmodellen må bidra til effektiv ressursutnyttelse og gi Enova mulighet til å angripe de viktigste barrierene for introduksjon og utbredelse av energi- og klimaløsninger og til å drive fram varige markedsendringer. Dette betyr at Enova må kunne ha prosjekter fra alle sektorer.

Samlet sett blir Enova et av de viktigste virkemidlene for å redusere klimagassutslipp og erstatte fossil energibruk med fornybare energikilder for å nå 2030-målene. Dette er Kristelig Folkeparti godt fornøyd med.

Innenlands i Norge er det transportsektoren som står for den største bruken av fossil energi, med et forbruk på omtrent 54 TWh i 2014. Det er derfor viktig at transportsektoren bidrar med en stor andel av reduksjonen i klimagassutslippene fra ikke-kvotepiktig sektor. Det er derfor av største betydning at det legges til rette for at fornybar energi tas i bruk i transportsektoren, samt at fossil energibruk kan fases ut av transportsektoren. Skal dette kunne oppnås, er det et viktig skritt på veien at Nasjonal transportplan for 2018–2029 fastsetter måltall for antall lav- og nullutslippskjøretøy i 2025 som følger vedtatte klimamål og det teknologiske potensialet fra fagetatene, og det er gledelig at det er flertall for dette.

Men det er ikke nok med et måltall, vi skal også nå dette målet. Da trengs det flere elbiler, bærekraftig biodrivstoff og en satsing på hydrogen. Kristelig Folkeparti mener det er viktig at det kommer på plass et nettverk av hydrogenstasjoner i de største byene og korridorene imellom. Videre er det viktig at hydrogen også blir vurdert i framtidig bruk på ferjer og på jernbanestrekninger som i dag ikke er elektrifisert. Innstillinga fra energi- og miljøkomiteen styrker også satsingen på biodrivstoff, og Kristelig Folkeparti støtter dette.

Framtida er elektrisk, sies det. Det er mye riktig i det. Norge er i en privilegert situasjon fordi vi har overskudd av fornybar energi. De grønne sertifikatene har vært et viktig element i det å gå fra kraftunderskudd til kraftoverskudd. For Kristelig Folkeparti er det viktig at virkemidlene er tilpasset behovene for framtida. Kristelig Folkeparti støtter derfor at de grønne sertifikatene fases ut, og at påslaget på nettariiffen brukes til å styrke Enova. Kristelig Folkeparti mener det er viktig at dette gir rom for innovasjon og utvikling av nye energi- og klimaløsninger tilpasset framtida.

Til slutt: Kristelig Folkeparti mener resultatet av Stortingets behandling av energimeldinga er en energimelding som peker framover med en offensiv satsing på oppnåelse av et lav- og nullutslippssamfunn. Dette er Kristelig Folkeparti godt fornøyd med.

Marit Arnstad (Sp) [15:23:00]: Den energimeldingen vi behandler i dag, har en tittel som er ambisiøs, men den har et innhold som er overraskende svakt. I liten grad valgte regjeringen å anvisse strategiske grep som kunne brakt norsk energipolitikk inn i en ny fase, en fase preget av klimaomstilling og vekst i eksisterende og nytt næringsliv. Meldingen vitner mer om byråkratiets gode grunnlagsarbeid og beskrivelsen av et sterkt energisystem og mindre om regjeringens uttrykte ambisjoner.

Det er riktig at det er 17 år siden forrige energimelding ble framlagt – av undertegnede, faktisk – og en kan sjølsagt godt spørre hvorfor den rød-grønne regjeringen ikke la fram en energimelding. En kan jo også spørre hvorfor den borgerlige regjeringen i 2001–2005 ikke la fram en energimelding. Jeg synes nok at det er ganske formålsløst. Jeg

skal ikke spekulere i om de borgerlige partiene var uenige i de fire årene de satt, men jeg synes det er underlig at partier som nå så ofte snakker nedsettende om åtte rød-grønne år, i sin beskrivelse i energimeldingen så tungt lener seg nettopp på de rammene som ble lagt av bl.a. Senterpartiets statsråder mellom 2005 og 2013.

Når det gjelder utbyggingen og den store satsingen på utbyggingen av overføringsnett, ble dette lansert og gjennomført under den rød-grønne regjeringen. Det var ingen enkel debatt, det var en ganske krevende debatt, som den rød-grønne regjeringen fikk gjennomført. Hele den store satsingen på grønne sertifikater, som omtales så positivt i meldingen, var sjølsagt initiert av og gjennomført under den rød-grønne regjeringen. Energimeldingen som legges fram i dag, er dessverre en melding med få tiltak, men med en veldig god beskrivelse, i første rekke en beskrivelse av det den rød-grønne regjeringen gjennomførte i den perioden vi satt.

Problemet med dagens melding er at det er ingen havvindstrategi der, det er ingen hydrogenstrategi – det er egentlig ganske få tanker om tida og satsingen etter de grønne sertifikatene, og det er i liten grad trukket inn klimarelaterte problemstillinger. Senterpartiet savner strategiske grep som kunne bringe norsk energipolitikk inn i en ny fase, en fase som etter Senterpartiets mening vil bli sterkt preget av nødvendig klimaomstilling. Vi er derfor glade for at innstillingen er langt mer ambisjos når det gjelder spørsmål som angår klima, klimaomstilling, teknologi, transport og Enovas rolle, enn det regjeringen valgte å foreslå.

Fra Senterpartiets side er det viktig at det settes noen langsiktige mål for energipolitikken og for energieffektivisering. Perioden med de grønne sertifikatene må avløses av nye satsinger – på teknologi, på kommersialisering av fornybar energi, særlig innenfor hydrogen, havvind og solenergi. Det vil gagne klimaomstillingen, og det vil kunne skape grønn vekst, næringsutvikling og arbeidsplasser hvis det politiske lederskapet er til stede og kjenner sin besøkelsestid.

Det norske kraftsystemet er solid, som flere talere har vært inne på, og vi har et godt grunnlag for mye av den jobben som gjøres innenfor kraftsektoren – gjennom en stor andel fornybar vannkraft, et godt system for konsesjoner, for vern og for industriell anvendelse. Det er et system som har tjent oss godt, og som vi ikke i særlig grad bør rokke ved.

En av de tingene Senterpartiet har savnet i forbindelse med meldingen, er å drøfte spørsmålet om hvordan vi skal fordele nettkostnadene i årene framover. Vi vet at det kommer til å komme ny produksjon inn i nettet på til dels andre måter enn tidligere, og nettkostnadene for ulike forbrukere er i dag veldig ulik. Mye av det handler om naturgitte årsaker. Vi mener fra vår side at nettkostnader er en samfunnskostnad som bør fordeles noenlunde likt på alle brukere i systemet, noe som ikke skjer i dagens system.

Vi har derfor ment at det er helt nødvendig å justere distriktsulempene gjennom politiske grep, enten ved en egen utjevningsordning eller ved å styrke den statlige tilskuddsordningen for å utjevne overføringstariffer, som denne re-

gjeringen har behandlet så stemoderlig de tre årene de har sittet, som det de har gjort. Jeg er glad for at Arbeiderpartiet, SV og Miljøpartiet De Grønne støtter oss i det spørsmålet, men er desto mer overrasket over at Kristelig Folkeparti og Venstre ikke gjør det.

Alarmen gikk hos kraftkommunene da det ble kjent at det skulle nedsettes et ekspertutvalg for å se på ordningen med konsesjonskraft og konsesjonsavgift. På bakgrunn av motstand fra Stortinget har statsråden nå varslet at han har lagt utvalget bort. Men jeg vil understreke at når statsråden i realiteten holder døra åpen ved å si at han kommer til å foreslå endringer gjennom såkalte forbedringer og forenklinger, er det grunn til å rette en pekefinger mot det.

Det må ikke være slik at regjeringens planer egentlig er intakte, men at en nå har tenkt å angripe problemstillingen på annen måte enn å nedsette et ekspertutvalg. Derfor kommer Senterpartiet – og jeg regner med også stortingsflertallet – til å følge regjeringens bevegelser på dette området meget nøye. Det er en realitet at et flertall i Stortinget ikke ønsker såkalte forbedringer eller forenklinger som vil redusere verdiskapingen og inntektene til de norske kraftkommunene.

Tidligere i dag har Stortinget gjennomført den største suverenitetsavgivelsen på et tiår – i ekspressfart og uten at saken ble tilstrekkelig opplyst. Derfor synes jeg også det er grunn til å vise til de merknadene som mange av partiene er med på når det gjelder EUs energiunion og behovet for mer kunnskap om hvordan dette kommer til å prege det norske energifeltet framover i årene som kommer, kanskje spesielt Norges forhold til EUs energibyrå ACER.

Jeg har registrert at statsråden har antydnet at vi ikke har lest meldingen på dette punktet. Det er riktig at det står ti sider om EU og energipolitikk. Mye av det handler om klima. forsvinnende lite handler om EUs energiunion, og enda mindre handler om ACER og den innflytelsen det kan få på norsk energipolitikk.

Det har blitt satt fram en stor mengde forslag gjennom energi- og miljøkomiteens innstilling, både fra posisjonen og opposisjonen. Slik måtte det kanskje bli når regjeringen i realiteten overlot til Stortinget å utforme en så stor del av politikken. Det har sine fordeler og ulemper, må jeg si. Fra Senterpartiets side er vi med på mange av forslagene som angår klimapolitikken, men vi har også vært tilbakeholdne med å gå inn på noen av forslagene som kunne vært politisk interessante, og det har vi vært fordi vi mener at noen av forslagene hører hjemme i neste års statsbudsjett. En lang rekke av forslagene hører hjemme i behandlingen av Nasjonal transportplan – og fortjener at vi ser dem i sammenheng med de øvrige utfordringene vi har på transportsektoren, i stedet for å behandle dem bitvis gjennom dagens energimelding.

Jeg tror rett og slett det blir viktig at alle har klart for seg at det nå løper mange parallelle prosesser som alle vil ha konsekvenser for norsk energisektor og klimapolitikk – industrimeldingen, ekspertutvalget for grønn konkurransekraft, strategi for bioøkonomi, grønn skattekomisjon og ikke minst oppfølgingen av Paris-målene mot 2030.

Det er nødvendig å fylle det arbeidet med godt politisk innhold, men det må gjøres i flere sammenhenger enn i

en energimelding. Når det gjelder transportforslagene, vil vi avvente og komme tilbake til det i neste års nasjonale transportplan.

For Senterpartiet har det vært viktig at vi skal ha en klar strategisk retning for energipolitikken. Vi må ha noen tydelige krav å strekke oss etter. Vi må – som vi har gjort – utnytte fornybarressursene som dette landet sitter på, vi må utnytte flere av dem på en bedre måte enn tidligere, og vi må skape grønn vekst gjennom alle de mulighetene som dette landet har fått på energisiden.

Med det tar jeg opp de forslagene Senterpartiet er med på.

Presidenten: Da har representanten Marit Arnstad tatt opp de forslagene hun refererte til.

Ole M i c T h o m m e s s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [15:32:08]: Beskjeden fra klimakonferansen i Paris var klar: Skal vi klare å stoppe de farlige klimaendringene, må alle gå hjem og gjøre mer enn de har lovet til nå. Det er helt utrolig hvordan regjeringen har unnlatt å få med seg dette hovedbudskapet fra Paris.

Hvis man lurer på hvorfor klimautslippene går opp i Norge, er det bare å se på regjeringens manglende klimakutt i den framlagte energimeldingen. Nina Jensen i WWF sa at etter å ha ventet 17 år på en energimelding, kunne vi godt ha ventet 17 år til når man så hva som kom. Jeg er enig med henne, for imens stiger de norske klimautslippene.

Et enstemmig storting ba om en plan for utfasing av fossil energi. Det ligger ingen slik plan i energimeldingen. Et enstemmig krav fra Stortinget om å få en havvindsatsing er knapt omtalt. Det samme gjelder pålegget fra Stortinget om en hydrogenstrategi. Det som ligger i meldingen, er ikke noen strategi. Det ligger ingen satsing på energieffektivisering i bygg i meldingen, på tross av at utallige utredninger har pekt på potensialet. På tross av at omtrent en sjettedel av energiforbruket skjer offshore – og det er under hans eget departement – har energiministeren bare sett bort fra den energibruken, selv om det ligger et potensial her for å fase ut fossil energibruk og erstatte den med fornybar.

Det eneste kraftfulle grepet som ligger i energimeldingen – eller skal jeg kanskje si det kraftløse grepet – er avskaffingen av grønne sertifikater. Dermed spennes beina bort under en fornybarnæring som er i oppstarten. Regjeringen pleier å si at de er tilhengere av forutsigbare rammevilkår, men hva sier man da til en næring som har hatt sertifikater i knapt fire år, som har minst så lang levetid på sine prosjekter, og i mange tilfeller mye mer?

Nei, de som styrer oljenasjonen Norge, er seg selv nok og vil ikke satse på å få opp farten i det grønne skiftet. De foreslår 5 mrd. kr i kutt i Statkrafts offshore vindkraftsatsing, to tredjedels reduksjoner i støtten til fornybar energiutvikling i utviklingsland, kutt i all støtte til fornybar energi fra og med 2021 og ikke ett øre ekstra til fornybar energi før 2032, hvis vi forstår flertallsmerknadene riktig.

Det er langsiktighet for fornybarnæringen, men dessverre med feil fortegn.

Vi har en regjering som ikke har fremmet ett eneste forslag som i vesentlig grad kutter klimautslipp. Resultatet ser vi: Klimautslippene øker i tråd med klimaministerens uttalte planer.

Det som er bra med energimeldingen, kommer fra Stortinget. SV fremmet tidligere i år 49 forslag til klimakutt. Andre partier har fremmet andre forslag. Jeg vil gjerne referere det forslaget jeg forstår kommer til å få enstemmighet her senere i dag:

«Stortinget ber regjeringen i forslaget til Nasjonal transportplan for 2018–2029 fastsette måltall for antall lav- og nullutslippskjøretøy, herunder personbiler, varebiler, busser og tunge kjøretøy i 2025 som følger vedtatte klimamål og det teknologiske potensialet fra fagetatene.»

Det er besynderlig at det bare er vi og Miljøpartiet De Grønne som i merknadene refererer det teknologiske potensialet slik det framkommer fra fagetatene og anbefalingene der. Derfor vil jeg gjerne gjøre det nå, slik at det er referert her i Stortinget:

Transportetatene foreslår følgende mål og tiltak som de mener vil kunne føre til 50 pst. kutt i utslippene innen 2030: Nye ferjer og hurtigbåter skal bruke biodrivstoff, lav- eller nullutslippsteknologi – det gjelder fra og med nå. Innen 2025 skal landstrøm og ladestrøm være tilgjengelig for skip i de største havnene og i de øvrige havnene som har størst potensial for utslippskutt. Inntil nullutslippskjøretøyene tar over, skal bensin- og dieselbilene som selges, være ladbare hybrider og i størst mulig grad kunne bruke biodrivstoff. Etter 2025 skal nye privatbiler, bybusser og lette varebiler være nullutslippskjøretøy. Innen 2030 skal nye tyngre varebiler, 75 pst. av nye langdistansebusser og 50 pst. av nye lastebiler være nullutslippskjøretøy. Innen 2030 skal varedistribusjonen være tilnærmet utslippsfri, i tråd med EUs ambisjon. Innen 2030 skal 40 pst. av alle skip i nærskiptrafikk bruke biodrivstoff eller være lavutslipp- eller nullutslippsfartøy. Innen 2030 skal minst 30 pst. av drivstoff til innenriks og utenriks luftfart være biodrivstoff. Offentlige etater skal i størst mulig grad benytte biodrivstoff, lav- og nullutslippsteknologi i egne og innleide kjøretøy og fartøy, og i 2050 skal transportsektoren være tilnærmet utslippsfri eller klimanøytral.

Dette er det fagetatene sier. Disse ti punktene må altså følges opp i Nasjonal transportplan hvis vi skal klare å nå de ambisjonene som ligger der.

Vedtaket i dag kommer til å være enstemmig. Det er i tråd med de forslagene SV fremmet i sine 49 forslag for klimakutt i transportsektoren. Testen på om dette følges opp, får vi ganske snart, når Nasjonal transportplan legges fram i løpet av det neste stortingsåret. Jeg må si at jeg har liten tro på at statsråd Ketil Solvik-Olsen vil legge fram en Nasjonal transportplan der han legger opp til at det skal foretas 50 pst. klimakutt i transportsektoren fram til 2030. Jeg oppfatter at det er naivt, men vi får se, og så får vi ønske alle de som skal prøve å påvirke ham, lykke til.

I tillegg kommer det positive ting fra Stortingets behandling. Endelig sier et enstemmig storting nei til at vi

skal kunne bruke fossil fyringsolje både som grunnlast og som spisslast i næringsbygg og i husholdninger. Vi venter i spenning på når lovutkastet kommer. Nå når beslutningen er fattet, regner jeg med at klimaministeren er i stand til å fortelle oss når lovframlegget vil komme. Han og forgjengeren har allerede brukt tre år på det.

Det kommer et mål om 10 TWh redusert energibruk i eksisterende bygningsmasse, og det er avgjørende for å få folk med på klimadugnaden. Altfor få grep har vært rettet inn mot å få folk til å være med og kjenne på alvoret. Man kjenner aldri på alvoret så mye som når man selv får være med og bidra. Jeg er glad for at Venstre og Kristelig Folkeparti fikk dette igjennom i forhandlinger med regjeringen. Det er ikke noen tvil om at disse vedtakene er mer ambisiøse enn det Arbeiderpartiets forslag var, og de er uendelig mye mer ambisiøse enn regjeringens forslag slik de ligger i energimeldingen.

Det store tankekorset for Venstre og Kristelig Folkeparti, som vi også har hørt Arbeiderpartiet utfordre Venstre på tidligere i dag, er at de må stå til ansvar for at nesten ingen av vedtakene vi fatter i dag, får vesentlige konsekvenser for utslippene i løpet av denne regjeringensperiode – perioden der Venstre og Kristelig Folkeparti har hånden på rattet, og perioden da Paris-toppmøtet sa det var avgjørende at vi så kutt. For imens øker utslippene i Norge, i tråd med klimaministerens planer.

Vi har et par positive ting til. Vi får en innstramning av utbygging i vernede vassdrag. Henrik Asheim fra Høyre og statsråd Tord Lien ønsker seg utbygging i vernede vassdrag i mye, mye større grad enn det stortingsflertallet nå slår fast at vi skal ha. Nå skal dette forelegges Stortinget og bare vurderes i de tilfeller der helse og sikkerhet står på spill, og i de sammenhengene der naturens egen flomdempende mulighet er brukt opp.

Vi avviser å røre konsesjonskraftregimet slik som det er i dag, men det er spørsmål ved dette som fortsatt er uavklart, all den tid regjeringen og støttepartiene sier at de skal fortsette å kikke på det.

En klimamelding, sier altså Ola Elvestuen, og jeg oppfattet at også Tina Bru har sagt det – hun får korrigere meg hvis jeg tar feil. Det er ingenting i denne meldingen som forplikter regjeringen til å fremme ett forslag om vesentlige klimakutt i løpet av denne regjeringensperiode, verken på bilavgiftsiden eller på biodrivstoffsidene – det skal kunne komme mellom 2019 og 2020. Det er et paradoks at det nå settes veldig ambisiøse mål for hva slags bilpark vi skal ha fra 2025 og utover, mens Venstre og Kristelig Folkeparti har gitt regjeringen blankofullmakt til å opprettholde miljøkravet om 85 gram CO₂ per kjørt kilometer for bilparken hele veien fram til 2020 – med andre ord ingen reell innstramning fra i dag.

Det er lett å lage ambisiøse mål for framtiden, men skal vi stoppe de farlige klimaendringene, er det handling nå som teller – ikke hvor mange eller hvor ambisiøse mål man setter for framtiden. Høyre-Fremskrittspartiet-regjeringen er det beste eksempelet på det. De har ikke gjort noe annet i løpet av denne stortingsperioden enn å skyldte på den forrige regjeringen og unnlate å handle selv, og det er altså en

regjering som styrer med Venstres og Kristelig Folkepartis velsignelse.

Jeg tør minne om at i den rød-grønne perioden sank klimautslippene, mens i denne perioden har de steget.

Jeg tar opp de forslagene vi er med på, og som vi gjerne skulle ha sett at det var flertall for, men som vi ikke får flertall for denne gangen. Men noen av dem har vi tross alt fått flertall for, og det er vi fornøyd med.

Presidenten: Representanten Heikki Eidsvoll Holmås har tatt opp de forslagene han refererte til.

Rasmus Hansson (MDG) [15:42:34]: Vi debatterer i dag en innstilling om hvordan kraft kan føre til endring. Arbeidet med meldingen har vist hvordan politisk kraft kan skape endring, men også hvordan uvilje mot å bruke den politiske kraften fullt ut fører til halvgode resultater i stedet for virkelig gode resultater.

I dag blir det flertall for en rekke energi- og klimapolitiske tiltak som Miljøpartiet De Grønne ønsker velkommen. Vi stemmer for alle forslag som har flertall i dag. Vi gratulerer regjeringen med å ha flyttet seg betydelig i grønnere retning. Vi gratulerer Venstre og Kristelig Folkeparti med – antar jeg – å ha mye av æren for dette. Vi gratulerer Arbeiderpartiet og Senterpartiet med å ha mer forpliktende ambisjoner enn regjeringen har lagt seg på, og med gjennom det å ha bidratt til å presse flertallet i riktig retning. Og vi gratulerer SV med å ligge i forkant, sammen med Miljøpartiet De Grønne, og trekke klimapolitikken inn i energipolitikken.

I dag skjerper Stortinget kravene til den kommende klimaloven, som bl.a. Miljøpartiet De Grønne var med på å foreslå, slik at den kan bli et redskap for å erstatte fossil energi med fornybar energi, bl.a. gjennom årlige rapporter og krav om sektorvise utslippsbaner, slik vår intensjon opprinnelig var. Dette styrker muligheten betydelig for at Norge endelig kan komme i gang med en systematisk, forpliktende og helhetlig energi- og klimapolitikk, som vi altså har manglet fram til nå, og som vi har akutt behov for når vi skal gjennomføre store utslippskutt.

Enstemmighet om satsing på et demonstrasjonsprosjekt for havvind betyr at Miljøpartiet De Grønnes forslag som ble vedtatt – riktignok i avrundede former – for en stund siden, og deretter boikottet av regjeringen både i behandlingen av Statkraft og i energimeldingen, nå i hvert fall forhåpentligvis skal virkeliggjøres. Sammen med enigheten om en nasjonal ramme for vindkraft gir dette bedre forutsigbarhet for vindbransjen og bedre muligheter for å utnytte vindkraften innenfor rammer som norsk natur tåler.

Styrket satsing på ladenett for elbil og ikke minst utvikling av hydrogen i transportsektoren og industrien blir, hvis det gjennomføres, viktige teknologiløft. Vedtaket som i dag gjøres om 10 TWh energieffektivisering i byggsektoren, betyr også – hvis det blir virkeliggjort – at vi «produserer» 10 TW energi ut av ingenting. Det er også en gave til en byggsektor som vil nyte godt av den typen krav til å styrke næringens framtidige konkurransekraft. Sammen med utvidet forbud mot oljefyring og et vedtak om bedre tilrettelegging for plusskunder med solceller tegner det kontu-

rene av en byggsektor som kan bli en viktig leverandør av løsninger i et grønt skifte.

Og – nesten forbausende, må jeg si – i en periode hvor Stortinget har påført norsk natur en hel serie med virkelig stygge sår, setter Stortinget begrensninger på utbygging av vernede vassdrag. Forslaget fra regjeringen om det var opprørende i sin likegyldige forakt for norske naturverdier og for faglig grunnlag og naturvernpolitiske forpliktelser. Så på vegne av norsk natur og mange hundre tusen norske naturvernere sier jeg en lettet takk til Stortinget for akkurat dette.

Stortingets politiske arbeid har løftet en ambisjonsløs og tiltaksløs energimelding til en innstilling og en rekke vedtak som kobler energi- og klimapolitikken sammen. Stortinget har gjort en bra jobb. Men det skulle også bare mangle, for Norge påtar seg altså nå forpliktelser overfor EU om store, konkrete utslippskutt på hjemmebane. Samtidig synker de enda mer krevende realitetene i Paris-avtalens ambisjoner langsomt inn i norsk politikk. Hele det norske samfunnet står overfor en kjempeoppgave med å levere på disse kravene, og dette er altså ikke lenger bare fromme politiske ønsker, det er ting vi er pukka nødt til å gjøre, og det fort.

Derfor er det også nødvendig å konstatere at vedtakene som det blir flertall for i dag, er for få, og de er for daffe. Flertallet har, på sitt merkværdige vis i denne politiske behandlingen, plukket opp diverse forslag fra opposisjonspartiene, inklusive Miljøpartiet De Grønne, vannet dem ut til delvis utydelige mål og forpliktelser og gjort dem til sine. Hvorfor man venter til komitébehandlingen med å gjøre dette i stedet for å presentere noe i energimeldingen som det var litt saft i, kan kanskje energiministeren svare på etterpå.

Det sier mye om utålmodigheten i Stortinget at det i innstillingen også ligger en lang rekke mer offensive forslag, ikke minst fra Miljøpartiet De Grønne, i tillegg til ytterligere lange rekker med forslag som er fremmet av andre partier i egne saker. Dette sier noe om et uoppfylt politisk potensial i energi- og klimapolitikken.

På flere områder har vi ikke greid å få med oss flertallet. Mest oppsiktsvekkende er det kanskje at flertallet støtter regjeringens forslag om å avvikle sertifikatordningen for fornybar energi uten at det samtidig utvikles et nytt støtte-system. Miljøpartiet De Grønne er ikke imot å avvikle de grønne sertifikatene, men vi er overhodet ikke tilhenger av å gjøre det uten at det kommer noe annet på plass. Vi er i en situasjon hvor vi i 2016 avviker støtteordningene for fornybar energi samtidig som vi opprettholder massiv subsidiering av oljevirkksomheten. Det er et veldig risikofylt signal, og det må rettes opp.

Fortsatt er det altså et flertall i Stortinget som har den oppfatning at norsk oljepolitikk ikke har noe med norsk energipolitikk å gjøre. Fossilkameratene fra Framskrittspartiet, Arbeiderpartiet og Høyre, og Senterpartiet, med sine varierende støttespillere, fastholder at det er god klimapolitikk f.eks. å tilføre jordas atmosfære 900 millioner tonn ekstra CO₂, som er det som vil komme ut av å brenne opp oljen fra Johan Sverdrup-feltet, og kanskje enda flere hundre millioner tonn fra nye felt i 23. kon-

sesjonsrunde, bare produksjonen skjer med kraft fra land. Så lenge denne innbitte virkelighetsfornektelsen ligger til grunn for norsk energi- og klimapolitikk, kommer Norge til å slite med å gjøre sin del av klimajobben og slite med å komme oss gjennom et grønt skifte, som er en forutsetning for velferd og en trygg framtid.

Jeg sa innledningsvis at arbeidet med energimeldingen har demonstrert hvordan politisk kraft kan skape endring, men også hvordan uvilje mot å bruke den politiske kraften fører til halvgode resultater i stedet for virkelig gode. Jobben Venstre og Kristelig Folkeparti har gjort med å flytte regjeringen, er god. Jobben Arbeiderpartiet og Senterpartiet har gjort med å vise høyere og mer forpliktende ambisjoner enn regjeringen har gjort, er også god.

Men hva om alle partier som mener at de er grønne, faktisk prioriterer øverst å være grønne? Behandlingen av energimeldingen er det beste eksemplet hittil i denne perioden på de mulighetene som ligger i Miljøpartiet De Grønnes oppfordring til grønne partier om sammen å sette både Høyre og Arbeiderpartiet under press. Hvor langt kunne vi fått med oss Høyre hvis valget de sto overfor, var flertall med de grønneste partiene eller å bli nedstemt? Arbeiderpartiet har langt bedre forslag enn regjeringen, men de er dårligere enn Miljøpartiet De Grønnes og SVs. Hvor langt kunne vi fått med oss Arbeiderpartiet hvis de måtte velge mellom fossil enighet med Høyre og en betydelig mer ambisøs politikk med de grønneste partiene? Miljøpartiet De Grønnes erfaring fra Oslo tilsier at vi kan få dem til å gå langt.

Dette er et avgjørende spørsmål i norsk politikk: Hvor villige er partiene som kaller seg miljøpartier, til å prioritere makt til miljøpolitikk? Og hvor langt går det egentlig an å skyve Høyre og Arbeiderpartiet hvis miljø avgjør flertall og mindretall? Behandlingen av energimeldingen tilsier at disse partiene kan dyttes mye lenger enn vi har gjort nå, og tida fram til 2017-valget bør brukes til å gjøre akkurat det.

Jeg tar opp de forslagene vi har fremmet.

Presidenten: Representanten Rasmus Hansson har tatt opp de forslagene han refererte til.

Neste taler er statsråd Tord Lien. Mens Tord Lien går opp, vil presidenten bemerke at «fossilkameratene» kanskje ikke er et helt parlamentarisk uttrykk.

Det var ikke til deg; det ble bare sagt mens du gikk opp!

Statsråd Tord Lien [15:51:18]: Min mor brukte å si: Heller føre var enn etter snar. Jeg lurte på om det var et råd presidenten ville gi, i tilfelle jeg skulle si noe jeg ikke burde ha sagt, men det var det altså ikke. Det er greit å ha det avklart.

La meg begynne med å takke både komiteen og ikke minst saksordføreren og flertallet for et godt arbeid med denne meldingen. I meldingen beskrives, som mange har pekt på – og det mener jeg er naturlig i en slik melding – det faktum at vi begynte å høste av de fantastiske vannkraftressursene våre for mer enn 100 år siden og skapte grunnlaget for industrialiseringen av Norge og utviklingen av velferdsstaten.

Vi har også forsøkt å beskrive hvordan energiforvalt-

ningen og prinsippene for energiforvaltning har tjent oss alle veldig godt, med tanke på at vi har utviklet et utgangspunkt hvor energiressursene skal høstes og forvaltes på en måte som kommer hele det norske folket til gode. Både kraftforvaltningen og senere olje- og gassforvaltningen har tjent oss alle veldig godt.

Vi har også i energimeldingen forsøkt å beskrive hvordan landene rundt oss nå har store utfordringer i sitt kraftsystem med stort innslag av dyr og kontroversiell – iallfall i mange land – atomkraft og store innslag av forurensende kullkraft, som både er kontroversiell og bidrar signifikant til klimagassutslippene, og hvordan mange land har økende utfordringer med integrasjon av ny fornybar, ikke-regulerbar kraft, som vind og sol, mens vi i Norge har et helt annet og veldig godt utgangspunkt for tiden framover. Vi har store fornybare energiressurser i form av den vannkraften vi har utbygd og den vannkraften vi kan bygge ut framover, men også i form av vind både langs hele kysten og i store deler av innlandet. Vi har en energiforsyning som til tross for at vi er et stort land med forholdsvis griskrednt befolkning, er effektiv og sikker, og som har svært lave klimagassutslipp.

Det glemmes ofte at hvis vi hadde erstattet vår kraftforsyning med en kraftforsyning som hadde helt lik energimiks som energimiksen i Europa, hadde kraftforsyningen alene i Norge representert en og en halv gang de totale norske klimagassutslippene, men det gjør den altså ikke, fordi den er basert på fornybare energikilder. Vi bruker også denne fantastiske fornybare energien til mye mer enn de fleste av våre naboland, ikke bare til varme i husene våre, men i større og større grad og mer enn noe annet land også til mobilitet og transport.

Vi har i dette store landet bygd et godt overføringsnett, noe denne regjeringen har styrket satsingen på. Vi kommer om kort tid til å ha bundet sammen alle våre landsdeler med et velfungerende 420 kV nett, og vi er – og det er viktig i dag, og vil bli viktigere i tiden framover – tidlig ute med å ta i bruk nye teknologiske muligheter. Dette er et godt utgangspunkt for viktig energi- og klimaarbeid i tiden som ligger foran oss. Vi er ikke kommet hit av oss selv, og det kommer ikke til å opprettholdes av seg selv i framtiden heller. Derfor har vi lagt fram denne meldingen, hvor forsyningssikkerhet, klima og verdiskaping ses i sammenheng. Til tross for at verden rundt oss har endret seg i rekordfart, er det første gang på 17 år en slik melding er lagt fram.

En av de store endringene er at vi knyttes stadig nærmere energimarkedene rundt oss. Det bygges mer nett, og det blir derav mer handel over grensene. Det gjør selvfølgelig også at vi trenger allierte i vårt arbeid mot EU. Det nordiske samarbeidet blir dermed viktigere. Jeg er glad for at en samlet riksdag – alle partiene i Riksdagen – før helgen understreket hvor viktig et fortsatt sterkt nordisk samarbeid er, noe regjeringen også har lagt vekt på i sin energimelding.

Vi vet også at i EU ønsker man tettere samarbeid om energipolitikk. Man ønsker å bevege seg bort fra 28+3-energipolitikk til noe som ligner mer på én energipolitikk. Dette er et arbeid som denne regjeringen med

flere statsråder følger tett, for å ivareta overordnede nordiske og europeiske interesser, men også for å ivareta norske særinteresser på energifeltet i dette arbeidet.

Selv om det står bra til med ting i stort, har vi også utfordringer å håndtere i tiden framover. Energisystemet vårt er solid, men det må også rustes opp og reinvesteres i. Det er ingen tvil om at de sterke subsidiene, både i Skandinavia og i Nordvest-Europa, har gjort at vi har utviklet nye industrier og ny produksjon. Fornybaroverskuddet er økt, med de mulighetene det gir, men det har også utfordret lønnsomheten i opprusting av eksisterende infrastruktur. Vi må også i tiden framover sikre at storbyene i Norge og industrien vår får tilgang på den kraften de trenger, både for å opprettholde dagens forbruk og for å fase ut fossil energi, noe det borgerlig styrte Oslo har vært foregangskommune for. Klimautfordringen gjør at vi må ta i bruk fornybar energi også i andre deler av landet i større grad enn tilfellet er i dag.

På denne bakgrunn har vi lagt fram en energimelding med fire innsatsområder:

- styrket forsyningssikkerhet
- å fortsette å skape verdier som vi kan finansiere velferdsstaten med, basert på vår fornybare energiressurs
- mer effektiv og klimavennlig bruk av energi, først og fremst i industrien og i transportsektoren
- å fortsette å utvikle en industri i tilknytning til våre fornybare energiressurser

Jeg har vært inne på at vi har et godt nett. I tiden framover kommer det ikke til å være økt volum av kraft verken det norske kraftsystemet eller landene rundt oss kommer til å etterspørre. Det som kommer til å skape utfordringer for energisystemene og kraftsystemene spesielt i tiden framover, er effektubalanse. Vi har håndtert noen av disse utfordringene tidligere gjennom tett samarbeid med Europa og ikke minst Norden. Det er det naturlig at vi gjør også i tiden framover.

Så må vi fortsette å utvikle og ruste opp både distribusjons- og transmisjonsnettet, men vi må også ha bedre koordinering av produksjon og forbruk. Det vil altså si at vi har et meget fleksibelt system på produksjonssiden. Så må vi også utvikle et system med mer fleksibilitet på forbrukssiden i tiden framover. Det må vi gjøre for å få plass til mest mulig vindkraft i det norske systemet og for å få plass til flest mulig elbiler. Da må vi ha fleksibilitet også på forbrukssiden. Det at vi får flere effektutfordringer i både vårt eget og våre naboers kraftsystemer i tiden framover, vil gjøre vannkraften enda mer verdifull enn den tidligere har vært.

Jeg har hørt på debatten en stund. Jeg hørte noen si at vi liksom ikke har kommet med noen politikk i denne meldingen. Jeg har lyst til å gå gjennom hva jeg skjønner jeg har flertallet med meg på i dag. Det ene er oppheving av Samlet plan. Vi ber om å få innføre et nytt instrument, nemlig tidlig avslag på konsesjonssøknader, noe vi ikke har hatt tidligere. Vi tar til orde for nasjonal ramme for vindkraft. Vi tar til orde for at Enova for første gang skal ha et klimamål de skal rapportere på. Vi tar til orde for at Enova skal prioritere transport og industri. Vi har varslet at vi ønsker

å be NVE om å endre praksis ved innsigelser, slik at innsigelsesmyndighet og utbygger møtes i samme møte. Vi ønsker å overføre konsesjon for fjernvarme til kommunene. Vi har allerede – som er omtalt i meldingen, men som allerede enten er foreslått eller innført – redusert elavgiften for grønne datasentre. Vi har åpnet for annet eierskap til utenlandskabler enn Statnett og staten. Vi har endret industrikonsesjonsloven, allerede vedtatt i Stortinget, som gjør det mer forutsigbart for industrien å eie kraftproduksjon. Vi har bedt NVE vurdere å beholde innmatingsstariffen i lavere nett og utrede det. NVE er allerede i gang med å innføre en plusskundeordning fra neste år, og vi har styrket innsatsen på fornybar kraft voldsomt. Vi har også tatt til orde for å gjøre en vurdering av konsesjonskraftordningene. Det noterer jeg meg at både Senterpartiet og Arbeiderpartiet definitivt regner for å være politikk, iallfall da jeg så hvilken støyt det medførte.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Terje Aasland (A) [16:01:48]: Jeg synes statsråden på slutten av sitt innlegg forsøkte å framstå som litt visjonær på basis av den meldingen som vi behandler, men jeg må understreke at han lyktes ikke særlig godt. For statsrådets innlegg minnet mye om meldingen: greie analyser, en grei situasjonsbeskrivelse, men visjonene mangler.

Et av temaene som er mye omtalt i meldingen, og som er ganske vesentlig i framtiden, er hvordan vi håndterer den fornybare kraften vi allerede har investert mye i, altså reinvesteringer, vedlikehold og oppgraderinger av eksisterende vannkraftanlegg. Energi Norge peker på at de ser med bekymring på at grunnlaget for samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer i fornybar energi ikke er til stede. Da er mitt spørsmål til statsråden: Hvordan vurderer statsråden situasjonen opp mot mulighetene til reinvesteringer, og hva må til for at man skal kunne klare å vedlikeholde de fantastiske verdiene som er der?

Statsråd Tord Lien [16:03:01]: Jeg skal forsøke å svare på det, men jeg la merke til at representanten Aasland i sitt innlegg gjorde seg noen refleksjoner om hvorvidt dette er en kraftmelding eller en transport- og klimamelding. Da vi la fram denne meldingen, var jeg for det første glad for at Arbeiderpartiet støttet noen av de viktigste grepene allerede med en gang, men jeg husker at da var noe av kritikken at det var for lite klima i meldingen. Nå høres det nesten ut som om det er for mye klima i innstillingen. Energimeldingen har i all hovedsak fått oppslutning fra et betydelig flertall i Stortinget. Det er jeg selvfølgelig glad for, men jeg noterer meg at det var for lite klima først og for mye klima nå. Da er jeg glad for at balansen ligger et sted mellom Kristelig Folkeparti og Venstre på den ene siden og Fremskrittspartiet og Høyre på den andre siden. Det er et veldig trygt sted å være.

Så er det helt riktig at nettopp på grunn av de store subsidiene i Nordvest-Europa, også i Norge, noe vi har vært med og fått flertall for, er det en betydelig ubalanse i systemet nå. Derfor er det viktig at vi får tatt kraften i bruk

for å styrke lønnsomheten i norske vannkraftverk i tiden framover.

Terje Aasland (A) [16:04:05]: Jeg registrerer at statsråden velger ikke å svare. Det synes jeg er beklagelig, og jeg må da prøve igjen, fordi det er adressert en veldig tydelig problemstilling knyttet til eksisterende eldre vannkraftanlegg i Norge, som sårt trenger reinvesteringer. De er bygd på 1950-, 1960-, 1970- og 1980-tallet og står nå overfor et prekært behov for vedlikehold. Og så er det veldig tydelig signalisert fra en samlet kraftbransje, et samlet produsentmiljø, at grunnlaget for samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer i fornybar energi ikke er til stede. Da spør jeg igjen og håper at statsråden vil svare: Hvordan vil statsråden legge til rette for at samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer i fornybar energi kan bli et grunnlag for reinvesteringer og vedlikehold av svært verdifulle ressurser for Norge som samfunn?

Statsråd Tord Lien [16:05:07]: Vi har redegjort grundig i energimeldingen for behovet i transmisjonsnett, der vi er godt i gang, og også for behovet for reinvesteringer i vannkraftsystemene våre. Så er det ikke slik at alle de nødvendige investeringene ikke er bedriftsøkonomisk lønnsomme, men det er ingen tvil om, som jeg har anerkjent flere ganger, at subsidienivået over tid både i Norge, Sverige og øvrige Europa har medført et energikraftmarked i ubalanse. Det mener jeg at vi redegjør for i energimeldingen, om hvordan vi f.eks. bør styrke norsk kraftforedlende industri, hvordan man tar mer kraft i bruk til transportsektoren, men også hvordan vi over tid bør legge til rette for økt eksport. Vi har allerede gitt konsesjon til 2400 MW kraftkabler som vil kunne bidra til et rebalansert kraftmarked, og svarer ut nettopp det representanten Aasland etterspurte.

Marit Arnstad (Sp) [16:06:25]: En reell uenighet mellom regjeringspartiene og opposisjonen i forbindelse med energimeldingen er spørsmålet om eierskap og drift av utenlandskabler. Fra Senterpartiets side mener vi at utenlandsforbindelsene de facto er en del av sentralnettet. Det er i Norge eid og drevet av Statnett. Det er et naturlig monopol på mange måter. At det nå reverseres, betyr at private aktører slipper inn i sentralnettet, og at staten mister styring med viktig infrastruktur. Det kan også bety at produsenter i praksis slipper inn i sentralnettet. Det er en dobbeltrolle vi ikke har hatt siden Statnett og Statkraft skilte lag for en generasjon siden.

Regjeringen sier også at det ikke skal være anleggsbidrag ved bygging av utenlandskabler. Det betyr at det i realiteten er forbrukerne, over nettleien, som skal betale private utenlandsforbindelser. Dealen for forbrukerne blir altså at en ved å betale mer i nettleie for kablene skal få høyere strømpris fra Europa. Synes statsråden det er en ærlig deal?

Statsråd Tord Lien [16:07:30]: Det jeg har lyst til å begynne med å si, er at vi har bygd hele vårt kraftsystem på transmisjonsnettforbindelser, mellomlandsforbindelser, mot våre naboland – mot Finland og først og fremst mot

Sverige. Vi har nå fire kabler i drift mot Danmark, vi har en kabel i drift mot Nederland. Dette har sikret at vi får utnyttet våre kraftressurser best mulig, og dette har tjent både norske produsenter, produsenter i utlandet og ikke minst norske, svenske og andre konsumenter veldig, veldig godt. Så har vi vært svært tydelige på at vi ikke har tenkt å endre på konsesjonsbehandlingsprosessen. Vi har tenkt å sørge for at Statnett gjør vurderingene av hvordan dette påvirker bakenforliggende nett. Det er noe selvfølgelig også nasjonale energimyndigheter vil ta inn i sin vurdering av de totale samfunnsøkonomiske effektene. Nå synes jeg representanten Marit Arnstad forteller en litt annen historie enn det vi har forsøkt å fortelle.

Marit Arnstad (Sp) [16:08:36]: Vi vet jo alle at vi har hatt utenlandsforbindelser over mange år. Det er ingen som ikke vet det. Det er klart vi er klar over det. Men det nye her er jo at en vil slippe private inn. Og det nye er jo at en da gir slipp på litt av den strategiske rollen som Statnett har, og en kan også risikere å slippe produsenter inn på nettsida.

Mitt spørsmål er: Er det riktig at regjeringen ikke kommer til å kreve anleggsbidrag av de private som skal bygge utenlandskabler? Det de da gjør, er at de ber norske forbrukere om å dekke kostnadene for de private som bygger kabler, gjennom nettleien. Som betaling for det får norske forbrukere også høyere strømpris, på grunn av at en øker strømprisen gjennom økte utenlandsforbindelser. Synes statsråden at det er en god deal?

Statsråd Tord Lien [16:09:25]: Krafthandel – også den mellom Norge og utlandet – tjener alle godt. Den sikrer et effektivt energisystem som tjener alle godt.

Vi har tidligere hatt denne typen diskusjoner om hvordan man skal finansiere denne typen mellomlandsforbindelser. Når det gjelder inntekter basert på driften av kablen – nå må jeg være forsiktig fra Stortingets talerstol – mener jeg at da man ga konsesjon til NorNed-kablen, forventet man at den måtte være i drift i mer enn tre år før den var nedbetalt, basert på inntektene på kablen, men fasiten ble at det gikk langt, langt raskere. Så også selve handelen skaper inntekter, som deles mellom eierne. Og i dette tilfellet med private utbygginger, kan man se for seg at utbyggerne finansierer utbyggingen basert på den typen inntekter.

Ola Elvestuen (V) [16:10:35]: Vi vedtar i dag flere forslag som kommer til å stille store krav til Enova, enten det er energieffektivisering på 10 TWh eller støtte til ny fornybar energi, havvind etc. Men ikke minst gjelder det målet om nullutslipp i transportsektoren, som er veldig ambisiøst, med 50 pst. reduksjon innen 2030, i tråd med fagetatenes forslag. Men dette krever mer enn at det bare skal komme tiltak i Enova. Det krever at Nasjonal transportplan følger det opp, det krever at budsjettarbeidet følger det opp, og det krever også at man følger med på hva som skjer ved mange av de beslutningene som gjøres lokalt.

Da blir mitt spørsmål til statsråden: Når han nå skal lage en ny avtale med Enova, hvordan ser han for seg å koordinere det arbeidet opp mot Nasjonal transportplan og opp

mot budsjettarbeidet, slik at det er regjeringens politikk som helhet som står bak for å nå målene?

Statsråd Tord Lien [16:11:44]: La meg først få si takk til Venstre for at de har vært et av de partiene som har sikret flertall for at prinsippene for hvordan vi styrer Enova, opprettholdes.

Jeg tror noe av svaret på det komitéleder Elvestuen etterspør her, ligger nettopp i at Enova sitter så tett på dem som tar beslutningene. Det gjelder selvfølgelig kraftforedlende industri, og i større og større grad ser vi nå at det også gjelder dem som agerer i transportsektoren. Det er alt fra bilprodusenter til rederier som driver med fergedrift på Vestlandet og andre steder. Jeg tror at nettopp der ligger det en stor styrke i at Enova får lov til å gå i dialog og samtidig har langsiktige rammer for dette arbeidet, for å identifisere hvordan man kan oppnå mest mulig innenfor disse områdene. Så har representanten Elvestuen helt rett: Dette kan ikke være bare Enova, dette må også handle delvis om regelverksutforminger, som ligger langt utenfor mitt departement, og som jeg vet at representanten Elvestuen ser fram til å diskutere med Ketil Solvik-Olsen og andre.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [16:12:57]: Først vil jeg bare få ryddet av veien det inntrykket som statsråden skaper av at det er satsingen på fornybar energi gjennom grønne sertifikater som er det som skaper lave kraftpriser i Norden. Det er det jo ikke, og det har statsråden selv redegjort for på en utmerket måte i stortingsmeldingen, nemlig ved å påpeke at det er de lave kvoteprisene i EU og de lave kullprisene som er hovedårsaken til det.

Det lagt til side. Det jeg skal utfordre statsråden på, er følgende: Han nevnte i sitt innlegg at det skal være industri og transport som er Enovas hovedfokusområder. Men det er jo ikke riktig, for i tillegg har jo statsråden fått en veldig klar beskjed fra stortingsflertallet om at det skal komme et kutt på 10 TWh i energibruken i den eksisterende boligmassen i løpet av denne perioden, fram til 2030. Da spør jeg statsråden: Hvordan har han tenkt å formulere hva Enova skal få til av denne energieffektiviseringen fram til 2020, eller hvordan har han ellers tenkt å følge dette opp?

Statsråd Tord Lien [16:14:03]: La meg begynne med å si at jeg er fullstendig enig med representanten Holmås: Kvoteprisene i EU er altfor lave. Det har vært et perspektiv som både min kollega Helgesen og jeg, sammen med flere av våre kolleger i regjeringen, har båret fram til EU. Det er helt nødvendig for å få en mest mulig effektiv overgang til et mer bærekraftig energisystem i Europa og bli kvitt kull i de europeiske kraftsystemene. Det får vi ikke med dagens lave kvotepriser. Så er ikke jeg i tvil om at betydelig subsidiering av energi – også av kull, faktisk – også har bidratt til at vi har kommet dit.

Når det gjelder målet om 10 TWh reduksjon i eksisterende bygg, er det ikke tvil om at det kommer til å medføre utfordringer. Det kommer til å bli kostbart, det kommer til å handle om at vi må ha tiltak, f.eks. fra Enova, som vi allerede har på plass, men også andre tiltak. Hvordan

dette skal bli levert på, må vi få lov til å komme tilbake til. Det kommer til å involvere flere statsråder enn meg, bl.a. kommunal- og moderniseringsministeren.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Statsråd Vidar Helgesen [16:15:33]: Når vi skal få ned Norges nasjonale utslipp frem mot 2030, og når vi skal videre mot lavutslippssamfunnet i 2050, er samspillet mellom energi- og klimapolitikk helt avgjørende. Saksordføreren sa i sitt innlegg at komiteen, ikke minst samarbeidspartiene, har satt et tydelig grønt preg på innstillingen. Det er all grunn til å gratulere med godt arbeid fra både saksordføreren og komiteen i den sammenheng.

Energipolitikken må bygge oppunder de klimapolitiske målsettingene og er en av Norges fremste ressurser for å nå klimamålene. Vi ser at verdens energisystemer er i endring. Kostnadsfallet på fornybare teknologier og teknologisk utvikling som legger til rette for smartere energisystemer, betyr at vi i fremtiden kan ha en utslippsfri energiforsyning. Vi har fra norsk side et fantastisk utgangspunkt med våre vannkraftressurser.

Regjeringen vil legge til rette for lønnsom produksjon av fornybar energi i Norge, samtidig som vi ivaretar naturverdier på en god måte. Utbyggingen av fornybar energi skal skje kontrollert, og utbyggingen skal gjøres med minst mulig negative konsekvenser for miljøet. Derfor er jeg glad for flere viktige og gode tiltak i konsesjonssystemet som skal styrke denne balansen.

Vi skal bidra til overgangen i Europa og globalt. Vi skal eksportere ren kraft, vi skal eksportere produkter produsert med ren kraft, og vi skal bidra til teknologiutviklingen på fornybarområdet. Det er derfor viktig at det er en støtteordning for demonstrasjonsprosjekter for flytende havvind og andre former for havbasert fornybar teknologi.

Transport er den største utslippskilden i Norge. Sektoren står for omtrent en tredjedel av de norske klimagassutslippene. En vesentlig del av norske klimakutt må tas her. Det var derfor regjeringen for første gang ba om at det skulle lages en egen klimastrategi i NTP. Klimastrategien i grunnlagsdokumentet til NTP viser at det i følge transportetatene er mulig å nå målet om å redusere transportutslippene med mer enn 50 pst. i 2030. I min klimapolitiske redegjørelse for Stortinget informerte jeg om at transportetatenes klimainnspill ville være et viktig bidrag i NTP-prosessen. Flertallet, med sitt forslag ved behandlingen av energimeldingen om måltall for biler, viser utålmodighet og viser vei her. Gjennom arbeidet med NTP vil regjeringen følge opp dette vedtaket.

Det er sagt at det burde vært gjort et større arbeid med virkemidler her. Vel, vi kjenner mange av virkemidlene, og NTP vil ikke minst være viktig når det gjelder å peke på virkemidlene. Klimastrategien er også en del av regjeringens arbeid med å skaffe virkemidler og god innsikt i hva som vil være de riktige virkemidlene fremover.

Klimautfordringen er global, og løsningene må derfor også være internasjonale. EU og Norge har som utgangspunkt at gjennomføring av klimatiltak ses som ledd i en langsiktig omstilling til lavutslippssamfunnet. Sammen

med EU kan vi legge grunnlaget for grønn konkurransekraft, for utvikling av null- og lavutslippsteknologier, for at Norge og Europa kan bli vinnere både som lavutslippssamfunn og som vekstkraftige økonomier.

Regjeringen arbeider med en rekke prosesser for å omstille norsk økonomi i grønn retning. Det er stadig større sammenfall mellom økonomiske prosesser, det er stadig større sammenfall mellom sunne økonomiske prosesser og sunn økonomisk politikk og grønn politikk.

Mot slutten av 2016 skal det inngås ny avtale med Enova. Det er et viktig virkemiddel for utvikling av null- og lavutslippsteknologi. Energimeldingen og innstillingen gir viktige føringer for den videre innretningen nettopp i det grønne konkurransekraftperspektivet.

Vi skal som sagt legge frem ny nasjonal transportplan, vi skal legge frem en industrimelding i første halvdel av 2017, vi kommer også tilbake til Stortinget med en sak etter at innsatsfordelingen i EU er klar, som beskriver hvordan vi skal nå vårt klimamål for 2030. Også det er et viktig skritt for å bygge et lavutslippssamfunn som ikke er et lavinntektssamfunn, et lavutslippssamfunn som sikrer grønn vekst på veien. Dette er viktige skritt på veien mot lavutslippssamfunnet, og med behandlingen av energimeldingen har Stortinget økt både ambisjonsnivået og tempoet i det arbeidet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Terje Aasland (A) [16:20:26]: Det grønne preget på innstillingen kan en godt diskutere grunnlaget for. Jeg skal ikke velge å gjøre det, jeg skal spørre klima- og miljøministeren forholdsvis konkret om noe av det han var innom. Han sa nemlig at en vesentlig reduksjon av klimagassutslippene må komme eller tas i transportsektoren. Og så sa han videre: Man kjenner allerede mange av virkemidlene.

Med basis i transportetatenes anbefalinger, hvilke virkemidler er det statsråden vil anbefale for at målene om nullutslipp skal kunne bli en realitet i 2025?

Presidenten: Statsråd Lien – Helgesen

Statsråd Vidar Helgesen [16:21:11]: President, energiministeren og jeg har samme frisør, men utover det (munterhet i salen) er det også en del som skiller oss.

Vi vet om mange av virkemidlene fordi vi vet at en del virkemidler vi har, allerede funker. Elbilordningen er ett av eksemplene på det. 2020-målene for utslippskrav i den nye bilparken når vi antakelig neste år. Så vet vi at det skjer mye spennende innen biodrivstoff. Transportetatene har kanskje i overkant basert seg på biodrivstoff i sin klimastrategi. Vi tror at det er flere teknologier som vil muliggjøre nullutslipp og visjonen for 2025. Så har vi et styrket Enova, som følge av behandlingen av energimeldingen, og vi arbeider med et grønt skattesifte. Det skal bli dyrere å forurense, også for bilparken.

Disse er alle virkemidler som vil bidra til å nå disse målene.

Terje Aasland (A) [16:22:14]: Klima- og miljøministeren sa vel egentlig stikkordene: Det må bli dyrere å forurense.

Er statsråden imponert over måten en f.eks. har behandlet avgiftene knyttet til fossil energi på, kontra det en har gjort knyttet til fornybar energi? Fornybar energi har under denne regjeringen stadig blitt dyrere på avgiftssiden, mens fossil energi er blitt holdt på samme prisnivå. Er det en riktig vei fram til 2025, slik klima- og miljøministeren vurderer det, ut fra kravet om nullutslippsteknologi i 2025?

Statsråd Vidar Helgesen [16:22:50]: Det er vel ikke slik at det er noen store, folkelige mishagsytringer over kraftprisen for tiden.

Vi legger opp til – og det har vi klare formuleringer om sammen med våre samarbeidspartier – at vi skal gjennom et grønt skatteskifte. Det er en komplisert prosess, fordi enhver skatteprosess er det. Men at prinsippet om at forurenseren betaler, og at mer forurensning skal være dyrere enn mindre forurensning, skal ligge til grunn, og at det kommer til å bli et viktigere prinsipp i årene som kommer – frem mot 2025, frem mot 2030 – er jeg ikke i tvil om.

Samtidig vil vi i EUs kvotesystem over tid få økte priser, som også vil bidra til den samme dynamikken.

Rasmus Hansson (MDG) [16:23:51]: Spørsmålet om en norsk klimalov har utviklet seg langsomt og gjennom lang tid. Regjeringen har ikke vært blant de mest glødende pådriverne for å få til denne loven. Det ble et vedtak i Stortinget om en relativt rund formulering. Siden har forståelsen for nytten av en klimalov – har jeg inntrykk av – økt hos mange aktører. Nå får vi altså et vedtak i kveld om en ytterligere klargjøring av hvilke krav en klimalov skal inneholde, og hvordan den skal fungere.

Kan statsråden for det første bekrefte at han tar inn over seg de nye og klarere føringene for hvordan en klimalov skal utformes? Og kan statsråden gi et tidspunkt for når en klimalov vil bli lagt fram for Stortinget?

Statsråd Vidar Helgesen [16:24:44]: Til det siste spørsmålet: Jeg kan ikke nå gi noen tidsplan. Det er slik at vi arbeider etter den tidsfristen Stortinget har satt, at loven skal kunne behandles i inneværende stortingsperiode. Det er også viktig å ha klart for seg at dette er et komplisert arbeid. Lovgivningsmessig er dette en nyskaping i norsk rett, i norsk lovgivningspraksis og forvaltningspraksis. Vi må derfor gå mange runder for å sørge for at det vi utformer, harmonerer både med vårt parlamentariske system, med norsk klimapolitikk og med våre nasjonale forhold.

Jeg tar definitivt inn over meg de føringene som er kommet fra Stortinget i behandlingen av energimeldingen, men vil ellers ikke gå nærmere inn på forslaget nå. Det kommer til å bli sendt på vanlig høring når det er klart.

Rasmus Hansson (MDG) [16:25:35]: Jeg takker for svaret fra statsråden, som ikke er så fryktelig oppklarende. Jeg vil presisere spørsmålet: Kan statsråden bekrefte at Stortinget vil få seg forelagt et forslag til en klimalov slik at vi kan behandle det i denne stortingsperioden? Eller ri-

sikerer vi at regjeringen som en siste handling legger fram et forslag som man må vente til neste stortingsperiode med å behandle?

Statsråd Vidar Helgesen [16:26:07]: Som jeg sa, er Stortingets forventning at loven skal kunne behandles i inneværende stortingsperiode, det er den tidsplanen vi arbeider etter. Men jeg understreker igjen at dette – lovgivningspolitisk og lovgivningsteknisk – er et komplisert stykke arbeid. Det er viktig at vi ikke går på akkord med de grunnleggende prinsippene om ansvarsfordeling mellom storting og regjering – og arbeidsmåter mellom storting og regjering. En lov på dette området – for å regulere forholdet mellom storting og regjering – er ikke noe vi er vant med fra andre områder. Lover som fastsetter mål for samfunnsutviklingen med større presisjonsnivå og større sektormål enn det som er vanlig på andre områder, er komplisert. Derfor er dette et arbeid som tar tid.

Ola Elvestuen (V) [16:27:15]: Litt i forlengelsen av spørsmålet om klimalov: Det handler også om å ha systematikk i arbeidet for å redusere klimagassutslippet i Norge, noe som har vært en mangel gjennom mange år. Nå fatter vi vedtak om at man i prosessen med EU – når vi skal nå målene – må ha beregninger av utslippbaner, og man må ha tiltakslistor for hvordan man skal nå målene. Dette gjelder spesielt innenfor ikke-kvotepliktig sektor, hvor vi forventer å få en forpliktelse om å måtte redusere ned mot 40 pst.

Mitt spørsmål handler egentlig om kvotepliktig sektor, for mange av tiltakene i energimeldingen og vedtakene vi nå fatter, handler om tiltak innenfor kvotepliktig sektor, hvor vi også trenger mer kunnskap for å vite effekten av de tiltakene vi gjennomfører – enten det er innenfor industrien eller det gjelder innenfor petroleumsnæringen.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvordan ser han for seg at man skal rapportere på utslippbaner og tiltakslistor også innenfor kvotepliktig sektor i årene framover?

Statsråd Vidar Helgesen [16:28:24]: Representanten Elvestuen har et godt poeng knyttet til hva vi faktisk vet om effekten av ulike tiltak. Der har jeg bedt om flere innspill fra mitt system, fordi det er åpenbart at noen tiltak er enklere å måle effekten av enn andre. Det gjelder for så vidt både i ikke-kvotepliktig og i kvotepliktig sektor, men mye om kvantifisering er en utfordring.

Vi har vært en del av kvotepliktig sektor i mange år. Vi er med i EUs prosess for å skjerpe inn kvotepliktig sektor og vil også i det arbeidet se hen til hvordan man kan kvantifisere effekten av politikken.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [16:29:39]: Ett av forslagene, eller ett av de premissene som foreligger fra fagetatens innspill til Nasjonal transportplan, refererte jeg tidligere, og jeg refererer det igjen:

«Offentlige etater skal i størst mulig grad benytte biodrivstoff, lav- og nullutslippsteknologi i egne og innleide kjøretøy og fartøy.»

Dette er ikke et forslag om noe som skal skje en eller

annen gang i 2030, det er noe som skal skje nå – som er innspillet fra fagetatene.

Nå har Stortinget etter forslag fra regjeringen akkurat vedtatt ny lov om at man fra det offentlige side skal stille miljøkrav. Men i dag avviser et flertall på Stortinget SV og Miljøpartiet De Grønnes forslag om at offentlige innkjøp i transportsektoren skal baseres på nullutslipp. Det fører meg over til å stille følgende spørsmål til statsråden: Kommer statsråden og regjeringen til å følge opp det som foreligger fra fagetatene? Det handler ikke om transportplan og utbygging, det handler om regler som med en gang kan gjennomføres etter den nye loven. Når vil eventuelt det skje?

Statsråd Vidar Helgesen [16:30:51]: Når det gjelder lov om offentlige innkjøp, er vår tilnærming at de enkelte offentlige myndigheter skal ha en – kort fortalt – grønn plan for sine innkjøp. Det er viktig ikke å detaljstyre myndighetene for mye, men la dem få lov til å lage sine planer basert på de overordnede kravene. Det er en klar innskjerping i forhold til dagens lov – i det at det skal foreligge en gjennomtenkt strategi for innkjøp. Det vil selvsagt også dreie seg om når man skal anskaffe biler og bilpark.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Per Rune Henriksen (A) [16:31:49]: Tilgang til vannkraft har vært fundamentet for oppbyggingen av det norske industrisamfunnet. Fra Peter Jebsens bomullsspinneri i Ytre Arna utenfor Bergen, grunnlagt i 1846, til data-lagringssentre som nå bygges flere steder rundt i landet, går det en rød tråd: Stabil tilgang til rimelig priset energi gir grunnlag for arbeidsplasser, næringsutvikling og ikke minst samfunnsutvikling.

Norsk kraftproduksjon er i dag nær 100 pst. fornybar. Det kan vi takke en lang rekke framsynte politikere og industribyggere for. Det var ikke klimapolitiske hensyn som drev fram vannkraftens rolle i Norge, men i en tid hvor global oppvarming defineres som vår største utfordring, kan vi konstatere at det norske samfunnet står i en særstilling, takket være en til tider utskjelt kraftpolitikk opp gjennom tidene.

Vi har i dag en positiv kraftbalanse i normalår. Ny utbygging som følge av grønne sertifikater sammen med omfattende energieffektivisering gir oss et overskudd av fornybar kraft, som er et ypperlig utgangspunkt for å gjøre som våre forfedre: å ta djerve tak for å skape nye, framtidrettede arbeidsplasser og verdiskapning. Mens resten av verden bruker store ressurser på å avkarbonisere sin kraftforsyning, kan vi ta en ledende posisjon i det som blir kapittel to i beretningen om skapelsen av et nullutslippssamfunn. Vi kan konvertere energibruken fra fossil til fornybar i transport, landbruk og industri. Vi kan erstatte kull med hydrogen i prosessindustrien. Vi kan skape arbeidsplasser i nye kraftintensive næringer.

Med dette bakteppet skulle vi tro at en energimelding ville gi klare føringer på hvordan vi, med vårt energisystem og overskudd på fornybar kraft, kan virkelig gjøre disse ambisjonene, men det har ikke skjedd. Stortingsmeldingen feier over disse temaene med harelabb. Litt positiv omtale

og henvisning til eksisterende forskningsprogrammer er alt regjeringen har å by på. Meldingen fokuserer på lønnsomhet i kraftproduksjon – lønnsomhet for produsentene. Avvikling av grønne sertifikater og krafteksport skal bidra til økt lønnsomhet. Kommunenes kompensasjon for avgitte arealer og naturinngrep blir framstilt som et problem for produsentene.

Norsk kraftforedlende industri står for en tredjedel av kraftforbruket i Norge og er uhyre sårbar for prisstigninger. En kraftkostnadsøkning på bare ett øre per kWh vil gi næringen 350 mill. kr i økte kostnader. Disse bedriftene sysselsetter 40 000 mennesker over hele landet og er helt avgjørende for bosetting og ringvirkninger i distriktene. Denne industrien ligger i front når det gjelder energieffektivisering, og de utvikler ny teknologi som gir sterkt reduserte klimagassutslipp. Et strålende eksempel på dette er bedriften Tizir i Tyssedal, som vil erstatte kull med hydrogen i produksjonsprosessen. Dette er prosjekt som må gå i flere trinn og som vil gi 90 pst. kutt i CO₂-utslipp og betydelig energieffektivisering. Enova har støttet første del av prosjektet, og det er helt nødvendig at også neste trinn i prosjektet får støtte. Med dette prosjektet får vi ikke bare drift med lave utslipp. Vi ser også det som kan bli begynnelsen på et nytt industrieventyr i Norge: produksjon av hydrogen.

Det finnes flere eksempler på at vår kraftforedlende industri utvikler ny teknologi og nye prosesser for å øke sin konkurransekraft. Arbeiderpartiet vil støtte opp under dette. Vi vil bruke kraftoverskuddet til å skape nye arbeidsplasser, ny industri og ny varig og bærekraftig verdiskapning. Derfor vil vi øke Fondet for klimateknologi, fornybar energi og energiomlegging til 100 mrd. kr i 2017, og ytterligere øke dette om Enova får tillagt nye oppgaver. Enova trenger de musklene som dette gir, i sitt arbeid opp mot industrien.

Vi får dessverre ikke flertall for dette i dag. Vi får heller ikke i denne omgangen støtte for forslaget om å få en likeverdig tariffmodell for industrien, uavhengig av om den ligger i sentral- eller regionalnettet. Vårt forslag om en utfyllende strategi for økt bruk av hydrogen i transport og industri får heller ikke støtte fra regjerings- og støttepartiene. Norsk industri fortjener en sterkere rolle i vår energipolitikk enn det regjeringen gir den i denne meldingen. Det må være en politisk målsetting å holde kraftprisene på et nivå som opprettholder norsk industris konkurransefortrinn. Energimeldingen som vi behandler i dag, gir ingen føringer i så måte, heller ikke på dette punkt.

La meg også si noen ord om utenlandsforbindelsene, som var tema for replikkvekslingen mellom statsråd Lien og representanten Arnstad. Jeg synes det er viktig å presisere at de endringene som regjeringen har foreslått når det gjelder utenlandsforbindelsene, ikke handler om vellykketheten eller nødvendigheten av kraftutveksling mellom Norge og våre naboland. Det handler ikke om hvorvidt noen skal få lov til å prosjektere og komme inn med nye ideer og ny innovasjon i utviklingen av denne typen prosjekter. Det det handler om, er drift og eierskap. Hvem skal eie? Hvem skal høste flaskehalsinntektene? Og hvordan skal disse fordeles?

Jeg ble bekymret da statsråden var så lite villig til å gi representanten Arnstad et svar på det spørsmålet hun stilte om anleggsbidrag på utenlandskablene. Det gir oss en pekepinn på hvilke tema som vil bli diskutert og hvor striden vil stå til høsten, når vi skal behandle Prop. 98 L. Jeg kan i hvert fall klart si fra Arbeiderpartiets side at vi ikke støtter regjeringens forslag på dette punktet, og vi hører heller ikke noen beroligende ord fra statsråden når dette kommer på banen i dag. Det føyer seg inn i en rekke av tiltak som etter min mening setter nettopp industriens lave kraftpriser i fare, og dermed også utfordrer hvilke muligheter vi har til virkelig å ta ledelsen i overgangen til et nullutslippssamfunn.

Rent generelt hører jeg skryt fra de borgerlige her over at man har kommet fram til en bred enighet. Det er i stor grad en flertallsinnstilling som ligger her. Høyre og Fremskrittspartiet valgte å forhandle med Venstre og Kristelig Folkeparti for å få på plass enighet om noe, og etter det var egentlig saken låst. Det var ingen tegn til at man ønsket et bredt politisk flertall for en så viktig næring som energinæringen og energiforsyningen i Norge er, og ikke minst de klimapolitiske aspektene av det.

Men hva består denne enigheten av? Hvis vi leser de vedtakene som blir gjort nå, handler det om at regjeringen skal vurdere, legge til rette for, redegjøre, utrede og kartlegge. Det er ikke mye potent enighet. Kristelig Folkeparti klarte å skyte ned regjeringens plan om å sette ned et utvalg som skulle se på konsesjonskraftsystemet, fikk vi høre. Jeg synes det var bra. Det var en ganske viktig sak, men når enigheten eller bragden blir å stoppe et initiativ fra den regjeringen man er fødselshjelper for og støtter, kan man sette spørsmålsteget ved hvor potent denne enigheten er. I hvilken grad bringer denne enigheten oss framover i energipolitikken?

Se på et annet eksempel: I energieffektivisering er man enige om et mål på 10 TWh. I og for seg greit, men det er en helt meningsløs enighet når man ikke sier noe om hvordan man har tenkt å komme fram til det målet. For det er helt klart at når det gjelder energieffektivisering i eksisterende bygg, er det en kostbar affære målt med kostnad per spart kWh. Derfor er det viktig å konkretisere hva man er enige om; når kommer planen, hvilke tanker har man gjort seg om dette. Men der har regjeringens støttepartier her på Stortinget ingenting å bidra med i innstillingen, og det er ikke rart, fordi da ville den uenigheten som faktisk eksisterer i denne «brede borgerlige enigheten», komme til syne. For jeg tror ikke at enigheten er så sterk mellom Venstre og Fremskrittspartiet når det kommer ned til business og til hvordan skal vi skal gjøre dette, hvilke virkemidler vi har.

Da kan representanten Korsberg gjerne harselere over at det ikke kom en energimelding fra den forrige regjeringen og spekulere i at det skyldtes uenighet. Men det vi kan si, er at resultatene fra den forrige regjeringen viste at det skjedde noe, det brakte landet framover: Den enigheten som oppnås her i Stortinget, og som vi ser i denne meldingen, bringer oss ingensteds hen. Den gir bare en masse utredningsarbeid for regjeringen.

Odd Henriksen (H) [16:42:02]: Framtiden er fornybar og elektrisk. For at vi skal få det til, må det bygges et godt fundament, og det fundamentet mener jeg regjeringen har levert på. Men før jeg går igjennom fundamentet, tillater jeg meg å komme med en liten refleksjon.

Det å sitte i posisjon er interessant, for da får man være med og ta beslutninger. Ulempen er at når regjeringen skal ta beslutninger som skal behandles her i Stortinget, tar det tid – saker må utredes og behandles på en god og forsvarlig måte. Det å sitte i opposisjon har sine fordeler, fordi man har tid til å være utålmodig. Her hos oss reflekteres dette gjerne gjennom at opposisjonen finner ut hva regjeringen har tenkt å fremme av saker, for så å fremme dem selv og deretter fortelle at regjeringen intet gjør, men blir instruert av Stortinget. Ja vel, ja vel.

Men nok om refleksjoner, så til fundamentet. Det første vi måtte ta fatt på, var arven etter den forrige regjeringen, nemlig de grønne sertifikatene. Det ble innført i 2011, og en rekke utbyggere før 2011 hadde fått politiske føringer på at om de startet opp byggingen, skulle de få være med i ordningen når den ble innført. Så enkelt ble det ikke. Mange grunneiere satset gård og grunn i den tro at de skulle få sertifikater, men sertifikatene uteble.

Etter at vi overtok, satte vi fart på det arbeidet, og ved første kontrollstasjon av ordningen med Sverige fikk de fleste oppfylt sine krav, og vi fikk gjort opp våre forpliktelser.

Det neste var at vi så at sertifikatordningen ikke traff riktig slik som vi hadde trodd. Det meste av ny kraft kom i Sverige og ikke hos oss. Det ble behov for en ny gjennomgang av vilkår, og vi så at vindkraften kom særlig dårlig ut. Derfor har vi jobbet med å få avskrivningsregler for vindkraft som er tilpasset markedet. Saken ligger til ratifisering, og vi regner med at det kommer på plass.

Det neste vi måtte ta fatt i, var en rapport som var bestilt av den forrige regjeringen. Reiten-utvalget framla sin rapport «Et bedre organisert strømnett» våren 2014. Rapporten ga oss råd om organisering for å ruste opp nettet for en bedre framtid. Det var behov for endringer for at vi skulle være i stand til å bygge fornybarhetssamfunnet. Dagens organisering trengtes å strammes opp. Og det var behov for endringer i energiloven, egentlig å slutføre de endringene som allerede ble påbegynt i 1991.

Dette arbeidet startet umiddelbart og endte med den saken vi hadde til behandling i Stortinget rett før påske, om endringer i energiloven. Vi har fått på plass de endringene som er nødvendig for at vi skal få et nett som er organisert på en best mulig måte og er i stand til å møte kunder og forbrukere som ikke bare skal motta strøm, men også kunne være nettoleverandører i nettet.

I tillegg holder vi på med å tilbakeføre energiloven slik at også andre enn Statnett kan bygge ut kabler til utlandet. Jeg skal ikke forskuttere en lovendring, men det er et ønske at private kan komme på banen sammen med Statnett, slik at flere kreative aktører kan skape flere grønne arbeidsplasser i Norge.

Det neste som ligger i fundamentet om en fornybar framtid, handler om at vi må få søknader om utbygginger gjennom byråkratiet og forenkle saksbehandlingen. Vi

har gitt mange konsesjoner, forenklet saksbehandlingen og kommet i gang med utbygging, slik at de som ønsker å bygge ut, skal nå fristen i 2021 for å få sertifikater. Det å legge til rette for en storsatsing på fornybar energi må skje samtidig som vi bygger ut nettet, altså overføringskapasitet. Det nytter ikke å få lov å bygge ut ny kraft om man ikke når markedet med kraften.

Derfor har vi fokusert stort på å bygge ut og forsterke nettet i Norge. Det er gitt mange konsesjoner, og mange store prosjekter er under bygging. Nytt transmisjonsnett i Lofoten er på plass, og det er også gitt konsesjon til bygging av Bjerkvik–Skaidi. Jeg nevner disse av den enkle grunn at det er to store prosjekter som er viktige for min landsdel. Men det er mange andre store utbygginger som er på gang, og det legges opp til en investering bare i transmisjonsnettet på 50 mrd. kr de neste ti årene. Det skal ditto investeres i distribusjonsnett, og det må til skal vi kunne få bygget ut ladekapasitet for elbiler eller legge til rette for landstrøm i våre havner.

I tillegg må vi legge til rette for grønne arbeidsplasser. Det arbeides det kontinuerlig med, og til høsten legger regjeringen fram sitt arbeid knyttet til grønn konkurransekraft og ny industrimelding. Men vi sitter ikke og venter, og energimeldingen er siste hånd på verket sammen med endringer i konsesjonsloven, hvor vi innfører en ANS- og en DA-modell for å sikre forutsigbar kraft for industrien. Vi åpner for utbygging av kraft i vernede vassdrag for å forebygge flom og skred. Vi fortsetter å forenkle ved å ta bort Samlet plan for vannkraftutbygging, samt at vi lager en plan for bygging av vindkraft.

Det er sådd tvil om opprinnelsesgarantiene, noe vi har parkert, på samme måten som vi opprettholder kommunens rett til å beholde konsesjonskraft og konsesjonsavgiften.

Vi slår fast at ryggraden i vårt fornybarsamfunn er vannkraften. Vi åpner for fornybare prosjekter knyttet til havvind ved å foreslå å realisere et demonstrasjonsprosjekt. Vi avviker de grønne sertifikatene og signaliserer at vi for fremtiden ikke ønsker å subsidiere kjent teknologi, men heller vil bruke subsidier til ny teknologi og nye muligheter.

Monica Hauge Stiansen (FrP) [16:47:23]: Norge har en stolt tradisjon å se tilbake på innenfor fornybar energi-produksjon. Siden Norges og verdens første vannkraftverk ble tatt i bruk i 1882 på Senjens Nikkelverk i Hamn på Senja, har vannkraften lagt grunnlaget for lokalsamfunn, industri og verdiskaping i hele Norge.

Noen har kritisert Norge for å ha lave ambisjoner innenfor fornybarsatsingen. Men jeg støtter ikke den oppfatningen. Norge var tidlig ute med å utnytte de naturlige fortrinn vi har her i landet vårt, nemlig fossefall, elver og vassdrag. 99 pst. av all kraftproduksjon i Norge kommer fra vannkraft.

I verden i 2015 utgjorde vannkraft 16,6 pst. av den totale elektriske energiproduksjonen. Til sammenligning utgjorde elektrisk produksjon fra kjernekraft 12,8 pst., mens produksjon fra andre fornybare energikilder som vind, sol og geotermisk energi utgjorde 3,6 pst.

Jeg synes det virker merkelig at de samme partier som roper høyest om at Norge må satse mer på fornybar energi-produksjon, også er de partier som er mest motstandere av utbygging av vassdrag og nærmest skulle sett at de fleste vassdrag i Norge hadde blitt vernet. Jeg representerer Finnmark. For Nord-Norge er det viktig med en god forsyningssikkerhet for å sikre rammevilkår og etablering og utvikling av industrien. Diskusjonen om elektrifisering av norsk sokkel vil for Nord-Norge bety elektrifisering av Johan Castberg-feltet.

Det er viktig med langsiktig og forutsigbar tilførsel av energi til denne delen av landet. Derfor er det viktig at Fremskrittspartiet sammen med regjeringen satser på bygging av kraftnettet fra Balsfjord i Nordland til Skaidi i Finnmark. Neste fase blir å forlenge dette nettet til Varangerbotn.

I januar i år gikk det ut pressemelding om at Finnmark Kraft AS vil bygge ut Hamnefjellet vindkraftverk i Båtsfjord i Finnmark. Det er en vindmøllepark med 15 turbiner med samlet installert effekt på ca. 50 MW. Søknad om konsesjon ble første gang sendt i 2006. Konsesjonen ble gitt høsten 2013.

En viktig forutsetning for investering og satsing innen vindkraft er gode rammevilkår gjennom bl.a. gode avskrivningsmuligheter. Fremskrittspartiet og regjeringen sendte derfor i mai i år en formell notifikasjon til ESA om gunstigere avskrivningsregler for nettopp vindkraft.

Opposisjonen med Arbeiderpartiet i spissen har til det kjedsommelige siden Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen tok over høsten 2013, uttalt at regjeringen leverer for lite for sent, og at regjeringen ikke satser i nord. Vel, jeg for min del foretrekker at det blir levert på energipolitikken framfor ikke i det hele tatt.

Åsmund Aukrust (A) [16:51:28]: Klimautfordringen er vår største trussel – vi sier det alle sammen, vi sier det så ofte at det nesten høres ut som en klisjé, men det er ingen klisjé, det er veldig på alvor – og derfor må den møtes med tiltak på alle områder. Dagens regjering har vært skuffende handlingslammet i det de selv omtaler som den viktigste utfordringen, klimaspørsmålet. Utslippene øker med denne regjeringen. Det tas ingen nye initiativ, og den må hales og dras i for å gjøre det som Stortinget har bedt den om å gjøre.

I snart tre år har enhver henvisning til klima- og energispørsmål blitt henvist til energimeldingen, forslag har blitt avvist, og tiltak har blitt utsatt fordi man har sagt: Bare vent til energimeldingen kommer, så kommer svarene.

Skuffelsen var derfor stor da det kom en melding som, som det er blitt sagt av mange, hadde gode beskrivelser av hvordan virkeligheten er, men er veldig svak på politikken for fremtida. Dette er ikke en melding som leder an, men det er en melding som beskriver. Vi trenger ikke flere beskrivelser, vi trenger handling.

Hvor har egentlig klimaminister Vidar Helgesen vært mens denne meldingen ble utarbeidet? Vi skjønner at denne regjeringen ikke har hatt til hensikt å legge fram en egen klimamelding, i motsetning til hva som ble gjort i de to foregående periodene, så dette kunne vært klimaminis-

terens inngang til å beskrive nullutslippssamfunnet. Den muligheten har ikke ministeren brukt.

Når meldingen var svak, så vi fram til behandlingen her i Stortinget og at vi kunne få en mulighet hvor Stortinget kunne samle seg om forslag for å overstyre regjeringen – akkurat som Stortinget gjorde i forbindelse med naturmangfoldmeldingen som ble lagt fram tidligere i vår, hvor Stortinget på en rekke områder klarte å samle seg. Men i denne saken var det ikke mulig. Venstre og Kristelig Folkeparti brukte ikke det handlingsrommet de har når de står utenfor regjeringen, men de laget isteden en enighet med det som er ytterpunktet i klimapolitikken. Det har selvsagt gjort politikken bedre, men den er på ingen måte blitt så mye bedre, slik som den kunne ha blitt. Det gjør at denne meldingen blir nok en tapt mulighet for klimaet. I dag vil det være en rekke forslag som egentlig har et flertall bak seg i Stortinget, men som dessverre vil bli nedstemt, og istedenfor har vi fått en del forslag som gir uklare kompromisser.

Arbeiderpartiet foreslo at vi skulle ha en politikk som gjorde at vi kunne fase ut nysalget av diesel- og bensinbiler. Dagens Næringsliv skrev for en ukes tid siden at de borgerlige nå var enige om politikken i energimeldingen, bl.a. at man skulle stoppe salget av nye fossilbiler fra 2025. Entusiastisk la klimaministeren bilde av den forsiden ut på Twitter og skrev: «bred klima- og energipolitisk offensiv fra samarbeidspartiene». Forsiden han skrot av, var den samme forsiden som Høyre umiddelbart sendte ut en pressemelding om og sa at var «misvisende». Fremskrittspartiets nestleder og Helgesens kollega, Per Sandberg, skriver i en SMS til Dagens Næringsliv at det er hinsides hva som står i avisen, og at det visstnok er rom for ulik fortolkning. Ola Elvestuen, derimot, sier at han står fast ved at det bare blir salg av nullutslippsbiler i 2025. Men Elvestuens problem er at det er Sandberg og Fremskrittspartiet som sitter i regjering og skal gjennomføre politikken. Da bør vi lære at uklare meldinger ikke er veien å gå.

Nei, vi trenger klare vedtak som ikke gir rom for ulike fortolkninger eller som skyver avgjørelsene fram i tid. Vi trenger målsettinger, men vi trenger også politikken for å nå dem. Vi fremmer i dag en rekke forslag om infrastruktur i elbilstpolitikken, som vil bli nedstemt. Vi fremmer også et forslag om at avgiftene på fossilt drivstoff skal gradvis økes, mens null- og lavutslippsløsninger bør belønnes. Det er å gjøre som klimaministeren sier, men som han ikke gjør, nemlig at vi skal gjøre det som vi vet fungerer. Dette er et forslag som Venstre burde kjent godt igjen, fordi det er et forslag som er direkte hentet fra Venstres landsmøte, men det blir dessverre ikke vedtatt i dag fordi Venstre stemmer imot det.

Arbeiderpartiet fremmer i dag en rekke forslag. Vi ønsker å bygge ny fornybar energi, vi ønsker å ta kraften i bruk for å erstatte fossil energi og å bygge ny ren industri. Norge har store muligheter, dem må vi utnytte. Vi vil se på mulighetene for en støtteordning for solenergi. Vi ønsker et demonstrasjonsanlegg for havvind, og vi vil ha en strategi for bruk av flytende havvind i Norge. Dette er ikke en ny politikk, det er initiativ som tidligere har kom-

met her fra Stortinget, og som til og med er blitt vedtatt her i Stortinget, men som vi ikke kan se at regjeringen har fulgt opp. Derfor fremmer vi det på nytt nå, mer konkret, men nå blir det nedstemt fordi Venstre og Kristelig Folkeparti ser ut til å være fornøyd med det de mener kan være en havvindstrategi – vi synes det er skuffende.

Arbeiderpartiet er i dag med på over 40 forslag som vil forsterke klimapolitikken i Norge. De fleste av dem er veldig nær ved å få flertall, men det blir det dessverre ikke. Dette er nok en tapt mulighet for Stortinget for å gjøre gode vedtak.

Regjeringen har på mange måter abdisert i klimapolitikken – det er synd – men enda mer skuffende er det at de nå også har fått Venstres og Kristelig Folkepartis velsignelse. I den saken vi i dag diskuterer, har det borgerlige samarbeidsklimaet vært viktigere enn klodens klima.

Vi har en regjering som i tre år har sagt at vi skal vente og se på energimeldingen. Nå er det nye at de sier at vi skal vente og se på en avtale med EU. Dette er en regjering som mener at handling skal skje først når de selv har gått av.

Torhild Aarbergsbotten (H) [16:57:24]: Denne energimeldingen lever i høyeste grad opp til sin overskrift: Kraft til endring.

Forsyningsikkerhet for energi, klimautfordringene og næringsutvikling må ses i en sammenheng. Vi snakker ofte om det grønne skiftet. Overgangen til et mer bærekraftig samfunn handler ikke bare om reduserte utslipp, men også om at det skapes flere arbeidsplasser som betaler skatt for framtidens velferd.

Ny teknologi er avgjørende viktig for å få et samfunn med lavere utslipp og mer bærekraftige løsninger. Særlig de siste årene har det vært satset stort på forskning og utvikling innenfor klimateknologi. For en knapp måned siden var jeg så heldig å få være med på å tildele hele fem av åtte forskningssentre for miljøvennlig energi til SINTEF og NTNU i Trondheim. Sentrene er en satsing på forskning innenfor fornybar energi, energieffektivisering, CO₂-håndtering og samfunnsvitenskap. Et tett og langsiktig samarbeid mellom de beste forskningsmiljøer, bedrifter og myndigheter har skapt svært gode resultater som nå videreføres. I tillegg klekkes det ut et utall med gode ideer og løsninger både i høyskole- og forskningsmiljøer og ikke minst ute i bedriftene.

For å kunne ta ny teknologi i bruk trenger vi et virkemiddelapparat som kan gå inn og ta risiko og bidra til at teknologiprosjekter blir tatt i bruk. Enova er vårt sentrale virkemiddel for å oppnå våre overordnede målsettinger om reduserte klimagassutslipp, styrket forsyningsikkerhet for energi og utvikling av klima- og miljøteknologi. Enova har stor faglig frihet til å utvikle virkemidler og enkeltprosjekter og skal bidra til varige markedsendringer – en livskraftig forandring. Enova skal få mest mulig igjen i form av kilowattimer og klimagassutslipp for den støtten som blir gitt. Energi- og effekteffektivisering, bidrag til lav- og nullutslippsløsninger, og da særlig innenfor transport, er viktige politiske føringer. Etter at Enova fikk overført Transnovas oppgaver i 2015, opererer Enova i markeder som samlet sett står for 90 pst. av de norske klimautslippene.

Vi er også svært tydelige på at videre satsing på teknologiutvikling bør rettes mot områder der vi allerede har særlig kompetanse, som i prosessindustri og det maritime området. De senere årene er det innenfor industrien Enova har høstet mest energiresultater per krone. Det store ferjeprosjektet i Hordaland, støtte til ladeinfrastruktur for elbiler samt større innsats i flere store industriprosjekter, som på Karmøy og på Herøya, er eksempler på Enovas bidrag til reduserte utslipp i transportsektoren, miljøvennlig skipsfart, utvikling av lavutslippsteknologi i industrien og en renere prosessindustri – viktige norske bidrag til klimagassreduksjoner i ikke-kvotepiktig sektor, som er en del av den felles løsningen med EU, samt tilrettelegging for flere nye og trygge arbeidsplasser.

Vi mener også at forbrukernes bidrag til et grønnere samfunn gjennom nettariffen vil gi en forutsigbar og langsiktig styrking av Enova. Det utvidede mandatet som særlig fokuserer på reduserte utslipp vil bidra til en bredere portefølje og større muligheter for å bidra i prosjekter også på et lavere utviklingstrinn. Her kan vi f.eks. vise til de gode resultatene som Forskningsrådet/CLIMIT har hatt med Gassnova. Forskning og utvikling er Norges store fortrinn, også i et internasjonalt perspektiv. I Paris-avtalen legges det til grunn at land kan bidra med teknologi til å redusere utslipp i andre land. Som et eksempel vil den norske satsingen på havvind være viktigere for teknologiutvikling enn energiproduksjon her i landet.

Med denne meldingen legger vi premisser for at Norge fortsatt skal være en energinasjon. Vi er den største vannkraftprodusenten i Europa, og Europas største vindpark bygges nå på Fosen. I tillegg er vi verdensledende innenfor klimateknologi, og det legges nå rammer for at teknologi for å redusere klimagassutslipp og energibruk i enda større grad skal kunne bli tatt i bruk. Gode økologisk bærekraftige løsninger blir økonomisk levedyktige. Det betyr et grønnere samfunn og flere arbeidsplasser. Det er hva som gir oss en livskraftig forandring.

M a r i t N y b a k k hadde her overtatt presidentplassen.

Tor Arne Bell Ljunggren (A) [17:02:21]: Arbeiderpartiets syn på regjeringens energimelding er at den inneholder en god analyse av hvordan energisektoren er bygd opp. Det er vel og bra.

Utfordringen er dog at meldingen i altfor liten grad tar for seg hvordan regjeringen mener at framtidens energipolitikk vil se ut. Jeg mener at det er en betydelig svakhet med meldingen, siden det er et symptom på at regjeringen ikke kan peke på de gode løsningene for nasjonen.

Det er ikke bare den norske, nasjonale konteksten det dreier seg om. Det internasjonale bakteppet er for dårlig ivare tatt. Jeg tenker spesielt på prosesser i EU, som åpenbart er viktig for Norge i årene som kommer. Det gjelder særlig med tanke på at Norge har en så dominerende andel av fornybar kraftproduksjon, og at vi må fokusere på hvordan vi kan bygge opp dette komparative fortrinnet – for det er nettopp det det er akkurat nå, et ikke fullt ut utnyttet fortrinn. Vi må se på denne fornybare

kraftproduksjonen som både verdifull og mulig å utvikle videre.

Da må jeg etterlyse hva som er regjeringens politikk når det gjelder andre fornybare kraftkilder. Hva kommer det av at energimeldingen i så liten grad belyser vindkraft, solkraft og hydrogen som framtidige energikilder og energibærere? Hva kommer det av at energimeldingen ikke har prioriterte anvisninger av hvordan et kraftoverskudd kan benyttes for å skape muligheter for verdiskaping og arbeidsplasser i framtiden?

Kan energinasjonen Norge si seg fornøyd med at disse områdene er for lite utdypende behandlet i energimeldingen? Jeg synes ikke det.

Når det er slik at vi etterlyser politikk på området, hva er det da slags inntrykk som står igjen? Jo, inntrykket er at regjeringen helst vil la markedet regulere. Det er ikke godt nok etter vårt syn, med tanke på at det er vårt felleseie vi snakker om. Som ideologi kan det kanskje fungere, men som politikk er det ikke holdbart. Det er tvert imot vår oppgave som politikere å forvalte dette arvegullet med tydelige politiske rammebetingelser, slik at våre energiresurser utnyttes på best mulig måte i framtiden.

Hva vil så Arbeiderpartiet gjøre, er vel posisjonens spørsmål. Svaret er at vi vil klargjøre gode, langsiktige og forutsigbare rammebetingelser som kan bidra til framtidrettede industrielle investeringer. Blant annet understreker vi at rammebetingelsene minst må matche tilsvarende industri i EU.

Et av tiltakene er at vi må satse mer på industriutvikling basert på fornybar energi. Jeg tror ikke at industrien kommer til å være en brems på dette området. Det som mangler, er konkrete politiske initiativ og rammebetingelser. Investeringslyst og innovative prosesser går bedre når industrien vet hva de skal forholde seg til, og det må også regjeringen akseptere.

Et annet hovedtiltak, der vi mener regjeringen ikke oppfyller, er vekslingen fra fossil energibruk til fornybar energi. Uten en tydelig politikk på dette området kan vi tape verdifull tid. Dette er også regjeringens ansvar å ivareta. Fra vår side mangler det ikke på samarbeidsvilje, og muligheten for en bredt forankret nasjonal politikk er definitivt til stede, som det har vært sagt her før i dag. Det krever imidlertid en mer aktiv holdning til tiltak og rammebetingelser som virker.

Arbeiderpartiet med flere har også fremmet et konkret forslag – for øvrig ett blant titalls forslag – til mer konkret politikk på energi- og miljøsektoren, der vi ber regjeringen legge fram en sak om en enhetlig tariffmodell. Vi ønsker å oppnå en likeverdig tariff i regionalnettet og sentralnettet for store forbrukere med høy brukstid. Det vil bidra til større forutsigbarhet for alle bedrifter som har høy brukstid knyttet til regionalnettet.

Når vi er ute og samtaler med bedriftsledere i industrien, er det ett ord som er gjennomgående, og det er ordet «forutsigbarhet». Dette er en oppfordring til oss som politikere om å sørge for at det ikke er tilfeldigheter som rår når investeringsbeslutninger skal tas. Jeg gjentar behovet for at vi som politikere må sørge for å fjerne unødvendig usikkerhet rundt betingelsene for å gjøre investeringer som

bidrar til bedre utnyttelse av vår fornybare energiproduksjon, og til å skifte fra fossil energiproduksjon til fornybar energiproduksjon.

Det krever politisk vilje, og det håper vi selvsagt at regjeringen etter hvert vil vise også på den fornybare sektoren.

Tina Bru (H) [17:06:51]: Etter å ha hørt representanten Terje Aaslands innlegg her i dag kan jeg ikke annet enn å anta at Arbeiderpartiet er svært fornøyd med energipolitikken regjeringen legger opp til i denne meldingen. Representanten brukte nesten hele sitt innlegg på å kritisere flertallspartiens politikk som følge av forhandlinger i Stortinget, og på en slags analyse av oppslaget i Dagens Næringsliv den 3. juni. Lite fikk vi høre om Arbeiderpartiets alternativ eller betraktninger rundt de tema som energimeldingen drøfter.

Først fikk regjeringen kritikk for at det var for lite klima i meldingen, og for mye energi. Så får flertallet etter komitébehandlingen kritikk for at det er for mye klima og transport, og for lite energi. Så gjøres det et veldig stort poeng ut av at flertallspartiene ikke har flere forslag i forbindelse med måltall for lavutslippsbiler – at det er helt utydelig hvordan dette målet skal nås. Arbeiderpartiet, derimot, er med på ett ekstra forslag som omhandler dette og fraviker fra våre, nemlig at man skal øke avgiftene på bensin og diesel.

La meg minne Arbeiderpartiet om at vi ikke alltid tyr til pisker først. Nettopp derfor har vi i forbindelse med denne meldingen blitt enige om en forsterket satsing på de positive virkemidlene, som hydrogensatsing og et prinsipp for å styrke Enovas mulighet til å satse bl.a. innenfor transportsektoren fremover. Man har også andre prosesser gående som vil få betydning, bl.a. Grønn skattekomisjon. Kanskje er Arbeiderpartiet skuffet over at flertallspartiene har klart å bli enige om dette. Men det er altså mulig å bli enig i klimapolitikken uten å måtte forby noe eller øke skatter og avgifter i første sving. Når det er sagt, er flertallspartiene fra før enige om at det alltid skal lønne seg å velge de miljøvennlige alternativene. Det gjelder også bil.

Så bør det ikke være veldig overraskende at vi ikke tar opp budsjettsspørsmål i energimeldingen.

Det er spesielt at Arbeiderpartiet slutter seg til så mange av våre forslag når de åpenbart er så utydelige og dårlige som representanten Aasland gir inntrykk av. På Arbeiderpartiets nettsider kan man lese følgende fra deres pressemelding i forbindelse med energimeldingen:

«Det er synd for klimaet at Venstre og KrF velger å støtte regjeringen fremfor å følge egen politikk. De ville fått langt mer til i samarbeid med Arbeiderpartiet, Sp, SV og MDG.»

Jeg lever ikke i den villfarelse at Venstre og Kristelig Folkeparti støtter denne regjeringen for enhver pris, særlig ikke i klimapolitikken. Jeg mener derfor at det beste eksemplet på at flertallsforslagene i denne saken faktisk er langt mer offensive enn Arbeiderpartiets, er at Venstre og Kristelig Folkeparti velger å støtte dem. Og selv om det ikke høres slik ut, tror jeg tvert om at også Arbeiderpartiet ser at flere av våre forslag er mer konkrete og ambisiøse

enn mange av deres egne. Men jeg begynner å bli vant til at for Arbeiderpartiet er alt svart og mørkt med denne regjeringens politikk, så jeg lar meg ikke overraske over at det er slik også i dag.

Det jeg likevel synes er noe underlig, er at Arbeiderpartiet velger å bruke så lite tid på å løfte frem sin egen politikk og heller angriper Kristelig Folkeparti og Venstre for at de faktisk mener at andre har bedre politikk enn Arbeiderpartiet. Men tro det eller ei: Det er faktisk mulig.

Regjeringen har hatt svært gode samtaler med Kristelig Folkeparti og Venstre, og jeg skal ikke late som at Venstre og Kristelig Folkeparti ikke trekker oss i en grønnere retning enn hva utgangspunktet var. Det synes jeg er helt fint. Det er nettopp denne dynamikken som gjør at det er på borgerlig side den beste og mest offensive klimapolitikken skapes.

Helt til slutt: Jeg er glad for innlegget fra representanten Per Rune Henriksen, for uten det hadde det vært veldig vanskelig å vite hva Arbeiderpartiet faktisk mener om energipolitikken fremover – når det ifølge Terje Aasland fremstår som om de er enig i det aller meste.

Magne Rommetveit (A) [17:10:43]: Transport skal i framtida verta reinare og meir effektiv. Allereie før grunnlagsdokumentet frå fagetatane vart lagt fram, stilte Arbeidarpartiet krav om at den nye transportplanen måtte svara på klimautfordringane. Eg meiner me i dag ser vilje frå fleire parti til å verkeleggjera eit skifte i takt og tempo for å følgja opp målsetjinga frå resultatet etter FN sitt klimatoppmøte i Paris i desember 2015.

I heile transportsektoren er det knytt utfordringar til skifte av bruksmønster og haldningar for å oppnå endring. Eg er difor glad for at Arbeidarpartiet i klimaforslaget sitt vil ha som føremål å forsterka omlegging av avgiftssystemet til fordel for null- og lågutslippsbilar, slik at bilar med klimagassutslepp over tid vert fasa ut. Det er grunn til å tru at det er gjennom slike gulrøter at me kan oppnå dei store endringane.

Uansett kva for måltal me vedtek her i dag, vil suksessen i høg grad vera avhengig av kor gode verkemidla er. Å bruka avgiftssystem vil difor vera hensiktsmessig. Eg håpar at me i dag gjer vedtak som ikkje viser til at det er marknaden åleine som skal løysa problema. Som eit eksempel kan me visa til at det i dag er mange hybridbilar, men få reine nullutslippsbilar som berre går på hydrogen. Her er det ein veg å gå både for å få auka distribusjonen av miljødrivstoff, men òg for å få langt fleire bilmerke som kan seljast til dei som vel nullutslippsbilar.

Det er mange grunnar til at energinasjonen Noreg har eit stort fortrinn med vår totale mengde grøn energi, og eg meiner at me med kan vera optimistiske. Men eg synest det er synd at regjeringa og støttepartia ikkje er med på å gje fleirtal for å utgreia ei støtteordning for nullutslippslastebilar og nullutslippsbussar, slik at transportørar kunne få dekkja heile eller delar av meirkostnadane ved å velja nullutslippsteknologi. På same måten ville det vore naturleg å følgja opp arbeidet frå Grøn skattekomisjon om å greia ut bruk av fleksibel vegbruksavgift som varierer med geografisk plassering og utslippintensitet i drivstoffet. Eg re-

gistrerer at Arbeidarpartiet her er langt meir offensive enn fleirtalet.

Me må leggja til rette for meir bruk av fornybart drivstoff, som biodrivstoff, ved å auka innblandinga opp mot 40 pst. i transportsektoren. Dette må òg vurderast for mobile kjelder som traktorar og anleggsmaskinar.

Den spede begynninga med biodrivstoff i luftfarten har gjeve resultat på Gardermoen, og no kjem andre flyplassar etter. Ein stor flyplass som Los Angeles har òg teke i bruk biodrivstoff. Eg er difor glad for at forslaget frå Arbeidarpartiet om å leggja til rette for utvikling og innføring av fornybart drivstoff innan innanriks luftfart får fleirtal her i dag.

Noreg har ein ambisiøs plan for å byggja ut og modernisera jernbanen. Den førre regjeringa starta ei rekke utbetringar. No vert dette følgt opp, og fleire passasjerar reiser og er fornøgde med jernbanen. Mykje har kome på plass, men me må nok erkjenne at Noreg har ein del eldre infrastruktur som må skiftast ut for å korta ned reisetida, men òg for å sikra banetraseane mot ras og utgliding ved mykje nedbør. Jernbanen kan òg gjera bruk av hydrogen, slik det vert gjort m.a. i Tyskland.

Eg meiner at me må leggja til rette for utvikling og innføring av låg- og nullutsleppsteknologi for attverande dieselstrekningar på jernbanen vår. Det er òg grunn til å peika på moglegheitene for å sjå på hydrogenlokomotiv i takt med planane for IC-utbygginga og auken av togtilbodet i åra som kjem.

Ampere er ei nullutsleppsferje som har fått mykje merksemd. Her har norske maritime miljø gått i front og skapt nyvinningar. Det burde vera mogleg å få fleire slike ferjer ut på fjordkryssingane våre.

Landet vårt har mykje grøn kraft, og me kan bruka ressursar for å skapa eit skifte til meir låg- og nullutslepp. Hamnene våre er i dag viktige knutepunkt for persontrafikk og for godshandtering. Dei store hamnene med mange skipsanløp har store utslepp av CO₂ og NO_x. Eg meiner forslaget frå Arbeidarpartiet om å etablere eit samarbeid mellom stat og kommune om utbygging av infrastruktur for landstraum ved alle relevante hamner hadde vore eit stort steg framover for å redusere utslepp i hamnene. Det er håp om at andre parti kan koma etter og gje Arbeidarpartiet fleirtal for eitt av mange gode forslag i denne innstillinga.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Torstein Tvedt Solberg (A) [17:15:49]: For en uke siden var jeg i Egersund i Rogaland på en større fornybarkonferanse. Egersund er på en måte et bilde på den fornybare optimismen – spesielt innenfor vind.

- Nye vindparker skal bygges i området.
- En er i gang med et utdanningstilbud innen vindenergi.
- Det diskuteres til og med å opprette en fabrikk for produksjon av komponenter til vindmøller.

Tilbakemeldingen på energimeldingen fra næringen i Egersund var unison: En var skuffet. Svarene som var lovet, kom ikke – tiltakene uteble. Energimeldingen blottla regjeringa. Høyre og Fremskrittspartiets energipolitikk er

å vente og se. En venter på EU og nekter å gå foran. Fra næringen i Egersund var oppfordringen til oss i Arbeiderpartiet: Gi oss noe å stemme på!

Arbeiderpartiet har svart. Vår klimapakke med 45 konkrete forslag har satt dagsorden. Og det er veldig tydelig at det var våre forslag, og ikke regjeringas energimelding, som ble utgangspunktet for de borgerlige forhandlingene – uten tvil et nederlag for statsrådene her i dag.

Skuffelsen i Egersund er mest av alt et uttrykk for den skuffelsen jeg hører fra mange deler av næringen. Det snakkes i store ord, i både Høyre og Fremskrittspartiet, om behovet for omstilling, men de konkrete tiltakene uteblir.

Men jeg er ikke overrasket. Mangelen på konkrete tiltak er betegnende for denne regjeringas næringspolitikk. Næringsnøytraliteten får dominere, og markedet skal likt som styre alene. Det vitner om en naiv tro på at nye bransjer og ny industri bare vokser fram fra intet. Blir en nå sagt opp på Aker – verftet i Egersund – virker det som om regjeringa tror folk skal dra hjem og på eget initiativ bygge vindmøller i hagen.

Utvikling av ny industri – nye arbeidsplasser – skjer ikke av seg selv. Vi må makte å gjenta suksessoppskriften fra vannkraften og fra da vi fant oljen, da nasjonalt eierskap, tydelige strategier og konkrete tiltak bidro til å bygge nye næringer og skape nye arbeidsplasser.

Det samme er det med utviklingen av ny teknologi – den skjer ikke av seg selv.

Det er ikke tilfeldig at verdens første elferge går i Norge. Det er ikke markedet som har gjort at Norge har blitt et elbil-mekka. Det er resultatene av ambisiøs politikk, som har virket.

Derfor er jeg veldig glad for at Arbeiderpartiet i dag tar de neste skrittene. Vi vil etablere landstrøm i alle større havner – Høyre og Fremskrittspartiet med venner vil bare kartlegge behovet. Vi vil ha en konkret plan for å redusere energibruk i eksisterende bygg – Høyre og Fremskrittspartiet med venner går mot en plan og har mål, men ingen midler. Vi har en langt mer offensiv politikk for elbiler, for infrastruktur, for offshore vind og for solenergi, noe jeg vet de blir glad for i Egersund. Det er slike forslag som skaper ny teknologi, og som skaper nye arbeidsplasser.

Oppgaven foran oss er enorm. Da må politikken og tiltakene være det samme. Dette kunne vært en historisk dag, det har blitt en tapt mulighet. Vi må dessverre vente til 2017 på tiltakene og på reell vilje til handling.

Bjørn Lødemel (H) [17:19:00]: For første gong på 17 år har det blitt lagt fram ei samla energimelding. Det kan ein trygt seie var på tide, og det måtte altså ei blå-blå regjering til for å klare det.

Meldinga handlar om mange viktige tema. I mitt heimfylke, Sogn og Fjordane, er kraftproduksjon og kraftutbygging svært viktig. Det gjev store inntekter, og det skapar viktig sysselsetjing.

Eg er svært glad for at regjeringspartia og samarbeidspartia tidleg i arbeidet med meldinga varsla om at ein gjekk vekk frå å setje ned ei ekspertgruppe som skulle sjå på konsesjonskrafta og konsesjonsavgifta.

Konsesjonsordninga har stor økonomisk betydning for

mange kommunar i Sogn og Fjordane, og dersom ein ønskjer kraftutbygging og meir kraftproduksjon, må vertskommunane ha ein del av den verdiskapinga som vasskraftutbygginga er opphavet til. Det var også bra at dei borgarlege partia slo fast at dagens konsesjonsordning fungerer etter intensjonen. Det skapar ro og stabilitet, og det er bra.

Ei anna sak som også er viktig i mitt heimefylke, er at det skal vere høve til å få konsesjonshandsama kraftutbyggingar i verna vassdrag som skal vere flaumdempande, for å hindre store skadar og tap av verdiar og menneskeliv.

I oktober 2014 var det ein stor skadeflaum både i Odda, på Voss og ikkje minst i Flåm i Aurland. I bygda Flåm blei 13 bustadhus totalskadde. Skadane kjem opp i nærare 250 mill. kr. Det var også svært nære på at flaumen tok menneskeliv. Aurland kommune har ønskt å sikre elva ved overføring av vatn frå Flåmsvassdraget til Aurlandsanlegga. Det har dei ikkje fått høve til så langt, med særleg tilvising til at det er eit verna vassdrag.

Det er difor svært gledeleg at det no blir opna for flaumsikrande tiltak også i verna vassdrag. Aurland kommune har dokumentert at det er stor risiko for nye flaumar som kan true liv og helse. Risikoen er også aukande med bakgrunn i klimaendringar og aukande ekstremnedbør.

Det er fullt mogleg å gjere utbyggingstiltak som sikrar utsette område. Det er mindre reguleringar, som i svært liten grad går ut over verneverdiane, men som har stor flaumdempande effekt. Det sikringsarbeidet som er utført etter flaumen i 2014, har kosta meir enn 100 mill. kr, og det vil ikkje hindre ein ny stor skadeflaum. Det viser analysar frå Multiconsult og Norconsult.

Det er berre flaumdemping som gjev effektive tiltak opp mot 40 pst. reduksjon av flaumstørrelsen. Dersom ein ikkje kan dempe flaumen oppe i vassdraget, vil det krevje dramatiske tiltak, om det er mogleg, for å sikre store verdiar for næringsliv, jernbane og busetnad i Flåm.

Med den opninga som det no er semje om, kan flaumdempingstiltaka i Flåmsvassdraget og andre utsette vassdrag bli realiserte. Det betyr at ein sikrar framtida for dei som bur i utsette område, og som nyleg har opplevd svært dramatiske hendingar.

Oskar J. Grimstad (FrP) [17:22:13]: Det har gått nærare 17 år sidan sist Stortinget fekk ei heilskapleg energimelding til behandling. Opposisjonen med Arbeidarpartiet i spissen yndar å kommentere at denne regjeringa leverer for lite, for seint.

I motsetning til den førre regjeringa, som sat i åtte samanhengande år med fleirtal, har Framstegspartiet og denne regjeringa i alle fall klart å levere ei melding som er oversiktleg og svært god. Det er all grunn til å gratulere statsråd Lien med det arbeidet som energimeldinga representerer. Meldinga har vore etterspurd i lang, lang tid.

Noreg har ein stolt tradisjon å sjå tilbake på innanfor fornybar energiproduksjon. Vasskrafta har vore med på å leggje grunnlaget for lokalsamfunn, industri og verdiskaping i heile Noreg. Noreg var tidleg ute med å utnytte dei naturlege fortrinna vi har i landet vårt, nemleg fossefall, elver og vassdrag. 99 pst. av all kraftproduksjon i

Noreg kjem frå vasskrafta. I verda i 2015 utgjorde vasskrafta vel 16,6 pst. av den totale elektriske energiproduksjonen. Dette viser til fulle at Noreg var tidleg ute med å ha store ambisjonar innan utnytting av våre vassressursar til energiproduksjon.

Ein føreseieleg og langsiktig politikk på energifeltet er viktig, ikkje berre for energiproducentane, men også for næringslivet og for deg og meg. For Møre og Romsdal er det viktig å få på plass ei god forsyningssikkerheit. Her spelar kraftlinja Ørskog–Fardal ei viktig rolle. Ein treng ikkje gå meir enn seks–sju år tilbake for ein hadde utfordringar med kraftsituasjonen i Midt-Noreg i forhold til resten av landet. Fleire bedrifter innan kraftkrevjande industri er lokaliserte nettopp i Midt-Noreg. Eg synest det verkar underleg at dei same partia som ropar høgast om at Noreg må satse meir på fornybar energiproduksjon, også er dei partia som er mest motstandarar av utbygging av vassdrag, og nærast skulle sett at dei fleste vassdraga i Noreg hadde blitt verna.

Framstegspartiet skulle gjerne sett at ein kunne opne for meir utbygging av småkraftproduksjon, ikkje mindre.

Med auka vasskraftproduksjon, med tillegg av vindkraft og gode utanlandsforbindelsar, kan Noreg ta på seg ei rolle som det grøne batteriet for Europa og eksportere fornybar energi til kontinentet som eit berekraftig alternativ til kol og atomkraftverk.

Energimeldinga omfattar mange fleire tema som eg ikkje har anledning til å gå fullt inn på no, men eg gir mi fulle tilslutning til regjeringa og samarbeidspartia sine gode forslag.

Kjell-Idar Juvik (A) [17:25:24]: Utviklingen av Norge til en energinasjon startet for over hundre år siden. Allerede sent på 1800-tallet ga denne kraften grunnlag for den kraftintensive industrien som er bygd opp over år, som ikke minst har vært et viktig bidrag til utviklingen av det moderne Norge. Det er ikke noen tvil om at den er det fortsatt.

De overordnede prinsippene som ble vedtatt med de Castbergske konsesjonslover allerede i 1909, er prinsipper som i stor grad gjelder for energiforvaltningen den dag i dag. Men jeg mener at konsesjonsordningen nå er satt i spill av dagens regjering for å tilfredsstille kraftselskapene.

Regjeringen varsler i stortingsmeldingen at den ønsker å sette ned en ekspertgruppe som skal se på konsesjonskraften og konsesjonsavgiften. Det er ikke farlig i seg selv, men regjeringen skriver selvfølgelig ikke direkte i meldingen at de vil avvikle konsesjonskraftordningen. Det ville skapt ramaskrik. Men oppnevner man en ekspertgruppe med det mandatet, er det ikke tvil om at det kan være det første skrittet til å få gjennomført noe som i utgangspunktet var upopulært. Det ville gitt store negative konsekvenser for de kommunene og fylkeskommunene som i dag har kraftinntekter. Jeg er glad for at det er en bekymring som hele komiteen stiller seg bak.

Komiteen viser til at formålet med konsesjonsordningene er å sikre vertskommunene en andel av verdiskapingen som vannkraftutbyggingen gir opphav til. Verts-

kommunene bidrar gjennom avståelse av naturressurser til denne verdiskapingen.

Det er bra at partiene på Stortinget ikke er på linje med regjeringen og statsråd Lien ved å fastslå at dagens konsesjonsordninger fungerer etter intensjonen, som komiteen sier. Det er viktig at den norske vannkrafttradisjonen videreføres, slik at lokalsamfunn som stiller sine naturressurser til disposisjon for vannkraftproduksjon, får en del av disse inntektene.

Men saken er ikke ferdig med dette. Jeg viser til svarbrev av 2. juni 2016 fra statsråd Lien til energi- og miljøkomiteen. Her står det:

«Dersom mandatet til en eventuell ekspertgruppe snevres inn i den retningen komiteens spørsmål antyder, mener jeg det ikke har noen hensikt med en ekspertgruppe med bred deltakelse nå. Jeg vil da vurdere hvordan departementet kan se nærmere på eventuelle forbedringer og forenklinger.»

Dette betyr at regjeringen har tenkt å angripe ordningen med konsesjonskraft gjennom såkalte forbedringer og forenklinger, i stedet for å gå veien om et ekspertutvalg. Det kan innebære at regjeringen uansett vil sette ordningen med konsesjonskraft og konsesjonsavgifter i spill, noe jeg vil advare sterkt mot, og det synes jeg også komiteen langt på vei gjør. Jeg synes bekymringen blir forsterket når man ikke går inn for forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet m.fl., som sier:

«Stortinget ber regjeringen videreføre konsesjonskraftordningen slik den er i dag.»

Men det er ikke for seint, voteringen er først i kveld.

Helge Orten (H) [17:28:42]: Transportsektoren er et av de områdene der vi må sette inn kraftfulle tiltak for å nå ambisiøse klima- og miljømål. Det betyr at vi må utvikle og ta i bruk ny miljøteknologi, vi må få flere til å velge kollektive løsninger eller å gå og sykle, og vi må få mer av godstransporten over på sjø og bane.

Vi er grunnleggende teknologioptimister. Vi løser ikke miljøutfordringene ved å få folk til å slutte å kjøre bil, men ved å stimulere folk til å velge miljøvennlige biler eller velge kollektiv, gange og sykkel der det er et alternativ.

På samme måte er det ikke mulig å løse miljøutfordringene i godstransporten ved kun å flytte gods fra vei til bane og sjø. Det vil heller ikke være gjennomførbart. Utfordringen ligger i å utvikle og ta i bruk ny teknologi som gjør alle transportformer miljøvennlige, uansett om det er bil, tog eller båt.

Jeg registrerer at flere representanter fra opposisjonen mener at det ikke er gjennomført tiltak i denne perioden. Da kan ikke de samme representantene ha fulgt særlig godt med. I samtlige budsjett har regjeringa og samarbeidspartiene allerede levert tiltak for å gjøre transportsektoren mer miljøvennlig. Vi har levert en historisk satsing på jernbane, kollektiv, gange og sykkel. Det stilles strenge krav til lav- og nullutslipp i ferjesektoren. Det vil bety en gradvis utskiftning av en aldrende ferjeflåte til mer miljøvennlige og moderne fartøy og dermed økt aktivitet og nye arbeidsplasser i landet vårt. Vi har økt budsjettene til forskning og innovasjon, styrket Enova og fusjonert inn Transnova. Det

har gitt en betydelig større muskel for satsing på miljøteknologi og lav- og nullutslippsløsninger i transportsektoren. Eksempel på det er infrastruktur for lading, fyllestasjoner for biler, tilskudd til landstrøm – siste tildeling 82 mill. kr i tilskudd til 13 havner – og støtte til utarbeiding av ladeinfrastruktur for ferjer, som f.eks. i underkant av 300 mill. kr nå til Hordaland fylkeskommune.

Miljøteknologiordningen i Innovasjon Norge er flerdoblet i denne perioden. I revidert statsbudsjett for 2016 ble det satt av 65 mill. kr til en ny ordning som skal stimulere til utvikling og bruk av miljøteknologi både i offentlig og privat virksomhet.

Innenfor sjøfarten har vi redusert avgiftene med ca. 100 mill. kr, vi har forbedret farledsbevisordningen, etablert en tilskuddsordning for havnesamarbeid og etablert en vrakpantordning for å stimulere til utskiftning av eldre skip og styrke konkurransevnen til sjøfarten.

Dette er bare noe av det som allerede er gjort i transportsektoren i løpet av to–tre år, og vi skal gjøre mer. Energimeldinga, havnestrategien, maritimstrategien og den kommende nærskipfartstrategien er viktig. Men det aller viktigste styringsdokumentet i samferdselssektoren er Nasjonal transportplan, som skal vedtas våren 2017. Det er der vi legger grunnlaget for tiltak i transportsektoren fram til 2030.

Lill Harriet Sandaune (FrP) [17:31:39]: Norge har en stolt tradisjon å se tilbake på innenfor fornybar energiproduksjon. Vannkraften har vært med på å legge grunnlaget for lokalsamfunn, industri, verdiskaping og velferd i hele Norge.

En forutsigbar og langsiktig politikk på energifeltet er viktig, ikke bare for energiprodusentene, men også for næringslivet og hver enkelt av oss. En trenger ikke å gå mange år tilbake for å finne store utfordringer med kraftsituasjonen i Midt-Norge i forhold til resten av landet. Flere bedrifter innenfor kraftkrevende industri er lokalisert der, og det er derfor gledelig at Statkraft, TrønderEnergi og Nordic Wind Power har meldt at de går sammen om å bygge Europas største landbaserte vindkraftanlegg på Fosenhalvøya, Hitra og i Snillfjord i Midt-Norge. Om lag 11 mrd. kr skal investeres i seks vindparker på til sammen 1 000 MW, og alle parkene er beregnet å være ferdigstilt i 2020. En viktig forutsetning for investering og satsing innenfor vindkraft her er gode rammevilkår med bl.a. gode avskrivningsmuligheter, og det var bakgrunnen for at regjeringen i mai sendte en formell notifikasjon til ESA om gunstigere avskrivningsregler for vindkraft.

I energimeldingen legges det nå opp til at Trondheimslokaliserte Enova vil få en sentral posisjon i forbindelse med støtteordninger til infrastruktur for el, hydrogen og hybrid innenfor transportsektoren og privatbilismen. Siden det forventes at transportsektoren i framtiden skal stå for en stor del av klimakuttene, er det viktig å ha gode incentiver for å få til en endring fra dagens bensin- og dieseldrevne bilpark til en bilpark basert på fornybar energi.

Med økt vann- og vindkraftproduksjon og godt samarbeid med Storbritannia og Tyskland kan Norge ta på seg en rolle som det grønne batteriet for Europa og eksporte-

re fornybar energi til kontinentet. Selv om Norge ikke bruker olje og gass i nevneverdig grad til eget energiforbruk, vil verden fremdeles etterspørre olje og gass i overskuelig framtid, og det vil fremdeles være et bedre alternativ enn atom- og kullkraftverk. Skal energiproduksjon og forbruk først settes inn i en klimasammenheng, mener Fremskrittspartiet at en bør satse på det som faktisk gir mest effekt globalt og helhetlig sett.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [17:34:21]: Norge er en sjøfartsnasjon med verdensledende maritime klynger, og mer enn en tredjedel av Norges eksport kommer fra maritim næring. Næringen består av flere spesialiserte regionale klynger, ikke minst den regionen som jeg representerer – Møre og Romsdal, hvor hele verdikjeden er til stede. Dette gjør at ideer kan tas fra innovasjon til produksjon i Norge, og Kristelig Folkeparti mener etablert industri har gode muligheter til å utvikle, kommersialisere og legge grunnlaget for eksport, noe som danner grunnlag for varige arbeidsplasser og verdiskaping.

Kristelig Folkeparti mener Norge befinner seg i et viktig tidsvindu, hvor myndighetene i partnerskap med næringen kan utvikle miljø- og klimateknologi, slik at næringen beholder en ledende posisjon i det internasjonale markedet. Stortinget har alt bedt regjeringa sørge for krav om null- og lavutslipp ved nye fergeanbud og for rutebåter. Det er derfor gledelig at vi tar et nytt steg videre ved at regjeringa får i oppdrag å legge til rette for at supply-fartøy som opererer på norsk sokkel, utvikler og tar i bruk null- og lavutslippsteknologi samt å kartlegge behovet for utbygging og bruk av landstrømtilbud i alle større norske havner.

Tilstrekkelig kutt i utslipp av CO₂ er lite realistisk uten omfattende fangst og lagring av CO₂. Mye penger er alt investert i utviklingen av denne teknologien, men det skal også investeres mye framover. I Meld. St. 13 for 2014–2015 ble utvikling av ren produksjonsteknologi i prosessindustri og CO₂-håndtering valgt som to av fem prioriterte innsatsområder i klimapolitikken.

Men det er to sider her. Vi skal både utvikle teknologien og sørge for at den blir tatt i bruk. Kristelig Folkeparti mener derfor det er viktig med gode rammevilkår og virkemidler for industriaktørene som vurderer fangst og lagring av CO₂, og vi er glad for at regjeringa nå får i oppdrag å utrede verdikjeden og finansieringsmodell for akkurat fangst og lagring av CO₂.

Statsråd Tord Lien [17:37:03]: La meg begynne med å si at jeg slutter ikke å bli overrasket over det faktum at en betydelig andel av norsk rikspolitikk fortsatt er overrasket over at vi har en regjering bestående av Fremskrittspartiet og Høyre, med støtte fra Kristelig Folkeparti og Venstre. Det er to av partiene som sitter i regjering, og to av partiene er kun representert på Stortinget. Dagen i dag viser at det finnes gode løsninger i aksen mellom de fire partiene. Men det er altså ikke sånn at Fremskrittspartiet og Høyre har lagt fram en energimelding som vi bare tok for gitt at Venstre og Kristelig Folkeparti kom til å slutte seg til.

Nå går det mot neste kamp i fotball-EM, det regner jeg med at mange har fått med seg. Men det er mange lands-

kamper. Da vi bestemte oss for å innføre elsertifikatsystemet, etablerte vi på mange måter også en landskamp mellom Norge og Sverige hva gjelder vannkraftutbygging. Da den rød-grønne regjeringa var trener på det norske landslaget, lå vi ved pause an til å tape 6–0. Nesten alle utbygginger som kom innenfor elsertifikatsystemet, kom i Sverige. De påvirket det norske kraftsystemet akkurat likt, vi har jo et norsk-svensk kraftsystem. Men alle utbyggingene, alle arbeidsplassene og all verdiskaping foregikk i Sverige. Vi overførte gigantverdier fra Norge til Sverige.

Jeg tror ikke at vi kommer til å klare å vinne den landskampen, men jeg tror i hvert fall at vi skal klare å spille like godt som svenskene på grunn av det nye flertallet i denne sal. Da vi innførte kortere avskrivningstid på bygging av vindkraft, basert på samme flertall som i dag står bak energimeldingen, førte det til at vi fikk langt flere utbygginger i Norge.

Vi har i dag hørt nevnt Fosen, som kommer til å bli Europas største vindkraftprosjekt. Vi har hørt om Hamnefjell i Finnmark, i nord. Vi har ikke hørt snakk om – i hvert fall ikke fra representanten Tvedt Solberg – vindkraftutbyggingen i Egersund. Alle er besluttet i løpet av få måneder som ligger bak oss, og de vil gi viktige bidrag til økt fornybar energiproduksjon i Norge. Markedet er ikke vår venn, har mange sagt. Det er jo markedet som sørger for at vi klarer å utnytte energiressursene best mulig. Men det markedet må være basert på «level playing field»: Vi spiller etter samme regler alle sammen. Norske datasentre spilte ikke med samme regler under rød-grønt flertall – med bind for øynene og bakbundet spilte de fotballkamp. Nå har vi redusert elavgiften for datasentre, så vi kan ta kraften i bruk til nye industrier og nye næringer i Norge.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [17:40:21]: La meg i anstendighetens navn få gi kreditt til statsråd Lien for den delen av meldingen som innebærer muligheten for tidlig avslag i konsesjonsbehandling, for at man innfører en nasjonal ramme for vindkraft, og for at man fra regjeringens side kommer til å begrense forlengelsen av konsesjoner til det jeg vil kalle de dårligste vindkraftprosjektene. Det synes jeg er bra, og det fortjener statsråden kreditt for – så er det sagt.

Hvis jeg skal gå videre på det jeg synes er svært krittikkverdigg med denne stortingsmeldingen, er det forhold som knytter seg til to statistikker som vi sjelden opplyser om. Det ene er energibruk i Norge per innbygger, for hvis man ser på energibruk i Norge per innbygger, er vi på verdenstoppen. Ser man på BPs statistikk over dette, troner vi på toppen av den statistikken hver eneste gang, sammen med enkelte andre store energiland når det kommer til energibruk per innbygger, som f.eks. Island, som vasser i lava.

Poenget mitt med å si dette er at når vi sammenlikner oss med andre land, lar vi være å peke på det faktum at vi sløser mer med energi enn noen andre land i verden. Vi er i hvert fall helt der oppe på energibruk. Det har gjort oss rike, men vi har stort potensial for å kutte.

Det andre er at når det kommer til fornybarandelen, lar

vi være å inkludere offshoresektoren og alt energiforbruket vårt der, og den synden begår også statsråden i denne runden. Det er fordi EU-regelverket anviser én måte å regne ut dette på, og som vi forholder oss til når det gjelder fornybardirektivet, men virkeligheten trenger vi for å se den tabellen, for å fortelle oss selv følgende: At vi er et land som i hovedsak bruker energi produsert av fossile ressurser.

Derfor kommer jeg tilbake til det som er kjernen i min kritikk av regjeringen, og der de ikke har levert på det som Stortinget ba om, nemlig: Hvor er planen for utfasing av fossil energi? Hvis man ikke har den planen for utfasing av fossil energi, gjør man slik som regjeringen gjør, nemlig nedlegger de grønne sertifikatene. Ordningen med de grønne sertifikatene er for å drive fram ikke bare teknologi, men først og fremst fornybar energi, slik at vi har muligheten til å erstatte den fossile energien. Men når man ikke har en plan for å fase ut de 167 TWh med fossil energi som vi faktisk brukte i 2014, altså den mengden fossil energi vi brukte da, leder det en til kortsiktige konklusjoner som går ut på: Kanskje vi ikke trenger et sertifikatmarked og en sertifikatordning? Men vi mangler 70–80 TWh i året av fornybar energi hvis vi skal fortrenge det fossile. Og når man ikke har en plan for å utfase den fossile energien, kutter man ut fornybar energi-satsingen, og da fortsetter fossile utslipp å øke, slik det går etter planen til klimaministeren.

Laila Marie Reiertsen (FrP) [17:43:35]: Éin ting er at det er viktig med gode og langsiktige rammevilkår for energiproduksjon i Noreg, og mykje har skjedd sidan den førre energimeldinga blei behandla i Stortinget for nærmar 17 år sidan, men endå viktigare er det korleis vi brukar energien.

Til samanlikning har bilparken i Noreg ein gjennomsnittsalder på 10,5 år. Bustadane våre er gjerne mykje eldre enn dette. Mange offentlege og private bygg har blitt oppgraderte i fleire etappar opp gjennom åra for å halda nokolunde tritt med bygge- og energikrav gjennom f.eks. bruk av anna byggjevyrke og etterisolering.

Det er eit stort potensial for energieffektivisering i den eksisterande bygningsmassen. Stortingsfleirtalet vil ha ei målsetjing om 10 TWh redusert energibruk i eksisterande bygg samanlikna med nivået i dag. For å nå desse måla er det viktig med gode økonomiske incentiv. Det held ikkje med forbod, slik opposisjonen legg opp til. Einsidig forbod motiverer aldri.

Framstegspartiet og regjeringa har fått gjennomslag for skattefrådragsordning for enøktiltak for private hushald samt at det er gode støtte- og tilskotsordningar gjennom Enova for utfasing av fossil olje som varmekjelde.

Eg veit ikkje heilt om det er eit godt parlamentarisk uttrykk, men vi kallar det «å fyra for kråka» når vi lagar varme som ingen brukar. Det er dyrt å fyra for kråka. Difor er det lurt å ha passe temperatur i dei romma vi brukar, men ikkje så lurt å varma opp rom som står tomme. I tillegg treng ikkje alle rom å vera like varme. Om natta er det heller ikkje nødvendig med mykje varme.

Vi oppheld oss mykje innandørs i Noreg. Det kan også vera ei av årsakene til at tala for astma, allergiar og luftvegsplager er høge her til lands. Feil innetemperatur er

ein av faktorane som fører til dårleg inneklima. Eit godt inneklima kan, i tillegg til å redusera energiforbruket og strømkrefting, også gi helsegevinstar.

Marit Arnstad (Sp) [17:45:56]: Debatten har i og for seg vist at energipolitikken er et tema som engasjerer mange, og at mange er svært bevisst både den historien vi har med oss som grunnlaget for å utvikle energiressursene i Norge, og også spørsmålet om veien videre.

Senterpartiet er ikke uenig i at den grønne sertifikatordningen nå avvikles, men vi savner strategiske grep fra regjeringen på hva som er svaret videre. Hva er det nye, hva er planen for de neste 10–20 årene når det gjelder utvikling av ny fornybar energi? Det kan ikke være slik at en bare sier «Que sera, sera» – det som skjer, det skjer. En må på en måte ha en eller annen solid tanke om hva som skal være det som settes videre på når de grønne sertifikatene blir avviklet, og der har ikke regjeringen levert. Havvindstrategien på én side var en skuffelse. Senterpartiet mener at havvind, hydrogen og sol er naturlige teknologiske momentum å satse på i årene framover.

Statsråden viste til fotball og landskampen mellom Norge og Sverige. Jeg vil da si at det er noen av oss som gjentatte ganger har bedt treneren om å sette inn noen nye spillere, slik at det hadde gått an å utligne den matchen, for bransjen sjøl har også gitt uttrykk for at Sverige har hatt bedre muligheter til å delta i konkurransen enn en har hatt fra norsk side, sjøl om en har gjennomført avskrivninger for vindkraft.

Så må jeg si at noen innlegg overrasker meg litt mer enn andre. Når saksordføreren etterlyser Arbeiderpartiets og opposisjonens alternativ, synes jeg det er litt i overkant offensivt, særlig når vi vet at de fire samarbeidspartiene rett og slett har rappet forslag fra opposisjonen og lagt inn som sine egne i innstillingen. Da er det ikke rart det blir enstemmig. Det gjelder XVII, f.eks. Det ligger jo der – det er jo ikke noe rart det er enstemmighet om det – fremmet av samarbeidspartiene som deres eget, men det er, med unntak av ett ord, en avskrift fra et tidligere forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Da synes jeg det er i overkant offensivt å ha et femminuttersinnlegg der en etterlyser strategien fra opposisjonen. Vi vet hva som er strategien fra posisjonen, i så måte iallfall.

Så til forslag nr. 3, en stemmeforklaring: Vi vet at det i realiteten er et flertall i salen for innholdet i dette forslaget, men slik som forholdene er, vil ikke det flertallet kunne komme til uttrykk gjennom avstemningen. Derfor vil de partiene som står bak forslaget, be om at det omgjøres til et oversendelsesforslag.

Ola Elvestuen (V) [17:48:56]: Det har vært mange kommentarer til Venstre og Kristelig Folkeparti i debatten, og jeg vil svare på noen av dem. For det første er jeg helt enig i at det som gjelder nå, er at vi fortsatt må ha en satsing på ny fornybar energi, enten det er havvind eller annet, men det viktigste i årene framover er uansett at vi må ta den kraften vi har, i bruk.

Når det gjelder Arbeiderpartiets forslag fra i vinter, går vi lenger i den enigheten som vi har på borgerlig side, både

når det gjelder energiøkonomisering, med en besparelse på 10 TWh, og ikke minst når det gjelder å vedta de ambisjonene som vi har innenfor transportsektoren. Arbeiderpartiet har tidligere etterlyst hvordan man skal nå disse, og det er på tre områder man stort sett skal nå dem. Det ene er at man må ha bygd ut en infrastruktur for nullutslippskjøretøy. Da er det jo hydrogen. Nå får man en kraftfull hydrogensatsing hvor man kan få fyllestasjoner allerede fra neste år. Og det handler om å få et nettverk for lading av elbiler. Det er viktig at disse vedtakene gjøres nå, så det er førende inn i arbeidet med Nasjonal transportplan, og ikke minst at det er førende inn mot Enova, den nye avtalen som skal gis der.

Så er det, når det gjelder å få til et grønt skatteskifte, å bruke skatter og avgifter, hvor man etterlyser at Kristelig Folkeparti og Venstre skal stemme for det som er et forslag fra Arbeiderpartiet. Men dette er jo allerede vedtatt før. Jeg vil bare minne om det som er vedtatt ved budsjettet for i år. Der har de fire partiene på borgerlig side gått inn for:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2017 fremme forslag om et grønt skatteskifte som en del av oppfølgingen av innstillingen fra grønn skattekommissjon. Et slikt skifte skal innebære en økning av avgifter på utslipp av CO₂ motsvart av en sektorvis reduksjon av andre skatter og avgifter. Avgifts- og skatteomleggingen skal være av en størrelse som forsterker klimaforliket og gir betydelige reduksjoner i klimautslippene.»

Det er altså en mye sterkere formulering enn det som nå ligger i denne saken, og det ville være helt utenkelig for Venstre å gå inn på en svakere formulering enn den vi allerede har vedtatt på borgerlig side.

Så det er jo litt av problemet som Arbeiderpartiet har, at man har problem med troverdigheten. For noen av oss husker hvordan det gikk med satsing på biodrivstoff under den rød-grønne regjeringen, og jeg husker også hvordan det var som lokalpolitiker å ønske å satse på hydrogen uten å kunne få støtte fra den rød-grønne regjeringen, og man satset på kollektivtrafikk uten å få støtte for det. Så det er riktig, man må vise ved handling hva man ønsker, og det trenger virkelig også Arbeiderpartiet å gjøre.

Tor Arne Bell Ljunggren (A) [17:52:19]: Den meldingen som vi diskuterer i dag, vitner faktisk om en retning i energipolitikken. Med tanke på debatten som har gått, virker det jo som om retningen som regjeringen legger opp til, er mot – eller rettere sagt *for* – mindre politisk styring.

Og bare så det ikke blir noen misforståelse her: Vår kritikk dreier seg ikke om det regjeringen vil, for så vidt, men om det regjeringen og de samarbeidende partiene *ikke* vil. Det er jo det som er utfordringen. Det er nærliggende å tro at innstillingen skyldes at regjeringen og støttepartiene Kristelig Folkeparti og Venstre egentlig ikke er enige – de har bare inngått et kompromiss – og slik blir det noen ganger når spriket i syn er for stort.

Arbeiderpartiets og de øvrige opposisjonspartiernes mange forslag til konkrete tiltak i innstillingen til energimeldingen bør derfor øke beredskapen i regjeringssamarbeidet. Grunnen er at forslagene representerer et ganske massivt uttrykk for meldingens mangler. Dette bør tas på

alvor og ikke raljeres med. Det hørte vi også i siste innlegg. Og nå har heldigvis regjeringen mulighet til å ta tak i dette videre, hvis de ønsker å gjøre det, som de for så vidt også gjorde i de forslagene som vi har reist tidligere.

Ja, de kan rett og slett fornye seg. Det gjelder for så vidt også representanten Korsberg, som i stedet for av alle ting å raljere med den rød-grønne regjeringen oppfordres til å bidra positivt til utvikling av gode politiske tiltak innenfor fornybar energi og virkningsfulle klimatiltak.

Else-May Botten (A) [17:54:01]: Energisektoren spiller en nøkkelrolle for at vi skal kunne nå klimamålene framover. Det langsiktige målet er et bærekraftig og miljøvennlig energisystem med lave klimagassutslipp. For å nå dette målet må man faktisk forvente handlekraft, og regjeringens melding bærer i så måte mer preg av en god situasjonsbeskrivelse av hvordan energisektoren er bygd opp, framfor handlekraft til endring, som Elvestuen så varmt støttet opp under.

Den store fornybare kraftproduksjonen har vært grunnlaget for en kraftintensiv industri siden tidlig på 1900-tallet. Et av vårt lands største fortrinn har vært tilgangen på ren energi til konkurransedyktige priser, og det er helt klart med på å styrke norsk industris konkurransekraft. Men norsk industri lever i en teknologiutvikling som stadig eskalerer, og har hele veien vært i front for å finne nye klimavennlige løsninger. I Norge bygger man opp industrien på naturgitte fortrinn, og da er det helt avgjørende at industrien sikrer oss gode, langsiktige rammebetingelser som matcher tilsvarende rammebetingelser som industrien har i EU.

Vi må ha et sterkt overføringsnett for strøm og da er det behov for store investeringer i overføringsnettet, både i transmisjonsnettet og i distribusjonsnettet. For å styrke forsyningssikkerheten vil vi legge til rette for at den teknologiske utviklingen og utviklingen av nye marked bidrar til dette.

Utbyggingen av fornybar energi stiller store krav til overføringsnettet i områder hvor utbyggingen finner sted, og at nettutbyggingen faktisk finansieres over nettleien. Men da er det viktig at elektrisitetsnettet må fordeles så jevnt som mulig, og at en unngår at en uforholdsmessig stor del blir lagt til nettkundene i fornybarområdene. Utjevningen av nettleie vil være en sentral utfordring i energisystemet framover, og i så måte mangler regjeringens innsats for å utjevne nettkostnadene handlekraft.

I Arbeiderpartiet etterlyser vi en strategi som bidrar til realiseringen av demonstrasjonsprosjekter for flytende havvind og andre former for havbasert fornybar teknologi. Her kan vi ikke se at regjeringen så langt har fulgt opp Stortingets vedtak, og for å få vind i de seilene ber vi regjeringen nå bidra til å realisere minst én fullskala demonstrasjonspark for flytende havvind i Norge innen 2020. Her trengs det et betydelig løft, også politisk, for å få Norge til å bli en tydelig aktør innenfor offshore vind.

Til slutt: Vi i Arbeiderpartiet la fram 45 forslag til en offensiv klimapakke i februar, mens regjeringens forhandlinger med støttepartiene har endt opp med en langt mindre omfattende klima- og energipakke.

Åsmund Aukrust (A) [17:57:07]: Noen av innleggene har handlet om at Arbeiderpartiet rakker ned på Venstre, og det vil jeg si at det gjør vi ikke. Tvert imot har jeg brukt enhver budsjettdebatt til å skryte av Venstre og har sagt at Venstre har gjort budsjettene grønnere. Men det må kunne være mulig å påpeke, når vi har en debatt om en stortingsmelding, at dersom Venstre og Kristelig Folkeparti hadde stemt for de over 40 forslagene som nå ligger klare til å bli vedtatt, så hadde de blitt vedtatt. Det må være mulig å si at da er det Venstres og Kristelig Folkepartis ansvar at de forslagene ikke blir vedtatt.

Det er selvsagt en rettighet de har, de har ikke noen forpliktelse til å stemme for Arbeiderpartiets og de andre opposisjonspartiernes forslag, men da blir det også litt hult når man senere, i framtiden, kommer til å kritisere regjeringens politikk, når man ved hver eneste korsvei redder dem inn i Stortinget.

Fornybar energi er jo bare miljøvennlig dersom det erstatter fossil energi, og Heikki Eidsvoll Holmås har helt rett når han sier at Stortinget har vedtatt at regjeringen skal legge fram en plan om hvordan man faser ut fossil energi for å få fornybar energi. Det har vi ikke fått, og jeg kan jo minne klimaministeren på at han har mulighet til å tegne seg til debatten og svare på de spørsmålene som er kommet til regjeringens klimapolitikk.

Ta f.eks. spørsmålet om nybilsalget: Jeg synes ikke denne debatten har vært oppklarende når det gjelder hva regjeringen egentlig mener, om det partiet som nå skal ha ansvaret for å følge dette opp, er det partiet som først kalte dette totalt hinsides – om det er de som bestemmer, eller om det er de som kommer til å si at det kommer til å være null salg av fossilbiler i 2025. Det er den spagaten denne regjeringen står i. Man vet ikke hva man får. Klimaministeren sier han er entusiastisk, partiet Høyre sier det er misvisende, Fremskrittspartiets nestleder kaller det hinsides.

Til slutt: Det ble spurt fra Tina Bru hva som er Arbeiderpartiets forslag. Arbeiderpartiets forslag er jo de 45 forslagene vi fremmet i vinter, og så er det de over 45 forslagene som vi nå fremmer her. Det burde jo være godt kjent, for mange av dem har åpenbart inspirert flertallspartiene, for noen av forslagene har de altså tatt direkte inn i sine egne forslag. Jeg synes det er flott. De må gjerne rappe, de må gjerne rappe alle våre forslag, det er bra om gode forslag blir vedtatt, men da kan man ikke også stå og anklage andre for ikke å fremme sin egen politikk.

Så har vi også blitt spurt, om noen av forslagene: Hvorfor fremmer dere dem hvis dere latterliggjør dem så mye? Vel, vi fremmer også noen av de forslagene fordi de er så harmløse at det er umulig å stemme imot dem. For eksempel: Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV og Miljøpartiet De Grønne foreslår at vi skal «legge til rette for» lav- og nullutslipp på jernbanen. Regjeringen, med sine støttepartier, sier at de vil «redegjøre for mulighetene» i forbindelse med framleggelsen av Nasjonal transportplan. Opposisjonspartiene sier at de vil «etablere landstrøm» ved havnene, og flertallspartiene sier at de vil «kartlegge behovet» for landstrøm i forbindelse med Nasjonal transportplan.

Igjen: Her har man muligheten til å stramme opp klima-

politikken. Det velger Stortinget dessverre ikke å gjøre i dag.

Statsråd Tord Lien [18:00:16]: Den tidvis friske tonen dekker vel på mange måter over det faktiske forhold at det er rimelig bred enighet om norsk energipolitikk i stort og norsk kraftpolitikk spesielt på mange områder blant alle partiene i denne salen, og på andre områder en bred enighet mellom regjeringspartiene, naturlig nok, men også på høyresiden og mot Arbeiderpartiet.

Sånn får det være. Det er naturlig at man fokuserer på det man er uenig i, i en slik debatt, men det er altså sånn at vi er enige om veldig, veldig mye.

Noen har pekt på at det var overraskende at jeg og regjeringen er opptatt av markedet. Det burde vel i og for seg ikke overraske noen at en regjering bestående av Fremskrittspartiet og Høyre er opptatt av markedet. Faktum er at markedet og effektiv prisdannelse har vært et helt sentralt element i utviklingen av det norske kraftsystemet helt siden Eivind Reiten i 1991 endret energiloven i den retningen. Det er i ferd med å gå opp for våre venner og kollegaer i Den europeiske union også at måten vi har organisert dette på, med effektive prisdannelser i kraftsystemet vårt, er årsaken til at vi driver et langt mer effektivt og klimavennlig energisystem, noe som også støttes av Det internasjonale energibyrået, hvis vi sammenlikner oss med de andre landene i Europa.

Mange har pekt på at det ikke er noen plan her for tiden etter 2020. For det første har dagens flertall allerede gjort endringer som vil gi økt verdiskaping i Norge, etablert fram til 2020, og vi har lagt fram en energimelding som peker på hvordan vi er nødt til å satse på klima og energifektivitet innenfor transportsektoren og industrien – hydrogenstrategien spiller inn i begge elementene, både transport og industri – men også hvordan vi må legge til rette for krafthandel også i framtiden.

Angående havvind har jeg svart til Stortinget hver eneste gang jeg har blitt spurt, at jeg oppfatter at kommersiell produksjon i et markedsbasert system i Norge neppe er noe som vil inntreffe med det aller første. Jeg er likevel glad for at den støtten vi fra myndighetenes side gir til produsenter og leverandørindustrien til havvind, gjør at vi lykkes internasjonalt, og at vi har tatt betydelige markedsandeler i Storbritannia. Så er jeg glad for at representanten Eidsvoll Holmås peker på nasjonal ramme for vindkraft. Det er et grep som vil forenkle både for oss fra myndighetenes side og fra industriens side samtidig som vi ivaretar viktige miljøhensyn i dette arbeidet i tiden framover.

Ingerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Tina Bru (H) [18:03:29]: Først og fremst ønsker jeg å si at forslaget fra representanten Arnstad om at forslag nr. 3 oversendes, kommer Høyre til å støtte.

Så for å svare på litt av den kritikken som også kom fra samme representant angående innlegget jeg holdt tidligere: Det jeg etterlyste, var ikke klimaforslagene fra Arbeiderpartiet. Det min kritikk handlet om, var at hoved-

talspersonen for Arbeiderpartiet i denne saken brukte hele sitt innlegg på å kritisere det flertallspartiene hadde kommet frem til, uten å egentlig adressere hva Arbeiderpartiet ønsket å oppnå i energipolitikken. Det var det jeg etterlyste. Som jeg også sa, var jeg glad for innlegget fra representanten Henriksen, som jeg følte var oppklarende i så måte.

Debatten går mot slutten. Jeg vil trekke noen refleksjoner rundt debatten vi har hatt i dag. Sam Eyde, Norges første store industrimann, som tøylet de ville norske fossefallene, åpnet industristedet på Eydehavn i 1913. I den forbindelse sa han etter å ha slått fast at han aldri hadde vært politiker, og håpet aldri å bli det, at

«der kan skapes noe også på gamle Norges knauser og knatter. Med god vilje, utholdenhet og tro på sin sak, kan det jevnes ut det som ser vrangt ut.»

Og videre:

«Og la oss love i en stund som denne å utjevne småknattene og småknausene i vår folkekarakter og bringe vårt fedreland fremad, smått men målbevisst.»

Det er slik at vi har bygget det Norge vi kjenner i dag, smått og målbevisst, litt etter litt. Det gjør at vi i dag står rustet til å ta fatt på den grønne omstillingen med et godt utgangspunkt. Med denne energimeldingen og den forsterkede grønne satsingen fremforhandlet i Stortinget legger vi til rette for at Norge kan nå sine klimamål. Samtidig skal vi fortsette å utvikle norsk industri og teknologi og skape ny industri gjennom å ta i bruk vår fornybare kraft på nye områder.

Selv om vi ikke alltid er enig om alle detaljene, er jeg glad for at det er et enstemmig storting som stiller seg bak mange viktige vedtak i kveld. Så ligger det jo i en debatts natur at vi fremhever uenighetene, men som mange her i dag sier, til og med representanten Eidsvoll Holmås, til tross for sin ivrige kritikk på noen områder, vedtar vi i dag forslag som er store skritt i riktig retning.

Helt til slutt ønsker jeg å takke komiteen for en god debatt. Så regner jeg med at det blir noen flere inntegnede nå helt på tampen, men takk for en god debatt så langt.

Presidenten: Representanten Heikki Eidsvoll Holmås har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [18:05:54]: Min tippoldefar bygde kraftverk sammen med Sam Eyde. Derfor synes jeg det er litt stusslig at vi ikke får muligheten til å fortsette satsingen på fornybar energi i den samme skalaen gjennom at regjeringen legger ned ordningen med grønne sertifikater.

Men la det ligge. Jeg har to spørsmål til statsrådene som sitter her. Det ene er: Kan klimaministeren fortelle oss når oljefyrforbudet kommer som lovsak, eller kan han i det minste garantere at det blir lagt fram, slik at Stortinget får behandlet det i løpet av denne stortingsperioden?

Det andre er til forslag til vedtak III, som vi vedtar her i dag, om at Stortinget ber «regjeringen fastsette et mål om 10 TWh redusert energibruk i eksisterende bygg sammenliknet med dagens nivå». Da jeg spurte statsråden om

det i stad, sa statsråden at dette var noe han også ville ta opp med Klima- og miljødepartementet. Men det som er spørsmålet, er: Han har kontroll over Enova, og det er Enova som er det viktigste virkemiddelet for å gjennomføre energieffektivisering i bygg. Kommer det noe mål for 2020 inn i Enova-avtalen?

Statsråd Vidar Helgesen [18:07:11]: Jeg vil også få takke for en debatt som kanskje til tider har tilslørt det faktum at det er mye det er enighet om, og at dette arbeidet som er gjort med energimeldingen, bringer ting fremover på en god måte. Det gjelder også i spørsmålet om oljefyrforbudet. Jeg vil berolige representanten Eidsvoll Holmås med at forslaget vil komme i god tid før forbudet skal ha effekt i 2020. Nå er det relativt liten tvil her i salen og ellers i samfunnet om at det kommer, men det er en del teknikaliteter som bearbeides, og forslaget vil altså komme i god tid før det skal tre i kraft i 2020.

Så har jeg lyst til å nevne til representanten Aukrust at uklarhetene rundt samarbeidspartiens mål når det gjelder personbilparken i 2025, er bilagt for de aller flestes vedkommende. Hvis den ikke er det for Aukrusts vedkommende, skal jeg nå klargjøre: Det er altså slik at målet er null salg av helt fossile personbiler i 2025, ikke som et forbud, men med virkemidler som skal sørge for at fossilbilsalget stopper fra og med 2025. Målet reflekterer klimastrategien i papirene til Nasjonal transportplan, en klimastrategi denne regjeringen tok initiativ til. Klimastrategien baserer seg igjen på klimamålet for 2030, et mål regjeringen foreslo, og som vi foreslo at vi skal nå sammen med EU.

Her er det en systematikk. Elvestuen etterlyste systematikk i klimapolitikken. Jeg tror vårt arbeid med og vår forpliktelse til å samspille med EU kommer til å bidra til mer systematikk i klimapolitikken det neste tiåret enn det vi kanskje har hatt det forrige tiåret. Jeg tror Venstre snakker sant og ærlig – og det bør flere merke seg – når de understreker at de oppnår mer utenfor regjering enn det f.eks. SV gjorde i regjering. Det var vel, så vidt jeg minnes, Arbeiderpartiet de hadde å bryne seg på i regjering.

Terje Aasland (A) [18:09:39]: Når representanten Tina Bru bruker 5 minutters taletid på å beskrive mitt innlegg, betyr vel det at jeg traff en nerve som vekte noen følelser og litt irritasjon hos henne. Da har jeg kanskje sagt de riktige tingene i det innlegget.

Så er det slik, når vi oppsummerer debatten litt, at regjeringspartiene konsekvent henviser til perioden 2005–2013. Veldig mye bra skjedde for landet i den perioden. Men når vi som parti, Arbeiderpartiet, nå former vår politikk, velger vi å ta utgangspunkt i det som er dagens muligheter. Vi prøver å se inn i framtiden og prøver gjennom det å forme de beste forslagene. Jeg oppfordrer regjeringspartiene til også å begynne med det, for det gjør at en kanskje ser litt klarere hva framtiden vil bringe – heller enn å henge seg fast i perioden 2005–2013.

Så kunne jeg ha referert alle de forslagene som vi har fremmet, og som handler om kraft og om industri. Jeg har ikke tid til det; jeg skal bare nevne noen: en enhetlig tariff-

modell for å oppnå en likeverdig nettartiff for industribedriftene – helt vesentlig for å styrke grunnlaget for investeringer. Vi har foreslått hvordan Norge skal bli en betydelig aktør innenfor offshore vindkraft for å bygge opp et hjemmemarked, men først og fremst for å sikre at de fantastiske leverandørvirksomhetene våre får større muligheter. Vi har foreslått at vi vil ha en ny ordning for støtte til fornybar energi for å erstatte dagens ordning med grønne sertifikater, da rettet mot teknologiutvikling, kraftproduksjon og markedsmuligheter for norsk teknologi. Det er framsynt, og det er riktig å gjøre det. Vi har vært tydelige på at vi ønsker å øke fondet for klimateknologi under Enova til 100 mrd. kr i 2017 – ytterligere opptrapping fram til 2020. Vi ber om å sørge for at en utnytter handlingsrommet i EØS, nettopp for å understøtte investeringer i ny industri. Jeg kunne fortsatt.

Jeg skal avslutte med det som har vært oppe sentralt i denne debatten. Olje- og energiministeren sier at de skal styrke lønnsomheten gjennom å stabilisere markedet. Så nevner han ikke noe om skatt, ikke noe om grunnlaget, ikke noe om rammebetingelsene. Det betyr implisitt at det statsråden snakker om, er en betydelig økning av kraftprisene i Norge. Det er den eneste måten å få opp lønnsomheten i investeringene på. Så sier statsråd Helgesen noe viktig: Forurensere betaler-prinsippet må bli langt viktigere i tiden fram til 2025. Jeg er hjertens enig med statsråd Helgesen i akkurat det. Derfor skrev vi inn i vårt forslag om nullutslippsbiler fra 2025 at avgiftssystemet må innrettes slik at målet nås. Da forstår jeg at statsråd Helgesen og undertegnede er enig i oppfattelsen av det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 8 og 9.

Sak nr. 10 [18:12:49]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anne Tingelstad Wøien, Une Aina Bastholm og Geir Jørgen Bekkevold om oppretting av lov om etikkinformasjon (Innst. 384 S (2015–2016), jf. Dokument 8:58 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ib Thomsen (FrP) [18:13:52] (ordfører for saken): Som saksordfører vil jeg takke komiteen for et godt samarbeid om denne saken.

Det er viktige spørsmål som stilles rundt denne problematikken, og det er helt klart et politisk tema som er viktig

og mer aktuelt enn noensinne. Forslagsstillerne viser til at lave lønninger, overtidspress, dårlig sikkerhet og mangler på flere områder preger store deler av vareproduksjonen for verdensmarkedet.

Norske forbrukere har liten informasjon og få rettigheter når det gjelder innsyn i og kunnskap om hvordan varen er produsert. Forslagsstillerne mener det bør opprettes en lov om åpenhet og informasjon om hvordan selskapene arbeider med samfunnsansvar og leverandørkjedene, dvs. en lov som pålegger bedriften å svare forbrukerne og organisasjoner om tema knyttet til deres arbeid for å forbedre forhold ved produksjonen.

Formålet må være å sikre forbrukerne informasjon om etiske forhold knyttet til produktene. Lovens gyldighetsområde bør være varer som bl.a. tekstil, klær, sko, elektronikk, IKT, møbler, kaffe, te, kakao og leker.

Loven bør etter forslagsstillerens syn gjelde alle som har selskaper registrert i Norge, dvs. alle selskaper som importerer varer til Norge og samtidig er en juridisk enhet i Norge. Loven bør etter forslagsstillerens syn håndheves av en klagenemnd.

En samlet komité mener at åpenhet er et viktig prinsipp, og kun ved åpenhet vil man kunne avdekke hvordan selskapene produserer sine varer.

For å sikre at nasjonale og internasjonale selskaper ikke bryter menneskerettigheter, kan man på den måten etterprøve hva som skjer i flere ledd av produksjonen, uten at dette betyr at bedriften må oppgi sine bedriftshemmeligheter.

Vi som politikere er opptatt av å bidra til økt åpenhet og økt tilgang av informasjon rundt de etiske sidene ved produksjonen av varer og tjenester. Om kravet om etisk informasjon skal ha en reell effekt på produkter og forbrukerne, må åpenhetskravene gjelde for hele produksjonskjeden og ikke bare ett ledd tilbake. Informasjonen må innebære at et minimumskrav er oppfylt.

I innstillingen viser en samlet komité til FNs veiledende prinsipper for næringslivet. Der understrekes det at næringslivet har et selvstendig ansvar for å beskytte menneskerettighetene, herunder grunnleggende faglige rettigheter i land de opererer i. Det innebærer at selskapene skal ha etablert egne rutiner for menneskerettigheter der det er risiko for brudd på slike rettigheter. Det er viktig å påpeke at flere merkeordninger stiller krav til bedriftenes etiske retningslinjer, slik som rene etikkmerker som Fairtrade. De offisielle miljømerkene som det nordiske Svanemerket og det europeiske EU-Ecolabel stiller også krav til etikk i tillegg til strenge miljøkrav.

Dessverre virker det som om produsentene synes det kan være problematisk å offentliggjøre egen leverandørkjede ut ifra konkurransemessige forhold. Miljø- og etikkmerkene behandler denne type konkurransefølsom informasjon konfidensielt, og de kan derfor være gode virkemidler for produsentene som ønsker å synliggjøre sitt sosiale og miljømessige engasjement uten full åpenhet om hele sin leverandørkjede.

Måltrettet bruk av miljø- og etikkmerker på varer som klassifiseres som høyrisikoprodukter av Difi, som tekstiler, klær, sko etc., i kombinasjon med kampanjeinforma-

sjon til forbrukerne, vil dekke dette behovet som lovforslaget legger opp til, og da ivareta produsentenes behov for beskyttelse av konkurransesensitiv informasjon. Forbrukerne får informasjon i selve kjøpsøyeblikket og vil velge bort produkter og varer uten merking. Som politiker mener jeg det er viktig å få markedskreftene til å fungere til etikkens og miljøets beste.

Hege Haukeland Liadal (A) [18:19:05]: Norge kan gå foran på mange områder, og innføring av en mulig etikkinformasjonslov er absolutt å ligge i front på et politisk område som skaper stort engasjement blant forbrukere i Norge så vel som i resten av verden. Det store spørsmålet blir hvor begrensningene i lovverket eventuelt skal gå. Arbeiderpartiet er i så måte positive til en utredning som vil muliggjøre de avgrensningene en etikkinformasjonslov eventuelt skal ha.

I dag etterspørres etikkinformasjon av mange. Det er et stort engasjement, og de organisasjonene som per i dag jobber for å fremme god etikk i Norge, møter stor pågang fra forbrukere. Utfordringen er at leverandørene i dag ikke har plikt til å oppgi den informasjonen.

En kan utvikle en bedrift som tar etiske hensyn, og som gjør gode, bevisste valg. Det er mulig å drive virksomheten godt over tid og ha en fordel av å oppgi etikkinformasjon. Ja, det kan være ekstra lønnsomt – etter bedriftsøkonomiske ideer, til og med – om en har et bevisst forhold til dette. Stormberg er en bedrift som er et eksempel på at man av egen vilje ønsker å gi ut denne typen informasjon.

Tiden er moden for å gi fullt innsyn og oss som forbrukere rett til en viss informasjon – både angående selve produksjonen og hvordan de som produsenter jobber med etisk handel, og hvilke krav de stiller til sin leverandørkjede.

Dårlige arbeidsforhold bør ikke være et konkurransefortrinn.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [18:21:19]: Lave lønninger, overtidspress, dårlig sikkerhet på arbeidsplassen og mangel på respekt for fagforeningsarbeid preger store deler av vareproduksjonen for verdensmarkedet. Det er opprørende å høre om de fullstendig uakseptable forholdene arbeidere i store deler av vareproduksjonen opplever.

Vi vet at mange forbrukere vil ha mer informasjon, slik at de kan velge mer etisk riktig. De vil ikke være med på å bidra til disse forferdelige arbeidsforholdene. Vi mener vi må ta politiske virkemidler i bruk for å endre på dette. Vi må gjøre det vi kan, og vi tror at en ny etikklov kan gjøre at forbrukerne og myndighetene sammen kan bidra til bedre arbeidsforhold i produksjonsland.

Kristelig Folkeparti er veldig glad for at et samlet storting i dag vedtar at regjeringen skal utrede og vurdere å fremme forslag til en lov om åpenhet om produksjonssteder, om etikkinformasjon og om vareproduksjon, til forbrukere og organisasjoner. Vi er selvfølgelig klar over at når alle partiene støtter forslaget om utredning av en lov, så gjør ikke alle det ut fra en fullstendig overbevisning om at det er en ny etikklov som er det riktige virkemiddelet. Men vi ønsker alle at dette skal vurderes nærmere, og det er det

som er viktig i dag – at vi med dette tar ett skritt videre mot det som kanskje blir en ny lov.

Noen av oss stemmer for og argumenterer for fordi vi tror på en etikklov, men også vi mener det er behov for en utredning, en klargjøring, avgrensninger osv. Vi har ikke fasiten på hvor mange ledd i produksjonskjeden åpenhetskravet må gjelde for. Vi mener det er behov for kloke vurderinger rundt balansen når det gjelder produsentenes behov for beskyttelse av forretnings- og konkurransesensitiv informasjon overfor sine konkurrenter, for å nevne noen eksempler.

Også vi som tror på en ny lov, mener det er avgjørende at også andre virkemidler brukes godt. Loven er et supplement til og ikke en erstatning for merkeordninger, internasjonale prosesser osv., men vi mener det er behov for en åpenhets- og informasjonslov ut over de ordningene vi har i dag.

Ved en inkurie står Kristelig Folkeparti inne i en merknad i innstillingen som handler om at merking og forbrukerrettet kampanjeinformasjon vil dekke det behovet som lovforslaget legger opp til. Vi mener selvfølgelig ikke dette. Ja, vi mener at merking og frivillig åpenhet og informasjon kan bety veldig mye, men vi mener det er åpenbart at dagens situasjon viser at dette ikke er nok. Vi trenger flere virkemidler. Merkeordningene er alle frivillige elementer og vil ikke kunne fange opp dem i bransjen som ikke vil være åpne eller svare frivillig. Kristelig Folkeparti mener det er behov for å lovfeste en plikt til å gi forbrukerne og organisasjonene informasjon.

Komiteen understreker at merking og forbrukerrettet kampanjeinformasjon kan gi store endringer i markedet, og viser til eksemplet med kampanjen mot palmeolje, som Regnskogfondet og Grønn Hverdag initierte. Nettopp erfaringen fra palmeoljekampanjen er et godt eksempel på at etikkloven trengs. Det var nemlig miljøinformasjonsloven som var avgjørende for at organisasjoner kunne drive forbrukerrettet kampanjeinformasjon i forbindelse med kampanjen mot palmeolje.

Vi mener at en etikklov etter modell av miljøinformasjonsloven kan være et viktig virkemiddel og et skritt på veien mot bedre arbeidsforhold for disse arbeiderne. Norske forbrukere har lite informasjon og få rettigheter når det gjelder innsyn i og kunnskap om hvordan varer er produsert. Slik informasjon og åpenhet etterlyses av stadig flere. Vi mener at en etikklov bør ha til formål å sikre allmennheten tilgang til etikkinformasjon og derved gjøre det lettere for den enkelte å bidra til etisk handel og dermed en styrking av menneske- og arbeidstakerrettigheter.

Vi peker på en del avklaringsbehov og løsninger i representantforslaget, og vi peker på miljøinformasjonsloven, som vi altså vet har en viktig funksjon.

Kristelig Folkeparti er glad for at en samlet familie- og kulturkomité i innstillingen uttrykker at komiteen mener det er behov for flere virkemidler for å sikre norske forbrukere mulighet til å ta informerte valg når de handler. For at markedet og forbrukermakten skal fungere, må forbrukerne vite hva de kjøper, og at de ikke med sin handel bidrar til uetiske produksjonsforhold.

Komiteen mener det er behov for en utredning, og at

det gjøres gode vurderinger av hvorvidt en slik lov bør innføres eller ikke.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [18:26:33]: Jeg synes at saksordføreren hadde en god presentasjon av forslaget vårt, så jeg har egentlig mest noen kommentarer og noen tanker. Jeg synes også Bekkevold redegjorde for forslaget på en veldig god måte.

Vi blir forhåpentligvis mer og mer bevisste som kunder og mer og mer opptatt av arbeidsforholdene for dem som produserer varene vi kjøper, enten det gjelder tjenester vi kjøper privat i vårt eget hjem, eller det er varer vi kjøper i butikken som er produsert i et annet land.

En mindre verden bidrar til å gi oss informasjon og sette søkelys på arbeidsforholdene for dem som produserer varer og tjenester for oss, og det er veldig bra.

Etikkens formål er ifølge Store norske leksikon «å studere hvordan man bør handle». En enstemmig komité stiller seg bak forslaget om å utrede en lov om akkurat dette, om hvordan vi bør handle. Og det gjelder ikke bare klær.

Det er lett å la seg friste av billige produkter i butikken, ikke minst billige klær. I tillegg vil mange gjerne ha den siste utgaven av elektronikk, som telefoner og nettbrett. Noen av oss har en forkjærlighet for sko og vesker, mens andre skal ha siste nytt i møbler. Ungene vil ha det meste av leker og spør ikke hvem som har laget dem. Utfordringen er at de fleste av oss kjøper mange nye produkter vi i virkeligheten ikke trenger. Vi har mest lyst på det nyeste eller noe nytt. Særlig om det er billig, er det lett å falle for fristelsen. I forslaget er varene jeg har nevnt, varer som er klassifisert som høyrisikoprodukter av Difi, varegrupper som vi foreslår at loven kan omfatte. I tillegg er det viktig å ha åpenhet om hvordan importerte matprodukter blir produsert.

Vi tenker ofte litt for lite på produksjonskjeden når vi kjøper varer og tjenester. At en vare er billig i Norge, betyr gjerne at noen får litt for lite betalt et annet sted.

Jeg tror det er mange av oss som så programmet om klesproduksjon i Bangladesh for noen år siden, om tekstilarbeiderne som fikk et par kroner i timen for å lage klær for vestlige merker, og som jobbet under forhold som ikke akkurat var i henhold til norske HMS-krav. I år har realityserien Sweatshop – dødsbillig mote opprørt mange. Her har ungdommer møtt kambodsjanske tekstilarbeidere og sett hvordan de jobber, bor og lever som syersker i tekstilfabrikkene. Serien har nok gitt mange av oss litt å tenke på og kanskje bidratt til å endre forbruksmønsteret hos noen av oss. En ekstra positiv effekt er at serien har spredd seg til andre land. Det synes jeg er godt jobbet av Aftenposten TV.

Men det er ikke godt nok for Senterpartiet kun å fokusere på tekstilarbeiderne, på dem som syr klær. Stoffene klærne er produsert av, er høstet, spunnet og vevd av noen andre. Vi må også sørge for at de som er i andre ledd av kjeden, også har levelige og akseptable arbeidsvilkår, noe vi håper denne utredningen vil være med og bidra til.

Det har vært mye fokusering på klær, men like viktig er nok markedet for elektronikk, som jeg nevnte. Å tenke litt igjennom hvor de produktene vi ikke vil ha mer, havner, hvem som destruerer dem, plukker dem fra hverandre, tar

ut delene det går an å bruke igjen, og på den måten bidrar til resirkulering, vil også være en del av kjeden – miljøaspektet likeså.

Rettferdig handel, eller Fairtrade, er et krevende tema. Det krever mye av oss, og det krever mye av dem som produserer varer og tjenester. For at vi skal kunne bidra til en bedre verden, til mer rettferdig handel, er vi nødt til å ha informasjon om hvordan en vare er produsert. En utredning av en slik lov vil dekke mange spørsmål og problemstillinger og slik sett kunne være et første skritt i riktig retning.

Til slutt: Jeg synes det er godt jobbet av organisasjonen Framtiden i våre hender. De har trykket på for at vi skal få utredet en etikklov her i landet. I sin undersøkelse har de vist at over 72 pst. av oss er villig til å betale mer for å sikre at de som lager klær, har akseptable lønns- og arbeidsvilkår. Kun 11 pst. sier at de ikke er villig til det. Jeg minner igjen om at dette handler om mer enn klesproduksjon, men jeg tror vi blir flere og flere som ønsker å være en del av en mer rettferdig verden, og at flere av oss dermed blir noe mer kritiske til vårt eget forbruk, og mer bevisste på hvor vi henter tjenester, og hvordan produktene vi har kjøpt, er blitt til.

At vi behandler dette forslaget i dag, tror jeg vil vekke oppmerksomhet internasjonalt, og en lovutredning vil garantert bli fulgt med skarpe øyne av omverdenen, for hva forbrukerne etterspør, vil påvirke produksjonen.

Senterpartiet ser fram til en oppfølging av denne saken, og vi gleder oss over at en samlet komité støtter dette initiativet.

Terje Breivik (V) [18:31:42]: For den medvetne forbrukeren er tilgangen til rett og fullstendig informasjon nyttig og viktig. Slik kan ho eller han betre bruka forbrukarkmakta for å seia ifrå og påverka samfunnsutviklinga. For ein open og vel fungerande marknad er tilgangen til rett og fullstendig informasjon ein heilt avgjerande føresetnad. For arbeidarar som arbeider under dårlege arbeidstilhøve, med manglande tryggleik, forbod mot fagrørsle og løn langt under det som kan gje verdige liv, kan tilgangen vestlege forbrukarar har til rett og fullstendig informasjon, vera livsnødvendig.

Staten har ei tung rolle i å sikra forbrukarrettar og openheit om varer og tenester, ikkje minst fordi denne typen reguleringar er med og sikrar den sosiale infrastrukturen i ein marknad. Eg skal illustrera dette med å visa til ein filosof eg ikkje har for vane å referera til på talarstolen i Stortinget, men trur ein at Adam Smith var ein talsmann for kapitaleigarane, har ein ikkje lese mykje av det han faktisk skreiv.

Smith var mistruisk til kva motiv næringsdrivande hadde, og meinte dei hadde ein tendens til å manipulera både det politiske systemet og det rettslege rammeverket til sin fordel, på kostnad av resten av folket. Han etterlyste difor samfunnsinstitusjonar, lover og reglar som ville kanalisera verksemda til næringsdrivande i produktiv og samfunnsnyttig retning.

For ein næringspositiv Venstre-mann høyrest Smith nesten konspiratorisk ut når me trekkjer fram desse sidene

av arbeidet hans. Men representantforslaget me handsamar i dag, handlar i realiteten om å byggja betre rammeverk for marknaden, slik at ein kanalisere næringsverksemd i produktiv og samfunnsnyttig retning. Samstundes ligg det til grunn at ein vil gje marknadsdeltakarane, forbrukarane, betre kjennskap til relevant informasjon, som igjen er ein føresetnad for god konkurranse.

Me gjorde noko av det same i 2003, då Stortinget gjorde vedtak om miljøinformasjonslova. Ho vart lagd fram av regjeringa Bondevik II, og eg trur ikkje eg tek munnen for full når eg seier at Venstre, som deltakar i den regjeringa, var svært oppteke av å få den lova på plass. Miljøinformasjonslova vert prisverdig nok og lyfta fram av forslagsstillarane som eit godt døme på korleis ei slik lov kan utformast.

Ein metode for å sikra gode og opplyste forbrukarval er merkeordningar. Dette vert òg mitt og Venstres innspel til statsråden når ho i dag etter alt å døma vert beden om å greia ut ei etikkinformasjonslov: Vurder òg i den samanheng om ei standardisert merkeordning, særleg for matvarer, kan vera med og gje forbrukarane høve til å gjera vala sine ut frå etiske vurderingar, inkludert berekraft, dyrevelferd og andre omsyn.

Avslutningsvis vel eg å nemna at Venstre vart spurt om å vera med som forslagsstillarar til representantforslaget som no ligg føre. Når me valde å stå utanfor, var det ikkje fordi me ikkje kunne stilla oss bak forslaget om å greia ut og vurderer å fremja forslag til ny lov, men fordi me var i tvil om nokre av dei implisitte føringane som forslagsstillarane la i dokumentet. Me er derimot veldig komfortable med forslaget til vedtak, som me tidleg melde støtte til då forslaget kom til Stortinget, og som no ligg an til samrøystes å verta vedteke.

Kirsti Bergstø (SV) [18:35:48]: Jeg er glad for at vi i dag starter slutten på at kleskjeder kan få holde hemmelig hvem som produserer klærne vi bruker. Dette har gjort det enklere for selskapene å skjule luse lønn, elendige arbeidsforhold og dårlig sikkerhet. Det vil SV ha en slutt på. Derfor vil jeg berømme forslagsstillerne og også komiteen. En etikklav vil gjøre det enklere for forbrukere å velge etiske produkter, og SV lover å være med i kampen helt fram til loven er vedtatt.

Mange steder i verden brytes menneskerettighetene hver dag ved produksjon av varer som selges til oss i Norge. Alt fra klær og mobiltelefoner til kaffe, kakao og tobakk kan være produsert i bedrifter der mennesker blir utsatt for helseskader eller utnyttet i slavearbeid eller barnarbeid.

Vi skal ikke skru klokken mer enn 100 år tilbake for å finne ufattelig lidelse og død også i vårt eget arbeidsliv. For mange fyrstikkarbeidere på slutten av 1800-tallet var tannverk et første tegn på at kjevebeinet gradvis råtnet vekk. Alvorlig hjerneskade og død kunne til slutt bli prisen å betale for arbeidet med det farlige stoffet gult fosfor. I 1889 demonstrerte de kvinnelige fyrstikkarbeiderne i Kristiania. De organiserte seg, hadde skikkelig streikeledelse og samlet inn til streikekasse. De tapte første slag, men skritt for skritt fikk de innfridd sine krav. Kampen de startet, har

gitt oss et Norge i dag med verneombud, fagforeninger og arbeidstilsyn.

Nå har kampen mot urimelige arbeidsforhold for lavkostlandenes tekstilarbeidere nådd de vestlige klesmarkedene, for våre liv henger sammen med deres. Arbeidernes blodslit henger rundt halsen vår. I nakken på mange av våre klær står det «Made in Bangladesh». Det var 29 vestlige selskap som fikk sine klær produsert i bygningen Rana Plaza, som raste sammen.

Når Aftenposten gjennom sin prisverdige serie Sweatshop lar norsk ungdom selv få prøve seg som tekstilarbeidere i Kambodsja, kommer tårene hos de unge, som skjønner hva slags liv fabrikkarbeiderne har. I lavkostland som Kina, Bangladesh og Kambodsja er det, for å si det forsiktig, ikke alltid like enkelt å være fagforeningsaktivist. De fortjener vår støtte.

Forbrukerkampanjer har mange ganger ført til endring. Etter press fra forbrukere er det flere kleskjeder som har valgt å åpne opp om hvor de produserer sine klær. Likevel er det langt igjen fra åpenhet til rettferdighet. Vi skal kreve at tekstilarbeiderne skal få bedre forhold, men aller viktigst er det at de har muligheten til og troen på at det nytter å reise kravet selv. De må få stå sammen og ha styrke nok til ikke å gå inn i bygninger som har sprekker i muren. De trenger sin egen stemme og samhold, slik at de kan kreve regulerte arbeidstider og vern mot farlige forhold. Men om vi skal kunne lytte til deres stemmer, er vi avhengig av at lyden bærer helt fram. Det er langt større mening i å stille spørsmål om arbeiderne som syr klærne våre, får lov til å organisere seg, hvis det faktisk er mulig å få et svar.

SV har fremmet forslag til Stortinget om at når staten og kommunene kjøper inn varer, skal det stilles krav om at grunnleggende rettigheter er oppfylt. Forbud mot diskriminering, forbud mot de verste formene for barnarbeid, forbud mot tvangsarbeid, og ikke minst retten til å organisere seg og føre kollektive forhandlinger, er viktige internasjonale konvensjoner om arbeidslivsstandarder som de fleste land har akseptert.

Hva vil konsekvensen av å stille grunnleggende etiske standarder til varene man kjøper inn, være? – Jo, at det blir en konkurranse på noe mer enn bare pris. Jeg håper at det vil være tilfellet også når man hver for seg skal ta sine valg, men med en kunnskap man kanskje ikke har hatt før. Vi må huske at noen betaler prisen – noen gjør det i dag med liv og helse. Derfor trengs en etikklav, og SV lover å være med i kampen helt fram.

Rasmus Hansson (MDG) [18:40:18]: Altfor mange mennesker produserer varer til verdensmarkedet under umenneskelige forhold. Denne utbyttingen av mennesker går dessuten svært ofte hånd i hånd med utbytting av natur. Vareproduksjon som ikke betaler for de menneskelige kostnadene eller miljøkostnadene for produksjonen, er selve drivstoffet i en global forbrukskarusell som er både etisk og miljømessig uholdbar. Derfor er det å sikre ansvarlig produksjon og forbruk ett av FN's nylig vedtatte bærekraftsmål, som også Norge er forpliktet av.

Å sikre etisk forsvarlige arbeidsvilkår for arbeidere over hele verden er ikke bare en selvfølgelig moralsk for-

pliktelse, det er også et viktig bidrag til sosial og politisk stabilitet, og det er sterkt koblet til en mer ansvarlig holdning til miljøet. Derfor er det både fornuftig og også i vår egen interesse å sikre disse forholdene. Norske forbrukere får i dag lite informasjon og har få rettigheter til innsyn og kunnskap om hvordan varene vi kjøper, er produsert. Vi kan ha en berettiget mistanke om at buksa vi kjøper til 198 kr, er basert på utbytting av arbeidere, men vi vet ikke sikkert. Vi vet heller ikke om nabobuksa til 2 500 kr er produsert på like dårlig måte. Derfor er det et gledelig framskritt at Stortinget i dag ber regjeringen utrede en etikkinformasjonslov og vurdere å foreslå en slik lov.

I en spørreundersøkelse som flere allerede har referert til fra talerstolen her, svarer over 70 pst. av de spurte at de er villige til å betale mer for å sikre akseptable lønns- og arbeidsforhold hos produsentene. Denne utviklingen er en seier for forbrukermakten, ansvarlige norske bedrifter og solidariske arbeidstakere, som har presset på for økt åpenhet om hvordan varer blir produsert. Organisasjoner som Framtiden i våre hender, Regnskogfondet, WWF og andre har på forskjellige måter bidratt til oppmerksomhet om hvordan klesproduksjonen foregår, hvordan tømmerproduksjonen foregår, hvordan naturprodukter, dyreprodukter osv. leveres til oss. Alt dette bidrar i en riktig utvikling. Initiativ for etisk handel støtter intensjonen om en etikkinformasjonslov, og en rekke bedrifter, organisasjoner og offentlige virksomheter ønsker lovkrav om åpenhet om forhold for arbeidere som produserer varer som importeres til Norge.

Store norske importbedrifter samt arbeidsgiverorganisasjoner som Virke, NHO Handel og KS er enig med LO, YS, Delta, Parat og Fellesforbundet på fagforeningssiden. De Grønne regner derfor med at regjeringen vil reagere raskt og komme tilbake til Stortinget med en utredning og forhåpentligvis et konkret lovforslag.

En etikkinformasjonslov må ha som mål å øke åpenheten om arbeidsforholdene i produksjonsbedrifter og bidra til tiltak som bedrer forholdene for arbeiderne. I dag er det bedriftene selv som bestemmer hvor mye informasjon de ønsker å dele med oss forbrukere. Noen deler mye, andre lite, men like krav om åpenhet gir forbrukerne makt til å premiere de gode og straffe de dårlige importørene og produsentene. Når man kjøper en T-skjorte, bør klesmerket ved lov være pålagt å gi informasjon om arbeidsvilkår i produksjonsbedriften. For forbrukeren blir det da lettere å gjøre valg som er etisk riktige for henne selv, samtidig som hun bidrar til bedre arbeiderrettigheter i produsentlandene.

Informasjon om produkter og arbeidsforhold som kan etterprøves, gir importøren økt interesse av bedre produksjonsforhold hos leverandørene sine. En slik lov vil gi konkurransefordeler for bedrifter som selger varer som er produsert på ansvarlig vis. En etikkinformasjonslov bør gjelde alle virksomheter i Norge, også de som ikke bare selger forbruksvarer, men f.eks. innsatsfaktorer til industri.

Til slutt vil jeg takke Kristelig Folkeparti og Senterpartiet for godt samarbeid om et godt og viktig forslag. En samlet familie- og kulturkomitee stiller seg bak å utrede lovkravet om åpenhet for arbeidere som produserer varer som importeres til Norge. Vi ser fram til at regjeringen kom-

mer tilbake til Stortinget om dette. Jeg anbefaler komiteens innstilling.

Statsråd Solveig Horne [18:45:18]: Som forbrukerminister deler jeg oppfatningen til komiteen om at forbrukerne skal ha en reell mulighet til å ta informerte valg når de handler. Tilgang på informasjon om miljø- og arbeidsforhold i leverandørkjedene vil gi forbrukerne bedre mulighet til å ta valg ut fra egne preferanser. Vi har sett eksempler på at forbrukerkrav kan presse selskaper til å være mer åpne om egne leverandørkjeder. Det er likevel uklart om det å gjøre slik informasjon tilgjengelig for norske forbrukere i seg selv vil bidra til bedre produksjonsforhold i andre deler av verden, slik forslagsstillerne synes å mene.

Til tross for at sju av ti forbrukere oppgir at de vil betale mer for å sikre rettferdige kjøp, viser det seg gjerne at man ikke like lett følger opp dette i de daglige kjøpsvalgene.

Forslaget om å utrede en etikkinformasjonslov knytter seg først og fremst til forbrukernes rett til informasjon om hvor og hvordan varene de kjøper, blir laget. Med tanke på dette mener jeg det vil være nyttig å utrede forslaget nærmere. Likevel vil jeg påpeke at hovedutfordringen, slik jeg ser det, ikke først og fremst er tilgangen til forbrukerrettet informasjon. Problemet er at for få forbrukere aktivt etterspør denne informasjonen der de handler.

Slik det er i dag, er de største norske selskapene allerede forpliktet gjennom regnskapsloven § 3-3 c til å publisere årlige rapporter om eget arbeid med samfunnsansvar. Utover dette står næringsdrivende fritt til å synliggjøre sitt eget arbeid med dette og bidra til at forbrukerne kan gjøre informerte valg.

Jeg oppfatter at mange næringsdrivende allerede er opptatt av dette. De deler gjerne informasjon om produksjonssteder og arbeidet sitt med samfunnsansvar og miljø med forbrukere og andre interessenter.

Initiativ for etisk handel har her en viktig rolle. Dette er et flerpartssamarbeid for næringslivet som skal fremme systematisk arbeid med samfunnsansvar i leverandørkjeden. De 160 medlemmene fra norsk næringsliv og offentlige etater forplikter seg både til å arbeide med samfunnsansvar i egen leverandørkjede og til å gjøre årlige rapporter om dette arbeidet tilgjengelig på organisasjonens nettsider.

I mange bransjer konkurrerer selskaper om å kapre stadig mer bevisste og samfunnsengasjerte kunder. Bruk av merkeordninger, åpenhet om leverandører og et grundig arbeid med samfunnsansvar i egen leverandørkjede gir konkurransefortrinn i kampen om de kundene som er opptatt av etikk- og miljøspørsmål. Det er flere merkeordninger som gir etterprøvbare, forbrukerrettet informasjon om forhold i leverandørkjeder. Miljømerket Svanen er kanskje det best kjente offisielle merket som gir forbrukerne denne typen informasjon.

Stadig flere virksomheter ser verdien av å benytte Svanen til å informere om at det er stilt strenge krav til produksjonen av sine varer.

Det er viktig å oppfordre alle næringsdrivende til både å ivareta og synliggjøre sitt arbeid for etikk i leverandørkjeder. I oktober 2015 lanserte regjeringen en handlingsplan for næringsliv og menneskerettigheter. Her retter vi klare

2) Representantforslag fra repr. Bekkevoold, Bollestad, Andersen Eide og Tyvand om familiepolitikk

forventninger til næringslivet om å vise aktsomhet og kartlegge risiko knyttet til menneske- og arbeidstakerrettigheter hos egne leverandører. Handlingsplanen tydeliggjør regjeringens forventninger til hvordan næringsdrivende kan ivareta samfunnsansvar i sine leverandørkjeder.

Når Stortinget nå ber regjeringen om å utrede en lov om etikkinformasjon, vil jeg gå i gang med det arbeidet så snart som mulig, og holde Stortinget orientert på egnet måte.

Jeg vil understreke at regjeringen ønsker å forenkle regelverk og rapporteringskrav for næringslivet. Det vil være viktig at utredningen svarer på om ny lovgivning er veien å gå på dette området. Det er også klart at en etikkinformasjonslov bl.a. vil måtte vurderes opp mot handelspolitiske og konkurransemessige hensyn og forpliktelser.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Geir Jørgen Bekkevoold (KrF) [18:49:46]: I mitt innlegg pekte jeg på at nettopp erfaringen fra palmeoljekampanjen er et godt eksempel på at etikkloven trengs. Det var nemlig miljøinformasjonsloven som var avgjørende for at organisasjoner kunne drive forbrukerrettet kampanje/informasjon i forbindelse med kampen mot palmeolje. Det er noen av oss som mener at en etikklov etter modell av miljøinformasjonsloven kan være et viktig virkemiddel og et skritt på veien for å kunne legge til rette for mer etisk handel, og ikke minst sånn sett bedre de forferdelige arbeidsforholdene som mange arbeider under.

Er statsråden enig i det? Er det et spor hun vil følge?

Statsråd Solveig Horne [18:50:35]: Som jeg også sa i mitt innlegg, er jeg opptatt av at forbrukerne har kunnskap om de varene de kjøper, slik at de kan gjøre gode valg og kjøp.

Ivaretagelse av arbeidstakere og menneskerettigheter i leverandørkjeden, vet vi er langsiktig. Det er komplisert. Spørsmålet er da om en etikklov vil være et egnet virkemiddel for å oppnå dette. Jeg tror det er viktig det arbeidet som næringslivet gjør allerede i dag, og at forbrukere er opptatt av å etterspørre. Det vil være med på å få fram flere opplysninger om hvor varene er produsert, og hvilke forhold de har blitt produsert under.

Jeg skal følge opp forslaget som kommer fra Stortinget, med å utrede dette og komme tilbake til Stortinget med egne forslag.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 11 og 12 behandlet under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 11 [18:51:46]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Familien – ansvar, frihet og valgmuligheter (Innst. 390 S (2015–2016), jf. Meld. St. 24 (2015–2016))

Sak nr. 12 [18:52:00]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgen Bekkevoold, Olaug V. Bollestad, Rigmor Andersen Eide og Anders Tyvand om familiepolitikk (Innst. 381 S (2015–2016), jf. Dokument 8:81 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalere og inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre foreslås det at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter. – Det anses vedtatt.

Geir Jørgen Bekkevoold (KrF) [18:53:04] (ordfører for sak nr. 11): Jeg vil aller først takke statsråd Horne for at regjeringen har utarbeidet denne familiemeldingen og dermed gitt Stortinget en anledning til å drøfte familiepolitikken.

Som saksordfører vil jeg raskt gjøre rede for innstillingen før jeg bruker resten av tiden på Kristelig Folkepartis familiepolitikk.

En samlet komité viser til at familien er en grunnleggende enhet i samfunnet. Familien er det første og for mange det viktigste av alle fellesskapene man gjennom livet blir en del av. Vi understreker samtidig at for mange oppleves ikke familien som et nært, omsorgsfullt og trygt sted. Når barn utsettes for vold, overgrep og omsorgssvikt, skal samfunnet og myndighetene gripe inn for å sikre barnet en trygg oppvekst.

Komiteen understreker at barns rett til en god oppvekst er grunnleggende. Alle barn har egne rettigheter, og foreldre har et ansvar for å ta vare på sine barn og sørge for en trygg oppvekst.

Komiteen påpeker at aksept og respekt for ulike familie- og samlivsformer har økt de siste årene. Familiemønstre og samlivsformer endrer seg.

Komiteen vil sikre at gutter og jenter skal ha like muligheter i praksis. Vi i Kristelig Folkeparti er glad for at regjeringen vil følge opp tiltakene fra likestillingsmeldingen, og regner med at det innbefatter alle Stortingets vedtak i den forbindelse.

Komiteen viser til at mange frivillige og ideelle organisasjoner gjør et godt og viktig arbeid for å støtte opp under familiene.

Komiteen skriver i innstillingen en god del om familieverntjenesten, for Stortinget har bedt om å få til behandling en helhetlig sak om familieverntilbudet. Vi mener det er viktig at Stortinget som lovgivende og bevilgende myndighet får en oversikt over og anledning til en helhetlig gjen-

2) Representantforslag fra repr. Bekkevold, Bollestad, Andersen Eide og Tyvand om familiepolitikk

nomgang, også av familievernets dimensjonering, i tillegg til oppgaver og økonomi.

Når det gjelder de ulike økonomiske ordninger og tjenestetilbudet til barnefamilie, understrekes det at barnefamilier i gjennomsnitt har vesentlig høyere utgifter enn familier uten barn, og at det er en god samfunnsinvestering å satse på barn og familier.

Komiteen viser til det offentlige utvalget som vurderer treffsikkerheten i de økonomiske overføringene til barnefamilie, og går derfor ikke nærmere inn på disse.

Over til Kristelig Folkepartis familiepolitikk:

Hvorfor er familiepolitikken så viktig? Kristelig Folkeparti har denne våren fremmet vårt representantforslag som gir en helhetlig framstilling av vår familiepolitikk, verdigrunnlaget for den og hva den inneholder.

Kristelig Folkeparti mener det er riktig å prioritere ordninger som sikrer trygg oppvekst for barn og gode rammer for familier. Det handler først og fremst om at barn trenger noen rundt seg som tar vare på dem. Det er helt avgjørende for at de skal kunne utvikle seg, og for at de skal få et godt liv – som barn, og senere som ungdommer og så som voksne.

For Kristelig Folkepartis del er målet med familiepolitikken først og fremst best mulig oppvekst for alle barn, og vi mener gode rammer for familier er blant de viktigste virkemidlene for å oppnå dette.

Familiepolitikken kan også bidra sosialt utjevne og bidra til mer likestilling. Men hovedformålet er trygg oppvekst og sterke familier. Det er viktig for Kristelig Folkeparti å advare mot en familiepolitikk som er utformet først og fremst for å sikre deltagelse i arbeidslivet. Vi er enig i at høy deltagelse i arbeidslivet er viktig, men familiepolitikken handler først og fremst om barnas behov og familiens behov.

God familiepolitikk legger til rette for at vi kan føde barn i Norge og sikre barn en trygg oppvekst. Den støtter opp rundt familier og sikrer at begge foreldrene kan kombinere familie og arbeidsliv, dersom de ønsker det.

Kristelig Folkeparti vil at foreldrene skal få mer tid sammen med barna sine, ikke mindre. Det er et viktig premiss for familiepolitikken at familier er forskjellige og har ulike behov. Kristelig Folkepartis fremste mål er et barnevennlig samfunn, et samfunn der barnas behov blir prioritert og får fortrinn.

Fordi barn er forskjellige og har ulike behov, er det viktig at familiepolitikken legger til rette for at familier kan ta ulike valg, og at ikke alle familier må velge nøyaktig like løsninger.

Helt avslutningsvis vil jeg peke på de gode merkene i innstillingen om familievern og om hvordan Stortinget ser for seg den videre utviklingen for familievernets del og for familievernets viktige samarbeidspartnere, herunder Alternativ til vold, som tilbyr en spesialisttjeneste som supplerer familievernets tilbud.

Jeg vil i et senere innlegg forklare hvilke forslag vi kommer til å stemme for, men jeg tar opp det forslaget som Kristelig Folkeparti har fremmet i innstillingen.

Presidenten: Da har representanten Geir Jørgen Bekkevold tatt opp det forslaget han refererte til.

Anette Trettebergstuen (A) [18:58:29] (ordfører for sak nr. 12): Regjeringens familiemelding føyer seg inn i det som etter hvert begynner å bli en tradisjon fra denne regjeringen, nemlig det å levere stortingsmeldinger som ikke svarer på folks oppfattede utfordringer. Vi så det sist i behandlingen av likestillingsmeldingen. Den fikk hard medfart i Stortinget for å være grei på analyse, men svært fattig på tiltak. Og der mange av oss nå hadde forventet en melding om familiens hverdagsutfordringer, fikk vi en melding om familier med spesielle behov, og en melding som i stor grad handler om familievernet. Det er vel og bra, men det er langt fra det vi hadde forventet oss, eller det norske familier nå trenger.

Hverdagsutfordringene til familier flest er helt glemt i denne meldingen. Den har ingen tiltak for å gi familier mer fleksibilitet, mer tid, den har ingen løsninger på tidsklemma og ingenting som kan gjøre familier mer likestilte og dermed valgfriheten mer reell.

Meldingen og regjeringen har åpenbart også et svært snevert syn på hva familiepolitikk er, og det er helt åpenbart koblet fra likestillingspolitikken og den brede, generelle velferdspolitikken.

Debatten om tidsklemma handler ofte om en svært meningsfull hverdag – men en stressende hverdag, med henting, bringing, aktiviteter og press på familietiden, som de fleste familier kjenner på i hverdagen. Politiske tiltak kan selvsagt aldri alene løse tidsklemma, og vi politikere kan ikke sørge for at en stresset pappa husker å putte datterens regnbukse i sekken, eller at en travel mor faktisk rekker den fotballkampen, for det er selvsagt et personlig ansvar å få hverdagen til å gå opp. Men det er behov for politiske tiltak som kan gi barnefamilier mer tid sammen, større trygghet i hverdagen, samtidig som arbeidslinjen og likestillingen styrkes.

Arbeiderpartiets familieutvalg foreslo tidligere i vår flere konkrete løsninger for å møte de utfordringene familier flest kjenner på, slik at flest mulig skal oppleve reell frihet til å kunne ha barn og samtidig jobbe eller studere. Vi vil ha økt fedrekvote. Vi diskuterer gratis barnehage, utvidede åpningstider og en satsing på en bedre og billigere SFO.

Det er på tide å tenke nytt om småbarnsfasen. I denne perioden kan f.eks. bare det å ha en halvtime ekstra rundt middagsbordet, litt mindre stress med henting i barnehagen eller litt mer tid til frokosten bety mye for en familie. Også den typen tiltak er helt fraværende i meldingen – dessverre.

Friheten til det å være familie må i større grad framover også inkludere dem som ønsker å være familie på en annen måte enn den klassiske kjernefamilien, for dagens familier er mye mer mangfoldige enn tidligere. Ektepar med og uten barn, samboere med og uten barn, LHBT-personer med og uten barn, aleneforeldre, samværsforeldre, fosterforeldre, enslige og vennefamilier er eksempler på det mangfoldet av familieformer vi har i dag – uten at meldin-

gen tar dette inn over seg. Mange av de velferdsordninger og rammer som storsamfunnet legger rundt familiene, tar ikke dette nye mangfoldet inn over seg og imøtekommer ikke dette mangfoldets behov.

Økningen i kvinners yrkesdeltagelse har vært og er et stort bidrag til arbeidslivet og til økonomien i Norge. Familiepolitikken må fortsatt legge til rette for at det skal være mulig for både far og mor å kombinere arbeid og familie – at omsorgsansvaret fordeles likere. Også her svikter regjeringen fullstendig gjennom å ha svekket de ordningene som beviselig har gjort det mulig å kombinere arbeidsliv og familieliv, som pappakvoten, tiltak mot deltid og en godt balansert arbeidsmiljølov.

Omsorgsfamilier og familier som strever, må oppleve at fellesskapet stiller opp for dem, enten det er helsestasjonen, skolehelsetjenesten, Familiens hus, familievernkontoret, barnehagen, skolen eller arbeidslivet. Fellesskapet skal sammen styrke og utvikle ordningene som hjelper disse familiene til å mestre hverdagen. Men en regjering som har ambisjoner om en god familiepolitikk, kan ikke gi seg der. Den må også være opptatt av de brede velferdsordningene, mangfoldet av familier, tidsklemma, studenters utfordringer, omsorgsfamiliene og likestillingen. Denne regjeringen gjør dessverre ikke det.

Line Henriette Hjemdal hadde her overtatt presidentplassen.

Mette Tønder (H) [19:03:35]: Det er skrevet hyllemeter om familiens støttende, kjærlige, men også nedbrytende egenskaper. Frode Grytten sier:

«Kjernefamilie resignerer og gir opp å rydde heime.

Etter eit par år blir det ikkje meir rot likevel. Dei finn ingenting, men dei finn lykka.»

Leo Tolstoj sier i starten på Anna Karenina:

«Alle lykkelige familier ligner hverandre, hver ulykkelige familie er ulykkelig på sin egen måte.»

Nils-Fredrik Nielsen legger i Tristesser i utvalg mer lakonisk til:

«Uten familien hadde han aldri klart å være så mye hjemmefra.»

En ting er sikkert: Familien berører oss og irriterer oss. Familien støtter, men skaper også traumer. Familier bygges på kjærlighet, men noen bygges på hat. Familien er for noen det største, for andre noe de helst ville vært foruten.

Dette er den første familiemeldingen siden Bondevik II-regjeringen la frem sin. Mye har skjedd i årene som har gått. Familiene har blitt mer mangfoldige og til en viss grad mer åpne. Malen som jeg vokste opp med, med mamma, pappa og to barn, gjerne en jente og en gutt, er blitt utvidet med medmødre og -fedre. Det er blitt fosterforeldre og adoptivforeldre. Besteforeldre lever lenger, og vi får barn senere, så besteforeldre blir mer inkludert i familien. Barn opplever også ofte at familiebegrepet utvides etter at foreldrene går fra hverandre.

Familiene har blitt mer digitale. Det gir muligheter, men også utfordringer.

At barn har egne rettigheter og ikke bare er en del av familien, har også blitt forsterket på disse årene. Avvei-

ningene rundt dette ser en klart i den sterke debatten vi har rundt barnevernet, og i det offentlige ordskiftet om oppdragsmetoder.

Det har altså skjedd mye de siste årene siden siste melding, og meldingen som nå er fremlagt, speiler dette. Meldingen er kunnskapsbasert og bygger på forskning og erfaring fra mange samfunnssektorer. Samlet gir dette retningen til den fremtidige politikken. Samtidig er meldingen et verdidokument, som løfter regjeringens, og dette partiets, syn på familien som grunnleggende enhet og byggestein i samfunnet vårt. Tittelen Familien – ansvar, frihet og valgmuligheter viser til de verdiene som bør være grunnsteinen i familiepolitikken.

Noen av hovedpunktene i meldingen er

- at familiene tar de beste valgene selv
- at familierettede ordninger skal være fleksible og gi valgfrihet
- at familier som strever, skal få riktig hjelp til rett tid
- at forebygging av konflikter og dårlig helse er viktig og samfunnsøkonomisk riktig
- at trygge foreldre som mestrer egne liv, gir trygge barn
- at deltakelse i arbeidslivet gir gode rammer rundt familiers liv

Informasjonsteknologien løftes frem som viktig for familielivet og familiers hverdag. Meldingen drøfter muligheter og ulemper ved teknologien og peker på behovet for økt foreldrekompetanse i å snakke med barn og unge om utfordringene, som f.eks. mobbing og vold på nett. Dette er tema som ikke var høyaktuelle da siste melding ble laget, men som i høy grad er det nå.

Meldingen tar ikke bare opp spørsmål rundt de første småbarnsårene, men drøfter også utfordringene for storebarnsforeldre og barn og voksne med funksjonsnedsettelse.

For første gang er også besteforeldre omtalt i en stortingsmelding om familier.

Familiepolitikken skal være med på å bygge fundamentet slik at hjemmets fire vegger står støtt, men det er allikevel viktig at husets fire vegger ikke blir så ugjennomtrengelige at vi ikke ser når noen har det vondt. Vold i nære relasjoner gjør det trygge utrygt, og det er viktig at de som ønsker hjelp, raskt får det, men også at man på de møtepunktene samfunnet har med voksne og barn, på helsestasjoner, i barnehager, på skoler, hos Nav eller andre steder, er lydhøre, tør å spørre og ikke er redde for å gripe inn.

En barndom med foreldre som ikke makter å ta vare på barn, er vond der og da, men skaper også ringvirkninger til neste generasjon. Meldingen tar opp dette temaet og sammenstill alle tiltak som er satt inn for å nå voksne og barn i denne situasjonen.

Det har skjedd store endringer i barns posisjon i samfunnet. Fra å skulle ses, men ikke høres, regnes barn nå som individer med egne rettigheter, i tråd med FNs barnekonvensjon. Det er viktig at barn høres og medvirker i saker som angår dem. Dette er et viktig og gjennomgripende perspektiv i meldingen.

Laila Marie Reiertsen (FrP) [19:08:06]: Familien er det mest verdifulle fellesskapet ein kan ha. Familien bygger seg saman til å bli ein tryggleiksarena i livet, frå

2) Representantforslag fra repr. Bekkeveld, Bollestad, Andersen Eide og Tyvand om familiepolitikk

barn til vaksen og frå generasjon til generasjon. Samfunnet rundt må støtta opp når familien har utfordringar. Dei fleste familiar vil klara seg utmerket sjølv, men når det kjem nedturar som ikkje familien sjølv taklar – økonomiske kriser og anna – må det vera ein livstryggleik rundt ein. Utvikling, relasjonsbygging, tryggleikstenking, kjærleik og omsorg finn ein i dei fleste familiar, men av ulik grad og tyngd.

Mykje har hendt med familien sidan siste stortingsmelding om familiar. For å gripa endå lenger tilbake i historia har eg som mor lyst til å seia at eg har hatt glede av å ha fødd barn både på 1970-, 1980- og 1990-talet, og ein bør jo berre nemna foreldrepermisjonen, som har auka monaleg over mange år.

Fleire kvinner er i fullt arbeid, og dei tek meir utdanning. Yrke der det for det meste var menn, har no blitt snudd opp ned og fått fleire kvinner. Moglegheitene til å klara seg sjølv som sjølvstendig individ og familie er mange fleire i dag. Sambuarskap, som omtrent ikkje var kjent fram til 1980-talet, er no nesten det mest vanlege. Besteforeldregenerasjonen er i meir aktivitet enn før, og dei fleste arbeider når dei blir besteforeldre, både kvinner og menn. Dei eldre lever lenger og er meir friske.

Samstundes må ein sjå at det finst fleire utfordringar. Fleire bur aleine, og einsemd er eit aukande samfunnsproblem. Samstundes som vi bur i eit godt land, har vi fleire som treng helsetenester, og fleire som treng råd og bistand på ulike område. Fleire familiar blir oppløyste, og talet på konflikhtar ved samlivsbrot er aukande. Vi strevar framleis med eit høgt sjukefråvær, og det er framleis store forskjellar på dei ulike hjelpetenestene frå kommune til kommune.

Regjeringa fokuserer på familiarne med denne meldinga. Ein ser utfordringane på dei ulike områda, og ein arbeider godt med tiltak på utfordrande område. Samstundes er det viktig at familiar skal kunne stå på egne bein, også når det buttar litt imot. Fleksibilitet og valfridom for den enkelte familien er viktig.

Sjølv om regjeringa sikrar og støttar opp om familien på fleire område, er det òg område ein må arbeida endå meir med. Inntektssikringsordningane må vera gode, og ein må styrkja arbeidet mot barnefattigdom endå meir. Så langt har regjeringa gitt dette området eit løft ved både å ha lagt fram ein fattigdomsstrategi og jamleg å fokusera mykje på området.

Vald og seksuelle overgrep er eit anna trugsomål mot familiarne, og aukinga av dette er alvorleg. Både barn, unge og eldre er utsette for vald i nære relasjonar, og fleire stortingsmeldingar tar opp dette. Regjeringa følgjer opp dette med mange tiltak. Forebygging i kommunane må ein fokusera meir på, og ein opptrappingsplan er på gang – og det er vi svært glade for.

Teknologien har også blitt ein del av kvardagen til familiarne. Dette er både på godt og på vondt. Vi snakkar kanskje mindre med kvarandre fysisk, men vi sender meldingar og «skype-ar» i fleng. Samstundes er det ein stor informasjonsflyt som kan bidra til å betre informasjonen til familiarne. Oppdateringar av og moglegheiter for kva ein kan gjera ved utfordringar og problem, er lettare å få kunnskap om. Det er bra.

Frivillig arbeid er viktig for familien, og må få eit endå betre fokus framover. Familieverntenesta er også eit område som regjeringa har satsa stort på, med auka midlar og stillingar. Dette er eit viktig område som bør utviklast endå meir innan forebygging, på tvers av ulike tenester.

Å hjelpa familiar til å bli gode og trygge er eit viktig arbeid. Eg vil spesielt framheva at regjeringa vil etablera ei nettbasert, interaktiv, lett tilgjengeleg og kunnskapsbasert rådgivingsteneste for foreldre, slik at ein i størst mogleg grad kan meistra sin eigen familiesituasjon.

Det er viktig at foreldre er likeverdige omsorgspersonar både under samlivet og etter eit samlivsbrot, der barnets beste alltid skal vera overordna. Vi treng meir forskning ut frå barnets perspektiv på familiar ved samlivsbrot, delt bustad og flytting.

Regjeringa er opptatt av familiarne og deira ståstad i samfunnet til kvar tid. Framstegspartiet er svært glad for dette, eit parti som alltid har eit stort hjarte for familiens ve og vel.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [19:12:55]: Sammen med innstillinga om stortingsmeldinga Familien – ansvar, frihet og valgmuligheter, som ble godkjent i statsråd 15. april, behandler vi nå innstillinga til representantforslag fra Kristelig Folkeparti om familiepolitikk, som ble presentert for Stortinget 12. april. Representantforslaget fra Kristelig Folkeparti er elleve forslag til vedtak. Ingen av disse forslagene er tatt opp av Kristelig Folkeparti i disse to innstillingene, og det er sjelden opptreden. Jeg vil si at det er litt rart at ikke egne forslag følges opp med forslag til vedtak når en har gitt inntrykk av at dette er noe en vil ordne opp i.

Dette er den første stortingsmeldinga om familiepolitikken siden 2003, og det er et viktig tema. Senterpartiet er en varm forsvarer av en familie med ulikt innhold som grunnleggende enhet og byggestein i samfunnet vårt. Tittelen i stortingsmeldinga – ansvar, frihet og valgmuligheter – viser bare noen av de verdier som bør være grunnsteinen i familiepolitikken. Fellesskap som bistår hverandre, rask hjelp er dobbelt hjelp og systematisk blikk fra det offentlige for å bedre liv og bistå dem som sliter, er også viktige setninger for Senterpartiet.

Meldinga har mye informasjon, men en svak analyse av hvordan ulike økonomiske systemer fremmer eller svekker fellesskapet i familien eller fellesskap mellom folk. Stortingsmeldinga er svak i å vise retning og har få konkrete tiltak. Komiteen har gjort en etter min vurdering svak jobb. Regjeringas likestillingsmelding var også rimelig innholdslos, men komiteen gjorde der et stort arbeid og fikk retning. For barnehagemeldinga tok også komiteen affære, fremmet sentrale forslag, fikk ny retning, mens det for den familiepolitiske meldinga sies lite om konkrete, bindende tiltak.

Hvorfor kommer en med en stortingsmelding når en ikke har et innhold med mening om økonomiske ordninger? Alle etablerte ordninger er i spill, ingen retning angis, regjeringa gir dem bare omtale. Senterpartiet har derfor sett seg nødt til å fremme løse forslag for å be regjeringa komme tilbake til Stortinget på viktige delområder innen familiepolitikken. Jeg fremmer derfor på vegne av Senter-

partiet våre forslag 2–9 samt 16–18, som er en videreutvikling, bl.a., av Kristelig Folkepartis forslag i representantforslaget som de ikke fremmer. Senterpartiet støtter ikke forslag 1 i innstillinga. Vi støtter forslagene 11, 12, 13 og 15 fra SV. Vi støtter ikke SVs forslag 10 og 14.

Senterpartiets forslag omfatter mange temaer. Det gjelder barnetrygden, som nå blir angrepet fra flere partier. Etter Senterpartiets vurdering må den sikres som en universell ordning, uten skattlegging og behovsprøving. Det gjelder kontantstøtten, som må videreutvikles og realverdiene må sikres. Det omhandler fedrekvoten ved fødselspermisjon, som Senterpartiet mener må gjeninnføres til 14 uker.

Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti peker i merknader i innstillinga på familievernet, som har utfordringer med sentralisering og det å ha nok kapasitet. Vi fremmer forslag om at Stortinget får drøftet utviklingen i familievernet i en egen sak.

Engangsstønaden er en ordning som Senterpartiet vil utvikle. Forskjellen på økonomiske ordninger for fødende kvinner som har arbeidstilknytning og ikke har arbeidstilknytning ved fødsel er stor, og engangsstønaden er også viktig for studenter.

At en familiemelding ikke er tydelig på utfordringene i barsel- og fødetilbudet er oppsiktsvekkende. Det er saker i media omtrent hver uke om kapasitet og kvalitet i fødetilbudet. Jordmortilbudet i kommunen er ikke styrket i takt med kortere liggetid på fødeavdelingene. Nye fødetilbud bygges nå med tanke på at fødende kvinner skal ligge seks timer – ikke dager – på sjukehus etter fødsel. Da må jordmortilbudet i kommunene styrkes. Også gravide kvinner må få et reelt tilbud om å gå til jordmor i svangerskapet. Nå lønner det seg for kommunene å sende gravide til lege, for da betaler staten. Her må en gå gjennom ordningene for å stimulere til at kommunene styrker jordmortjenesten.

Senterpartiet har forslag om familievikar og vil vise til debatten i forrige uke, da Stortinget behandlet saken om tiltak for flerlingfamilier. Senterpartiet varslet da at vi ville komme til å ta opp forslag om dette i familiemeldinga. Vi foreslår ikke at det skal være en lovfestet rett, men at det skal bli en ordning i alle kommuner for familier med særlige og akutte omsorgsbehov.

Hege Ulstein i Dagsavisen hadde en prisverdig artikkel som gikk inn på det under tittelen Familieutflykten, hvor hun bl.a. sa at det finnes et tiltak som kunne hjulpet dem, nemlig en familievikar som på kort varsel kan steppe inn når det oppstår en krise.

Som tidligere nevnt har Senterpartiet tatt opp igjen tre av Kristelig Folkepartis forslag, delvis like, delvis noe videreført. Det er viktig for oss at vi også tilrettelegger for bedre ordninger for studenter som får barn ved at vi får god tilrettelegging og bedre stønadsordning. Det er viktig for oss for å sikre at den økonomiske situasjonen for foreldrene i barnets første leveår er mer lik enn det vi har i dag. Familiens styrke erfarer vi når det røyner på for noen, derfor er det viktig at de som har gode familier, viser en raushet sånn at vi bruker fellesskapets midler til dem som ikke har tilsvarende styrke når en er i en krevende situasjon.

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Terje Breivik (V) [19:18:06]: Når Stortinget i dag handsamar ei melding om familien og familiepolitikk, er det mykje ein kunne ha drøfta, ikkje minst fordi omgrepet «familie» har vorte så mykje meir mangfaldig berre i laupet av tida sidan førre familiemelding vart handsama her på huset. Og politikken me fører no, får dimed andre fylgjer for fleire.

For Venstre er det ein verdi i seg sjølv at menneske er ulike og tek ulike val. Respekt for ulikskap er inkluderande, for respekt betyr nysgjerrigheit i møte med det ukjende og toleranse for at det gode liv ikkje er likt for alle.

Det vert levd ulike liv i dette landet – heldigvis. Dette er ei forståing som etter kvart har fått tilslutning i dei fleste partia på Stortinget, men eg har likevel eit visst behov for å minna om at vegen dit ikkje berre har vore bein. Det er ikkje mange år sidan Stortinget debatterte ekte-skapslovgjevinga, og røystegjevinga tydeleg reflekterte at respekten for ulike liv ikkje var komen heilt i mål overalt.

Med alt det sagt handlar ei melding om familiar fyrst og fremst om barn og oppvekstvilkåra me gjev barn i ulike familiar. Barna sitt beste er og skal vera det førande prinsippet. I Noreg veks dei aller fleste barn opp i trygge familiar. Ungdomsgenerasjonen har det betre no en nokon gong tidlegare. Dei kjenner ei sterkare tilknytning til foreldra sine, tek lengre utdanning, er mindre kriminelle og nyttar mindre rusmiddel. Men sjølv om den store majoriteten har ein god oppvekst, er det somme som likevel fell utanfor, og som har fått tildelt familiar som ikkje klarar å gje dei den tryggleiken dei treng. Fleire unge slit òg med psykiske plager. Med ganske enkle grep kan me bidra til å sikra desse barna betre livskvalitet og sosial mobilitet langt utover dei fyrste leveåra, i alle fall eit stykke på veg. Men som det er med dei fleste enkle grep, kostar dei pengar.

Det er gjort mykje bra på familiefeltet i denne stortingsperioden. Eg vil særleg trekkja fram det me har fått til saman i dei ulike budsjetta: satsinga for å kjempa mot barnefattigdom – ei satsing med forgreiningar både inn mot barnevernet og inn mot barnehagetilbodet for låginntektsfamiliar – og satsinga på familievernet. Eg er særleg glad for at det siste har fått ein sentral plass i meldinga. Eg vil òg nemna satsinga på helsestasjonar og skulehelsetenesta. I førre veke vart det dessutan semje mellom fleirtalspartia om ein opptrappingsplan for barn og unge si psykiske helse. Me har med andre ord saman gjort mange viktige grep for å sikra at dei som av ulike årsaker fell utanfor på eit tidleg stadium i livet, skal ha dei beste sjansane til likevel å få den tryggleiken dei treng.

Eg er òg glad for at me er samde om å halda fram med det arbeidet. Eg konstaterer at familiemeldinga er litt som dei andre meldingane me handsamar på familiefrenten dette halvåret, som likestillingsmeldinga og fosterheimsmeldinga – det som ikkje står, er enklare å kritisera enn det som faktisk står. Og det som ikkje står, handlar mykje om pengar. Den jobben er me innforstått med at me lyt ta i samband med budsjettet til hausten.

Det er slik at dei fleste av forslaga som Senterpartiet og

2) Representantforslag fra repr. Bekkevoll, Bollestad, Andersen Eide og Tyvand om familiepolitikk

SV fremjar i salen i dag – mange gode forslag – handlar òg om pengar, og høyrer difor heime i den same debatten me tek kvar haust. Etter at desse lause forslaga vart kjende, har me rett og slett ikkje har hatt tid eller høve til å gå dei rundane me må gå dersom me skulle ha støtta denne typen forslag. Men eg vil understreka at Venstre i utgangspunktet støttar både intensjon og ambisjon i mange av desse forslaga. Me tek difor unna retten til å koma tilbake til dette på ein dertil egna måte i budsjettssamanheng eller på anna vis.

Somme av forslaga slår dessutan inn opne dører, t.d. forslag 17 om sosiale rettar for sjølvstendig næringsdrivande, som me allereie er på god veg til å løysa gjennom tidlegare budsjetrundar, og som er i prosess.

Me finn likevel å kunna støtta forslag nr. 1, nr. 5, nr. 14 og nr. 16. Fleire av desse er variantar av forslag me sjølve har fremja i tidlegare debattar. Me er elles sjølvstøtt opne for dei argumenta som vert førte i debatten.

Kirsti Bergstø (SV) [19:23:19]: Det kjennes spesielt å behandle en familiemelding rett etter et av de groveste angrepene på kjærligheten og mangfoldet i vår tid, rett etter at 50 mennesker har blitt drept for å være i et fellesskap av mennesker som er glad i andre mennesker med samme kjønn. Det setter overskrifter og begreper som ansvar, frihet og valgmuligheter i perspektiv. Nok en gang må vi slå fast at vi aldri er i mål – vi er ikke i nærheten av mål før noens kjærlighet slutter å vekke andres hat.

Kjærlighet er slett ikke alltid verken likeverdig eller rettfærdig. SV har fremmet en del forslag her i dag som vi mener er nødvendig for å styrke denne meldingen, og for å styrke de menneskene som utsettes for vold av sine kjære.

Vold i nære relasjoner er et samfunnsproblem. Verken det enkelte forhold eller samfunnet kan kalles likestilt så lenge noen holdes nede av overgrep, av makt, av kontroll. Men vi må heller aldri leve i den illusjonen at volden ikke kommer og kan ramme blindt i et av verdens mest likestilte land. For å bekjempe samfunnsproblemet trengs det systematikk i arbeidet, det trengs bevissthet, det trengs handling. Derfor foreslår vi at alle kommuner skal ha handlingsplaner mot vold i nære relasjoner, og vi foreslår at kommunene skal sikres kompetanseheving på feltet. Videre ser vi at det er behov for et botilbud etter endt opphold på krisesenter og foreslår bedringer gjennom Husbanken for å bøte på det.

Vi foreslår også å styrke barneperspektivet gjennom en boligpolitikk som bedre kan ivareta barns behov for trygge boliger, og også gjennom endringer i barnevernloven til en rettighetslov.

Så må jeg si at det er gledelig at komiteen i behandlingen av familiemeldingen legger vekt på at familien skal være et trygt og oppbyggelig fellesskap, at det er brede velferdsordninger som er grunnlaget for alles trygghet og gode liv, og at frihet er en grunnverdi. Derfor håper jeg at alle partier kan samles i dag om forslaget som SV fremmer om at det skal legges fram en sak for Stortinget om å reformere omsorgslønn og pleiepengar snarest.

Jeg gjør oppmerksom på en liten endring i eget forslag. Vi ber regjeringen snarest og senest i forbindelse

med budsjettet for 2017 legge fram en sak om forbedring av pleiepengar og omsorgslønn for Stortinget. Det burde være uproblematisk å slutte seg til all den tid det faktisk står i regjeringserklæringen at det skal skje. Mange familier i en krevende livssituasjon med unger som har et så stort hjelpebehov at det krever både årvåkenhet, pleie, tid og kjærlighet kanskje hele døgnet, lurer på når disse endringene skal skje. Om ungen din er alvorlig syk, har man noen av de tyngste bekymringene det er mulig å bære. Om man ikke har inntekt og trygghet for brød og bolig, kan det breste.

Den rød-grønne regjeringen gjorde utredninger og forarbeid. Nå handler det om å gå fra papir til praksis. Om det er sånn at vi alle er enige om at dette er nødvendige grep og forbedringer, bør vi lytte til dem som har kjent at det har hastet lenge.

Representanten Trettebergstuen sa at dette er ikke en melding som møter hverdagens utfordringer og behov, men kun konsentrerer seg om dem med hjelpebehov. Jeg vil si at det er et stykke igjen til den faktisk gjør det. SV har fremmet noen forslag i dag for å bedre på det. Jeg tar opp SVs forslag.

Presidenten: Representanten Kirsti Bergstø har tatt opp de forslagene hun selv refererte til.

Statsråd Solveig Horne [19:27:40]: Familien er samfunnets grunnleggende enhet, byggestein og verdiformidler. Regjeringen ønsker med denne meldingen å framheve og styrke familiens rolle i samfunnet og belyse de viktigste forutsetningene for at familiene skal kunne fungere godt.

Det er 13 år siden det ble fremmet en familiemelding, og mye har skjedd i samfunnet rundt oss, både her hjemme og ute i verden.

Familien er en viktig ressurs og er avgjørende for god psykisk og fysisk helse og mestring. Meldingen legger til grunn at det brede mangfoldet i familieformer skal respekteres og støttes når sentrale verdier, lover og konvensjoner er ivarettatt.

Familien tar de viktigste og beste valgene selv. Velferdstjenestene gir familiene muligheter til å ta gode valg som passer i egen hverdag gjennom bl.a. helsetjenester, foreldrepenger, engangsstønad ved fødsel, barnehage, skole, barnevern, familievern, bostøtte, overgangsstønad, eldreomsorg mv. Samtidig er ikke alltid tjenestene like godt koordinert overfor familier med sammensatte problemer. Noen opplever å bli kasteballer mellom ulike offentlige tjenester. Et mål med meldingen er å understreke at den lokale koordineringen av familienære tjenester, forebygging og tidlig innsats er nødvendig.

Jeg har lyst til å trekke fram mange gode eksempler fra kommuner som gjør et godt arbeid på dette feltet. Typiske familienære tjenester er samlokalisert i familiesentre eller Familiens hus. Disse kommunene har bedre forutsetninger for å møte behovet for helhetlige og koordinerte tiltak overfor den enkelte familie.

Sju av ti foreldre er trygge i foreldrerollen, men likevel er ikke dette en motsetning til noen ganger å ha behov for hjelp og veiledning. Familievern tjenesten er blitt kraftig

2) Representantforslag fra repr. Bekkevoll, Bollestad, Andersen Eide og Tyvand om familiepolitikk

styrket de siste årene. Sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti har regjeringen fått på plass en historisk satsing på familievern. De siste tre årene er budsjettet økt med over 90 mill. kr. Dette har resultert i en økning med over 60 årsverk i tjenesten. Økningen vil styrke behandlingskapasiteten, redusere ventetiden og gi større mulighet for forebyggende arbeid og samarbeid med andre familierettede tjenester.

For å sikre større og mer robuste fagmiljøer har familieverntjenesten gjennomgått en prosess hvor små kontorer er blitt slått sammen. Tilbudet til befolkningen har ikke blitt påvirket av dette. Utekontor og filialkontor ivaretar behovet for rådgivning, behandling og mekling. Det totale antall lokasjoner er tilsvarende som før sammenslåingene.

Det er mitt håp og ønske at flere familier vil benytte lavterskeltilbudet om par- og familierapi, også utover mekling ved samlivsbrudd, og jeg vil også sette i gang en kartlegging av hvordan familier med innvandrerbakgrunn bruker familieverntjenesten for å forebygge problemer som kan oppstå. Det er viktig at familievern i større grad kan arbeide forebyggende i samarbeid med kommunale tjenester for å forhindre at samlivsproblematikk og konflikter fører til alvorlige familieproblemer og samlivsbrudd.

Vi har satt i gang et utredningsarbeid på dette området og vil på den bakgrunn vurdere å få inn tydelig tekst om forebyggende arbeid i lov om familievernkontor.

Meldingen drøfter hvordan familier og foreldre kan få rådgivning, kurs og programmer for å styrke sine omsorgsferdigheter. Foreldrestøtte ytes fra kommuner, ideelle organisasjoner og gjennom barne- og familieverntjenestene. Utfordringene for familier med funksjonsnedsettelse, samiske familier og familier med innvandrerbakgrunn løftes. Det trenger ikke foreligge et problem for at foreldre-rådgivning er nyttig. De aller fleste foreldre og familier har spørsmål om oppdragelse og grensesetting fra tid til annen. En digital og kunnskapsbasert rådgivningstjeneste rettet mot både små- og storbarnsfamilier blir etablert.

Sentrale prioriteringer innen familievern i 2016 er arbeid med høykonfliktsaker, med familier som lever med vold, og foreldre som opplever at barnevernet overtar omsorgen for barna deres. For å møte disse utfordringene er det etablert spisskompetansemiljøer. De skal spre god kompetanse og kunnskap om praksis, og det er et viktig arbeid.

Meldingen omtaler likeverdig foreldreskap både før, under og etter samliv og drøfter barnelovens bestemmelser om foreldreansvar, bosted og samvær. Endringer i barneloven kommer til Stortinget som egen sak.

Denne meldingen er et verdidokument. Det er en melding som inneholder 61 tiltak på tvers av sju departementers ansvarsområde og gir retning for å finne løsninger som ofte finnes gjennom bedre samhandling. Disse forslagene ivaretar alle familier, både uten og med problemer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anette Trettebergstuen (A) [19:32:54]: Innlegget til statsråden var et fint innlegg om familievern, men fritt for hverdagsproblemene til familier flest.

Statistikken sier oss alt om hvordan vanlige familier har det, hvordan vanlige familier velger, og hvilken valgfrihet de har. Hvorfor tror statsråden det er slik at familier flest generelt velger at det er mor som skal være mest hjemme og ta mer av omsorgen for barn, og at det er far som skal ta minst permisjon og forfølge karrieredømmen, mens mor ikke gjør det? Er det helt naturlig? Er det biologisk? Hvorfor er dette vanlig?

Statsråd Solveig Horne [19:33:39]: Igjen drar representanten Trettebergstuen opp alle forslagene som hun mener denne meldingen ikke inneholder. Men det er altså 61 forslag som er med på å ivareta familien, både med de utfordringene de har, og de problemene som kan komme.

Det som er gjennomgående med denne meldingen, er at vi løfter opp familien som en grunnleggende enhet, men også at familiene skal klare å løse sine hverdagsutfordringer på den måten som de finner best, det å respektere at familien har en valgfrihet, at familien vet best. Det er slik i Norge at både kvinner og menn har en unik mulighet til å kombinere arbeidsliv og familieliv, men i motsetning til representanten Trettebergstuen har altså regjeringen tro på at familiene selv, hjemme rundt kjøkkenbenken, klarer å finne ut av hvordan de ordner sin hverdag.

Anette Trettebergstuen (A) [19:34:36]: Folk velger helt klart best selv. Men denne regjeringen fører en politikk som reelt sett gir folk og familier færre muligheter og mindre valgfrihet ved at man har kuttet i pappapermen, svekket arbeidsmiljøloven, skapt dyrere barnehager og lengre køer, økt kontantstøtten og kuttet i tiltak mot ufri-villig deltid – alt dette hele tiden med henvisning til folks valgfrihet. Folk skal selvsagt få lov til å velge selv, men det gir ikke større valgfrihet for folk at man må jobbe midlertidig, at man må jobbe ufri-villig deltid, eller at en far ikke får ta ut pappapermen sin.

Vår oppgave som politikere er å spørre hvorfor folk velger som de gjør. Regjeringen lukker øynene for at de små og store valgene folk tar, tas innenfor noen rammer og forventninger fra samfunnet rundt og kanskje ikke alltid er så frivillige som vi tror.

Avviser statsråden at rammene som politikken skaper rundt livene til folk og familiene, også avgjør hvilke valg man reelt sett kan ta?

Statsråd Solveig Horne [19:35:37]: Familiene i dag har utrolig mange gode velferdsordninger som er med og skaper en bedre hverdag for den enkelte familie. De velferdsordningene, som det er politisk enighet om, er med på å gjøre hverdagen for familiene enklere.

Jeg har ikke som politiker eller statsråd behov for å gå inn i hvert enkelt hjem og spørre hver enkelt familie: «Hvorfor har du gjort ditt valg selv, på den måten?» Jeg har tro på familiene, på at de klarer å ta de valgene som er best for deres familie der og da. Det har altså familiene i Norge i dag mulighet til med de gode velferdsordningene – både

2) Representantforslag fra repr. Bekkevoold, Bollestad, Andersen Eide og Tyvand om familiepolitikk

foreldrepengeordning, barnehage og kontantstøtte, som har vært viktig for denne regjeringen.

Geir Jørgen Bekkevoold (KrF) [19:36:33]: I meldingen er det noen tydelige merknader knyttet til å kunne gi barn egne samtaler hos familievernnet. I 2014 var det bare 7 pst. av barna som fikk tilbud om egen samtale. Vi har forventninger til at både stortingsvedtak, og i tillegg de økte budsjettmidlene, skal gi tydelige resultater. Kan statsråden si noe om hva slags nivå hun ser for seg at vi skal ha kunnet nå i løpet av 2016? Er hun fornøyd med at bare 10 pst., 20 pst. eller 30 pst. av alle barn skal få et tilbud om egen samtale hos familievernnet? Stortingsvedtaket lyder vel «alle barn»?

Statsråd Solveig Horne [19:37:19]: Jeg er veldig glad for at vi har fått støtte for at med de midlene som regjeringen nå har lagt opp til, skal flere barn få mulighet til å få en samtale når foreldrene går til mekling eller i familieterapi. Jeg er også glad for at tallene viser at den økningen og den satsingen vi har hatt på familievernnet, har gjort at flere barn får denne samtalen. Barns rett til å bli hørt er grunnleggende i all lovgivning her i Norge, og det er viktig at familievernkontorene jobber på den måten, slik at vi kan tilby hvert barn en slik samtale der det er ønskelig for familien.

Det er vanskelig for meg å si om det skal være 7 pst., 10 pst., 20 pst. eller 100 pst. Jeg tror vi alle skulle ønske at alle barn fikk muligheten til å bli hørt og få en slik samtale, og det er det vi jobber ut fra framover nå.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [19:38:28]: Vi vet at det i dag bygges ut nye fødetilbud som innebærer at de fødende skal ligge seks timer på sykehus etter fødsel. Blant annet legger Haukeland sykehus opp til at 40 pst. av de fødende forventes å forlate sykehuset innen seks timer. Det viser at det blir et økende behov for et godt jordmortilbud i norske kommuner for å sikre forsvarlig oppfølging av mor og barn i svangerskapet og barseltida. Vil denne politikken fra spesialisthelsetjenesten, som er statens ansvar, føre til at statsråden vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte med en sak om økt jordmortilbud i norske kommuner, slik at det lønner seg for kommunene å ha sitt eget jordmortilbud og ikke henvise til lege, slik som det foregår mye av i dag?

Statsråd Solveig Horne [19:39:27]: Nå er ikke dette helt mitt ansvarsområde, men jeg skal prøve så godt jeg kan, å svare representanten.

Det er slik, som representanten sier, at når mødre som har født, nå reiser hjem tidligere, er det nødvendig med et godt tilbud ute i kommunene. Derfor er jeg veldig glad for at regjeringen i budsjettene, i samarbeid med både Kristelig Folkeparti og Venstre, har økt tilbudet på helsestasjonene, og ikke minst også de øremerkede midlene som nå er kommet til helsestasjonene. Det er viktige tiltak som gjør at kommunene kan satse på helsestasjonene. Da må det være opp til den enkelte kommune om de i den satsingen ønsker å ansette jordmødre, eller om det er andre måter de vil ordne dette på. Der har jeg tro på lokaldemokratiet. Men

det er viktig at kommunene tidlig har et godt helsetilbud på helsestasjonene for mødre og familier for å kunne komme inn og hjelpe, slik at de kan forebygge på en bedre måte.

Kirsti Bergstø (SV) [19:40:31]: Statsråden sier i sitt innlegg at hun har tro på familien og på familiens valgfrihet og evne til å ta fornuftige, kloke og gjennomtenkte valg. Så ser vi at er det noe mange familier vil, så er det å ta vare på hverandre når noen er syke. Særlig viktig er det for foreldre å kunne ta vare på ungene sine når ungene er syke, og gjerne langvarig syke. Det er derfor SV i dag fremmer forslag om at pleiepengeordningen, omsorgslønn, må komme til Stortinget som sak snarest mulig. Derfor lurer jeg på om barneministeren ser behovet for at barna får tryggere rammer i form av at foreldrene sikres økonomisk når de skal være hjemme og ta vare på syke barn, at forbedringer i pleiepengeordning og omsorgslønn vil bidra positivt til det, og at det haster å få det på plass.

Statsråd Solveig Horne [19:41:31]: Jeg er opptatt av alle familier som har utfordringer i hverdagen, enten de har barn som er syke, eller, som vi diskuterte i forrige uke, har hatt flerlingfødsel, fått flere barn på en gang. Derfor er det viktig at kommunene har gode tiltak og tilbud til familier, som møter de behovene den enkelte familien har.

Regjeringen har satsset på foreldrestøttende tiltak ute i kommunene, og har økt bevilgningen fra 3,5 mill. kr til 16 mill. kr. Det er penger som kommunene kan bruke i dette arbeidet.

Jeg vet at helseministeren nå jobber med en satsing på pårørende, noe som er et viktig arbeid overfor pårørende til barn som er syke, eller andre pårørende som trenger ekstra hjelp. Det som er viktig, er at vi tenker forebyggende, at vi kommer inn tidlig for å hjelpe det enkelte foreldrepar til å bli trygge og gode foreldre for barna sine, og at familiene får hjelp til de utfordringene de har i enkelte faser av et familieliv.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ib Thomsen (FrP) [19:42:52]: Familiemeldingen tar opp viktige områder for alle i Norge. Det er mange viktige temaer. Det er viktig å trygge familiene i dette landet – til det beste for familiene og for barna.

Da blir jeg litt forundret over at Arbeiderpartiet sier at familievern tjenesten ikke er aktuell. Hva med hverdagsutfordringene? Ja, da synes jeg kunnskapen mangler hos Arbeiderpartiet. Det nytter ikke å sitte og utforme familiepolitikken på Youngstorget. Man bør reise ut til familievern tjenesten. Det er nemlig en skjult skatt. Det er et gratis lavterskeltilbud, og de som jobber der, er dyktige fagfolk med høy kompetanse.

Norge er unikt når det gjelder familievernkontorene. Kontorene er spredt over hele landet, og er både offentlig og kirkelig eid. Det er ikke slik at familievernkontorene er skilsmissekontor alene. Riktignok må par som skiller lag og har felles barn under 16 år, komme til mekling,

2) Representantforslag fra repr. Bekkevoold, Bollestad, Andersen Eide og Tyvand om familiepolitikk

men det er til barnas beste. Familievern tilbudet er så mye, mye mer: parterapi, familierapi, forebyggende arbeid, utadrettet arbeid og samtaler med barn.

Tjenesten har fått en historisk budsjettøkning, med over 90 mill. kr de siste tre årene.

Mange har erfaring med å gå til familievernkontoret, og det er ikke et nederlag. Mange får hjelp til å håndtere hverdagen eller kriser, med råd om å sette barna i sentrum. Et mål er at flere barn skal bli hørt og medvirke i saker som angår dem. Derfor er familievernkontoret styrket med 5 mill. kr i år, for nettopp samtaler med barn. Det framgår av tallene fra familievernet i fjor at det allerede er en økning i samtaler med barn.

Et viktig forslag i meldingen er å vurdere en lovfesting av forebyggende arbeid i lov om familievernkontorer. Jeg har forstått at regjeringen, med Solveig Horne i spissen, ønsker et tett samarbeid med de lokale familietjenestene og familievernet. Samlet kompetanse må utnyttes bedre, til det beste for familiene som strever – før krisen blir akutt.

Jeg er fortsatt forundret over at Arbeiderpartiet kan si at dette ikke har noe med hverdagsutfordringer for barnefamilier å gjøre. Det er nettopp det det har. Familievern tjenesten er som sagt en skjult skatt i dette landet. Dette må vi slå ring rundt, og dette må vi bygge videre på. Det er nettopp det vi trenger.

Geir Jørgen Bekkevoold (KrF) [19:46:01]: Som sagt, Kristelig Folkeparti er veldig glad for anledningen til å drøfte familiepolitikk i Stortinget. Det er ikke så veldig mange ukene siden vi diskuterte en annen viktig melding i denne salen, nemlig likestillingsmeldingen.

Kristelig Folkeparti mener det er viktig at Stortinget er bevisst på sammenhengen mellom familiepolitikk og likestillingspolitikk. Vi mener det er nødvendig å tenke både likestilling og familie samtidig, ikke enten–eller, og at nøkkelen til god familie- og likestillingspolitikk ligger i spillet mellom disse to. Det er viktig å utvikle politikk som ivaretar familiens behov og likestillingshensyn. Familielivet er best når det preges av likestilling og likeverd, og likestillingskampen handler bl.a. om rett til og mulighet til å kunne kombinere barn og familie med deltakelse i arbeidslivet, i samfunnslivet og i beslutningsfora. Det er en viktig del av likestillingspolitikken å sikre at foreldre kan delta i arbeidslivet dersom de ønsker det.

Kvinner og menn møter i dag ulike forventninger og begrensninger i sine valgmuligheter. Det er ikke sånn det skal være. Derfor må likestillingspolitikken sikre like muligheter, likelønn, jevnere arbeidsdeling mellom mor og far og mulighet til å kombinere jobb med familieliv og det å ha barn.

Familiepolitikk handler først og fremst om barnas behov, en trygg oppvekst og god støtte til familiene. Kristelig Folkeparti mener de gode politiske løsningene finnes i spillet mellom disse hensynene. Det blir ikke god familiepolitikk dersom likestillingsperspektivet mangler, og likestillingspolitikken blir ikke bra dersom den ikke legger til rette for at vi skal kunne klare å kombinere arbeids- og familielivet på en god måte.

Når det gjelder Kristelig Folkepartis voteringsorden i

dag, hvordan vi skal stemme, er det sånn at i tillegg til familiemeldingen har Kristelig Folkeparti fremmet et representantforslag der vi løfter fram en rekke konkrete forslag som vi mener kan forbedre familiepolitikken. Mange av dem er budsjettforslag som vi tar med oss til høstens budsjetttrunder. I vårt alternative budsjett beskriver vi hvilke av disse forslagene vi mener må prioriteres i budsjettet for 2017, og budsjettforhandlingene vil vise hvilke av disse forslagene vi får gjennomslag for. Vi fremmer derfor ikke forslagene nå, men dette kommer vi tilbake med når vi skal prioritere innenfor 2017.

Kristelig Folkeparti kommer til å stemme for Senterpartiets forslag nr. 2, nr. 4, nr. 6, nr. 7 og nr. 8. Når det gjelder forslag nr. 4, der realverdien av kontantstøtten skal sikres, er det det å si at realverdien har blitt godt ivaretatt gjennom den markante økningen vi fikk til i budsjettet for 2015.

Morten Stordalen (FrP) [19:49:30]: Det er ganske spesielt å høre på kritikk spesielt fra Arbeiderpartiet om denne meldingen. De satt selv i hele åtte år og syntes ikke det var viktig å legge fram en melding. Man må gå 13 år tilbake for å finne noe. At de nå er veldig engasjert, er lite troverdig.

Norge er et av de mest likestilte landene i verden. Norske menn og kvinner har en unik mulighet til å kombinere familie- og arbeidsliv. En av de viktigste forutsetningene for at familien skal fungere godt, er å være i lønnet arbeid. De familiepolitiske ordningene og lønnede permisjonene gjør det i stor grad mulig for begge foreldre å være i jobb og samtidig ta seg av familien.

Jeg er glad for å representere en regjering som har satt strategien «Barn som lever i fattigdom» på dagsordenen, et godt verktøy for å motvirke fattigdom og som har fått budsjettøkning de siste årene. Bufdir har fått i oppdrag å utvikle et sett med indikatorer som skal gjøre det lettere for kommunene å identifisere hvilke barn og unge som er rammet av fattigdom. Nav har startet med flere pilotprosjekter der utsatte familier med sammensatte problemer møtes samlet og koordinert. Disse familiene skal bl.a. lære budsjettering og økonomi for å få hjelp i de ulike tjenestene.

Meldingen understreker noen viktige rammer rundt familiens valg: arbeidslivet, inntektsutviklingen, inntektssikringsordningen og boligspørsmål. Denne regjeringen har styrket bostøtten og antall utleieboliger.

Hver dag tas det beslutninger i familien som har betydning for økonomien til familien. Gjeldsnivået i norske, unge familier er høyt, men de aller fleste klarer å betjene sine lån.

I meldingen omtales opplæring i økonomi for unge, ulike nettportaler for prissammenligning, gjeldsrådgivning og viktigheten av god og riktig informasjon om forbrukernes rettigheter slik at folk kan ta informerte valg. Jeg vil gi honnør til regjeringen og statsråden, som vil styrke arbeidet for å motvirke barnefattigdom og hindre at fattigdom går i arv, bl.a. ved å følge opp barnefattigdomsstrategien «Barn som lever i fattigdom – Regjeringens strategi mot barnefattigdom 2015–2017», videreutvikle tilskudds-

2) Representantforslag fra repr. Bekkevold, Bollestad, Andersen Eide og Tyvand om familiepolitikk

ordningen som er målrettet mot barnefattigdom, følge opp implementering av Sjumilssteget i kommunene, der det er utarbeidet en sjekkliste for hvordan kommunene ivaretar barnekonvensjonsbestemmelser, utvikle og prøve ut et helhetlig oppfølgingsprogram for lavinntektsfamilier ved Nav-kontor, følge opp strategi for boligmarkedet og «Bolig for arbeid – Nasjonal strategi for boligsosialt arbeid», fortsette opplæring i personlig økonomi, som Finansportalen, Økonomilappen og Sjef i eget liv, og følge opp ny handlingsplan for universell utforming – listen er lang.

I tillegg har denne regjeringen styrket barnevernet, økt kompetanse og veiledning nettopp for å holde familien samlet, noe som burde vært gjort for mange år siden, men denne regjeringen har tatt grep. Når Arbeiderpartiet kritiserer, er det lite troverdig.

Sivert Bjørnstad (FrP) [19:52:29]: Familie og oppvekst er noe de fleste av oss har et forhold til. Det legger viktige rammer for barn og unge i deres viktigste og første fase i livet. Familieforhold har også stor betydning for hvordan samfunnet arter seg, og hvordan menneskenes grunnleggende verdier blir utformet. Saken vi i dag skal behandle i denne salen, er derfor utrolig viktig, og jeg er glad for at regjeringen løfter fram familiepolitikken gjennom denne stortingsmeldingen.

Trygghet og forutsigbare rammer er de viktigste forutsetningene for en forsvarlig og sunn oppvekst. Vold i nære relasjoner skader og ødelegger disse forutsetningene, og rammer mennesker der de skulle ha vært tryggest, nemlig i familien. Vold i nære relasjoner omfatter all fysisk og psykisk vold og trusler mellom nåværende og tidligere familiemedlemmer. Det omfatter også barn som er vitne til vold i familien.

Nyere studier viser at vold og seksuelle overgrep dessverre rammer en betydelig del av befolkningen. Eldre er også en målgruppe som er utsatt. Dessverre er det fortsatt mørketall når det gjelder å varsle slik vold. Tabuer og skam er knyttet til å anmelde et familiemedlem eller en annen nærstående for øvrig.

Barn skal ikke utsettes for vold og omsorgssvikt, og vi har alle et ansvar for å melde fra der vi tror at sånne forhold finner sted. Vold i nære relasjoner er også et betydelig folkehelse- og likestillingsproblem. Derfor er jeg glad for at arbeidet mot vold i nære relasjoner er høyt prioritert av regjeringen. Dette omfatter også arbeidet med høykonfliktpar, både før og etter megling.

Som jeg var inne på innledningsvis, vet vi at barn tar skade av å leve i familier med høyt konfliktnivå. Derfor må vi som politikere jobbe for nulltoleranse for vold i familien. Regjeringen er i gang med å utarbeide en opptrappingsplan mot vold i nære relasjoner og å styrke ivaretagelsen av barn som er utsatt for overgrep og krenkelser.

Denne satsingen innebærer bl.a. å oppfordre kommunene til å utvikle egne handlingsplaner mot vold i nære relasjoner samt sørge for at kunnskap om angrep og seksuelle overgrep inngår i helse- og sosialfagutdanningene og i grunnskoleutdanningene. På den måten øker vi mulighetene for at klanderverdige forhold blir oppdaget og vars-

let. Med hensyn til at voksne også utsettes, vil regjeringen også styrke samarbeidet mellom myndighetene og frivillige organisasjoner mot overfall. Det er jeg glad for, og jeg er glad for at komiteen støtter det.

Fremskrittspartiet har alltid vært tydelige på at vi vil arbeide for å ha gode støtteordninger som beskytter og hjelper familiene og barna som trenger det. Vold i nære relasjoner er ingen privatsak, det er et samfunnsansvar.

Anette Trettebergstuen (A) [19:55:41]: Det var aldri et mål for Arbeiderpartiet i regjering å legge fram meldinger for å kunne diskutere rollen familien har i samfunnet, eller hva familiene er. Vi brukte isteden tiden vår på å drive familiepolitikk og legge fram familiepolitikk hver eneste dag gjennom å sørge for at familiene hadde de rette rammene rundt seg til å kunne leve i frihet og ta sine selvstendige valg, og gjøre det mulig for både mor og far å kunne kombinere arbeid med familieliv. Vi bygde ut barnehagene, tidenes største velferdsreform, et av de viktigste grepene vi noensinne har tatt for at familiene skal ha gode rammer rundt seg.

Når regjeringen nå nok en gang hadde muligheten, som de hadde med likestillingsmeldingen, til å legge fram en melding som ikke bare kunne si noe om familien og utfordringene de har, men faktisk legge fram politikk som kunne gjøre noe med det, har de nok en gang bevist at de ikke gjør det når de har sjansen. Nok en melding som beskriver familiene med omsorgsutfordringer og spesielle utfordrings behov, det er vel og bra. Jeg sa i mitt innlegg at Arbeiderpartiet er for alle mulige styrkinger og bedringer av familieverket, men det var ingen melding om familieverket vi ventet på. Vi ventet på en stortingsmelding om familienes hverdagsutfordringer, utfordringer familier flest kan kjenne seg igjen i, og svar de kunne tro på. Det fikk vi ikke. Det står ingenting i denne meldingen om hvordan politikken, med de rammene vi skal sørge for å gi, kan bidra til at folk flest kan løse opp i tidsklemma når man føler at man ikke får familielivet og arbeidslivet til å gå i hop.

Det står ingenting i meldingen om annerledesfamiliene, f.eks. der det er to mødre, en far og et barn, om hvordan de skal forholde seg til velferdsordninger og -rammer som er utdatert. Denne meldingen er god på mye beskrivelse, men det er ikke en melding som tar på alvor de utfordringene familier flest har, og den peker ikke på noen løsninger for dem.

Vi i Arbeiderpartiet har andre løsninger. Vi vil videre. Vi anerkjenner og tror på at familiene er mer mangfoldige nå enn noensinne. Vi tror at politikken skal legge til rette for at folk skal få lov til å ha reell valgfrihet. Da må politikken stille opp. Vi ser at denne regjeringen har gått i motsatt retning ved å kutte i de ordningene og de rammene som gjennom historien har gitt mor og far reell valgfrihet til å kunne ta vare på barn og f.eks. jobbe.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [19:58:46]: Etter det siste innlegget er det et tankekors når en leser innstillinga, som er veldig ordrik, at ikke Arbeiderpartiet har synliggjort det som representanten Trettebergstuen nå sier. Det har vært veldig gode muligheter der til å vise det som er innholdet

2) Representantforslag fra repr. Bekkevold, Bollestad, Andersen Eide og Tyvand om familiepolitikk

i det representanten nå sier, så det er ganske spesielt. Senterpartiet sitter ikke i komiteen, så vi har en stor ulempe i dette. Derfor har vi også fremmet mange løse forslag.

Kristelig Folkeparti er engasjert i familiepolitikken, som Senterpartiet er, og Kristelig Folkeparti løfter fram elleve forslag i eget representantforslag, som kom tre dager før regjeringas stortingsmelding. Som sagt er ikke de tatt opp i behandlingen nå, og vi fikk forklaringen fra representanten Bekkevold, som sier at det har med budsjettforslaget å gjøre, og at det tas med i høstens stortingsbehandling av budsjettet. Men det er jo noe spesielt at de ikke er fremmet i dag, for budsjettbehandlingen er ingen nyhet som kom etter den 12. april. Jeg synes det er veldig rart at en fremmer så presise forslag og ikke følger dem opp. Når det er sagt, er Senterpartiet glad for Kristelig Folkepartis støtte til fem av våre forslag.

Ellers fikk jeg liten tid til å presisere at forslag nr. 17 går på å gi sjølstendig næringsdrivende like gode rettigheter i forbindelse med svangerskap og fødsel som lønnsinntakere. Sjølstendig næringsdrivende har sin store svakhet i et dårligere sosialt sikkerhetsnett både når det gjelder svangerskap og fødsel, og når det gjelder sykdom, som vi ellers har debattert.

I Senterpartiets forslag nr. 18 ber en også regjeringa vurdere hvordan far kan sikres en sjølstendig uttaksrett til foreldrepermisjon og fedrekvote. Det er viktig for oss.

Helt til slutt vil jeg si at familiens styrke erfarer en når det røyner på for noen i familien. De som har et sterkt familiefellesskap hvor en hjelper hverandre, har en stor fordel – det gir trygghet. For de familier som ikke har dette, må fellesskapet bistå sterkere. Dette behovet erfarer vi daglig når vi ser hvordan folk har det i dagliglivet – på Nav-kontoret, på sykehjemmet eller på sykehuset – hvor noen har bare få pårørendebesøk, ja, noen har rett og slett ingen. Det er derfor viktig for Senterpartiet å ha kontinuerlig søkelys på hvordan fellesskapets penger brukes til å bistå dem som ikke har en sterk familie som bistår en i krevende situasjoner. Her kreves det forbedringer for familier som har lite overskudd. Jeg vet det er krevende, jeg vet hvor vanskelig det er, men det å ha det kontinuerlige blikket på de menneskene som er i denne situasjonen, synes vi er en stor politisk oppgave. Dette er politikk, og det er et politisk krevende valg som Senterpartiet er opptatt av at vi tar hver eneste dag i våre handlinger.

Ole M. Thomassen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Arild Grande (A) [20:01:52]: Jeg hører til dem som synes det er synd at ikke Senterpartiet har prioritert å sitte i denne komiteen, så de kunne vært med og utformet familiepolitikken i lag med de andre partiene, som faktisk har gjort et stort stykke arbeid i forbindelse med denne meldingen. Siden det er fotball-EM, er det fristende å dra en historie fra en gang vi så John Carew skulle ha et innhopp på landslaget. Han hadde gledet seg sånn til endelig å få prestere at han fikk det han selv kalte for «innbytterpuls», og resultatet var at han skjøt langt over mål. Sånn er det kanskje også for representanten Lundteigen

når han slår i øst og vest i sine angrep på komiteens medlemmer.

Det som har vært vårt ankepunkt mot regjeringens stortingsmelding i familiepolitikken, som det har vært i mange andre saker denne våren, er at regjeringen ikke tar tak i de strukturelle hindrene for likestilling, for at familiene skal oppleve frihet, for at folk skal få løst sine hverdagsutfordringer. Det vi ser er helt gjennomgående i alt det denne regjeringen legger fram, er at ja, man klarer til en viss grad å beskrive virkeligheten sånn som den er i dag, men man legger ikke fram et eneste forslag for virkelig å ta tak i de strukturene som i dag hindrer friheten for enkeltmenneskene.

Vi står altså igjen med en regjering som i stor grad legger opp til at også dette feltet privatiseres. Det blir hver enkelt familie som selv får finne ut av hvordan de løser utfordringene sine. Det er i og for seg en velkjent Fremskrittsparti-holdning at dette ikke er vårt ansvar, men det finnes partier på Stortinget som ønsker at også politikken skal beskytte familiene.

Morten Stordalen var opptatt av at arbeid er nøkkelen til frihet. Ja, det er vi helt enige om. Det var derfor den rødgrønne regjeringen hadde som en av de største innsatser i den perioden vi hadde regjeringsmakt, nettopp å sikre at folk hadde muligheten til å jobbe. Vi kom gjennom finanskrisen med Europas laveste ledighet. Nå sitter Høyre og Fremskrittspartiet i regjering, og vi har en ledighet som er i sterk vekst. Muligheten for at flere skal få jobbe, for at flere skal ha egen inntekt og gjennom det få frihet, begrenser regjeringen med sin totale mangel på offensiv holdning til å møte disse utfordringene.

Der vi la opp til billigere barnehageplasser, flere barnehageplasser og at flere fedre skulle kunne være hjemme med omsorgen for barn, går utviklingen i stikk motsatt retning: Det blir dyrere, det blir lengre køer, og det blir færre fedre som tar ut pappaperm. Vi ser det også i utfordringen med å kombinere arbeid og omsorg, med flere midlertidige stillinger og mer overtidsarbeid fra denne regjeringen, der vi mener at politikken skal beskytte familien.

Så helt gjennomgående er det en helt annen politisk ideologi vi ser det gis uttrykk for.

Morten Stordalen (FrP) [20:05:22]: Når jeg hører representanten Trettebergstuen si at Arbeiderpartiet ikke fremmet en egen melding om familiepolitikk, for det diskuterte de hver dag, da lurer jeg på hva man diskuterte. Det hjelper ikke å diskutere hvis man ikke gjør noen ting. Man kommer elleve år etter at man gikk i regjering, og sier når det kommer en familiemelding, at alt er galt. Det er godt gjort. Da må man kanskje gå i seg selv. Hva gjorde man selv? Nei, ingen ting. Og man sier at her er det så mye galt, det er så mye man burde gjort annerledes, og så fremmer man ikke en rekke forslag. Det er ikke troverdig. Arbeiderpartiet har meldt seg ut når det gjelder familiepolitikk.

Og når jeg hører Grande si at også på dette området privatiseres politikken, er jeg enda mer glad for at vi har en Høyre-Fremskrittsparti-regjering, med støtte av Kristelig Folkeparti og Venstre, som faktisk leg-

ger opp til at familien kan bestemme mer selv – familien, ikke Arbeiderpartiets A4-tankegang, hvor man vil bestemme familiepolitikk på Youngstorget. Denne regjeringen har tro på familien og på å ta egne valg, men det er klart at det skal legges et sikkerhetsnett når man trenger det.

Nok en gang: Jeg er glad for at vi har en regjering som legger fram en egen melding, diskuterer det som et eget tema, et eget punkt, en egen sak i Stortinget, og legger vekt på at familien er det viktigste i samfunnet. Og vi skal stille opp for dem som trenger det.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [20:07:15]: Jeg synes det er gledelig å lese komiteens behandling av denne stortingsmeldingen, for man skulle jo nå tro – det skapes i hvert fall et inntrykk av det – at her er det kjempestor avstand mellom partiene i komiteen. Så er ikke tilfellet – det som kanskje er litt spesielt med behandlingen av meldingen, er at den preges av så stor enighet. Alle partiene i komiteen, fra Arbeiderpartiet til Framskrittspartiet, er med i veldig mange felles merknader. Så den lille disputten som man prøver seg på her, tror jeg ikke kommer til å føre familiepolitikken ett skritt videre.

Jeg tok egentlig ikke ordet primært for å si det, men Per Olaf Lundteigen har ikke slått seg helt til ro med hvordan Kristelig Folkepartis strategi har vært når det gjelder framleggelsen av dette Dokument 8-forslaget. Vi har fra Kristelig Folkepartis side hatt ikke bare behov for, men også veldig lyst til, å fremme Kristelig Folkepartis helhetlige politikk, og det har vi gjort gjennom disse forslagene som vi har løftet fram, og som vi mener er gode forslag. Men det er helt klart, og dette vet også representanten Lundteigen, at når man kommer til budsjettforhandlingene, venter det oss en knalltøff jobb – det vet Senterpartiet veldig godt ut fra sin tid i regjering. Og det er i prioriteringene i budsjettet vi bruker disse elleve forslagene, og der skal vi vise Senterpartiet hva som er Kristelig Folkepartis prioriteringer. Jeg vil heller velge den strategien enn å risikere at alle elleve forslagene blir nedstemt i Stortinget i dag. Det er årsaken til at vi har valgt å gjøre det slik vi har gjort det.

Så håper jeg også at Senterpartiet opplever den rausheten som ligger i at vi faktisk stemmer for Senterpartiets forslag, som vi er for, i stedet for å gjøre som Senterpartiet gjorde da de satt i regjering, nemlig konsekvent stemme imot de forslagene som opposisjonen fremmet, selv om de var 100 pst. enig.

Kirsti Bergstø (SV) [20:09:33]: Det er en låt av Elvis der han synger «a little less conversation, a little more action». Jeg tror at hvis Elvis hadde våknet opp i dag, hadde hoftene gått for fullt, for det er forskjell på å ville prate om en ting og ville gjøre en ting. Der har man forskjellen på den rød-grønne regjeringen og dagens regjering.

Flere har påstått at den rød-grønne regjeringen ikke gjorde noen ting. Jeg vet ikke om det er sånn at alle de som får oppleve felles ekteskapslov, opplever det som ingen-

ting. Når man påstår at den rød-grønne regjeringen ikke gjorde noen ting, vet jeg ikke om alle de som fikk oppleve en periode med mer likestilt foreldrepermisjon, opplevde det som ingenting. Jeg vet ikke om alle de som har fått ammefri, opplever det som ingenting. For ikke å snakke om det systematiske og langsiktige arbeidet for et mer likestilt arbeidsliv i form av å bekjempe en deltidskultur som handler om strukturer, om forventninger, om kjønnsroller, og som må gjøres på lang sikt i samarbeid med partene, som handler om å endre måten vi ser på oss selv på, på omgivelsene og hva slags rolle vi skal ha. Det handler om at man stiller krav gjennom å si til helseforetakene at her skal man ha færre deltidsansatte og øke antall heltidsansatte. Det handler om at man gjør et arbeid i kommunene for å ha en deltidskultur, og at man jobber både i privat og i offentlig sektor for at heltid skal være det arbeidslivet som preger kvinnelivet, for det er lite moderne sånn som det er når kvinner jobber deltid og menn jobber overtid. Det handler om å se systemene: Hva er det som bidrar til skjevheter? Det handler om å se at det finnes strukturer som man er nødt til å jobbe systematisk for å bryte ned for at folk skal kunne ha reelt frie liv. Jeg tror ikke at de som opplevde den politikken, vil regne det som ingenting.

Så er det noen spørsmål om hvorfor det ikke fremmes en rekke forslag fra Arbeiderpartiet her i dag. Jeg synes representanten Trettebergstuen har svart godt for det, og Arbeiderpartiet kan svare godt for seg selv. Men jeg synes det er for mye forlangt å tenke at Stortinget skal redde regjeringen hver eneste gang man legger fram en melding uten innhold og med få tiltak, og som ikke favner om den brede politikken som man vet kunne virket, og som kunne gjort en reell forskjell i menneskers liv. Det er regjeringens oppgave å stake ut en kurs. Det er klart at Stortinget redder likestillingspolitikken i likestillingsmeldingen. Men jeg synes det er en underlig kritikk å si: Hvorfor har dere ikke reddet den politikken vi serverte, som ikke var bra nok?

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12.

Sakene nr. 13–41 gjelder andre gangs behandling av lovsaker. Presidenten vil foreslå at sakene behandles under ett.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 13 [20:13:00]

Stortingets vedtak til lov om oppheving av lov om eierskap i medier (Lovvedtak 80 (2015–2016), jf. Innst. 339 L (2015–2016) og Prop. 39 L (2015–2016))

Sak nr. 14

Stortingets vedtak til lov om åpenhet om eierskap i medier (Lovvedtak 81 (2015–2016), jf. Innst. 339 L (2015–2016) og Prop. 39 L (2015–2016))

Sak nr. 15

Stortingets vedtak til lov om endringer i barnehage-loven og opplæringslova (spesialpedagogisk hjelp, kortere ventetid for barnehageplass m.m.) (Lovvedtak 82 (2015–2016), jf. Innst. 338 L (2015–2016) og Prop. 103 L (2015–2016))

Sak nr. 16

Stortingets vedtak til lov om endringer i barnehage-loven (tilsyn m.m.) (Lovvedtak 83 (2015–2016), jf. Innst. 344 L (2015–2016) og Prop. 33 L (2015–2016))

Sak nr. 17

Stortingets vedtak til lov om endring i valgloven mv. (Lovvedtak 84 (2015–2016), jf. Innst. 298 L (2015–2016) og Dokument 8:50 L (2014–2015))

Sak nr. 18

Stortingets vedtak til lov om endringer i inndelingslova og kommuneloven (behandling av kommunesamanslåinger mv.) (Lovvedtak 85 (2015–2016), jf. Innst. 347 L (2015–2016) og Prop. 76 L (2015–2016))

Sak nr. 19

Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om erverv av vannfall mv. (erverv av andel i offentlig ansvarlig selskap med konsesjonspliktige rettigheter til vannfall) (Lovvedtak 86 (2015–2016), jf. Innst. 332 L (2015–2016) og Prop. 96 L (2015–2016))

Sak nr. 20

Stortingets vedtak til lov om endringer i straffeprosess-loven mv. (skjulte tvangsmidler) (Lovvedtak 87 (2015–2016), jf. Innst. 343 L (2015–2016) og Prop. 68 L (2015–2016))

Sak nr. 21

Stortingets vedtak til lov om endringer i konkursloven mv. (grenseoverskridende insolvensbehandling) (Lovvedtak 88 (2015–2016), jf. Innst. 334 L (2015–2016) og Prop. 88 L (2015–2016))

Sak nr. 22

Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om forandring av rikets inndelingsnavn (sammenslåing av Nord-

Trøndelag og Sør-Trøndelag fylker) (Lovvedtak 89 (2015–2016), jf. Innst. 361 L (2015–2016) og Prop. 130 LS (2015–2016))

Sak nr. 23

Stortingets vedtak til lov om omdanning av Aerospace Industrial Maintenance Norway SF til aksjeselskap (Lovvedtak 90 (2015–2016), jf. Innst. 366 L (2015–2016) og Prop. 79 LS (2015–2016))

Sak nr. 24

Stortingets vedtak til lov om endringer i sikkerhetsloven (reduksjon av antall klareringsmyndigheter mv.) (Lovvedtak 91 (2015–2016), jf. Innst. 352 L (2015–2016) og Prop. 97 L (2015–2016))

Sak nr. 25

Stortingets vedtak til lov om verneplikt og tjeneste i Forsvaret m.m. (forsvarsloven) (Lovvedtak 92 (2015–2016), jf. Innst. 375 L (2015–2016) og Prop. 102 L (2015–2016))

Sak nr. 26

Stortingets vedtak til lov om endringer i opplæringslova (friare skoleval over fylkesgrenser, praksisbrevordning m.m.) (Lovvedtak 93 (2015–2016), jf. Innst. 336 L (2015–2016) og Prop. 72 L (2015–2016))

Sak nr. 27

Stortingets vedtak til lov om endringer i universitets- og høyskoleloven (NOKUTs tilsyn, nasjonal vitnemålsportal mv.) (Lovvedtak 94 (2015–2016), jf. Innst. 341 L (2015–2016) og Prop. 81 L (2015–2016))

Sak nr. 28

Stortingets vedtak til lov om endringer i fagskoleloven (om studentrettigheter m.m.) (Lovvedtak 95 (2015–2016), jf. Innst. 363 L (2015–2016) og Prop. 95 L (2015–2016))

Sak nr. 29

Stortingets vedtak til lov om endringer i barnelova m.m. (oppheving av tidsfristar i farskapssaker m.m.) (Lovvedtak 96 (2015–2016), jf. Innst. 370 L (2015–2016) og Prop. 85 L (2015–2016))

Sak nr. 30

Stortingets vedtak til lov om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven) (Lovvedtak 97 (2015–2016), jf. Innst. 358 L (2015–2016) og Prop. 51 L (2015–2016))

Sak nr. 31

Stortingets vedtak til lov om endringer i helse- og omsorgstjenesteloven og helsepersonelloven (politiattest i den kommunale helse- og omsorgstjenesten) (Lovvedtak 98 (2015–2016), jf. Innst. 369 L (2015–2016) og Prop. 94 L (2015–2016))

Sak nr. 32

Stortingets vedtak til lov om endringer i pasient- og brukerrettighetsloven og helse- og omsorgstjenesteloven (rett til opphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester - kriterier og ventelister) (Lovvedtak 99 (2015–2016), jf. Innst. 372 L (2015–2016) og Prop. 99 L (2015–2016))

Sak nr. 33

Stortingets vedtak til lov om endringer i helseregisterloven m.m. (kommunalt pasient- og brukerregister m.m.) (Lovvedtak 100 (2015–2016), jf. Innst. 373 L (2015–2016) og Prop. 106 L (2015–2016))

Sak nr. 34

Stortingets vedtak til lov om endringer i alkoholloven mv. (retten til begrenset salg av alkoholholdig drikk mv.) (Lovvedtak 101 (2015–2016), jf. Innst. 359 L (2015–2016) og Prop. 116 L (2015–2016))

Sak nr. 35

Stortingets vedtak til lov om endringer i utlendingsloven mv. (innstramminger II) (Lovvedtak 102 (2015–2016), jf. Innst. 391 L (2015–2016) og Prop. 90 L (2015–2016))

Sak nr. 36

Stortingets vedtak til lov om endringer i utlendingslova (pågrep og fengsel i samband med 48-timarprosedyren) (Lovvedtak 103 (2015–2016), jf. Innst. 389 L (2015–2016) og Prop. 91 L (2015–2016))

Sak nr. 37

Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om endringer i statsborgerloven (endret ikrafttredelsestidspunkt

for krav om norskkunnskaper og bestått prøve i samfunnskunnskap) (Lovvedtak 104 (2015–2016), jf. Innst. 378 L (2015–2016) og Prop. 125 L (2015–2016))

Sak nr. 38

Stortingets vedtak til lov om endringer i folketrykkeloven, lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (økt minste pensjonsnivå til enslige alderspensjonister og andre endringer) (Lovvedtak 105 (2015–2016), jf. Innst. 379 L (2015–2016) og Prop. 112 L (2015–2016))

Sak nr. 39

Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om lønnsplikt under permittering (innføring av en ny arbeidsgiverperiode og forlenget periode med fritak fra lønnsplikt) (Lovvedtak 106 (2015–2016), jf. Innst. 380 L (2015–2016) og Prop. 124 L (2015–2016))

Sak nr. 40

Stortingets vedtak til lov om endringer i valgloven (personval ved stortingsval, frist for godkjenning av førehandsstemmer mv.) (Lovvedtak 107 (2015–2016), jf. Innst. 402 L (2015–2016) og Prop. 73 L (2015–2016))

Sak nr. 41

Stortingets vedtak til lov om endringer i vegtrafikkloven (sykkelritt på veg) (Lovvedtak 108 (2015–2016), jf. Innst. 395 L (2015–2016) og Prop. 138 L (2015–2016))

Presidenten: Ber noen om ordet?

Ingjerd Schou (H) [20:13:18]: Jeg ber om ordet fordi sist fredag behandlet vi Prop. 90 L, som handlet om innstramminger innenfor asylpolitikken. Da vi kom til forslag nr. 18, skulle Høyre og Fremskrittspartiet stemt subsidiært for dette, slik at det forslaget ikke hadde blitt nedstemt, men at det fikk flertall. Derfor ligger det på bordet i dag et forslag til en lovanmerkning som er samordnet med de partiene som vil komme til å stå bak, og som jeg fremmer lovanmerkningen på vegne av – Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslaget lyder:

«Lovvedtaket bifalles ikke.

Anmerkning:

Under A antas følgende bestemmelser å skulle endres slik:

Romertall III skal lyde:

I lov 10. juni 2005 nr. 51 om norsk statsborgerskap (statsborgerloven) gjøres følgende endringer:

§ 16 skal lyde:

For søkere som er statsløse gjelder ikke vilkårene i § 7 første ledd bokstav b, e og h. Statsløs søker som på søknadstidspunktet har fylt 18 år, må likevel ha oppholdt seg i riket de siste tre årene med oppholdstillatelser av minst ett års varighet. Oppholdstid eller flere søknadsperioder medregnes i treårsperioden.

Søkere som ved egen handling eller unnløstelse har valgt å være statsløs, eller som på en enkel måte kan bli statsborger av et annet land, omfattes ikke av paragrafen her.

Nåværende romertall III blir romertall IV.»

Da skal dette være rettet, og flertallet blir det riktige.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene 13–41.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget har tidligere votert over sakene nr. 1–6, og er klar til å gå til votering over de resterende sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:84 S (2015–2016) - representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om et norsk initiativ til en internasjonal konvensjon om økonomisk åpenhet – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 8

Presidenten: Terje Aasland ønsker ordet til stemmeforklaring.

Terje Aasland (A) [20:25:11]: Bare en kort stemmeforklaring siden det ikke framkommer av innstillingen hvem som står bak innstillingen.

Arbeiderpartiet har fremmet en rekke mindretallsforslag, som vi mener er enten sterkere eller tydeligere enn innstillingen, og som det ville vært naturlig å votere alternativt over, men siden det ikke er lagt opp til det, vil jeg anbefale Arbeiderpartiet å stemme for innstillingen samlet sett når Arbeiderpartiets forslag eventuelt faller.

Presidenten: Marit Arnstad har også bedt om ordet til stemmeforklaring.

Marit Arnstad (Sp) [20:25:53]: En kort stemmeforklaring også fra Senterpartiet: Vi skal stemme for alle de forslag der Senterpartiet står som forslagsstiller. Subsidiært kommer vi også til å stemme for alle romertallsforslag i innstillingen med unntak av VII.

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt 99 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–27, fra Terje Aasland på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 28, fra Terje Aasland på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 37, fra Terje Aasland på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslagene nr. 29–36, fra Terje Aasland på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 38 og 39, fra Terje Aasland på vegne av Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 40, fra Terje Aasland på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 41, fra Marit Arnstad på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 42–86, fra Heikki Eidsvoll Holmås på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 87–92, fra Heikki Eidsvoll Holmås på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 93–99, fra Rasmus Hansson på vegne av Miljøpartiet De Grønne

Under debatten er forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne gjort om til et oversendelsesforslag. Forslaget lyder da i endret form:

«Det henstilles til regjeringen å videreføre konsekvenskraftordningen slik den er i dag.»

Presidenten foreslår at forslaget blir oversendt regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Det voterer over forslagene nr. 93–99, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 93 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i ny avtale og mandat for Enova sikre støtte til etablering og utbygging av et nettverk av hydrogenstasjoner i de største byene og korridorene mellom, og sørge for at de 10 første stasjonene etableres i 2017.»

Forslag nr. 94 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med fremleggelsen av Nasjonal transportplan 2018–2029 reddegjøre for mulighetene for og samfunnsøkonomien i å ta i bruk hydrogen på de jernbanestrekningene som ikke i dag er elektrifisert, samt en prioritert gjennomføringsplan for de mest aktuelle strekningene.»

Forslag nr. 95 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at supplyfartøyer som opererer på norsk sokkel, utvikler og tar

i bruk null- og lavutslippsteknologi fram mot 2030, og fremme forslag med planer og virkemidler for dette.»

Forslag nr. 96 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere måltall for antall nye grønne arbeidsplasser som skal skapes innen 2030 og fremme forslag om hvordan næringspolitikken, forskningspolitikken og industripolitikken, skatte- og avgiftssystemet og virkemiddelapparatet skal endres for å oppnå dette.»

Forslag nr. 97 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere minst 3 fullskala demonstrasjonsanlegg for CO₂-fangst- og lagring i Norge; minst ett industrianlegg, minst ett avfallsforbrenningsanlegg og minst ett gasskraftverk.»

Forslag nr. 98 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2017 foreslå en modell for Fornybar AS sitt globale mandat hvor fondet tildeles forvalteransvar for i første omgang 50 mrd. kroner av kapitalen til Statens pensjonsfond utland, med anledning til å investere i tråd med Fornybar AS sitt mandat også i uoterte aksjer og infrastruktur innen grønn teknologi utenfor Norge.»

Forslag nr. 99 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse all videre leting etter olje og gass på norsk sokkel, samtidig som utvinningstempoet reduseres gradvis på eksisterende olje- og gassfelt. Målet er å avvikle petroleumsvirksomheten fullstendig i løpet av en periode på ca. 20 år.»

Votering:

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 104 stemmer mot 1 stemme ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.27.58)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 87–92, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 87 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne begrensningen på 100 kW i plusskundeordningen som trer i kraft fra 1. januar 2017.»

Forslag nr. 88 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2017 utrede bedre skattemessige insentiver for å bedre lønnsomheten og stimulere til investeringer knyttet til vedlikehold og oppgradering i kraftanlegg innenfor en provenytnøytral ramme.»

Forslag nr. 89 lyder:

«Stortinget går imot å avvikle ordningen med grønne sertifikater, inntil en ny ordning for produksjon av ny fornybar energi er på plass.»

Forslag nr. 90 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at en ny ordning for støtte til ny fornybar energi skal ha et forpliktende mål om opptrapping av ny fornybar produksjon på 10–20 TWh innen 2030 utover sertifikatmålet for 2021.»

Forslag nr. 91 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke elavgiften med 1 øre i året i perioden 2017–2020 og sette det av til Enovas satsing på energieffektivisering og energiforsyning i husholdningene.»

Forslag nr. 92 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav om at anleggsmaskiner skal benytte 0-utslippsdrivstoff fra 1. januar 2017 og at det stilles krav om lav- og nullutslippsteknologi så raskt som mulig.»

Voteringstavlene viste at det var avgitt 101 stemmer mot og 4 stemmer for forslagene fra Sosialistisk Venstreparti.

(Voteringsutskrift kl. 20.28.20)

Rasmus Hansson (MDG) (fra salen): President! Jeg stemte feil.

Bente Stein Mathisen (H) (fra salen): President! Jeg stemte også feil.

Presidenten: Da er forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ikke bifalt med 102 mot 3 stemmer.

Det voteres over forslagene nr. 42–86, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 42 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak om energibruken på sokkelen og sammenhengen med fastlandets kraftsystem, med en vurdering av sokkelens energibehov og hvordan dette skal dekkes i fremtiden, i tråd med ambisjonen om at vi ikke skal overstige 1,5 graders temperaturstigning.»

Forslag nr. 43 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om endring i energilovens formålsparagraf for å sikre at miljø- og klimahensyn blir førende for energipolitikken.»

Forslag nr. 44 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvilke nye kabler som er mest aktuelle og prosjektere disse, slik at investeringsbeslutning og utbygging kan foretas raskt dersom erfaringene med de nye utenlands-kablene til Storbritannia og Tyskland vurderes som gode.»

Forslag nr. 45 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag til en metode som ivaretar hensyn til kunnskapsgrunnlag, føre-var-prinsippet og økosystemtilnærming ved etablering av nasjonale rammer for vindkraft.»

Forslag nr. 46 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastsette et mål om at det skal produseres totalt 0,5 TWh fra soltak på husholdninger innen 2020 og gi Enova i oppgave å sikre at målet nås.»

Forslag nr. 47 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag for Stortinget for hvordan energiloven må endres for å tilpasse den til et endret kraftmarked med større grad av desentralisert strømproduksjon.»

Forslag nr. 48 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en strategi for solenergi, som legger til rette for utvikling av et hjemmemarked for solenergibruk, og for at norske leverandører og næringsaktører får posisjonert seg i et globalt marked.»

Forslag nr. 49 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette et mål på 5 TWh produsert strøm og varme generert fra sol.»

Forslag nr. 50 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre en dynamisk investeringsstøtte for solceller og solfangere i næringsbygg, borettslag og husholdninger, som gir 10–20 års tilbakebetalingstid (gjennom Enova).»

Forslag nr. 51 lyder:

«Stortinget ber regjeringen la Statkraft beholde 1,45 mrd. kroner hvert år i tre år fra 2017 til 2019, for å kunne muliggjøre selskapets havvindstrategi for utvikling og utbygging av felt på britisk sokkel.»

Forslag nr. 52 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en liste over de 10 prosjektene som vil gi størst gevinst for natur, friluftsliv og lokalsamfunn med lavest mulig krafttap.»

Forslag nr. 53 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2017 vurdere hvordan elavgiften slår ut for produksjon av hydrogen til transportformål og foreslå avgiftsomlegging som reduserer uforholdsmessige ulemper for produksjon av hydrogen til transportformål.»

Forslag nr. 54 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til at NSB eller CargoNet prøver ut hydrogenlokomotiv på en av jernbanestrekningene som ikke er elektrifisert.»

Forslag nr. 55 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fortsette omleggingen av bilavgiftene og forsterke utslippsmålet fra 85 g CO₂/km til 10 g CO₂/km som gjennomsnitt for hele nybilparken innen 2020, samt et mål om at minst 9 av 10 nye biler som selges i 2020, skal være nullutslippsbiler.»

Forslag nr. 56 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre teknisk byggskrift (TEK) slik at det for nye bygg stilles krav om etablering av ladestasjoner for elkjøretøy.»

Forslag nr. 57 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i framlegget til ny Nasjonal transportplan legge opp til elektrifisering eller annen nullutslippsteknologi på alle dagens dieseldrevne strekninger av jernbanen og senest innen 2025.»

Forslag nr. 58 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av lov om offentlige anskaffelser slik at den stiller krav om at alle transporttjenester som leveres til det offentlige, og i anbud til det offentlige, skal baseres på bærekraftig nullutslippsdrivstoff eller nullutslippsteknologi fra 1. januar 2017.»

Forslag nr. 59 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå endringer i avgiftsregimet for lastebiler for å gjøre det lønnsomt å

velge lav- og nullutslippsteknologi og fremme første forslag om slike endringer i forslag til statsbudsjett for 2017.»

Forslag nr. 60 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå endringer i avgiftsregimet for busser for å gjøre det lønnsomt å velge lav- og nullutslippsteknologi og fremme første forslag om slike endringer i forslag til statsbudsjett for 2017.»

Forslag nr. 61 lyder:

«Stortinget ber regjeringen redegjøre, i forslag til statsbudsjett for 2017, for hvordan regjeringen følger opp Stortingets vedtak fra 1. desember 2015 om lav- og nullutslippsteknologi for ferger (vedtak nr. 59 (2015–2016)), slik at kravet kan gjøres gjeldende fra 1. januar 2017.»

Forslag nr. 62 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille utslippskrav til drivstoffbruk i alle norske farvann og fremme forslag om innføring av forbud mot å benytte tungolje.»

Forslag nr. 63 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjettet for 2017 fremme forslag om innføring av engangsavgift for båtmotorer, for å fremme energieffektivisering og bruk av lav- og nullutslippsteknologi.»

Forslag nr. 64 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å utrede, med sikte på å åpne for, en ordning med et 'Næringslivets CO₂-fond', etter modell fra NO_x-fondet, der staten inngår en avtale med næringslivet om å gi fritak for hele eller deler av CO₂-avgift i bytte for avtalefestede CO₂-reduksjoner i transportsektoren.»

Forslag nr. 65 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en strategi for hvordan Norge skal sikre tilgang til og fremme produktutvikling og produksjon av bærekraftig biodrivstoff.»

Forslag nr. 66 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i framlegget til ny Nasjonal transportplan legge opp til gradvis innfasing av bærekraftig nullutslippsdrivstoff på alle dagens dieseldrevne strekninger av jernbanen, og senest innen 2020.»

Forslag nr. 67 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav om bruk av bærekraftig biodrivstoff og lav- og nullutslippsteknologi ved utlysning/innkjøp av flyruter på kortbanenettet.»

Forslag nr. 68 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for videre opptrapping av bærekraftig biodrivstoff frem mot 2030.»

Forslag nr. 69 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvide omsetningspåbudet av biodrivstoff, herunder andre generasjons biodrivstoff fra tre og restavfall til å omfatte avgiftsfri diesel.»

Forslag nr. 70 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en opptrappingsplan for redusert drivstofforbruk i den delen av luftfarten som ikke omfattes av kvotesystemet, og fremme forslag om en opptrappingsplan for bruk av

bærekraftig biodrivstoff opp til minst 20 pst. innen 2030.»

Forslag nr. 71 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå et omsetningspåbud for bruk av bærekraftig biodrivstoff i drivstoffet for skipsfarten.»

Forslag nr. 72 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2017 fremme forslag om å fjerne fritidsbåters mulighet til å benytte avgiftsfri diesel.»

Forslag nr. 73 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav om bærekraftig nullutslippdrivstoff og lav- eller nullutslippsteknologi i neste anbud for kystruten Bergen–Kirkenes.»

Forslag nr. 74 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav til alle supplyskip som skal seile i norske farvann om å kunne motta landstrøm fra 1. januar 2018.»

Forslag nr. 75 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre bruk av utviklingskontrakter for hydrogenferjer.»

Forslag nr. 76 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav til alle cruiseskip som skal seile i norske farvann om å kunne motta landstrøm fra 1. januar 2019.»

Forslag nr. 77 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag for Stortinget om endring av havneloven for å fremme landstrømløsninger i norske havner.»

Forslag nr. 78 lyder:

«Stortinget ber regjeringen pålegge bruk av differensierte havneavgifter for å fremme bruk av landstrøm og fornybare drivstoff i skipsfarten.»

Forslag nr. 79 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at havnene Bergen, Ålesund, Trondheim, Bodø, Tromsø, Honningsvåg og Kirkenes så snart som mulig får på plass løsning med landstrøm til Hurtigruten.»

Forslag nr. 80 lyder:

«Stortinget ber regjeringen skissere et veikart for hvordan biogass kan erstatte naturgass innen 2050 i den kommende bio-økonomistrategien. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til virkemidler som sikrer at kommunene stimuleres til biogassproduksjon fra biologisk avfall og som sikrer økt etterspørsel etter biogass.»

Forslag nr. 81 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med havneierne, kartlegge behovet for utbygging og bruk av landstrømtilbud i alle større norske havner og fremme forslag i Nasjonal transportplan slik at landstrøm blir hovedenergikilden i alle større norske havner innen 2030.»

Forslag nr. 82 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å etablere forsknings- og innovasjonsprogrammer for karbonnegative industriprosesser, og komme tilbake til Stortinget med forslag om alternativ for å etablere fullskala demonstrasjonsanlegg og forretningsmodeller for dette i Norge i samarbeid med industrien.»

Forslag nr. 83 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innen våren 2017 etablere Fornybar AS med et todelt norsk og globalt mandat med sikte på å bli en stor global aktør innen fornybar og grønn teknologi.»

Forslag nr. 84 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2017 foreslå oppkapitalisering av Fornybar AS på 20 mrd. kroner ved oppstart.»

Forslag nr. 85 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et program for nullutslippsteknologi for olje- og gasssektoren og slik bidra til nullutslippsløsninger i gjenværende produksjon og bruk av fossile energikilder. Programmet skal finansieres av olje- og gassnæringen gjennom pålegg i konsesjonsbetingelsene.»

Forslag nr. 86 lyder:

«Stortinget ber regjeringen åpne for at GIEK skal få anledning til å tilby garantier på markedsvilkår for fornybarinvesteringer i utviklingsland.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 101 mot 4 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.29.15)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 41, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et forskningsprogram og styrke den samlede forskningsinnsatsen på batteriteknologi og hydrogenteknologi fra og med forslag til statsbudsjett for 2017.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 95 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.29.38)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 40, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at ved en eventuell konsesjonsbehandling med tanke på kraftutbygging i verna vassdrag, skal saken før konsesjonsbehandling påbegynnes forelegges Stortinget, og vurderes når alle andre flomdempende tiltak er vurdert som utilstrekkelig og verneverdiene ikke vil påvirkes nevneverdig.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 72 mot 33 ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.29.59)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 29–36, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 29 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en helhetlig Samla plan som ser vind, vann og nettinvesteringer i én sammenheng.»

Forslag nr. 30 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i sitt oppdragsbrev til Enova åpne for at det kan gis støtte til næringsaktører som vil produsere strøm fra fornybar energi til eget forbruk, og som ikke nødvendigvis er koblet til nettet.»

Forslag nr. 31 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp arbeidet fra Grønn skattekomisjon og utrede bruk av fleksibel vei-bruksavgift som varierer med geografisk plassering og utslippintensitet i drivstoffet, og på egnet måte komme tilbake til Stortinget med hvordan dette kan gjennomføres.»

Forslag nr. 32 lyder:

«Stortinget ber regjeringen forsterke omleggingen av avgiftssystemet til fordel for null- og lavutslippsbiler slik at biler med klimagassutslipp over tid fases ut.»

Forslag nr. 33 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastsette en norm for hva som skal regnes som lavutslippsteknologi.»

Forslag nr. 34 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan man kan gjennomføre en helhetlig planlegging og utbygging av offshore elektrisitetsnett, og ber om at det fremmes en sak for Stortinget om dette.»

Forslag nr. 35 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke garantirammen i GIEKs (Garantiinstituttet for eksportkreditt) u-landsordning, for å legge til rette for eksport av norsk fornybarkompetanse.»

Forslag nr. 36 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke INTPOW.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 68 mot 37 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.30.21)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 37, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at LNG (flytende naturgass) som drivstoff blir mer tilgjengelig for skipsfarten.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 66 mot 39 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.30.41)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 38 og 39, fra Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 38 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde og forsterke utenlandssatsingen til Statkraft gjennom en forutsigbar og stabil utbyttepolitikk over tid.»

Forslag nr. 39 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for utvikling og innføring av lav- og nullutslippsteknologi for gjenværende dieselstrekninger på jernbane.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne ble med 68 mot 37 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.31.04)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 28, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en støtteordning for nullutslippslastebiler og nullutslippsbusser, der dette er hensiktsmessig, for å dekke hele eller deler av merkostnadene transportører får ved å velge nullutslippsteknologi, og på egnet måte komme tilbake til Stortinget med hvordan dette kan gjennomføres.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne ble med 65 mot 40 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.31.26)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2 og 4–27, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en sak om en enhetlig tariffmodell for å oppnå en likeverdig nettariff i regionalnettet og sentralnettet for store forbrukere med høy brukstid (SFHB), og om hvordan en slik ordning raskt kan implementeres, slik at forutsigbarhet sikres for alle SFHB-bedrifter som er knyttet til regionalnettet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om en egen utjammingsordning for nettleie.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i løpet av høsten 2016 med en havvindstrategi.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen bidra til realisering av minst en fullskala demonstrasjonspark for flytende havvind i Norge innen 2020.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2017 legge frem en strategi for realisering av demonstrasjonsprosjekter for flytende havvind, og at det bevilges midler til dette formål i budsjettet for 2017.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan Norge kan bli en betydelig aktør innenfor offshore vindkraft. Utredningen forutsettes å svare på mulighetene for å bygge opp et hjemmemarked for å sikre næringsutvikling innenfor denne sektoren. Etablering av et nord-sjønnett og samspill med petroleumssektoren forutsettes også inkludert.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, med henvisning til dagens ordning til solenergi under Enova, utrede ulike tiltak til å stimulere til økt produksjon av solenergi i Norge, og framlegge en plan for dette i løpet av våren 2017.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre dagens konsesjonsordning for fjernvarme etter energiloven.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen våren 2017 fremme en sak for Stortinget med forslag til ny ordning for støtte til ny fornybar energi for å erstatte dagens ordning med grønne sertifikater. Ordningen skal bidra til teknologitvilling, kraftproduksjon og markedsmuligheter for norsk teknologi.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastsette et mål om 10 TWh redusert energibruk i eksisterende bygg sammenlignet med dagens nivå, og komme med en plan innen våren 2017 om hvordan dette kan gjennomføres.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke fondet for klimateknologi, fornybar energi og energiomlegging til 100 mrd. kroner i 2017, og styrke dette ytterligere fram til 2020 etter som Enova tilføres nye oppgaver.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at fossil energibruk fra person- og varebiler gradvis fases ut. Avgiftssystemet innrettes slik at tilnærmet 100 pst. av nybilsalget i 2025 er basert på nullutslippsteknologi. Det legges inn en kontrollstasjon i 2020.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at dagens avgifter på fossilt drivstoff og forurensende transportmidler gradvis økes, og fortsatt belønne null- og lavutslippsløsninger.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en utfyllende strategi for økt bruk av hydrogen i transport- og industriktoren, der både analyser, mål og virkemidler utredes. Strategien legges fram som egen sak for Stortinget i løpet av 2016.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en støtteordning for utbygging av infrastruktur for hydrogenbasert transport, slik at hydrogenbaserte kjøretøy kan innpasse i det norske markedet.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke støtten gjennom Enova til utbygging av ladestasjoner for elbiler og sørge for at disse dimensjoneres slik at de kan imøtekomme den teknologiske utviklingen som foregår. Dette vil innebære en utbygging som sikrer tilstrekkelig effektkapasitet på selve ladestasjonen og i elektrisitetsnettet.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere ett offentlig ladepunkt per 10. elbil i de ti største byområdene, per 20. elbil ellers i landet, og ett hurtigladepunkt per 100. elbil.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et bunnfradrag for effektavgift for hurtiglade på 5 000 kWh i måneden i forbindelse med statsbudsjettet for 2017.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere samarbeid mellom stat og kommune om utbygging av infrastruktur for landstrøm ved alle relevante havner.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen bidra til at alle fergestrekninger, der dette er mulig og kan gjennomføres, elektrifiseres innen 2030. Videre må lavutslippsteknologi vurderes og benyttes. Norges mulighet for å utvikle de maritime næringsklyngene til å bli verdensledende på lav- og nullutslippsteknologi innenfor skipsfarten må vektlegges.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et større forsknings- og teknologiprogram for å utvikle null- og lavutslippsløsninger i maritim sektor.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere landstrøm for alle større havneanløp.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvikle et program for smarte byer i Norge gjennom bruk av informasjonssystemer og kommunikasjonsteknologi for å levere bedre tjenester til innbyggerne, forbedre energieffektiviteten, kollektivtransporten og avfallssystemene, og bidra til en grønnere byplanlegging.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utnytte handlingsrommet i EØS-avtalen for å sikre konkurransedyktige rammebetingelser for nye store investeringer i klimavennlig industri i Norge, herunder garantiordninger som ligger innenfor regelverket om statsstøtte i EØS-avtalen.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere sterkere ordninger for pilotering/uttesting av ny teknologi, herunder

demonstrasjonsanlegg, hvor også driftsdeltakelse inkluderes.»

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere virkemidler, blant annet gjennom Enova, for overføring av teknologi for lave utslipp fra oljeindustrien til andre næringer og til sluttbrukere av olje og gass.»

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 62 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.31.51)

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 2017 – etter at EU-kommisjonens forslag til innsatsfordeling for ikke-kvotepliktig sektor er lagt frem – synliggjøre utslippsbanene for de enkelte sektorer innenfor ikke-kvotepliktig sektor. Fremleggelsen må omtale målsettinger for hver enkelt sektor basert på en vurdering av hva dette forslaget vil innebære for Norge.

II

Stortinget ber regjeringen senest i 2017 sørge for en støtteordning til realisering av demonstrasjonsprosjekt for flytende havvind og andre former for havbasert fornybar teknologi.

III

Stortinget ber regjeringen fastsette et mål om 10 TWh redusert energibruk i eksisterende bygg sammenlignet med dagens nivå.

IV

Stortinget ber regjeringen i forslaget til Nasjonal transportplan for 2018–2029 fastsette måltall for antall lav- og nullutslippskjøretøy, herunder personbiler, varebiler, busser og tunge kjøretøy i 2025 som følger vedtatte klimamål og det teknologiske potensialet fra fagetatene.

V

Stortinget ber regjeringen i ny avtale og mandat for Enova sikre støtte til etablering av et nettverk av hydrogenstasjoner i de største byene og korridorene mellom, og sørge for at de første stasjonene etableres i 2017.

VI

Stortinget ber regjeringen vurdere bruk av utviklingskontrakter for hydrogenferjer.

VII

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med fremleggelsen av Nasjonal transportplan 2018–2029 redegjøre for

mulighetene for å ta i bruk hydrogen på de jernbanestrekningene som ikke i dag er elektrifisert.

VIII

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 2017 legge frem en gjennomgang av forsyningssituasjonen for bio-drivstoff i dagens marked, herunder en faglig vurdering av bærekraften til ulike former for biodrivstoff som er på markedet i dag, samt en plan for en videre opptrapping av omsetningspåbudet for biodrivstoff til opp mot 11 pst. innen 2020.

IX

Stortinget ber regjeringen vurdere mulighetene for å innføre E10 (etanol 10 pst.) som ny bensinstandard. I denne forbindelse er det viktig at kravet om sikringskvalitet for bensin ivaretas.

X

Stortinget ber regjeringen gjennom Enova utrede ulike modeller for å støtte infrastruktur og utrullingsprosjekter for biogassforsyning og -kjøretøy.

XI

Stortinget ber regjeringen legge til rette for økt bruk av fornybart drivstoff (biodrivstoff) med økt innblanding opp mot 40 pst. i transportsektoren. Dette må også vurderes for mobile kilder som traktorer og anleggsmaskiner innen 2030.

XII

Stortinget ber regjeringen legge til rette for utvikling og innføring av fornybart drivstoff innen innenriks luftfart.

XIII

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at supplyfartøyer som opererer på norsk sokkel utvikler og tar i bruk null- og lavutslippsteknologi frem mot 2030, og vurdere ulike måter for å gjøre dette mulig.

XIV

Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med havneeierne, kartlegge behovet for utbygging og bruk av landstrømtilbud i alle større norske havner i forbindelse med Nasjonal transportplan 2018–2029.

XV

Stortinget ber regjeringen igangsette en utredning av verdikjeden og en finansieringsmodell for fangst og lagring av CO₂.

XVI

Stortinget ber regjeringen sikre at Enova har mulighet til å støtte realisering av lavutslippsteknologi i industrien og ren produksjonsteknologi innen alle de største norske industrigrenene, herunder nye produksjonsprosesser, hydrogen og biokarbon som reduksjonsmiddel, og skifte fra fossilt til fornybart råstoff i industrien.

XVII

Stortinget ber regjeringen etablere et program for lavutslippsteknologi for olje- og gasssektoren og slik bidra til lavutslippsløsninger i olje- og gassnæringen. Programmet bør utvikles i samarbeid med partene i næringen som en del av eller som et supplement til «veikartet for høy produksjon og lave utslipp» som partene i næringen nå utarbeider. Målet er at nye installasjoner som har et driftspotensial utover 2050, driftes etter et slikt prinsipp.

XVIII

Stortinget ber regjeringen fremme en sak til Stortinget innen våren 2017, hvor det gis en grundig gjennomgang av pågående prosesser og regelverksutvikling under EUs energiunion, og med orientering om hvilke grep som tas for å sikre norske energiinteresser. Stortinget ber videre regjeringen redegjøre for konsekvensene av energiunionen samlet sett for Norge.

Presidenten: Det votes over komiteens innstilling til VII.

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet subsidiær støtte til komiteens innstilling. Senterpartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 98 mot 6 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.32.23)

Presidenten: Det votes over komiteens innstilling til XVII.

Miljøpartiet De Grønne har varslet subsidiær støtte til komiteens innstilling. Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 102 mot 3 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.32.51)

Presidenten: Det votes over komiteens innstilling til I, II, III, IV, V, VI, VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI og XVIII.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet subsidiær støtte til komiteens innstilling.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

XIX

Meld. St. 26 (2015–2016) – Kraft til endring – Energi- politikken mot 2030 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt åtte forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Terje Aasland på vegne av Arbeiderpartiet Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 3, fra Terje Aasland på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslag nr. 4, fra Terje Aasland på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 5, fra Marit Arnstad på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 6 og 7, fra Heikki Eidsvoll Holmås på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 8, fra Rasmus Hansson på vegne av Miljøpartiet De Grønne

Saksordføreren har i debatten gjort oppmerksom på at komiteens innstilling til I fremmes av en enstemmig komité.

Det votes først over forslag nr. 8, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette et utslippsmål for klimagassutslipp fra Norge på maksimalt 20 millioner tonn i 2030.»

Voteringstavlene viste at det var avgitt 102 stemmer mot og 3 stemmer for forslaget fra Miljøpartiet De Grønne.

(Voteringsutskrift kl. 20.34.52)

Bente Stein Mathisen (H) (fra salen): President! Jeg stemte feil.

Kirsti Bergstø (SV) (fra salen): President! Jeg stemte også feil.

Presidenten: Da ble forslaget fra Miljøpartiet De Grønne med 104 stemmer mot 1 stemme ikke bifalt.

Det votes over forslagene nr. 6 og 7, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i de årlige budsjettene presentere et klimabudsjett som viser hvordan regjeringen har tenkt å nå klimamålene for 2020, 2030 og frem mot 2050, og hvordan budsjettet påvirker Norges klimautslipp. Dette tilpasses og inngår i oppfølgingen av en norsk klimalov når den treer i kraft.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i utarbeidelsen av en ny klimalov ta inn bestemmelser i loven som forplikter regjeringen til årlig å synliggjøre forpliktende utslippsbaner for de ulike områdene innenfor ikke-kvotepliktig sektor og hvilke type tiltak som vil være nødvendig og som skal gjennomføres for å nå disse målene.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 101 mot 4 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.35.52)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 5, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak basert på rapporten «Landbruk og klimaendringer», der regjeringen foreslår mål og tiltak for å redusere klimagassutslipp i norsk landbruk, blant annet tiltak for å øke produksjon av fôr, økt beitebruk, skogbruk, øke karbonopptak i skog, øke utnyttelse av GROT (hogstavfall) og økt frivillig skogvern.»

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 96 mot 9 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.36.28)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastsette mål og tiltak for å redusere klimautslipp fra landbruket i dialog med landbruksnæringen, blant annet tiltak for å øke bærekraftig produksjon av fôr, økt beitebruk, bærekraftig skogbruk, øke nyplanting, øke karbonopptak i skog, øke utnyttelse av GROT (hogstavfall) og øke frivillig skogvern. Det må vurderes å stanse uttak og andre inngrep i torvmyr.»

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 72 mot 33 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.36.48)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen:

1. Øke klimaforskningen i Norge betydelig, blant annet ved å la en større andel inngå i den næringsrelaterte forskningen hvor formålet er lav-og nullutslippsteknologier. I dag summeres forskningsinnsatsen rettet mot lavutslippsutvikling til 1,2 mrd. kroner.
2. Bidra globalt til et løft for klimaforskningen.»
Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 65 mot 40 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.37.10)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen framlegge en stortingsmelding om den sirkulære økonomien, hvor blant annet følgende utredes nærmere:

1. Omlegging til «Grønn økonomi» og økt ressurseffektivitet som bidrar til reduserte klimautslipp og bedre miljø, samtidig som det gir gevinster for økonomi og samfunn.
2. Iverksette tiltak som bidrar til at ressurser forblir i økonomien, også etter at et produkt ikke lenger brukes til sitt opprinnelige formål.
3. Stille krav til produktdesign og materialbruk, reparasjon og økt kapasitetsutnyttelse.
4. Øke målet for materialgjenvinning og ombruk som vil gi økt ressurseffektivitet og redusert miljøbelastning, i tillegg til å fremme økonomisk vekst og sysselsetting.
5. Økt utnyttelse av industriens biprodukter som kan utnyttes til nytt råstoff.
6. Økt bruk av råvarer som stammer fra gjenvinning av avfall.
7. Styrke muligheter for norsk gjenvinningsindustri og teknologileverandører ved økt materialgjenvinning.
8. Økt bruk av biogass fra husdyrgjødsel.
9. Iverksette tiltak for å redusere matsvinn.
10. Øke kapasiteten til enkeltprodukter for å legge til rette for mer leasing og utlån.
11. Utrede de økonomiske og miljømessige gevinster knyttet til bedre ressursbruk og for økt produktivitet i form av sparte materialkostnader og et potensial for nye markeder og produkter.
12. Vurdere mulige reguleringer, markedsbaserte instrumenter, forskning og innovasjon, informasjonsutveksling, frivillige ordninger og andre insentiver som kan være med på å skape de riktige rammebetingelser for en sirkulær økonomi.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en kobling mellom klimaloven og styringsmekanismer for å nå fastsatte utslippsreduksjoner som utslippsmålene i loven fastsetter. Målene må bli styrende og forpliktende, og skal an vise utslippsbaner for den enkelte sektor.»

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 62 mot 43 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.37.32)

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen i utarbeidelsen av ny klimalov om årlig å synliggjøre utslippsbaner for de ulike områdene innenfor ikke-kvotepliktig sektor, og hvilke type tiltak som vil være nødvendig for å nå disse målene.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

II

Dokument 8:51 S (2015–2016) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Aasland, Eva Kristin Hansen, Per Rune Henriksen, Åsmund Aukrust, Tone-Helen Toften, Eirik Sivertsen og Magne Rommetveit om tiltak for å redusere klimautslipp – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 10

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen utrede og vurdere å fremme forslag til lov om åpenhet om produksjonssteder og etikkinformasjon om vareproduksjon til forbrukere og organisasjoner.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

II

Dokument 8:58 S (2015–2016) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Anne Tingelstad Wøien, Une Aina Bastholm og Geir Jørgen Bekkevold om oppretting av lov om etikkinformasjon – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 11

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt 18 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Geir Jørgen Bekkevold på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 2–9, fra Per Olaf Lundteigen på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 10–15, fra Kirsti Bergstø på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 16–18, fra Per Olaf Lundteigen på vegne av Senterpartiet

Det votes over forslag nr. 10, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen pålegge kommunene å ha handlingsplaner mot vold i nære relasjoner og umiddelbart fremme forslag om eventuelle nødvendige lov-hjemler for å få dette til.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 102 mot 3 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.40.05)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 14, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjøre barnevernloven til en rettighetslov, slik at barns rett til beskyttelse blir lovens grunnleggende prinsipp.» Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 97 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.40.29)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 13, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2017 fremme forslag om ordninger som vil bedre barns bomiljøer gjennom en aktiv sosial boligpolitikk.» Senterpartiet har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 96 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.40.52)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 12, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre ulike støtteordninger gjennom Husbanken til etablering av tilstrekkelig

antall overgangsboliger til bruk etter kritesenteropp- hold.»

Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 95 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.41.15)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 15, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget er under debatten endret til å lyde:

«Stortinget ber regjeringen snarest, og senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2017, reformere ordningene med omsorgslønn og pleiepenger for foreldre med syke og funksjonshemmede barn som oppfølging av Kaasa-utvalgets innstilling.»

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 63 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.41.39)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 11, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at kommunene tilbys kompetanseheving på området vold i nære relasjoner.»

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 62 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.42.02)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 17, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som sikrer selvstendig næringsdrivende like gode rettigheter i forbindelse med svangerskap og fødsel som lønnsmotakere.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 98 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.42.24)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 3 og 9, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreutvikle barnetrygden som en universell ordning, uten skattlegging og behovsprøving.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte med sak om å sikre en ordning med familievikar i alle kommuner til familier med særlige og akutte omsorgsutfordringer.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet ble med 96 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.42.45)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 18, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan far kan sikres en selvstendig uttaksrett til foreldrepermisjon og fedrekvoten.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 95 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.43.08)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre dagens konstantstøtteordning, der realverdien sikres.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 92 mot 13 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.43.28)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 6 og 8, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte med sak om å sikre økt kapasitet og kvalitet i familievernet, og sikre nærhet til tjenestene ved å stoppe reduksjonen i antall kontorer, samt vurdere å opprette nye.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte med sak om økt jordmortilbud i

norske kommuner, for å sikre forsvarlig oppfølging av mor og barn i svangerskapet og under barseltiden.»
Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet ble med 89 mot 16 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.43.54)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 7, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte med sak om å videreutvikle dagens ordning for engangsstønad for kvinner som ikke har opparbeidet seg rett til foreldrepenger.»

Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 88 mot 17 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.44.16)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 16, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte med tiltak som sikrer god tilrettelegging og stønadsordninger for studenter som får barn.»

Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 90 mot 15 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.44.39)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 5, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med sak om å gjeninnføre 14 ukers fedrekvote.»

Arbeiderpartiet, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 57 mot 48 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.45.01)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i utviklingen av familiepolitikken legge til grunn universelle ordninger og brede befolkningsrettede tiltak som sikrer rettferdig fordeling, og familiene trygge rammer og valgfrihet.»

Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 55 mot 50 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.45.24)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Kristelig Folkeparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag for Stortinget om lovfesting av forebyggende arbeid i familieverntjenesten.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 91 mot 13 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.45.45)

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 24 (2015–2016) – Familien – ansvar, frihet og valgmuligheter – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 12

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:81 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgen Bekkevold, Olaug V. Bollestad, Rigmor Andersen Eide og Anders Tyvand om familiepolitikk – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sakene nr. 13–34

Presidenten: Sakene nr. 13 til og med 34 er andre gangs behandling av lovsaker og gjelder lovvedtakene 80 til og med 101.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overenstemmelse med Grunnloven.

Votering i sak nr. 35

Presidenten: Lovvedtak 102 gjelder Stortingets vedtak til lov om endringer i utlendingsloven mv.

Under debatten er det satt frem ett forslag. Det er forslag nr. 1, fra Ingjerd Schou på vegne av Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Lovvedtaket bifalles ikke.

Anmerkning:

Under A antas følgende bestemmelser å skulle endre slik:

Romertall III skal lyde:

I lov 19. juni nr. 65 om norsk statsborgerskap (statsborgerloven) gjøres følgende endringer:

§ 16 skal lyde:

For søkere som er statsløse gjelder ikke vilkårene i § 7 første ledd bokstav b, e og h. *Statsløs* søker som på søknadstidspunktet har fylt 18 år, må likevel ha oppholdt seg i riket de siste tre årene med oppholdstillatelser av minst ett års varighet. Oppholdstid eller flere søknadsperioder medregnes i treårsperioden.

Søkere som ved egen handling eller unnlatelse har valgt å være statsløs, eller som på en enkel måte kan bli statsborger av et annet land, omfattes ikke av paragrafen her.

Nytt romertall IV skal lyde:

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

2. Kongen kan fastsette overgangsregler.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble bifalt mot 6 stemmer.

Presidenten: Lovvedtak 102 blir da – sammen med den vedtatte anmerkningen – ført opp til tredje gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sakene nr. 36–41

Presidenten: Sakene nr. 36 til og med 41 er andre gangs behandling av lovsaker og gjelder lovvedtakene 103 til og med 108.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

S a k n r. 42 [20:48:38]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 20.49.